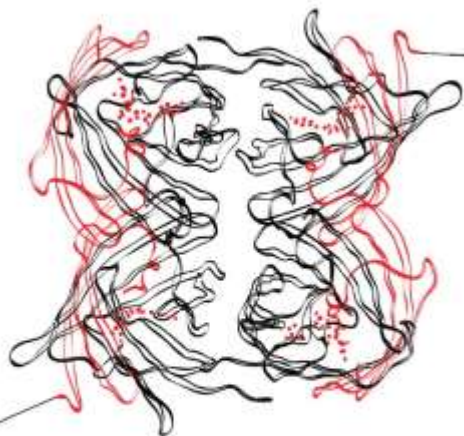
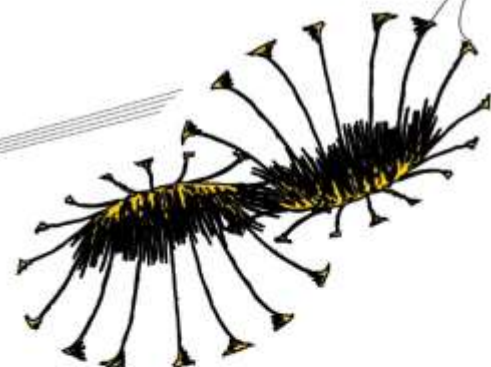

ARMOEDE EN SCHULDENBELEID

Een onderzoek naar overwegingen, extra middelen
vanuit het Rijk en beleidsdiffusie binnen
Overijsselse gemeentelijke organisaties.

ARMOEDE EN SCHULDENBELEID

EEN ONDERZOEK NAAR OVERWEGINGEN, EXTRA MIDDELEN VANUIT HET RIJK EN
BELEIDSDIFFUSIE BINNEN OVERIJSSELSE GEMEENTELIJKE ORGANISATIES.

Naam: Alieke Marit Ligtenberg
Studentnummer: s1363212

Onderdeel: Bachelorscriptie
Universiteit: Universiteit Twente
Opleiding: Bestuurskunde
Periode: April 2015 – Juli 2015

Afstudeercommissie

Examinator: Dr. Ann Morissens
Meelezer: Prof. Dr. Bas Denters

Enschede,
8 juli 2015

UNIVERSITY OF
TWENTE.

SAMENVATTING

In Nederland leven steeds meer mensen onder de armoedegrens, ook in de provincie Overijssel is daar sprake van. Gemeenten zijn primair verantwoordelijk voor het armoede- en schuldenbeleid. Vanuit de Tweede Kamer bestaat behoefte in de aanwending en resultaten van de extra middelen die gemeentelijke organisaties sinds 2013 vanuit het Rijk ontvangen. Deze bachelorscriptie biedt dat inzicht voor gemeentelijke organisaties in Overijssel. De onderzoeksvraag die centraal staat luidt als volgt: *“Wat zijn de overwegingen van Overijsselse gemeentelijke organisaties om op een bepaalde manier invulling te geven aan het armoede- en schuldenbeleid naar aanleiding van de extra middelen die gemeentelijke organisaties sinds 2013 vanuit het Rijk hebben ontvangen?”*. Vijf deelvragen vormen daarbij in deze bachelorscriptie de basis. Aan de hand van een retrospective panel design zijn in totaal met negen gemeentelijke organisaties semi- gestructureerde interviews gehouden. De interviews zijn opgenomen en uitgeschreven waarna ze zijn verwerkt in een analysetabel.

De eerste twee deelvragen moeten duidelijk maken op welke manier er voor en sinds 2013 invulling werd gegeven aan het armoede- en schuldenbeleid. Aan de hand van de conceptuele attributen: beleidsdoelen, instrumentatie, doelgroepen en samenwerking & integrale aanpak wordt duidelijk dat er binnen vrijwel alle gemeentelijke organisaties sprake is van een vorm van ‘oud’ en ‘nieuw’ beleid. Het is niet zo dat dit exact sinds het jaar 2013 is veranderd. Wel zijn er een aantal belangrijke veranderingen waarneembaar. Zo zijn de doelen binnen het nieuwe beleid meer gericht op zelfstandigheid; worden de instrumenten die gemeentelijke organisaties inzetten beter ingezet voor het doel waarvoor ze bestemd zijn; zijn er meer huishoudens met hoge inkomens en ZZP’ers die aankloppen bij de gemeente; kunnen maatschappelijke organisaties elkaar beter vinden en wordt er in de toekomst meer samengewerkt in regionaal verband.

Hoewel de extra middelen die door het Rijk aan gemeentelijke organisaties zijn verstrekt niet strikt geormerkt zijn, worden gemeentelijke organisaties door de staatssecretaris verzocht accent te leggen op het laten participeren van kinderen en op preventie. De derde deelvraag moet daarom inzicht bieden in hoeverre gemeentelijke organisaties dit ook daadwerkelijk doen. Uit de resultaten blijkt dat vijf gemeentelijke organisaties de extra middelen inzetten voor kindparticipatie en preventie waarbij er vooral veel aandacht is voor het laten participeren van kinderen. De overige vier gemeentelijke organisaties zetten de middelen in voor het opvangen van financiële tekorten binnen het armoede- en schuldenbeleid.

Als eenmaal duidelijk is wat er binnen het armoede- en schuldenbeleid van gemeentelijke organisaties is veranderd moet duidelijk worden hoe deze verandering tot stand is gekomen. De vierde deelvraag wil dat inzicht bieden door in te gaan op de overwegingen van gemeentelijke organisaties bij de invulling van het armoede- en schuldenbeleid. Uit het onderzoek blijkt dat de volgende overwegingen een rol spelen bij de invulling van beleid: budget, politiek, tijd, kennis, effectiviteit & efficiëntie, landelijke tendensen, omvang gemeente, karakteristieken gemeente en gemeentelijke historie. De belangrijkste overwegingen daarbij zijn budget, politiek en tijd.

In de context van decentralisatie is te zien dat gemeentelijke organisaties verschillend reageren op min of meer eenzelfde beleidsverandering. Daarbij is het mogelijk dat hetgeen het beste werkt, vastgesteld en op brede schaal toegepast wordt. Als beleidskeuzes in een bepaalde gemeentelijke organisatie beïnvloed worden door de beleidskeuzes van andere gemeentelijke organisaties, is er sprake van beleidsdiffusie. Binnen de diffusie literatuur worden verschillende mechanismen gegeven die ervoor zorgen dat beleid in gemeentelijke organisaties overeenstemt of verschilt. In deze bachelorscriptie betreffen dat de mechanismen leren, concurrentie, imitatie en dwang. Uit de resultaten blijkt dat er met name sprake is van leren, concurrentie en dwang. Dit onderzoek heeft niet aan kunnen tonen dat imitatie een rol speelt voor gemeentelijke organisaties.

Deze bachelorscriptie sluit af met een conclusie, discussie, bijdrage aan implementatie en een reeks aanbevelingen aan zowel gemeentelijke organisaties als aan de staatssecretaris om het gemeentelijke armoede- en schuldenbeleid in de toekomst te kunnen verbeteren.

VOORWOORD

Hierbij treft u het slotstuk van mijn bacheloropleiding Bestuurskunde, de bachelorscriptie aan. Deze bachelorscriptie gaat over het gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid in Nederland. Ik heb voor dit onderwerp gekozen omdat armoedevraagstukken mij vanuit een standpunt van sociale rechtvaardigheid raken. Daarnaast is het een logisch vervolg op mijn VENI-voorstel dat ik schreef in het kader van het honours programma met als titel: *‘Investeren in kinderen: een integraal plan voor gemeenten om kinderarmoede in Nederland terug te dringen’* en onderzoeksrapport dat ik schreef in mijn minorstage bij de gemeente Kampen met als titel: *‘Het doorbreken van de armoedecirkel. Een adviserend onderzoeksrapport gericht op kinderarmoede aan de gemeente Kampen om intergenerationele armoede te beperken’*.

De afgelopen drie jaar heb ik met veel plezier en enthousiasme de opleiding Bestuurskunde aan de Universiteit Twente gevolgd. Ik ga graag op zoek naar een oplossing voor maatschappelijke problemen en heb vanuit de Twentse bestuurskunde aanpak geleerd maatschappelijke problematiek vanuit vier invalshoeken te benaderen. Deze vier invalshoeken betreffen economie, politiek, sociologie en recht. Met name bij armoede zijn deze vier invalshoeken duidelijk terug te zien. Ik heb in de periode april t/m juli 2015 aan deze bachelorscriptie gewerkt. Het was erg interessant om bij gemeentelijke organisaties langs te gaan en interviews met de beleidsmedewerkers af te nemen. In mijn zoektocht naar beweegredenen van gemeentelijke organisaties werd naarmate ik meer interviews had gehad duidelijk dat ik de antwoorden op mijn onderzoeksvragen door middel van kwalitatief onderzoek bij uitstek kon vinden.

Op deze plek in de bachelorscriptie wil ik graag mijn woord van dank uiten aan allen die mij hebben geholpen bij het schrijven van deze bacheloropdracht. Als eerste gaat mijn dank uit naar mijn begeleiders: Ann Morissens en Bas Denters. Zij hebben mij gedurende deze tien weken voorzien van feedback en tips om de bachelorscriptie te laten resulteren in een scriptie zoals dat er nu ligt. Daarnaast wil ik een ieder binnen de Universiteit Twente bedanken voor de bijdrage die ze hebben geleverd aan mijn onderzoek. Tot slot gaat mijn dank uit naar de beleidsmedewerkers van de gemeenten Zwartewaterland, Hengelo, Oldenzaal, Haaksbergen, Zwolle, Staphorst, Hellendoorn, Almelo en de bestuursdienst Ommen-Hardenberg. Zij waren bereidwillig om deel te nemen aan deze bachelorscriptie. Zonder hun medewerking had ik dit onderzoek nooit kunnen uitvoeren.

Ik hoop dat een ieder op zijn of haar eigen manier inspiratie kan opdoen uit deze bacheloropdracht. Ik wens u daarbij veel leesplezier toe en hoop dat deze bachelorscriptie voor u van waarde mag zijn.

Marit Ligtenberg
Rijssen, 11 juni 2015.

INHOUDSOPGAVE

FIGUREN EN TABELLENLIJST	7
BEGRIPPENLIJST	8
1. INLEIDING	9
1.1. Aanleiding	9
1.2. Probleemstelling	9
1.3. Onderzoeksvragen	11
1.4. Doelaanduiding	11
1.5. Relevantie	12
1.6. Leeswijzer	13
2. THEORETISCH KADER	14
2.1. Gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid	14
2.1.1. <i>Taak gemeentelijke organisatie</i>	14
2.1.2. <i>Extra middelen vanuit het Rijk</i>	14
2.2. Invulling armoede- en schuldenbeleid	15
2.2.1. <i>Beleidsdoelen</i>	16
2.2.2. <i>Instrumentatie</i>	16
2.2.3. <i>Doelgroepen</i>	17
2.2.4. <i>Samenwerking & integrale aanpak</i>	18
2.3. Kindparticipatie en preventie	19
2.3.1. <i>Kindparticipatie</i>	19
2.3.2. <i>Preventie</i>	20
2.4. Decentralisatie & beleidsdiffusie	20
2.4.1. <i>Decentralisatie</i>	20
2.4.2. <i>Beleidsdiffusie</i>	20
3. METHODOLOGIE	23
3.1. Onderzoeksontwerp	23
3.2. Selectie respondenten & steekproeftrekking	23
3.3. Dataverzameling	24
3.4. Data analyse	24
3.5. Beperkingen	25
3.5.1. <i>Betrouwbaarheid</i>	25
3.5.2. <i>Validiteit</i>	25
3.5.3. <i>Bedreigingen onderzoeksontwerp</i>	25
4. ONDERZOEKSRESULTATEN	26
4.1. Achtergrondinformatie kwalitatief onderzoek	26
4.2. Invulling armoede- en schuldenbeleid	26
4.2.1. <i>Beleidsdoelen</i>	26
4.2.2. <i>Instrumentatie</i>	28
4.2.3. <i>Doelgroepen</i>	31
4.2.4. <i>Samenwerking & integrale aanpak</i>	32

4.3. Kindparticipatie & preventie	34
4.3.1. Kindparticipatie	34
4.3.2. Preventie	36
4.4. Overwegingen gemeentelijke organisaties	37
4.5. Beleidsdiffusie	41
4.5.1. Leren	41
4.5.2. Concurrentie	43
4.5.3. Imitatie	44
4.5.4. Dwang	45
 5. RAPPORTAGE	 46
5.1. Conclusie	46
5.2. Discussie	47
5.3. Aanbevelingen	48
5.3.1. Aanbevelingen gemeentelijke organisaties	48
5.3.2. Aanbevelingen staatssecretaris	49
5.4. Bijdrage aan implementatie	50
 LITERATUURLIJST	 52
 BIJLAGEN	 54
Bijlage 1, steekproefkader	54
Bijlage 2, interviewprotocol	55
Bijlage 3, samenwerkende maatschappelijke organisaties	58
Bijlage 3a: betrokken maatschappelijke organisaties	58
Bijlage 3b: samenwerkingsverband hoeveelheid maatschappelijke organisaties per gemeente	59
Bijlage 4, uitgeschreven interviews	60
Bijlage 5, data analyse tabel	159

FIGUREN EN TABELLENLIJST

FIGURENLIJST:

Figuur 1: probleemtypologie Hoppe	10
Figuur 2: doelaanduiding bachelorscriptie	12
Figuur 3: retrospective panel design	23

TABELLENLIJST:

Tabel 1: beleidsdoelen gemeentelijke organisaties	27
Tabel 2: instrumentatie die door alle gemeentelijke organisaties is benoemd	28
Tabel 3: instrumentatie die door een aantal gemeentelijke organisaties zijn benoemd	29
Tabel 4: instrumentatie die door één gemeentelijke organisaties is benoemd	29
Tabel 5: instrumentatie gericht op kinderen en jongeren	36

BEGRIPPENLIJST

Armoedegrens: De lage- inkomensgrens en budgetgrens. De lage- inkomensgrens weerspiegelt een vast koopkrachtbedrag in de tijd. De grens is afgeleid van het bijstandsniveau voor een alleenstaande in 1979. Bij de budgetgrens wordt armoede afgemeten via normbedragen die het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) in overleg met het Nibud heeft vastgesteld. Het basisbehoefteniveau omvat de minimale uitgaven voor voedsel, kleding en wonen en enkele andere moeilijk te vermijden kosten. Bij de centrale indicator: het niet-veel-maar-toereikend criterium, zijn daar kosten voor sociale participatie aan toegevoegd.

Armoedeval: Wanneer mensen met een uitkering aan het werk gaan, verwachten zij daar financieel iets aan over te houden. Door het gestegen inkomen vermindert echter hun inspraak op zorgtoeslag, huurtoeslag en andere vormen van inkomenssteun waardoor het aantrekkelijker is om in de bijstand te blijven en aan het werk gaan financieel minder aantrekkelijk is.

Bijzondere bijstand: Met de categoriale bijzondere bijstand kunnen gemeenten bepaalde groepen ondersteunen. Bij de individuele bijzondere bijstand gaat het in tegenstelling tot de categoriale bijzondere bijstand niet meer om vooraf bepaalde groepen maar om individuen. Het gaat om een tegemoetkoming bij extra hoge kosten die niet te betalen zijn door de uitkering of door loon.

BKR: Bureau Krediet Registratie

CBS: Centraal Bureau voor Statistiek

GBA: Gemeentelijke Basisadministratie Persoonsgegevens

Gemeentegrootte: <35.000 inwoners betreffen kleine gemeenten, 35.000-70.000 inwoners betreffen middelgrootte gemeenten, >70.000 inwoners betreffen grote gemeenten.

GKB: Gemeentelijke Kredietbank

Individuele inkomensvoet: Hierbij moet net als bij de langdurigheidstoeslag aan bepaalde voorwaarden worden voldaan voordat een individu een geldbedrag krijgt. Daarnaast moet de gemeente bepalen of het individu echt niet in staat is zijn/haar inkomenssituatie te verbeteren. Er is daarom veel meer maatwerk vereist.

Langdurigheidstoeslag: Een algemene regeling waarbij onder bepaalde voorwaarden een geldbedrag wordt toegekend aan een individu als deze persoon een jaar van een minimuminkomen moet rondkomen. De gemeente controleert of aan de voorwaarden wordt voldaan.

Ministerie SZW: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

SCP: Sociaal en Cultureel Planbureau

VNG: Vereniging voor Nederlandse Gemeenten

Wgs: Wet gemeentelijke schuldhulpverlening

WWB: Wet werk en bijstand

1. INLEIDING

IN DIT HOOFDSTUK WORDT ALLEREERST DE AANLEIDING VAN DEZE BACHELORSRIPTIE UITEENGEZET, NAMELIJK HET TOENEMENDE AANTAL MENSEN IN NEDERLAND DAT IN ARMOEDE OPGROEIT EN/OF SCHULDEN HEEFT. IN DE PROBLEEMSTELLING IS TE LEZEN DAT ARMOEDE EN SCHULDEN EEN ONGETEMD PROBLEEM BETREFFEN. NA DE PROBLEEMSTELLING VOLGEN DE ONDERZOEKSVRAGEN WAARIN ZOWEL DE HOOFDVRAAG ALS DE VIJF DEELVRAGEN WORDEN WEERGEGEVEN. DE DOELSTELLING GAAT IN OP HET HOOFDDOEL VAN DEZE SCRIPTIE, NAMELIJK HET VERSCHAFFEN VAN INZICHT IN DE OVERWEGINGEN VAN GEMEENTELIJKE ORGANISATIES. IN DE PARAGRAAF RELEVANTIE WORDT ZOWEL DE MAATSCHAPPELIJKE ALS DE WETENSCHAPPELIJKE RELEVANTIE VOOR DEZE BACHELORSRIPTIE UITEENGEZET. HET HOOFDSTUK SLUIT AF MET EEN LEESWIJZER.

1.1. AANLEIDING

In Nederland leven steeds meer mensen onder de armoedegrens¹, dit is ook het geval in Overijssel. Er is een duidelijk stijgende lijn te zien in het aantal mensen dat in armoede leeft en het aantal kinderen dat in armoede opgroeit. Van de ruim 7 miljoen huishoudens in Nederland moesten in 2013, 726.000 huishoudens (10,3%) rondkomen met een inkomen onder de lage- inkomensgrens². In het jaar 2012 betrof dit aantal 656.000 huishoudens (9,3%) en het jaar 2011 betrof dit aantal 571.000 huishoudens (8,2%) (SCP & CBS, 2014). De huishoudens betreffen mensen met een (bijstand)uitkering maar ook andere groepen zoals zelfstandigen zonder personeel of mensen met een modaal inkomen met hoge schulden. Naast het feit dat er steeds meer mensen onder de armoedegrens leven is de schuldenproblematiek de laatste jaren fors gestegen. De hoogte van de schulden, het aantal schuldeisers bij een schuldsituatie en de complexiteit van schulden zijn daarbij toegenomen (Jungmann, Lems, Vogelpoel, Beek & Wesdorp, 2014). Het Rijk heeft deze problemen niet onopgemerkt gelaten. Versterking van het armoede- en schuldenbeleid vormt voor het huidige kabinet³ een beleidsprioriteit (Ministerie SZW, 2014). Het is om deze reden dat er in 2013 structureel extra geld beschikbaar is gesteld aan Nederlandse gemeentelijke organisaties ten aanzien van het armoede en schuldenbeleid. Gemeentelijke organisaties worden daarbij verzocht het accent te leggen op de speerpunten kindparticipatie en preventie. Gemeentelijke organisaties hebben een belangrijke rol in het bestrijden van armoede en in de schulddienstverlening. Ze zijn primair verantwoordelijk voor het armoede- en schuldenbeleid. Op lokaal niveau zijn zij in staat om via een integrale aanpak maatwerk te leveren en hun beleid zo vorm te geven dat optimaal gebruik wordt gemaakt van de aanwezige kracht van de samenleving. Vanuit de Tweede Kamer bestaat behoefte aan inzicht in de aanwending en resultaten van de extra middelen en in de wijze waarop gemeentelijke organisaties invulling geven aan het versterken van het armoede- en schuldenbeleid (Ministerie SZW, 2014). Deze bachelorscriptie wil dat inzicht bieden voor gemeentelijke organisaties in Overijssel.

1.2. PROBLEEMSTELLING

Armoede wordt meestal geassocieerd met ontwikkelingslanden en aspecten als hongersnood, oorlog, ondervoeding, ziekte en vroegtijdige kindersterfte. De armoede in Nederland is niet te vergelijken met de wereldwijde armoede. Armoede in Nederland is een probleem waarachter veel andere problemen schuilen. Het gaat daarbij om meer dan enkel een tekort aan inkomen.

¹ De lage- inkomensgrens en budgetgrens. Bij de budgetgrens wordt armoede afgemeten via normbedragen die het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) in overleg met het Nibud heeft vastgesteld.

² De lage inkomensgrens weerspiegelt een vast koopkrachtbedrag in de tijd. De grens is afgeleid van het bijstandsniveau voor een alleenstaande in 1979, toen deze in koopkracht het hoogst was. Omdat de lage- inkomensgrens alleen voor prijsontwikkeling wordt geïndexeerd, is dit criterium geschikt voor vergelijkingen in de tijd.

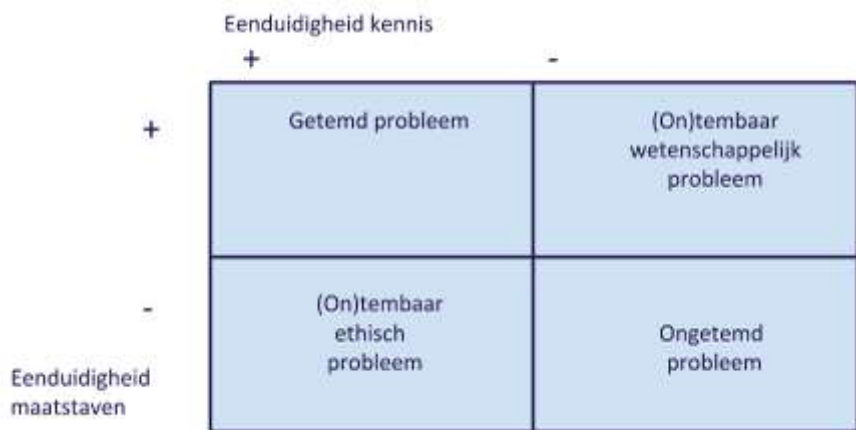
³ Kabinet Rutte II

Armoede raakt mensen in alle aspecten van hun leven. Slechte voeding, broze gezondheid (zowel psychisch als lichamelijk), gevoelens van schaamte en minderwaardigheid, beperkte onderwijskansen, beperkte emotionele- sociale en intellectuele ontwikkeling en sociale uitsluiting zijn maar enkele van de factoren die een negatieve impact hebben op diverse domeinen van het leven en de ontwikkeling van mensen in armoede (UNICEF & Kind en Samenleving, 2010). Een ander veelvoorkomend probleem is dat van de schuldenproblematiek. Binnen gemeentelijke organisaties worden armoede en schulden veelal tot één beleidsdomein gerekend. Een van de pijlers van het kabinetsbeleid is het voorkomen en wegnemen van drempels die participatie aan de maatschappij en het arbeidsproces in gevaar brengen of belemmeren (Jongorius & Wesdorp, 2012). Problematische schulden vormen immers een belangrijke belemmerende factor voor participatie. Een schuldsituatie bemoeilijkt bijvoorbeeld de re-integratie van uitkeringsgerechtigden, maar legt ook een zware druk op huishoudens die afhankelijk zijn van een inkomen uit arbeid. Er is sprake van een problematische schuld wanneer het bedrag dat een huishouden maandelijks kwijt is aan aflossingen van schulden hoger is dan de aflossingscapaciteit. Gezien de nadruk die het huidige kabinet op het voorkomen van schulden legt is het van groot belang dat gemeentelijke organisaties een problematische schuld zoveel mogelijk voorkomen dan wel oplossen. Dit temeer omdat de maatschappelijke kosten van schulden hoog zijn.

Een ongetemd probleem

Gelet op de beleidstheorie (Bekkers, 2012) kan een probleem getypeerd worden in een getemd probleem, een (on)tembaar wetenschappelijk probleem, een (on)tembaar ethisch probleem of een ongetemd probleem (Hoppe, 1989). Schematisch wordt deze indeling weergegeven in figuur 1. Armoede en schulden kunnen gezien worden als een ongetemd probleem, oftewel een 'wicked problem'. Dat betekent dat eenduidige maatstaven over het probleem ontbreken evenals eenduidigheid over kennis, mogelijke oorzaken, interventies en effecten (Bekkers, 2012).

Figuur 1: probleemtypologie Hoppe

(Hoppe, 1989, p. 11)

Enkel al het feit dat armoede meerdere uiteenlopende definities kent toont aan dat eenduidige maatstaven over het probleem ontbreken. De hieronder getoonde definities maken dit duidelijk. De eerste definitie ziet armoede enkel als een financieel probleem, de tweede definitie ziet naast een financieel probleem ook een ontbering in materiële, culturele en sociale middelen. Met name deze middelen zijn van belang bij het participeren in de samenleving.

"Iemand is arm als hij/zij over een langere periode niet de middelen heeft om te kunnen beschikken over wat in zijn samenleving minimaal noodzakelijk is" (SCP & CBS, 2014).

"Armoede is een situatie waarin sprake is van onvoldoende materiële, culturele en sociale middelen, waardoor mensen zijn uitgesloten van een levensstandaard die in de samenleving waarin men woont als minimaal wordt gezien" (EAPN & Eurochild, 2013).

Naast het ontbreken van eenduidige maatstaven ontbreekt eenduidigheid over kennis, mogelijke oorzaken, interventies en effecten. Zo kan het zijn dat één gemeentelijke organisaties de oplossing van armoede ziet in het verstrekken van uitkeringen terwijl een andere gemeentelijke organisatie van mening is dat uitkeringen voor de financieel minder daadkrachtigen resulteren in een armoedeval⁴ en er daarom gezocht moet worden naar andere oplossingen.

Omdat gemeentelijke organisaties verantwoordelijk zijn voor de implementatie van het armoede- en schuldenbeleid en er geen inzicht is in de manier waarop gemeentelijke organisaties vorm en invulling geven aan dit beleid (Ministerie SZW, 2014) is het van belang dat er inzicht ontstaat in de manier waarop gemeentelijke organisaties deze implementatie realiseren naar aanleiding van de extra middelen die beschikbaar zijn gesteld vanuit het Rijk. Daarnaast moet duidelijk worden wat de verschillen onderling in gemeentelijke organisaties zijn en of gemeentelijke organisaties beleid van elkaar overnemen of niet. Op deze manier kan worden bepaald of de extra middelen die verstrekt zijn voor het armoede- en schuldenbeleid worden ingezet voor de speerpunten kindparticipatie en preventie.

1.3. ONDERZOEKSVRAGEN

De centrale onderzoeksvraag in dit onderzoek luidt als volgt: *“Wat zijn de overwegingen van Overijsselse gemeentelijke organisaties om op een bepaalde manier invulling te geven aan het armoede- en schuldenbeleid, naar aanleiding van de extra middelen die gemeentelijke organisaties sinds 2013 vanuit het Rijk hebben ontvangen?”* Het gaat hier om een beleidsvraag die beschrijvend van aard is. Door te beschrijven wordt getracht een beeld te geven van wat gebeurd is en hoe dingen zijn verlopen (Punch, 2006). De units in dit onderzoek zijn Overijsselse gemeentelijke organisaties. De onafhankelijke variabele (treatment) betreft de overwegingen van Overijsselse gemeentelijke organisaties. De afhankelijke variabele (observation) betreft de invulling van het armoede- en schuldenbeleid. Bij de invulling van de afhankelijke variabele gaat het om beleidsdoelen, instrumentatie, specifieke doelgroepen en samenwerking & integrale aanpak. De setting betreft inzake plaats de provincie Overijssel en inzake tijd de beleidssituatie voor 2013 en de beleidssituatie sinds 2013. De hoofdvraag zal in deze bachelorscriptie worden beantwoord met behulp van de volgende deelvragen:

- 1) *“Op welke manier werd er voor 2013 door Overijsselse gemeentelijke organisaties invulling gegeven aan het armoede- en schuldenbeleid?”*
- 2) *“Op welke manier wordt er sinds 2013 door Overijsselse gemeentelijke organisaties invulling gegeven aan het armoede- en schuldenbeleid?”*
- 3) *“In hoeverre worden de extra middelen die door het Rijk aan Overijsselse gemeentelijke organisaties zijn verstrekt, ingezet voor kindparticipatie en preventie?”*
- 4) *“Welke overwegingen zijn te zien in de manier waarop gemeentelijke organisaties invulling geven aan het armoede- en schuldenbeleid?”*
- 5) *“Hoe zijn deze overwegingen te plaatsen in het licht van de beleidsdiffusie mechanismen?”*

1.4. DOELAANDUIDING

Het hoofddoel van dit onderzoek is het verschaffen van inzicht in de overwegingen van gemeentelijke organisaties om voor een bepaalde invulling van het armoede- en schuldenbeleid te kiezen. Een eerste subdoel hierbij is dat duidelijk wordt wat het verschil in beleid voor en sinds 2013 is. Op deze manier kan worden bepaald of de middelen vanuit het Rijk naar gemeentelijke organisaties wel of geen effect hebben op het intensiveren van het armoede- en schuldenbeleid. Een tweede subdoel is dat uit de overwegingen van gemeentelijke organisaties moet blijken of de extra middelen worden ingezet voor het doel waarvoor ze bestemd zijn, namelijk kindparticipatie en preventie. Een laatste subdoel is dat duidelijk wordt wat de verschillen tussen gemeentelijke organisaties onderling zijn. Deze verschillen moeten vervolgens geplaatst worden in het licht van de beleidsdiffusie theorie. Schematisch worden de doelen van deze bacheloropdracht weergegeven in figuur 2.

⁴ Wanneer mensen met een uitkering aan het werk gaan, verwachten zij daar financieel iets aan over te houden. Door het gestegen inkomen vermindert echter hun inspraak op zorgtoeslag, huurtoeslag en andere vormen van inkomenssteun waardoor het aantrekkelijker is om in de bijstand te blijven en aan het werk gaan financieel minder aantrekkelijk is (Allers & Kam, 2010).

Figuur 2: doelaanduiding bachelorscriptie

1.5. RELEVANTIE

1.5.1. Maatschappelijke relevantie

Nederland kent een gedegen sociale zekerheid. In Nederland is de kans op armoede relatief gezien laag. Niemand mag door armoede buiten de boot vallen. Problematische schulden zijn veelal een opmaat naar armoede. Als schulden vroeg worden gesignaleerd kan armoede zoveel mogelijk worden voorkomen. Armoede heeft een negatieve impact op de samenleving. Allereerst ondermijnt armoede sociale solidariteit en sociale cohesie. Daarnaast gaat armoede gepaard met aanzienlijk hoge sociale kosten. Op lange termijn kan er in Europees verband jaarlijks 16 miljoen euro worden bespaard door het beëindigen van enkel al kinderarmoede (EAPN & EUROCHILD, 2013). Het doel van de inzet van extra middelen ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid is dat mensen geholpen en ondersteund worden waar dat kan zodat ze zo snel mogelijk op eigen benen staan, terugveren, werk zoeken en vinden en dat er geen mensen door het vangnet heen vallen (Kleinsma, 2013). Het is belangrijk dat ook kinderen zich daarbij kunnen ontplooiën. Ze moeten hun eigen mogelijkheden kunnen ontdekken en moeten volop mee kunnen doen in de samenleving. Het is belangrijk dat een ieder perspectief houdt op een gelukkig leven.

1.5.2. Wetenschappelijke relevantie

De wetenschappelijke relevantie van deze bachelorscriptie is allereerst het onderwerp armoede- en schuldenbeleid waarover binnen de bestuurskunde literatuur weinig wetenschappelijke artikelen geschreven zijn. Dit beleidsterrein biedt gemeentelijke organisaties juist op dit moment volop mogelijkheden. Het armoede- en schuldenbeleid kan namelijk heel goed geïntegreerd worden in de drie decentralisaties die gemeentelijke organisaties op 1 januari 2015 hebben doorgevoerd (VNG, 2014). Gemeentelijke organisaties komen daarbij voor nieuwe uitdagingen te staan om te experimenteren en innoveren met beleid. Er is nog maar weinig inzicht in de manier waarop gemeentelijke organisaties daarmee omgaan.

Als tweede is deze bachelorscriptie wetenschappelijk relevant vanwege de beleidsdiffusie theorie waarbij in dit onderzoek geen gebruik wordt gemaakt van kwantitatief onderzoek maar van kwalitatief onderzoek. Juist kwalitatief onderzoek geeft inzicht in de beweegredenen van gemeentelijke organisaties voor bepaalde beleidskeuzes. In de wetenschappelijke literatuur omtrent beleidsdiffusie is namelijk een verschuiving zichtbaar. In plaats van dat gevraagd wordt *of* er sprake is van beleidsdiffusie aan de hand van kwantitatief onderzoek, ligt de focus nu veel meer op de vraag *waarom* er sprake is van beleidsdiffusie en *via welke mechanismen* dit gebeurt (Shipan & Volden, 2008) aan de hand van kwalitatief onderzoek. Tot slot bestaat er nog geen literatuur omtrent beleidsdiffusie met betrekking tot armoede in de lokale context, ook om deze reden is de wetenschappelijke relevantie van deze bachelorscriptie groot.

1.6. LEESWIJZER

Deze bachelorscriptie start met een inleidend hoofdstuk waarin de aanleiding, probleemstelling, onderzoeksvragen, doelaanduiding en relevantie worden besproken. Hoofdstuk 2 betreft het theoretisch kader. In dit hoofdstuk wordt allereerst wat achtergrondinformatie gegeven over het gemeentelijke armoede- en schuldenbeleid. Vervolgens wordt de nadruk gelegd op de invulling van het armoede- en schuldenbeleid waarin zowel beleidsdoelen, instrumentatie, doelgroepen en samenwerking & integrale aanpak aan bod zullen komen. In hoofdstuk 3 wordt de methodologie besproken. Daarbij wordt ingegaan op het onderzoeksontwerp, de selectie van respondenten & de steekproeftrekking, de dataverzameling en de data analyse. Nadat in hoofdstuk 3 duidelijk is geworden op welke manier het onderzoek wordt uitgevoerd worden in hoofdstuk 4 de onderzoeksresultaten besproken. Daarbij wordt allereerst wat achtergrondinformatie over het kwalitatief onderzoek dat is uitgevoerd gegeven. Het hoofdstuk gaat verder met de invulling van het armoede- en schuldenbeleid, de speerpunten kindparticipatie & preventie, de overwegingen van gemeentelijke organisaties en tot slot beleidsdiffusie. In het laatste hoofdstuk worden de belangrijkste resultaten nog een keer op een rijtje gezet en volgt er een discussie met een aantal aanbevelingen.

2. THEORETISCH KADER

HET THEORETISCH KADER VOOR DEZE BACHELORSRIPTIE BESTAAT UIT VIER DELEN. ALLEREERST WORDT ACHTERGRONDINFORMATIE VERSTREKT OMTRENT HET GEMEENTELIJK ARMOEDE- EN SCHULDENBELEID WAARBIJ VOORAL ZAL WORDEN INGEGAAN OP DE EXTRA MIDDELEN DIE GEMEENTELIJKE ORGANISATIES SINDS 2013 VANUIT HET RIJK HEBBEN ONTVANGEN. VERVOLGENS WORDT INGEGAAN OP DE INVULLING VAN HET ARMOEDE- EN SCHULDENBELEID AAN DE HAND VAN VIER CONCEPTUELE ATTRIBUTEN: BELEIDSDOELEN, INSTRUMENTATIE, DOELGROEPEN EN SAMENWERKING & INTEGRALE AANPAK. DAARNA VOLGT EEN SPECIFICATIE OP DE EXTRA MIDDELEN VANUIT HET RIJK, ONDERVERDEELD IN DE SPEERPUNTEN KINDPARTICIPATIE EN PREVENTIE. HET HOOFDSTUK SLUIT AF MET EEN PARAGRAAF OVER DECENTRALISATIE EN BELEIDSDIFFUSIE. BIJ BELEIDSDIFFUSIE WORDT VOORNAMELIJK INGEGAAN OP DE VIER MECHANISMEN: LEREN, CONCURRENTIE, IMITATIE EN DWANG.

2.1. GEMEENTELIJK ARMOEDE- SCHULDENBELEID

2.1.1. Taak gemeentelijke organisaties

Gemeentelijke organisaties zijn primair verantwoordelijk voor het armoede- en schuldenbeleid. Op lokaal niveau zijn gemeentelijke organisaties immers veel beter in staat om via een integrale aanpak maatwerk te leveren en het beleid zo vorm te geven dat optimaal gebruik wordt gemaakt van de aanwezige kracht van de samenleving in vergelijking met het Rijk. Gemeentelijke organisaties hebben vooral binnen het sociale domein een regiefunctie. Ze zijn aan de ene kant verantwoordelijk voor het verstrekken van bijstand op grond van de Wet werk en bijstand (WWB) en het verlenen van integrale schuldhulpverlening op grond van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs). Aan de andere kant ontwikkelen gemeentelijke organisaties zelf initiatieven op het gebied van inkomensondersteuning en participatiebevordering. Gemeentelijke organisaties verstrekken individuele bijstand en stadspassen, verlenen kwijtschelding van gemeentelijke belastingen en bieden collectieve zorgverzekeringen voor minima aan (VNG, 2014). Vooral de laagdrempelige toegang die gemeentelijke organisaties kunnen bieden is belangrijk. Veel mensen die te maken hebben met armoede en (of) schuldenproblematiek vinden het moeilijk om hulp te zoeken, terwijl in een vroeg stadium hulp zoeken, ergere problematiek kan voorkomen.

Armoedebeleid binnen gemeenten is een verzamelnaam voor tal van maatregelen die hoofdzakelijk zijn gericht op mensen met lage inkomens. Het minimabeleid is daar een bekend voorbeeld van. Het minimabeleid bestaat uit de bijzondere bijstand, kwijtschelding van lokale belastingen, minimafondsen, stadspassen en aanverwante voorzieningen (Allers & Sijtsma, 1997). Het minimabeleid heeft tot doel om de koopkracht van mensen met lage inkomens te ondersteunen. Naast het minimabeleid is er in toenemende mate aandacht voor het aanpakken van problematische schulden en het vinden van sociale activering.

2.1.2. Extra middelen vanuit het Rijk

Het kabinet heeft sinds 2013 extra middelen vrijgemaakt voor het armoede- en schuldenbeleid. Voor het jaar 2013 bedraagt dit bedrag 20 miljoen, voor het jaar 2014 bedraagt het bedrag 80 miljoen en voor het jaar 2015 wordt nog eens 100 miljoen beschikbaar gesteld (Ministerie SZW, 2014). Het grootste gedeelte van dit bedrag wordt via het gemeentefonds beschikbaar gesteld aan gemeentelijke organisaties. Voor het jaar 2013 betreft dit 19 miljoen, voor het jaar 2014 bedraagt dit 70 miljoen en voor het jaar 2015 nog eens 90 miljoen (Kleinsma, 2013). De uitvoeringskosten die gepaard gaan met het armoede- en schuldenbeleid financieren gemeentelijke organisaties uit de algemene uitkering van het gemeentefonds. Het restbedrag wordt door het Rijk ingezet voor lokale private initiatieven en voor Caribisch Nederland (Kleinsma, 2013).

De extra middelen zijn niet strikt geoormerkt. De reden hiervoor is dat het oormerken van middelen niet in de bestuurlijke verhoudingen past. Oormerken zou een integrale aanpak bemoeilijken en tot veel extra uitvoeringslasten leiden (Kleinsma, 2013). Door armoede te kwantificeren in regels of geld wordt afgedaan aan de menselijke kant van het verhaal. Armoede is namelijk niet voor iedereen gelijk. De staatssecretaris Jetta Kleinsma wil gemeentelijke organisaties daarom zo min mogelijk binden aan potjes zodat de burger leidend is en maatwerk kan worden geboden (Kleinsma, 2013).

Wel heeft de staatssecretaris Nederlandse gemeentelijke organisaties aan de hand van voorbeelden opgeroepen om bij de inzet van de extra middelen in het bijzonder het accent te leggen op kinderen die onvoldoende participeren en op het versterken van een preventieve aanpak (Ministerie SZW, 2014). Betreffende het speerpunt kinderen worden de aanbevelingen van de kinderombudsman⁵ aan gemeentelijke organisaties doorgegeven. Het gaat daarbij onder andere om het volgende:

- Ontwikkel een visie met een integrale aanpak van armoede onder kinderen;
- Verbeter de toegankelijkheid van voorzieningen en maak een aanvraag indien eenvoudig;
- Betrek kinderen vroegtijdig bij het beschikbaar maken van voorzieningen;
- Stel een kind pakket samen waarvan de onderdelen rechtstreeks ten goede komen aan kinderen;
- Organiseer een compleet aanbod voor kinderen in armoede. Richt je beleid in met behulp van publiek-private samenwerking;
- Monitor het armoedebeluid gericht op kinderen (De Kinderombudsman, 2013).

Ten aanzien van preventie en vroegsignalering wordt ingezet op twee vervolg sporen. Als eerste wordt de rol van gemeentelijke organisaties bij vroegsignalering versterkt. Daarbij wordt een business case integrale aanpak schuldhulpverlening ontwikkelt. In deze case wordt de aanpak van vier gemeentelijke organisaties ten aanzien van het aanpakken en vroegtijdig signaleren van schulden verder uitgewerkt. De succesvol gebleken methodes van vroegsignalering worden beschikbaar gesteld aan alle gemeentelijke organisaties. Het gaat daarbij om de volgende projecten:

- Het project Solidariteitspact van de gemeente Enschede;
- Het project Vroeg erop af van de gemeente Amsterdam;
- Het project Fix up your life van de gemeente Tilburg;
- Het project Straatkubus van de gemeente Almere.

Deze businesscases moeten ervoor zorgen dat gemeentelijke organisaties en andere betrokken partijen meer gaan investeren in preventie en vroegsignalering van schulden. Daarnaast wordt onderzoek gedaan naar nieuw te ontwikkelen instrumenten als uitbreiding van gegevensuitwisseling, een digitale sociale kaart en het screeningsinstrument Menzis. Deze instrumenten zijn erop gericht gemeentelijke organisaties te helpen bij de vroegsignalering van schulden. Tot slot worden regionale bijeenkomsten georganiseerd om ervaringen van gemeentelijke organisaties met preventie en vroegsignalering uit te wisselen en nog te ontwikkelen instrumenten te bespreken en aan te scherpen (Kleinsma, 2013). Het tweede spoor betreft het uitbreiden van de gegevens die zijn opgenomen in de krediet registratie van het Bureau Krediet Registratie (BKR). Het BKR moet daarbij gebruikt worden als instrument voor vroegsignalering door als vindplaats van schulden te fungeren (Kleinsma, 2013). Dit alles betekent dat gemeentelijke organisaties van het Rijk verschillende handvatten aangeboden krijgen om de extra middelen vanuit het Rijk daadwerkelijk in te zetten voor het laten participeren van kinderen en het versterken van preventief beleid. Het kwalitatieve onderzoek moet duidelijk maken hoe gemeentelijke organisaties met deze handvatten omgaan.

2.2. INVULLING ARMOEDE- EN SCHULDENBELEID

Deze paragraaf gaat in op de conceptuele attributen van de variabele: *invulling armoede- en schuldenbeleid*. Daarbij wordt er in deze scriptie vanuit gegaan dat gemeentelijke organisaties rationeel handelen. In de rationele benadering van beleid staan beleid en beleidsprocessen in het teken van het realiseren van doelstellingen (Bekkers, 2012). Beleid wordt ook wel gedefinieerd als: *“het realiseren van doelstellingen door de inzet van bepaalde middelen volgens bepaalde tijdskeuzes”* (Hoogerwerf, 1989, p.17). In deze benadering wordt het belang van finaal denken benadrukt waarbij doeleinden en middelen de grondstructuur van elk beleid vormen. De doeleinden van gemeentelijke organisaties worden uiteengezet in de eerste paragraaf. De paragraaf erna gaat in op de beleidsmiddelen die nodig zijn om de doelen te realiseren.

Binnen de rationele benadering van beleid wordt tegelijkertijd erkend dat het streven naar doelmaximalisatie een nobel, maar niet altijd reëel streven te noemen is. Veelal wordt gestreefd naar bevredigende oplossingen waarbij rekening wordt gehouden met Simon's kritiek op het rationele besluitvormingsmodel (Simon, 1961). Door een te beperkte hoeveelheid tijd en informatieverwerkingscapaciteit (bounded rationality) van mensen, organisaties, beleidsmakers en besluitvormers kunnen niet alle mogelijke alternatieven en middelen in ogenschouw worden genomen die ter beschikking staan om bepaalde doelstellingen te realiseren (Bekkers, 2012).

⁵ Marc Dullaert

Om deze reden wordt veelal gestreefd naar een bevredigende mate van rationaliteit.

2.2.1. Beleidsdoelen

Op 1 januari 2015 is de Wet maatregelen werk en bijstand ingegaan. Hierdoor vindt er een verschuiving plaats van categoriale naar individuele bijzondere bijstand⁶. Daarnaast wordt de langdurigheidstoeslag⁷ vervangen door een individuele inkomensstoeslag⁸. Deze individuele toetsingen vergen een toenemende druk op de uitvoeringscapaciteit van gemeentelijke organisaties. De wet gaat zowel gepaard met een forse bezuiniging als met intensivering van het armoede- en schuldenbeleid waardoor scherpe keuzes in beleidsprioriteiten moeten worden gemaakt (VNG, 2014). Deze scherpe keuzes in beleidsprioriteiten resulteren in het opstellen van bepaalde beleidsdoelen. Mogelijke doelstellingen voor gemeentelijke organisaties daarbij zijn:

- Stimulatie van maatschappelijke participatie (bij kinderen);
- Preventie van schulden;
- Bevordering van financiële zelfredzaamheid;
- Inkomensondersteuning;
- Activerend armoedebeleid;
- Bevordering van integrale aanpak (Ministerie SZW, 2014).

2.2.2. Instrumentatie

Hoewel het bij beleidsprioriteiten vooral om doelstellingen gaat, zijn voor het behalen van deze doelstellingen middelen nodig. Een beleidsinstrument is daarom ook: *'al datgene dat een actor gebruikt of kan gebruiken om een bepaald doel te bereiken'* (Hoogerwerf & Herweijer, 2008, p. 223). Voor een indeling van beleidsinstrumenten is het van belang te weten of het toepassen van het instrument direct leidt tot het beoogde doel (overheidsproductie) (Hoogerwerf & Herweijer, 2008) of dat de beoogde situatie wordt gerealiseerd via beïnvloeding van het gedrag van burgers. Veelal is sprake van het laatste. De op gedragsbeïnvloeding gerichte instrumenten kunnen worden onderverdeeld in juridische, economische, communicatieve en fysieke beleidsinstrumenten.

Juridisch, economisch, communicatief & fysiek sturingsmodel

In het juridische sturingsmodel worden concrete normen geformuleerd ten aanzien van gewenst en ongewenst gedrag vanuit bepaalde waarden en beginselen. Instrumenten die onder dit model vallen zijn onder andere: wettelijke voorschriften, verordeningen en vergunningenstelsels (Hoogerwerf & Herweijer, 2008). Het kenmerkende van het economische sturingsmodel is dat getracht wordt om bepaalde voor- en nadelen, die aan bepaalde keuzemogelijkheden zijn verbonden, te wijzigen door de financiële consequenties van deze alternatieven te veranderen (Hoogerwerf & Herweijer, 2008). Op deze manier kan de doelgroep worden gestimuleerd in vrijheid te kiezen of zij het gewenste gedrag vertonen of dat ze worden gedwongen te betalen voor het ongewenste gedrag. Als de overheid haar burgers tracht te overtuigen door middel van folders, publicatieborden of tv- reclame wordt gebruik gemaakt van het communicatieve sturingsmodel. Hier tracht de overheid via het overdragen van informatie het gedrag van burgers te wijzigen door de kennis of de waardering van bepaalde keuzemogelijkheden te veranderen (Hoogerwerf & Herweijer, 2008). Tot slot kan getracht worden via fysieke maatregelen het gedrag van burgers te beïnvloeden (Hoogerwerf & Herweijer, 2008).

⁶ Met de categoriale bijzondere bijstand kunnen gemeenten bepaalde groepen ondersteunen. Bij de individuele bijzondere bijstand gaat het in tegenstelling tot de categoriale bijzondere bijstand niet meer om vooraf bepaalde groepen maar om individuen. Het gaat om een tegemoetkoming bij extra hoge kosten die niet te betalen zijn door de uitkering of door loon.

⁷ Een algemene regeling waarbij onder bepaalde voorwaarden een geldbedrag wordt toegekend aan een individu als deze persoon een jaar van een minimuminkomen moet rondkomen. De gemeente controleert of aan de voorwaarden wordt voldaan.

⁸ Hierbij moet net als bij de langdurigheidstoeslag aan bepaalde voorwaarden worden voldaan voordat een individu een geldbedrag krijgt. Daarnaast moet de gemeente bepalen of het individu echt niet in staat is zijn/haar inkomenssituatie te verbeteren. Er is daarom veel meer maatwerk vereist.

Algemene vs. individuele & verruimende vs. beperkende instrumenten

Binnen de vier genoemde beleidsinstrumenten gericht op gedragsbeïnvloeding worden doorgaans een tweetal dimensies toegepast. Allereerst kan een onderverdeling worden gemaakt tussen algemene en individuele instrumenten. Ten tweede is er een onderverdeling te maken in beperkende en verruimende instrumenten (Hoogerwerf & Herweijer, 2008). Bij een algemeen instrument heeft het instrument dezelfde inhoud voor een hele groep personen of organisaties, bij een individueel instrument is hier geen sprake van. Bij individuele instrumenten is het beter mogelijk de inhoud van het instrument af te stemmen op de afzonderlijke leden van de doelgroep. Wel vergt het toepassen van individuele instrumenten meer inspanning en informatievergaring van beleidsuitvoerders in vergelijking met algemene instrumenten (Hoogerwerf & Herweijer, 2008). Bij verruimende instrumenten worden de gedragsmogelijkheden van de leden van de doelgroep vergroot. Bij beperkende instrumenten worden de gedragsmogelijkheden juist verkleind. Het beperkende of verruimende karakter van een instrument is vooral belangrijk voor het vergaren van steun of weerstand tegen een bepaald beleid (Hoogerwerf & Herweijer, 2008).

2.2.3. Doelgroepen

Veelal hebben de beleidsdoelen en beleidsmiddelen van beleid betrekking op een bepaalde doelgroep. Binnen het armoede- en schuldenbeleid is te zien dat schulden steeds complexer worden en financiële problemen verschillende groepen zoals werkende armen, mensen met hoge inkomens, eigen woningbezitters, jongeren, ZZP'ers en oud- studenten treffen. Elke doelgroep vergt een eigen specifieke aanpak (VNG, 2014) en lang niet alle doelgroepen worden altijd bij het gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid betrokken. Het is om twee redenen van belang te weten hoe groot de doelgroep is binnen een gemeente en hoe deze groep is samengesteld. Allereerst kan dit aantal worden vergeleken met het aantal gebruikers van de op deze groep gerichte voorzieningen waardoor het niet- gebruik van de regelingen zichtbaar wordt (Allers & Sijsma, 1997). Ten tweede kunnen gemeentelijke organisaties als ze goed voor ogen hebben wat de omvang van de doelgroep is, kosten ramen van voorgenomen nieuw beleid (Allers & Sijsma, 1997). Mogelijke doelgroepen binnen het armoede- en schuldenbeleid zijn:

- Gezinnen met kinderen;
- Alleenstaande ouders met kinderen;
- Uitkeringsgerechtigden;
- Langdurige armen;
- Ouderen;
- Werkende armen, ZZP'ers;
- Gehandicapten, chronisch zieken;
- Jongeren;
- Werknemers met schulden;
- Eigen woningbezitters met schulden;
- Alleenstaanden;
- Migranten (Ministerie SZW, 2014).

In de uitvoering van beleid komen de doelgroepen waarop het beleid zich richt, heel nadrukkelijk in beeld (Bekkers, 2012). Reacties van deze doelgroepen bepalen daarbij ten dele het succes van de uitvoering, en daarmee van het beleid. De reacties van deze doelgroepen op het te voeren beleid kunnen variëren van steun, lijdelijk verzet tot daadwerkelijke tegenwerping (Bekkers, 2012). Om deze reden is het van belang dat gemeentelijke organisaties in de uitvoering van het beleid nadrukkelijk rekening houden met de kenmerken van de doelgroepen.

Top down vs. bottom-up

In de beleidsuitvoering is een onderscheid te maken tussen top-down uitvoering en bottom-up uitvoering. Het top-down model heeft veel verwantschap met de hierboven gepresenteerde rationele benadering. Een alternatief hiervoor is het bottom-up model. In plaats van dat uitvoerders worden gezien als radertjes in een machine wordt beleid hier gezien als een proces van 'backward mapping' (Elmore, 1980). Backward mapping begint bij de doelgroepen van het beleid en vraagt vervolgens welke acties en maatregelen moeten worden genomen om ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de kenmerken en het gedrag van de doelgroepen. Hierdoor worden mogelijke knelpunten en spanningen op voorhand gesignaleerd. Gemeentelijke organisaties die weinig inzicht in hun doelgroepen hebben zijn veel sneller geneigd een top-down model van beleidsuitvoering te volgen.

Daarentegen zijn gemeentelijke organisaties die uitvoerig hun doelgroep in kaart brengen en het beleid hierop aanpassen veel meer geneigd een bottom-up uitvoering te volgen (Bekkers, 2012). Als gemeentelijke organisaties kiezen voor een bottom-up benadering waarbij zij werken vanuit de doelgroep wordt geaccepteerd dat de beleidsdoelstellingen veelal vaag en tegenstrijdig zijn en dat mogelijk andere belangen nagestreefd kunnen worden die niet in overeenstemming zijn met de intentie van het gemeentelijke armoede- en schuldenbeleid. Het is daarbij belangrijk dat gemeentelijke organisaties kijken hoe mogelijke conflicten die in de uitvoering zouden kunnen ontstaan door middel van overleg en onderhandeling verzacht of weggenomen kunnen worden.

2.2.4. Samenwerking & integrale aanpak

Er bestaan ontzettend veel maatschappelijke organisaties die zich het lot aantrekken van minderbedeelden in de samenleving. Deze organisaties leveren een belangrijke bijdrage aan de armoede- en/of schuldenbestrijding (Kleinsma, 2013). Daarbij kunnen zowel mensen, kennis als geld worden ingezet. Veel vrijwilligers zetten zich voor deze organisaties in en beschikken over veel kennis van de problematiek. Het is belangrijk dat gemeentelijke organisaties in gesprek gaan met dergelijke maatschappelijke organisaties om te bezien hoe het werk bevorderd kan worden. Organisaties binnen het armoede- en schuldenbeleid waarmee gemeentelijke organisaties samenwerken zijn onder andere:

- Welzijn/maatschappelijk werk;
- Voedsel- kledingbanken;
- Vrijwilligersorganisaties;
- Zorgorganisaties;
- CJG;
- Nutsbedrijven;
- Particuliere fondsen;
- Gemeentelijke Krediet Bank;
- Kerkelijke instellingen;
- Scholen, kinderopvang;
- Reclassering;
- Werkgevers;
- Deurwaarders;
- Belastingdienst;
- Bureau Krediet Organisatie;
- Kennisinstituten;
- Banken/hypotheekverstrekkers;
- Overige commerciële partijen;
- Ervaringsdeskundigen;
- Andere overheidsinstellingen;
- Vakbonden.

Er zijn veel aanpakken en instrumenten ontwikkeld om armoede- en schuldenproblematiek te beperken. Afspraken tussen partijen om krachten te bundelen, hulpaanbod te coördineren en uitvoering te stroomlijnen dragen bij aan een integrale, effectieve en efficiënte aanpak (Kleinsma, 2013). Het is goed dat gemeentelijke organisaties blijven innoveren door te kijken hoe deze samenwerking (nog) beter kan verlopen. Door samenwerking en kennisdeling tussen gemeentelijke organisaties, publieke en private organisaties is veel winst te behalen. Samenwerking vindt plaats vanuit de erkenning dat actoren wederzijds afhankelijk zijn. De gemeentelijke organisatie is voor het bereiken van haar doelen afhankelijk van de medewerking van doelgroepen. Zowel gemeentelijke organisaties als maatschappelijke groepen kunnen verschillende motieven hebben om samen te werken.

Motieven gemeentelijke organisaties

Het eerste motief voor gemeentelijke organisaties is het doorbreken van een patstelling. Wanneer de markt of het particulier initiatief tekort schieten is overheidsingrijpen noodzakelijk. Als de belangen van doelgroepen uiteenlopen, komt samenwerking niet automatisch tot stand. De gemeentelijke organisatie neemt dan initiatief om de maatschappelijke groepen bij elkaar te brengen (Hoogerwerf & Herweijer, 2008). Bij het tweede motief gaat het om situaties waarin hulpbronnen van de gemeentelijke organisaties tekort schieten. Financiële overwegingen of overwegingen ten aanzien van kennis vermeerdering liggen dan bijvoorbeeld ten grondslag voor de overwegingen van gemeentelijke organisaties om beleid in samenwerking met maatschappelijke groepen te ontwerpen en uit te voeren (Hoogerwerf & Herweijer, 2008). Als tot slot de doelbereiking afhangt van gedragsverandering bij de doelgroep zelf zijn gedeelde beeldvorming en werkelijke medewerking van belang. Zonder draagvlak en toegang tot de doelgroep is beleid veelal niet effectief. Voor een goede naleving is acceptatie door de doelgroep van groot belang (Hoogerwerf & Herweijer, 2008).

Motieven maatschappelijke groepen

Het eerste motief voor maatschappelijke groepen om met de gemeentelijke organisatie samen te werken is om invloed uit te oefenen op het beleid. Een tweede motief om samen te werken met gemeentelijke organisaties hangt samen met wederzijdse afhankelijkheid. Samenwerking kan daarbij noodzakelijk zijn voor het bereiken van eigen doelstellingen (Hoogerwerf & Herweijer, 2008). Tot slot biedt samenwerking met gemeentelijke organisaties voor maatschappelijke groepen zicht op publieke hulpbronnen als exclusieve vergunningen, overheidsopdrachten, concessies, belastingvoordelen en subsidie.

Integrale aanpak

Armoede is een 'multi-faced problem' dat uitvoerige strategieën vereist om het probleem geheel aan te pakken. Aan het probleem van armoede zijn heel veel andere problemen verbonden. Omdat deze problemen zo divers zijn behelzen ze verschillende beleidsafdelingen binnen een gemeentelijke organisatie. Om deze reden is een integrale beleidsaanpak vereist. Met de decentralisaties op het gebied van zorg, jeugd en participatie zijn gemeentelijke organisaties in steeds grotere mate verantwoordelijk voor het sociale domein. Armoede- en schuldenproblematiek vraagt om een aanpak dat zich richt op verschillende beleidsdomeinen. Een versnipperende aanpak is gedoemd tot mislukking. Omdat gemeentelijke organisaties zich ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid richten op verschillende levensdomeinen als werk, onderwijs, wonen en zorg, zijn ze door middel van een integrale aanpak in staat om tot maatwerk oplossingen te komen (Kleinsma, 2013). Integraliteit en samenhang zijn in de praktijk echter meer toverwoorden. Ze staan voor streefbeelden, idealen waar hard naar wordt gestreefd, maar die niet gemakkelijk realiseerbaar zijn (Hoogerwerf & Herweijer, 2008). In veel overheidsorganisaties verloopt integraal samenwerken in de praktijk moeilijk. In het dagelijkse werk is in hoge mate sprake van verkokering en hokjesgeest. Om integraal samenwerken in de praktijk toch te realiseren is een verandering in leidinggeven van top-down naar bottom-up sturing nodig (Hoogerwerf & Herweijer, 2008).

2.3. KINDPARTICIPATIE & PREVENTIE

Nu duidelijk is wat de conceptuele attributen van de variabele: *invulling armoede- en schuldenbeleid* zijn moet dit onderzoek inzicht bieden in hoeverre de extra middelen worden ingezet voor het laten participeren van kinderen en preventie. Hoewel de extra middelen door het Rijk niet geoormerkt zijn, worden gemeentelijke organisaties verzocht accent te leggen op kinderen die onvoldoende kunnen participeren en op het versterken van een preventieve aanpak (Kleinsma, 2013).

2.3.1. Kindparticipatie

Participatie vormt een krachtige hefboom waarbij de ervaringen van kinderen die in armoede opgroeien, hun leefwereld en behoeften in overweging worden genomen bij het beslissen over maatregelen die hen aangaan (Vermeulen & Teller, 2010). Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) bepaalt dat elk kind als actieve deelnemer aan de samenleving het recht heeft om zijn/haar eigen mening te kennen te geven. Als 'expert van hun eigen levensverhaal' zijn kinderen een onuitputtelijke bron van informatie voor beleidsmakers (Vermeulen & Teller, 2010). Wie zich voor kinderen in armoede engageert en met hen in dialoog gaat, kan zijn beleid beter afstemmen op de reële noden van kinderen (Vermeulen & Teller, 2010). Uit het rapport van de Kinderombudsman (De kinderombudsman, 2013) blijkt dat zonder gerichte actie, de kans groot is dat kinderen van de armoede- en schuldenproblematiek de dupe worden. Uit het rapport wordt onder andere de aanbeveling aan gemeenten gedaan om een kind pakket samen te stellen waarvan de inhoud rechtstreeks ten goede komt aan kinderen zelf. Een kind pakket voorziet in de meest noodzakelijke behoeften aangevuld met zaken om mee te kunnen doen in de samenleving. Volgens het kabinet moeten kinderen niet alleen kunnen beschikken over voedsel, kleding en andere basisbehoeften, maar moeten ze ook mee kunnen gaan op schoolreis, lid kunnen zijn van de bibliotheek en wekelijks kunnen sporten of muziek kunnen maken (Kleinsma, 2013).

2.3.2. Preventie

Het is belangrijk dat in een zo vroeg mogelijk stadium geprobeerd wordt om mensen te helpen niet in armoede te belanden. Hierbij is de eigen verantwoordelijkheid van mensen in eerste instantie leidend. Het is belangrijk dat geïnvesteerd wordt in het vroeg signaleren van schulden. Een bekend spreekwoord luidt: *“voorkomen is beter dan genezen”*. Voorkomen van problemen kan veel effect opleveren. Gemeentelijke organisaties geven op dit moment meer aandacht aan curatieve schuldhulpverlening dan aan preventieve schuldhulpverlening terwijl juist preventief beleid nodig is om armoede en of schulden in de toekomst te voorkomen. Vroegsignalering is nodig om in een zo vroeg mogelijk stadium ondersteuning te kunnen bieden.

2.4. DECENTRALISATIE & BELEIDSDIFFUSIE

2.4.1. Decentralisatie

Transformatie van het sociale domein, integrale aanpak van werk, jeugdzorg, begeleiding en de invulling van de gemeente als eerste overheid (VNG, 2012), zomaar wat beloften die worden verbonden aan de drie grote stelselwijzigingen waar gemeentelijke organisaties mee te maken hebben. De drie decentralisaties waar gemeentelijke organisaties vanaf januari 2015 verantwoordelijk voor zijn betreffen jeugdzorg, werk en inkomen en zorg aan langdurig zieken en ouderen. Een deel van deze taken hadden gemeentelijke organisaties al, een deel nemen ze over van de Rijksoverheid. Omdat het gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid verweven zit in deze drie decentralisaties is het voor gemeentelijke organisaties van belang het armoede- en schuldenbeleid te integreren in de drie decentralisaties (VNG, 2014).

Uit eerder onderzoek (Denters, van Heffen & de Jong, 1999) blijkt dat decentralisatie een veelheid aan antwoorden mogelijk maakt. Decentralisatie biedt mogelijkheid om recht te doen aan de diversiteit van lokale omstandigheden en problemen (Denters, van Heffen & de Jong, 1999). Met name de verschuiving van de categoriale naar de individuele inkomenstoeslag vergen dat maatwerk een grotere rol gaat spelen waardoor decentralisatie met name ook voor het gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid interessant is. Een decentrale aanpak kan bijdragen aan beter inzicht in kansrijke oplossingsrichtingen voor gemeentelijke organisaties. De verantwoordelijke gemeentelijke organisaties zijn in staat te leren van hun eigen ervaring en mogelijk ook van die van anderen (Denters, van Heffen & de Jong, 1999). Uit ander onderzoek (Jans, Denters, Need & van Gerven, 2015) in de context van decentralisatie is te zien dat gemeentelijke organisaties verschillend reageren op min of meer eenzelfde beleidsverandering (Sugiyama, 2008). Daarbij is het mogelijk dat wat het beste werkt, vastgesteld en op brede schaal toegepast wordt (Jans, Denters, Need & van Gerven, 2015). Op het moment dat vanuit het Rijk beleid geïmplementeerd moet worden door gemeentelijke organisaties is vaak een hoge mate van uniformiteit waarneembaar (Jans, Denters, Need & van Gerven, 2015). Omdat bij het toekennen van de extra middelen aan gemeentelijke organisaties ook sprake is van min of meer eenzelfde beleidsverandering moet duidelijk worden in hoeverre gemeentelijke organisaties daarbij een uniforme beleidsimplementatie realiseren. Het is om deze reden dat meer inzicht moet ontstaan in beleidsdiffusie.

2.4.2. Beleidsdiffusie

Als beleidskeuzes in een bepaalde gemeentelijke organisatie beïnvloed worden door de beleidskeuzes van andere gemeentelijke organisaties is er sprake van beleidsdiffusie (Braun & Gilardi, 2006; Gilardi, 2012; Shipan & Volden, 2012; Simmons et al., 2006). Het begrijpen van beleidsdiffusie is cruciaal om inzicht te krijgen in de beleidsbeïnvloeding en beleidswijzigingen van publieke instanties (Shipan & Volden, 2012). Het gemeentelijk beleid is complex en gemeentelijke organisaties geven verschillend invulling aan het armoede- en schuldenbeleid. Op het moment dat gemeentelijke organisaties iets overnemen van andere gemeentelijke organisaties kan men zich afvragen waarom een gemeentelijke organisatie dit doet. Is dit omdat er te weinig tijd, informatie en/of beleidsruimte is om zelf een bepaalde implementatie te realiseren? Is dit omdat de samenstelling van beleidsnetwerken te eenzijdig is? Of heeft dit te maken met risicomijdend gedrag? (Denters, van Heffen & de Jong, 1999). Om ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid een antwoord te vinden op dit soort vragen moet dit onderzoek inzicht bieden in de overwegingen die Overijsselse gemeentelijke organisaties hebben bij de beleidsimplementatie van het armoede- en schuldenbeleid. Binnen de diffusie literatuur (Berry & Baybeck, 2005; Braun & Gilardi, 2006; Gilardi, 2010; Maggetti & Gilardi, 2015; Shipan & Volden, 2008; Volden, 2006) worden verschillende mechanismen gegeven die ervoor zorgen dat beleid in gemeentelijke organisaties overeenstemt of verschilt. In deze scriptie worden achtereenvolgens de volgende mechanismen behandeld:

Leren

Leren wordt gedefinieerd als het verwerven van nieuwe en/of relevante informatie die de actualisering van overtuigingen mogelijk maakt bij de effecten van nieuw beleid (Braun & Gilardi, 2006). Gemeentelijke organisaties willen leren of het nieuwe beleid ook voor hen geschikt is, en de ervaringen van andere gemeentelijke organisaties worden gezien als relevante informatie daarvoor (Braun & Gilardi, 2006). Door de politiek van beleidsadoptie en de impact van beleid te observeren kunnen beleidsmakers leren van de ervaringen van andere gemeentelijke organisaties (Shipan & Volden, 2008). Als beleidsmakers geconfronteerd worden met een bepaald probleem wordt het zoeken van een oplossing veelal vereenvoudigd door een oplossing te zoeken waarvan al is bewezen dat het ergens anders succesvol is gebleken (Berry & Baybeck, 2005). Echter moet gewaakt worden voor het zomaar lukraak aaneen van beleid dat succesvol is gebleken in een bepaalde gemeentelijke organisatie. Beleidssucces is namelijk moeilijk meetbaar. Is het succes wel echt toe te wijzen aan het beleid of hebben andere factoren voor het succes gezorgd? Beleidsmakers kunnen daarom niet zomaar leren van beleid waarvan het succes nauwelijks is gebleken. Gemeentelijke organisaties kunnen beter leren van beleidssucces dat in meerdere gemeentelijke organisaties als succesvol wordt beschouwd en ook effect heeft op een groter gedeelte van de samenleving (Shipan & Volden, 2008).

Concurrentie

Concurrentie binnen beleid kan leiden tot verspreiding van beleid met economische overloopeffecten tussen gebieden (Shipan & Volden, 2008). In sommige gevallen is het zo dat bepaalde gemeentelijke organisaties bang zijn om door de inwoners te worden bestempeld als de 'minst gulle' of 'meest ontoegankelijke' gemeentelijke organisatie. Gemeentelijke organisaties willen gemiddeld in hun beleid daarom niet te veel afwijken van andere gemeentelijke organisaties. Toch zijn er vooral als het gaat om het verstrekken van financiële middelen tussen gemeentelijke organisaties vaak aanzienlijke verschillen te zien. Beleidsmakers houden rekening met de economische effecten van adoptie door andere overheden (Shipan & Volden, 2008). Als er negatieve economische overloopeffecten ontstaan als gevolg van het aannemen van beleid dat bijvoorbeeld buurgemeenten niet hebben, zal dit beleid minder snel worden geïmplementeerd (Peterson & Rom, 1990). Als er daarentegen positieve economische overloopeffecten ontstaan door adoptie zullen gemeentelijke organisaties sneller geneigd zijn het beleid van anderen te adopteren (Shipan & Volden, 2008).

Imitatie

Imitatie betreft het kopiëren van de kenmerken en gedrag van een bepaalde gemeente om te proberen er net als die gemeente uit te zien (Shipan & Volden, 2008). Hoewel het bij leren vooral om het *beleid* van een andere gemeentelijke organisatie gaat, gaat het bij imitatie niet om het beleid maar om de desbetreffende gemeente zelf. Het cruciale verschil tussen leren en imitatie is dat het bij leren om de actie van een gemeentelijke organisatie gaat terwijl het bij imitatie om de actor, dus de gemeente zelf gaat. Veelal worden een aantal gemeenten bestempeld als een soort van 'leiders' (Crain, 1966; Grupp & Richards, 1975; Walker, 1969). Gemeenten die deze positie bekleden zijn veelal groter, rijker en/of innovatiever in vergelijking met andere gemeenten. Kleinere gemeenten⁹ zien dit soort leiders als een voorbeeld en willen graag eenzelfde beleid adopteren als die leiders. Echter gebeurt dit vaak zonder daarbij expliciet na te denken over de consequenties (Shipan & Volden, 2008). Kleinere gemeenten nemen het beleid van grotere gemeenten aan omdat ze door de inwoners net zo favoriet willen overkomen als de leider gemeenten. Op deze manier hopen de kleinere gemeenten dat een dergelijke imitatie hun profiel als gemeente zal versterken (Shipan & Volden, 2008).

Dwang

Hoewel horizontale dwang beperkt is, is verticale dwang oftewel top-down dwang binnen beleidsdiffusie goed denkbaar (Shipan & Volden, 2008). Nederland kent een gedecentraliseerde eenheidsstaat waarin een zekere mate van hiërarchie te zien is. Het Rijk staat bovenaan, gevolgd door provincies en daarna gemeenten. Voor een groot gedeelte kan het Rijk bepalen op welke manier gemeentelijke organisaties invulling behoren te geven aan het armoede en schuldenbeleid. Daarbij kan het Rijk gemeentelijke organisaties veel of weinig beleidsruimte geven.

⁹ Gemeentegrootte: <35.000 inwoners betreffen kleine gemeenten, 35.000-70.000 inwoners betreffen middelgrote gemeenten, >70.000 inwoners betreffen grote gemeenten

Indien de beleidsruimte groot is kunnen gemeentelijke organisaties voor een groot gedeelte zelf bepalen hoe zij vorm en invulling geven aan het beleid. Is de beleidsruimte klein dan bepaalt het Rijk veel meer op welke manier vorm en invulling wordt gegeven aan het beleid. Naast beleidsruimte speelt verantwoording een belangrijke rol. Indien er sprake is van dwang door de Rijksoverheid wordt van de gemeentelijke organisaties veel meer verantwoording verwacht dan wanneer er niet of nauwelijks sprake is van dwang.

Dit onderzoek zal nagaan in hoeverre de mechanismen terug te zien zijn binnen het gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid. Stel een gemeentelijke organisatie A implementeert een bepaald beleid. Een andere gemeentelijke organisatie B neemt datzelfde beleid als dat van gemeente A aan. De beleidsdiffusie mechanismen moeten inzicht geven in de redenering van gemeentelijke organisatie B om eenzelfde beleid als dat van A te implementeren (Shipan & Volden, 2008).

3. METHODOLOGIE

DIT HOOFDSTUK BEGINT MET EEN PARAGRAAF OVER HET ONDERZOEKSONTWERP VAN DEZE BACHELORSCHRIJF: HET RETROSPECTIVE PANEL DESIGN. DE VOLGENDE PARAGRAAF GAAT IN OP DE SELECTIE VAN RESPONDENTEN EN HET SAMENSTELLEN VAN DE STEEKPROEF. IN DIT ONDERZOEK ZIJN NEGEN GEMEENTELIJKE ORGANISATIES ASELECT GEKOZEN. VERVOLGENS WORDT INGEGAAN OP DE DATAVERZAMELING AAN DE HAND VAN SEMI- GESTRUCTUREERDE INTERVIEWS. IN DE PARAGRAAF OVER DATA ANALYSE BLIJKT VERVOLGENS DAT DE INTERVIEWS AAN DE HAND VAN EEN ANALYSETABEL WORDEN GEANALYSEERD. HET HOOFDSTUK SLUIT AF MET EEN PARAGRAAF OVER BEPERKINGEN WAARBIJ ZOWEL DE BETROUWBAARHEID, VALIDITEIT ALS DE BEDREIGINGEN VOOR DIT ONDERZOEKSONTWERP WORDEN BESPROKEN.

3.1. ONDERZOEKSONTWERP

Om een antwoord te vinden op de onderzoeksvraag moet duidelijk worden welke de beweegredenen van gemeentelijke organisaties zijn om voor een bepaalde aanpak van het armoede- en schuldenbeleid te kiezen. Daarnaast moet duidelijk worden hoe de situatie binnen een bepaalde gemeentelijke organisatie eruit zag voordat de extra middelen werden toegekend aan gemeentelijke organisaties en wat de situatie is nadat gemeentelijke organisaties extra middelen hebben ontvangen. Ook moet blijken of gemeentelijke organisaties de extra middelen inzetten voor het doel waarvoor ze bestemd zijn, namelijk participatie bevordering bij kinderen en preventie. Tot slot moeten deze gegevens onderling worden vergeleken zodat duidelijk wordt wat de verschillen tussen gemeentelijke organisaties zijn. Een onderzoeksontwerp dat geschikt is om op bovenstaande antwoord te geven is het longitudinale design. Binnen de literatuur zijn veel verschillende typen longitudinale designs te vinden. Ze hebben als gemeenschappelijk doel het meten van verandering in de tijd door data te verzamelen om minimaal twee tijdstippen (Vaus, de, 2001). Het ontwikkelen van longitudinale designs vergt een aantal keuzes.

De eerste keuze is die tussen een trend en een panel studie (Vaus, de, 2001). Dit onderzoek betreft een panel studie, omdat dezelfde cases, namelijk dezelfde gemeentelijke organisaties in de tijd gevolgd zijn en de cases niet zijn veranderd zoals dat bij trend studies het geval is. De tweede keuze is die tussen een 'prospective' en 'retrospective' longitudinaal design (Vaus, de, 2001). In dit onderzoek gaat het om een 'retrospective' longitudinaal design omdat data is verzameld op één moment. De omvang van tijd en verandering zijn verkregen door respondenten te vragen wat ze zich herinnerden van hoe dingen een paar jaar geleden waren (Vaus, de, 2001). In dit onderzoek is aan beleidsmedewerkers van het armoede- en schuldenbeleid gevraagd hoe het beleid er voor en na 2013 eruitzag. Het type longitudinaal design dat voor dit onderzoek is gebruikt, het 'retrospective panel design', ziet er als volgt uit:

Figuur 3: retrospective panel design

De setting voor dit onderzoek betreft de specifieke beleidsafdelingen binnen negen Overijsselse gemeentelijke organisaties die zich bezighouden met het armoede- en schuldenbeleid. De tijdschaal betreft de jaren 2010-2011-2012 gezamenlijk als één tijdstipmoment voor het jaar 2013 en de jaren 2013-2014-2015 als één tijdstipmoment sinds het jaar 2013. Omdat dit een beschrijvend onderzoek betreft, is de waarde van het longitudinale research design voor dit onderzoek dat het de onderzoeker in staat stelt verandering of stabiliteit te onderzoeken (Vaus, de, 2001).

3.2. SELECTIE RESPONDENTEN & STEEKPROEFTREKKING

Beleidsdiffusie wordt veelal gezien als geografische clustering van eenzelfde beleid. Als er sprake is van beleidsdiffusie is dat veelal terug te zien in één bepaalde regio (Shipan & Volden, 2012). Het is om deze reden dat ook één bepaalde regio wordt genomen voor de cases selectie. In dit onderzoek is dat de provincie Overijssel waarbij de units Overijsselse gemeentelijke organisaties zijn.

Er bestaan verschillende typen steekproeftrekkingen en verschillende procedures kunnen gebruikt worden voor het samenstellen van een representatieve steekproef van de units. Omdat in dit onderzoek enkel gemeentelijke organisaties zijn geselecteerd en binnen die gemeentelijke organisaties niet alsnog een selectie is gemaakt gaat het hier om een enkelvoudige steekproeftrekking. Gemeentelijke organisaties in Overijssels zijn aselekt geselecteerd om de steekproef zo representatief mogelijk te laten zijn. De steekproef is als volgt samengesteld. Allereerst is er een alfabetische weergave van alle 25 gemeenten in Overijssel gemaakt. Vervolgens zijn de gemeenten gerangschikt van boven naar beneden op inwoneraantal. Gemeenten met de meeste inwoners staan bovenaan, en die met de minste onderaan. De gemeenten zijn op inwoneraantal geselecteerd omdat innovativiteit samenhangt met omvang. In totaal zijn er negen gemeenten geselecteerd zodat er voldoende gemeenten in de steekproef zitten om te generaliseren naar alle gemeenten in Overijssel. Omdat de gemeente Enschede met 158 004 inwoners behoorlijk afwijkt van de inwoneraantallen van andere gemeenten is deze gemeente buiten beschouwing gelaten en begint de telling bij de gemeente Zwolle. Vervolgens is elke derde gemeente geselecteerd zoals weergegeven is in bijlage 1.

3.3. DATAVERZAMELING

Gezien de onderzoeksvraag met de daarbij horende deelvragen zijn voor dit onderzoek verschillende gegevens nodig. In de eerste plaats moeten er gegevens zijn over de beleidsimplementatie voor 2013 en de beleidsimplementatie sinds 2013. Vervolgens moeten deze gegevens de onderzoeker in staat stellen om te achterhalen welke overwegingen gemeentelijke organisaties maken. Uit de overwegingen moet duidelijk worden of de extra middelen worden ingezet voor het laten participeren van kinderen en voor preventie. Tot slot moet duidelijk worden of er in Overijsselse gemeentelijke organisaties onderling verschillen bestaan in de manier waarop gemeentelijke organisaties invulling geven aan beleid. Omdat het specifiek gaat om de overwegingen van gemeentelijke organisaties is gekozen voor een kwalitatief onderzoek.

Kwalitatief onderzoek geeft inzicht in hoe mensen denken over een bepaald onderwerp. Het geeft antwoord op een zoektocht naar ideeën, achtergronden, motieven en beweegredenen van mensen (Flick, 2009). Een dataverzamelmethode die past bij dit type onderzoek en data dat vereist is voor dit onderzoek zijn interviews. Daarnaast is data verzameld aan de hand van bestaande armoede- en schuldennota's van gemeentelijke organisaties. De interviews voor dit onderzoek zijn semi- gestructureerd van aard. Dat betekent dat voor aanvang van de interviews onderwerpen op papier zijn gezet om het interview deels te sturen. In het interview hebben de vragen voornamelijk betrekking gehad op de twee variabelen: *overwegingen van gemeenten* en *invulling armoede- en schuldenbeleid*. Daarnaast zijn een aantal vragen specifiek gericht op de beleidsdiffusie theorie. De respondenten konden het interview deels zelf invullen maar konden niet het gespreksonderwerp bepalen. Het interviewprotocol dat gebruikt is in de semigestructureerde interviews is te vinden in bijlage 2. Omdat de respondenten zich bewust waren van het feit dat ze werden bestudeerd en dit mogelijk het gedrag heeft beïnvloed gaat het hier om een 'obtrusive' dataverzamelmethode.

Instrumenten die gebruikt zijn, zijn allereerst de onderzoeker zelf die het interview afneemt. De interviews zijn vooraf getest doordat met een willekeurig persoon het interviews is doorgenomen. Onduidelijkheden zijn naar aanleiding hiervan aangepast. Bij het benaderen van de respondenten en voor aanvang van het interview is aan de respondenten duidelijk gemaakt dat de anonimiteit van de interviews gewaarborgd zal worden. Daarnaast is duidelijk gemaakt dat de interviews worden opgenomen zodat de interviews uitgetypt en als bijlage kunnen worden opgenomen in het onderzoeksrapport. Voor de opnames is een mobiele telefoon gebruikt.

3.4. DATA ANALYSE

De interviews zijn opgenomen en uitgeschreven. De opnames hebben plaats gevonden in de periode van 11 t/m 29 mei 2015. De uitgeschreven interviews zijn in bijlage 4 in de bachelorscriptie opgenomen. Daarbij verwijst R in de uitgeschreven interviews naar respondent en I in de uitgeschreven interviews naar interviewer. De bijlage is volledig geanonimiseerd op verzoek van enkele beleidsmedewerkers. Data is geanalyseerd aan de hand van een grote tabel die is opgeknipt in negen losstaande tabellen. In de rijen staan de gemeentelijke organisaties. In de kolommen staan de attributen van de afhankelijke variabele, de kenmerken van gemeentelijke organisaties, de beleidsdiffusie mechanismen en de speerpunten. De attributen van de afhankelijke variabele betreffen beleidsdoelen, instrumentatie, doelgroepen en samenwerking & integrale aanpak. Deze vier kolommen zijn gebruikt bij het beantwoorden van de eerste twee deelvragen. De kolom speerpunten is gebruikt bij het beantwoorden van de derde deelvraag.

De kolom kenmerken gemeente is gebruikt voor het beantwoorden van de vierde deelvraag en tot slot is de kolom beleidsdiffusie gebruikt voor het beantwoorden van de vijfde deelvraag. De tabellen zijn ingevuld aan de hand van de informatie uit de interviews. Daarnaast is informatie uit beleidsnota's en informatieflyers die beleidsmedewerkers hebben aangereikt in de tabel verwerkt. Dit alles is met behulp van kernwoorden opgenomen in de tabel. De ingevulde tabel wordt in bijlage 5 van deze bachelorscriptie weergegeven.

3.5. BEPERKINGEN

3.5.1. Betrouwbaarheid

Betrouwbaarheid heeft te maken met de stabiliteit van het onderzoeksresultaat. Als de interviews opnieuw bij de gemeentelijke organisaties afgenomen zouden worden en dezelfde resultaten worden verkregen is het onderzoek betrouwbaar te noemen (Babbie, 2010). Omdat dit kwalitatieve onderzoek veldonderzoek betreft ontstaan er in dit onderzoek problemen met betrekking tot de betrouwbaarheid. Omdat in dit onderzoek gebruik is gemaakt van een semigestructureerd interview waarbij de vragen maar voor een bepaald gedeelte gestructureerd zijn, kan bij herhaling door een andere onderzoeker nooit dezelfde vraagstelling worden gebruikt. Ook de antwoorden van de beleidsmedewerkers zouden niet exact hetzelfde zijn. Wellicht zijn de beleidsmedewerkers in een andere gemoedstoestand of interpreteren ze de vraag op een andere manier. Ook de interpretatie van de onderzoeker speelt een belangrijke rol. Deze is onbedoeld toch vaak persoonlijk. Elke onderzoeker interpreteert informatie namelijk op een andere manier (Babbie, 2010). Omdat in dit onderzoek geanalyseerd wordt aan de hand van een analysetabel kan het verschillend interpreteren van informatie de intercodeurbetrouwbaarheid van dit onderzoek beperken.

3.5.2. Validiteit

Terwijl betrouwbaarheid betrekking heeft op de stabiliteit van het onderzoeksresultaat heeft validiteit betrekking op de inhoud van het onderzoek. Daarbij gaat het om de vraag in hoeverre hetgeen gemeten is een adequate weerspiegeling is van de werkelijke betekenis van de belangrijkste concepten in het onderzoek (Babbie, 2010). Dit onderzoek heeft een hoge mate van validiteit. Semi- gestructureerde interviews bij gemeentelijke organisaties zijn namelijk uitermate geschikt om de diepte en betekenissen van concepten te achterhalen waardoor de inhoud van het onderzoek een adequate weerspiegeling is van de centrale concepten. Beperkingen ten aanzien van de validiteit zijn dat het concept 'decentralisatie' onvoldoende adequaat terug is gekomen in de semigestructureerde interviews. De onderzoeker heeft hier te weinig op doorgevraagd. Daarnaast ontstond er bij de beleidsmedewerkers verwarring over de begrippen gemeente/gemeentelijke organisatie/maatschappelijke organisatie die werden gebruikt in de vraagstelling.

3.5.3. Bedreigingen onderzoeksontwerp

Bedreigingen bij het 'retrospective panel design' zijn allereerst dat er vervorming in de herinneringen van beleidsmedewerkers zal zitten (Vaus, de, 2001). Herinneringen van het oude armoede- en schuldenbeleid worden veelal geïnterpreteerd in het licht van latere gebeurtenissen en ervaringen (Vaus, de, 2001) waardoor de interne validiteit (temporal order) in gevaar komt. Om zoveel mogelijk te vermijden dat dit invloed heeft op de interne validiteit van het onderzoek is bij de data verzameling specifiek gevraagd naar onvergetelijke gebeurtenissen en specifieke data en tijdstippen (Vaus, de, 2001). Zo gaven een aantal gemeentelijke organisaties als specifieke gebeurtenis bijvoorbeeld de wisseling van het college en de gemeenteraad aan en waren de verkiezingen een specifiek tijdstip. Daarnaast is in de vraagstelling van het heden naar het verleden gewerkt in plaats van omgekeerd. Doordat naast informatie uit de interviews ook relevante informatie uit de beleidsnota's en informatieflyers is gehaald, is bedreiging van de interne validiteit zoveel mogelijk beperkt. Naast vervorming in herinnering zijn er bedreigingen zichtbaar in de vorm van 'time threats'. Deze bedreigingen hebben te maken met de test reactiviteit. Omdat de beleidsmedewerkers vooraf weten dat ze worden geïnterviewd geven respondenten sociaal wenselijke antwoorden. Deze bedreiging is zoveel mogelijk beperkt door vragen die zouden leiden tot sociaal wenselijke antwoorden niet vooraf mee te sturen in het interviewprotocol dat gemeentelijke organisaties hebben gekregen.

4. ONDERZOEKSRESULTATEN

DIT HOOFDSTUK GEEFT EERST ACHTERGRONDINFORMATIE OVER DE INTERVIEWS DIE ZIJN GEVOERD MET NEGEN GEMEENTELIJKE ORGANISATIES IN DE PROVINCIE OVERIJSSSEL. ACHTEREENVOLGENS WORDEN DAARNA DE VERSCHILLENDE DEELVRAGEN BEHANDELD. ALS EERSTE WORDT INGEGAAN OP DE INVULLING VAN HET ARMOEDE- EN SCHULDENBELEID WAARBIJ EEN ANTWOORD WORDT GEGEVEN OP DE EERSTE TWEE DEELVRAGEN. TEN TWEEDE WORDT INGEGAAN OP DE SPEERPUNTEN KINDPARTICIPATIE EN PREVENTIE WAARBIJ EEN ANTWOORD WORDT GEGEVEN OP DE DERDE DEELVRAAG. VERVOLGENS KOMEN DE OVERWEGINGEN VAN GEMEENTELIJKE ORGANISATIES AAN BOD WAARBIJ DE VIERDE DEELVRAAG WORDT BEANTWOORD. HET HOOFDSTUK SLUIT AF MET EEN UITEENZETTING OVER BELEIDSDIFFUSIE AAN DE HAND VAN DE VIER MECHANISMEN LEREN, CONCURRENTIE, IMITATIE EN DWANG WAARDOOR EEN ANTWOORD WORDT GEGEVEN OP DE VIJFDE DEELVRAAG.

4.1. ACHTERGRONDINFORMATIE KWALITATIEF ONDERZOEK

Van 11 t/m 29 mei 2015 zijn in totaal met negen verschillende gemeentelijke organisaties interviews gehouden ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid. De respondenten waren allemaal werkzaam als beleidsmedewerker bij de gemeentelijke organisatie op het gebied van armoede en/of schuldenbeleid. In totaal hebben aan het interview vier vrouwen en zes mannen deelgenomen waarbij één interview is afgenomen met twee respondenten tegelijkertijd. Twee gemeenten uit het steekproefkader, te weten Olst-Wijhe en de gemeente Steenwijkerland waren niet bereidwillig deel te nemen aan het onderzoek. De bestuursdienst Ommen-Hardenberg en de gemeente Hengelo zijn voor deze gemeenten in de plaats gekomen. Gemeenten die aan het onderzoek mee hebben gewerkt bestaan in willekeurige volgorde uit de gemeenten: Zwolle, Haaksbergen, Hellendoorn, Almelo, Staphorst, Oldenzaal, Zwartewaterland, Hengelo en de bestuursdienst Ommen-Hardenberg. Verschillende respondenten hebben aangegeven mee te willen werken aan het interview indien de gegevens anoniem zullen worden verwerkt. Het is om deze reden dat in dit hoofdstuk enkel wordt gerefereerd naar het interviewnummer en niet naar de naam van de gemeente en beleidsmedewerker.

4.2. INVULLING ARMOEDE- EN SCHULDENBELEID

“Op welke manier werd er voor 2013 door Overijsselse gemeentelijke organisaties invulling gegeven aan het armoede- en schuldenbeleid?”

“Op welke manier wordt er sinds 2013 door Overijsselse gemeentelijke organisaties invulling gegeven aan het armoede- en schuldenbeleid?”

Deze deelvragen zijn gericht op een splitsing in tijd betreffende de periode voor/sinds 2013. Deze splitsing is gemaakt omdat het jaar 2013 het jaar is waarin gemeentelijke organisaties extra middelen toegekend hebben gekregen. Er zou dus een soort van ‘oud’ (beleid voor 2013) en ‘nieuw’ (beleid sinds 2013) moeten zijn. Uit de data-analyse met betrekking tot het analyseren van de gemeentelijke beleidsnota's blijkt echter dat gemeentelijke organisaties niet allemaal 2013 als omslagpunt in het beleid hebben. Daarnaast blijkt dat dit ook nog weer verschilt voor het armoedebelief en het schuldenbeleid. Wel is bij alle gemeentelijke organisaties een vorm van ‘oud’ en ‘nieuw’ beleid waar te nemen. Het vervolg van dit hoofdstuk zal daarom spreken van ‘oud’ en ‘nieuw’ beleid in plaats van beleid voor/sinds 2013.

4.2.1. Beleidsdoelen

In het theoretisch kader is te lezen dat gemeentelijke organisaties een toenemende druk op de uitvoeringscapaciteit krijgen die gepaard gaat met forse bezuinigingen waardoor scherpe keuzes in beleidsprioriteiten gemaakt moeten worden. Uit de interviews met gemeentelijke organisaties is dit duidelijk terug te zien. Gemeentelijke organisaties waren in het verleden meer vrijblijvend in het opstellen van beleidsdoelen. De laatste jaren worden de beleidsdoelen echt opgenomen in een beleidsnota en uitgedragen door de gemeentelijke organisatie:

“Op zich is het er altijd allemaal wel geweest alleen een verandering die je wel ziet is dat we het nu allemaal wat meer op papier hebben gezet. Ik bedoel, die regelingen waren er allemaal wel, daar is niet zoveel aan veranderd maar nu is het meer integraal gekomen en bij elkaar gebracht en daarom ook op papier gezet” (Interview 7, r. 3065).

De beleidsprioriteiten hebben geleid tot het opstellen van beleidsdoelen voor gemeentelijke organisaties. Over het algemeen komen deze doelen binnen gemeentelijke organisaties met elkaar overeen. Toch zijn er onderling kleine verschillen waarneembaar. In tabel 1 wordt uiteengezet welke beleidsdoelen gemeentelijke organisaties op dit moment hebben en hoe vaak deze beleidsdoelen door gemeentelijke organisaties benoemd zijn:

Tabel 1: Beleidsdoelen gemeentelijke organisaties

Aantal gemeentelijke organisaties	Beleidsdoel
8	Het bevorderen van de zelfredzaamheid, zelfstandigheid, participatie en het meedoen in de samenleving
6	Het bieden van integrale schuldhulpverlening
4	Kinderen voorop
3	Zoveel mogelijk lokaal organiseren
3	Effectieve samenwerking
2	Preventief werken
2	Inkomensondersteuning

Van inkomensondersteuning naar participatie

In deze tabel is te zien dat het merendeel van de gemeentelijke organisaties het bevorderen van de zelfredzaamheid, zelfstandigheid, participatie en het meedoen in de samenleving als beleidsdoel heeft. Slechts twee gemeentelijke organisaties benoemen inkomensondersteuning op dit moment nog als beleidsdoel. Een belangrijk verschil binnen het ‘oude’ en ‘nieuwe’ armoede- en schuldenbeleid is dat vrijwel alle gemeentelijke organisaties binnen het ‘oude’ armoede- en schuldenbeleid voornamelijk inkomensondersteuning tot doel hadden waarbij de gemeentelijke organisatie zich actief bemoeide met de minima en echt een vangnet voor deze groep bood. De laatste jaren is een duidelijke trend van een terugtrekkende overheid zichtbaar waarbij gemeentelijke organisaties zich niet meer actief bemoeien met inkomensondersteuning maar meer gebruik maken van de kracht van de samenleving. In plaats van inkomensondersteuning is het beleidsdoel daarom nu gericht op zelfredzaamheid, zelfstandigheid, participatie en het meedoen in de samenleving:

“Zelfredzaamheid is wel een belangrijk begrip, dat is echt wel iets waar we naar kijken. Ook eigen verantwoordelijkheid met schuldenproblematiek van wat kun je nog zelf daaraan doen? Wat kan je omgeving doen en dat je pas daarna een beroep doet op die overheid” (Interview 4, r. 1857).

“We proberen eigenlijk toch meer te wijzen op de verantwoordelijkheid van mensen zelf. Dat zit hem ook wel in, vanuit het verleden was de gedachte vaak van we moeten mensen financieel proberen te helpen waardoor ze toch in staat zijn bepaalde activiteiten te verrichten. Tegenwoordig is het veel meer van, wat kun je zelf? Wat kun je zelf doen aan de situatie?” (Interview 2, r. 600).

Finaal denken en een bevredigende oplossing

Verder blijkt uit het theoretisch kader dat binnen de rationele benadering van beleid finaal denken wordt benadrukt waarbij doeleinden en middelen de grondstructuur van elk beleid vormen. Uit de interviews is dit finale denken door gemeentelijke organisaties duidelijk terug te zien:

“Als gemeente moet je rechtvaardig en doelmatig zijn” (Interview 9, r. 4047).

In het theoretisch kader wordt tegelijkertijd erkend dat het streven naar doelmaximalisatie een nobel maar niet altijd reëel streven te noemen is. Gemeentelijke organisaties zijn zich hier goed van bewust:

“Wij zijn afgestapt van dat we iedereen schuldenvrij willen krijgen. Dat is eigenlijk niet haalbaar en voor sommigen ook niet wenselijk. Je kunt soms maar beter accepteren dat je een bepaald minimum hebt, het moet wel leefbaar blijven. En dan is het doel niet iedereen schuldenvrij maar financiële stabiliteit” (Interview 8, r. 3319).

Uit het bovenstaande blijkt dat gemeentelijke organisaties streven naar een bevredigende mate van rationaliteit in plaats van naar doelmaximalisatie.

4.2.2. Instrumentatie

Omdat onder een beleidsinstrument: *“al datgene dat een actor gebruikt of kan gebruiken om een bepaald doel te bereiken”* (Hoogerwerf & Herweijer, 2008, p. 223) wordt verstaan, zetten gemeentelijke organisaties verschillende beleidsmiddelen in om de beleidsdoelen te realiseren. Instrumenten kunnen worden ingedeeld in een juridisch, economisch, communicatief of fysiek sturingsmodel. Daarnaast kan een onderscheid worden gemaakt in algemene vs. individuele instrumenten en verruimende vs. beperkende instrumenten (Hoogerwerf & Herweijer, 2008). In tabel 2 worden de instrumenten die vrijwel alle gemeentelijke organisaties binnen het minimebeleid op dit moment inzetten weergegeven. In tabel 3 worden vervolgens de instrumenten weergegeven die door een aantal gemeentelijke organisaties op dit moment worden ingezet.

Tabel 2: instrumentatie die door alle gemeentelijke organisaties zijn benoemd

Beleidsinstrumenten
Bijzondere bijstand (Economisch, individueel, verruimend)
Collectieve zorgverzekering (Economisch, algemeen, verruimend)
Individuele inkomensvoeslag (Economisch, individueel, verruimend)
Schuldhelp(dienst)verlening (Fysiek, algemeen, verruimend)
Jeugdsport- jeugdcultuurfonds (Economisch & fysiek, algemeen, verruimend)

Tabel 3: instrumentatie die door een aantal gemeentelijke organisaties zijn benoemd

Aantal gemeentelijke organisaties	Beleidsinstrument
4	Gebiedsteams (Fysiek, individueel, verruimend)
3	Kwijtschelding gemeentelijke belastingen (Economisch, algemeen, verruimend)
3	Budgetcoach (Economisch & fysiek, individueel, verruimend)
3	Tegemoetkoming schoolkosten (Economisch, algemeen, verruimend)
2	Kind pakket (Economisch & fysiek, algemeen, verruimend)
2	Voorlichting op scholen over omgang met geld (Communicatief & fysiek, algemeen, verruimend)
2	Noodfonds (Economisch, individueel, verruimend)
2	Project vrijwilligers (Fysiek, algemeen, verruimend)

Tot slot zijn er nog een aantal instrumenten die enkel door één gemeentelijke organisatie zijn benoemd. Deze instrumenten worden weergegeven in tabel 4.

Tabel 4: instrumentatie die door één gemeentelijke organisatie is benoemd

Beleidsinstrumenten
Het sociaal cultureel fonds (Economisch, algemeen, verruimend)
Eurowijzer gericht op preventie (Fysiek & communicatief, algemeen, verruimend)
Kinderopvang op basis van sociaal medische indicatie (Economisch, individueel, verruimend)
Informatieverstrekking via diverse kanalen (Communicatief, algemeen, verruimend)
Sociale recherche Twente (Juridisch, individueel, beperkend)
Tegemoetkoming in de huurkosten (Economisch, algemeen, verruimend)
Vergoeding in peuterspeelzaalkosten 0-4 jaar (Economisch, algemeen, verruimend)
Toekenning geldbedrag scholieren 12-18 jaar (Economisch, algemeen, verruimend)
Het project schuldhulpmaatje (Fysiek, algemeen, verruimend)
Het project service in de stad (Fysiek, algemeen, verruimend)
Het project armoede & gezondheid (Economisch & fysiek, individueel, verruimend)
Het project Almelo doet mee
Jeugdfonds Almelo

Hoewel gemeentelijke organisaties tot doel hebben het bevorderen van de zelfredzaamheid, zelfstandigheid, participatie en het meedoen in de samenleving, blijkt uit de tabellen dat veel instrumenten nog steeds voornamelijk gericht zijn op inkomensondersteuning. Bijzondere bijstand, collectieve zorgverzekering, individuele inkomensvoet, kwijtschelding gemeentelijke belastingen, tegemoetkoming schoolkosten, en ga zo maar door. Het zijn zomaar wat voorbeelden van instrumenten die inkomensondersteuning tot doel hebben. Hoewel een aantal instrumenten wel gericht zijn op het vergroten van de zelfredzaamheid, zelfstandigheid, participatie en het meedoen in de samenleving, zetten gemeentelijke organisaties hier nog onvoldoende op in. Instrumenten gericht op zelfredzaamheid en participatie zijn onder andere: het jeugdsport- en jeugdcultuurfonds, het project service in de stad, Almelo doet mee, het project vrijwilligers, het kind pakket, een budgetcoach en eurowijzer.

Economisch sturingsmodel

Uit de tabellen blijkt duidelijk dat gemeentelijke organisaties betreffende het sturingsmodel vooral gebruik maken van het economische sturingsmodel. De gemeentelijke organisaties trachten hierdoor aan de hand van het verbinden van financiële consequenties het gedrag van doelgroepen te veranderen. Omdat gemeentelijke organisaties zoveel gebruik maken van het economisch sturingsmodel zien beleidsmedewerkers problemen in het feit dat het budget voor minimaregelingen gelijk blijft maar dat het gebruik van de regelingen de laatste jaren is toegenomen:

“Nou goed als de uitgaven hetzelfde blijven en je moet het met meer mensen verdelen, dan betekent dit dat er wel degelijk een beleidswijziging nodig is. De middelen blijven in stand daar wordt niet op bezuinigt, maar doordat het aantal groter wordt, moet er toch min of meer worden gesneden. Dan is het een kwestie van niet de regels worden aangepakt maar de interpretatie van de regels wordt aangepast, dus het wordt wel allemaal wat strakker” (Interview 5, r. 2090).

Een algemeen en verruimend karakter

Daarnaast blijkt uit de tabellen dat gemeentelijke organisaties over het algemeen meer gebruik maken van algemene en verruimende instrumenten. Deze keuze past goed binnen de rationele benadering van beleid. Bij individuele instrumenten is het in tegenstelling tot algemene instrumenten beter mogelijk de inhoud van het instrument af te stemmen op de verschillende situaties waarin de leden van de doelgroep zich bevinden (Bruijn & Heuvelhof, 1991). De effectiviteit van individuele instrumenten kan in situaties met een heterogene doelgroep groter zijn dan die van instrumenten met een algemeen karakter (Hoogerwerf & Herweijer, 2008). Als gemeentelijke organisaties gebruik maken van individuele instrumenten vergt dat van beleidsuitvoerders echter meer inspanning en informatievergaring waardoor volgens de rationele benadering van beleid eerder voor algemene instrumentatie wordt gekozen. Het beperkende of verruimende karakter van een instrument is van belang bij de steun en weerstand van de doelgroep. Bij beperkende instrumenten is de steun en weerstand van de doelgroep doorgaans lager en de weerstand hoger dan bij verruimende instrumenten waardoor gemeentelijke organisaties eerder geneigd zijn tot het kiezen van verruimende instrumenten (Hoogerwerf & Herweijer, 2008).

Op de plek waar het hoort

De belangrijkste verschuiving in tijd is te zien in het feit dat er voorheen direct geld werd toegekend aan gezinnen zonder dat hier verantwoording voor moest worden afgelegd. Veel gemeentelijke organisaties geven aan dat er van het geld bijvoorbeeld een krat bier werd gekocht in plaats van dat het geld bestemd werd voor de minimaregeling:

“In het verleden konden mensen geld krijgen en dan was het maar de vraag van ja, waar gaat dat geld heen. Dat was heel lastig te controleren. En dan was het de vraag van ja er staat wel dat zoonlief dit en dat gaat doen, of die activiteit ontwikkelt, maar is dat geld niet omgezet naar kratten bier voor papa?” (Interview 3, r. 1163).

Nu vragen veel gemeentelijke organisaties verantwoording achteraf of wordt het geld toegekend aan een organisatie waardoor het direct ten goede komt aan het huishouden. Het geld komt op deze manier beter op de plek waar het hoort en wordt daardoor ingezet voor het doel waarvoor het bestemd is:

“Vooral voor kinderen proberen we zoveel mogelijk rechtstreeks te betalen, dus aan de sportvereniging of muziekschool of waar ze ook maar naartoe gaan. Dan moet je laten zien dat je lid bent, maar je hoeft niet te laten zien dat je al contributie betaalt want dat doen wij. En wij betalen dat rechtstreeks aan de club” (Interview 8, r. 3381).

4.2.3. Doelgroepen

In het theoretisch kader is uiteengezet dat het om twee redenen van belang is te weten hoe groot de doelgroep van het armoede- en schuldenbeleid in een gemeente is en hoe deze groep is samengesteld. Daarom is aan de respondenten gevraagd hoeveel huishoudens er in de gemeente in armoede leven, om hoeveel kinderen het daarbij gaat en waar de arme huishoudens zich in de gemeente bevinden. In totaal konden zes gemeentelijke organisaties aangeven hoeveel arme huishoudens zich in de gemeente bevinden. Vijf gemeentelijke organisaties konden daarbij aangeven om hoeveel kinderen het ging en drie gemeentelijke organisaties hadden inzicht in waar de problematiek zich in de gemeente bevond. Dat betekent dat nog niet alle gemeentelijke organisaties volledig zicht hebben op de doelgroep van het armoede- en schuldenbeleid. Gemeentelijke organisaties gaven wel allemaal aan dat voornamelijk het aantal cliënten betreffende de schuldhulp(dienst)verlening de laatste jaren fors is toegenomen.

Volgens Bekkers (Bekkers, 2012) zijn met name gemeentelijke organisaties die weinig inzicht in hun doelgroep hebben sneller geneigd een top-down benadering van besluitvorming te volgen in plaats van een bottom-up benadering. Met name grotere gemeentelijke organisaties hebben een vollediger zicht op de problematiek in vergelijking met kleinere gemeentelijke organisaties. Het ziet ernaar uit dat dit te maken heeft met de 'bounded rationality' (Simon, 1961) van kleinere gemeentelijke organisaties. Door een te beperkte hoeveelheid tijd en informatiecapaciteit van beleidsmakers kunnen niet alle mogelijke middelen in ogenschouw worden genomen.

Onderscheid in doelgroepen

Betreffende het armoedebelief maken vijf gemeentelijke organisaties onderscheid in doelgroepen, vier gemeentelijke organisaties doen dit niet. Onderscheid wordt gemaakt op twee manieren. Allereerst wordt er onderscheid gemaakt in de inkomensgrenzen van bepaalde regelingen. Daarbij worden grenzen van 110%, 120% en 130% van het sociaal minimum gebruikt. Daarnaast wordt onderscheid gemaakt naar leeftijd. Zo zijn er de volgende doelgroepen:

- Jongeren t/m 30 jaar;
- Gezinnen met kinderen onder de 12 jaar;
- Kinderen.

Uit het bovenstaande blijkt dat lang niet alle mogelijke doelgroepen bij het beleid worden betrokken. Doelgroepen die door gemeentelijke organisaties niet aangegeven zijn maar wel een specifieke aanpak vergen betreffen: langdurige armen, ouderen, gehandicapten en migranten. Met name kleinere gemeentelijke organisaties geven aan geen onderscheid te maken in doelgroepen. Ze doen dit vanuit een oogpunt van maatwerk. Het schuldenbeleid staat in tegenstelling tot het armoedebelief bij alle gemeentelijke organisaties open voor iedereen. Een belangrijk verschil in het 'oude' en 'nieuwe' schuldenbeleid daarbij is dat voornamelijk de laatste jaren een tendens te zien is waarbij meer huishoudens met hoge inkomens en ZZP'ers bij de gemeente aankloppen:

"Bij schuldhulpverlening, daar zie je wel een tendens dat ook mensen met een hoog inkomen aankloppen" (Interview 5, r. 2389). "We zijn bezig om het een en ander voor zelfstandigen toch nader uit te werken. Want wat verstaan we bij zelfstandigen onder die inkomensgrens?" (Interview 8, r. 3574).

Reacties van doelgroepen

Uit het theoretisch kader blijkt dat de reacties van doelgroepen ten dele het succes van de uitvoering en daarmee het beleid bepalen. De reacties kunnen variëren van steun, lijdelijk verzet tot daadwerkelijke tegenwerping (Bekkers, 2012). Het is daarom van belang dat gemeentelijke organisaties in de uitvoering nadrukkelijk rekening houden met de kenmerken van de doelgroepen. Het merendeel van de gemeentelijke organisaties kan niet aangeven wat de reacties en kenmerken van de doelgroepen zijn. Dit is wel iets waar gemeentelijke organisaties zich in de toekomst nog graag op willen richten:

"Eind vorig jaar is de keuze gemaakt om ons te gaan richten op preventie en jongeren en als dat wordt uitgebreid zal er ongetwijfeld inzicht komen in de kenmerken en het gedrag" (Interview 3, r. 1335).

Bij 'backward mapping' (Elmore, 1980) begint het beleid bij de doelgroepen. Daarbij wordt gevraagd welke acties en maatregelen moeten worden genomen om ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de kenmerken en het gedrag van de doelgroepen. Om 'backward mapping' mogelijk te maken is het belangrijk dat doelgroepen worden betrokken bij het beleid. Zes gemeentelijke organisaties betrekken specifiek de doelgroepen bij het beleid. Daarvan gaat het bij vijf gemeentelijke organisaties om een cliëntenraad, WMO-raad en/of participatieraad en één gemeentelijke organisatie heeft specifiek jongeren bij het beleid betrokken naar aanleiding van de aanbevelingen van kinderombudsman Marc Dullaert in het rapport: *'Kinderen in armoede in Nederland'* (De Kinderombudsman, 2013). Hoewel het merendeel van de gemeentelijke organisaties de doelgroepen betreft bij het beleid via een cliëntenraad, WMO-raad en/of participatieraad gebeurt dit veelal achteraf nadat het beleid is ontwikkeld. Het is belangrijk dat gemeentelijke organisaties de doelgroepen juist al in het begin van het beleidsproces betrekken.

4.2.4. Samenwerking & integrale aanpak

Er bestaan twee verschillende vormen van samenwerking binnen het armoede- en schuldenbeleid. Er bestaat samenwerking tussen een gemeentelijke organisaties met maatschappelijke organisaties en samenwerking tussen een gemeentelijke organisatie met andere gemeentelijke organisaties.

Samenwerking met maatschappelijke organisaties

Rondom de armoede- en schuldenproblematiek bestaan ontzettend veel organisaties die zich het lot aantrekken van minderbedeelden in de samenleving. Organisaties die in de interviews door beleidsmedewerkers genoemd zijn worden weergegeven in bijlage 3a. Bijlage 3b geeft vervolgens aan hoeveel samenwerkingsverbanden met maatschappelijke organisaties elke gemeentelijke organisatie heeft. Gemeentelijke organisaties geven op verschillende manieren invulling aan de samenwerking met maatschappelijke organisaties. Daarbij is duidelijk verschil te zien in gemeentelijke organisaties die nog echt bezig zijn met het opstarten van een samenwerkingsverband en gemeentelijke organisaties die hier al een stapje verder in zijn. Gemeentelijke organisaties die nog maar net bezig zijn met het opstarten, ervaren meer problemen in de afstemming en coördinatie. Bij gemeentelijke organisaties die al langer samenwerken met andere maatschappelijke organisaties is in een ver gevorderd stadium zelfs sprake van een armoedepact:

"Het armoedepact is een soort netwerk en twee keer per jaar organiseren we als gemeente een bijeenkomst. Daar komen alle partners op af en die ontmoeten elkaar. Doordat ze elkaar steeds beter kennen ontstaan er eigenlijk steeds meer verbindingen. En als gemeente zijn we daar alleen maar faciliterend bezig en verder gebeurt het eigenlijk door de partners zelf" (Interview 9, r. 3814).

Hoewel een aantal, met name kleinere gemeenten, nog wat problemen ervaren in de afstemming en coördinatie kunnen maatschappelijke organisaties met name de laatste twee- drie jaar, elkaar beter vinden dan voorheen. Terwijl de gemeentelijke organisatie binnen deze samenwerking eerst heel erg het voortouw nam is de rol van gemeentelijke organisaties nu veel meer faciliterend. De gemeentelijke organisatie is meer een deelnemer geworden:

"Het is een dynamisch geheel en de gemeente is er in die zin bij betrokken dat ze als een soort van aanjager fungeert, maar eigenlijk is het op dit moment juist een deelnemer" (Interview 3, r. 1357).

Een knelpunt die gemeentelijke organisaties in de samenwerking met maatschappelijke organisaties nog ervaren is dat duidelijk blijkt dat maatschappelijke organisaties toch allemaal een eigen doel en een eigen opdracht hebben. Op het moment dat deze organisaties langdurig samen moeten werken in een project gaat dit moeizaam omdat de eigenheid van een organisatie een te grote rol speelt:

"Soms heb je als organisatie gewoon zo'n gerichte opdracht, dat het heel lastig is om binnen het geld en de tijd die je hebt voor bepaalde dingen, om daar steeds anderen in te blijven betrekken en je open te blijven stellen voor andere belangen of vragen of acties. Dat zie je vooral terug als je met meerdere organisaties één project gaat draaien. Het loopt waanzinnig goed tot je probeert om er regulier werk van te maken en dan blijkt van ja, wij worden via dit potje betaald, een ander via dat potje" (Interview 8, r. 3659).

Motieven voor samenwerking

Uit het bovenstaande blijkt dat samenwerking niet automatisch tot stand komt door maatschappelijke organisaties omdat organisaties een eigen opdracht hebben. Een motief voor gemeentelijke organisaties is daarom het doorbreken van de patstelling. De gemeentelijke organisatie neemt het initiatief om maatschappelijke organisaties bij elkaar te brengen (Hoogerwerf & Herweijer, 2008) waardoor samenwerking toch tot stand kan komen. Omdat in dit onderzoek geen interviews zijn afgenomen met maatschappelijke organisaties kan moeilijk beantwoord worden wat voor maatschappelijke organisaties motieven zijn om samen te gaan werken met de gemeente. Wel blijkt uit de interviews dat organisaties, zowel gemeentelijk als maatschappelijk, wederzijds van elkaar afhankelijk zijn.

Samenwerking met gemeentelijke organisaties

Een tweede vorm van samenwerking is de samenwerking van gemeentelijke organisaties met andere gemeentelijke organisaties. Daarbij is duidelijk te zien dat gemeentelijke organisaties steeds meer de samenwerking zoeken in een breder gemeentelijk verband en in regio Twente verband om effectiever en efficiënter te kunnen handelen:

“Ik denk dat we genoodzaakt zijn om steeds meer samen te werken om effectiever en efficiënter te kunnen zijn” (Interview 5, r. 2443).

Met betrekking tot het schuldenbeleid is te zien dat veel gemeentelijke organisaties samenwerken met de Stadsbank Oost-Nederland. Omdat meerdere gemeentelijke organisaties hierbij aangesloten zijn hebben gemeentelijke organisaties hierdoor direct contact met andere gemeentelijke organisaties. Naast samenwerking met de stadsbank werken gemeentelijke organisaties samen in andere gemeentelijke samenwerkingsverbanden of via gemeenschappelijke regelingen. Voornamelijk kleinere gemeenten spreken de wens uit om in de toekomst meer aansluiting te zoeken met andere gemeentelijke organisaties. Gemeentelijke organisaties die op dit moment al langere tijd werkzaam zijn in een gemeenschappelijk verband zien hier niet alleen maar voordelen in:

“Als je wat anders wil ben je wel heel erg gebonden. Als je zelf een regeling of verordening hebt kun je zeggen, dat gaan we veranderen of omgooien. In een samenwerkingsverband ben je zo gebonden aan wat de grote meerderheid wil, en als je dan niet zoveel te besteden hebt en de lijn is wel van we gaan zo en zoveel uitgeven, dan wordt het lastig” (Interview 3, r. 1426).

Hoewel het theoretisch kader niet ingaat op motieven voor gemeentelijke organisaties om samen te werken met andere gemeentelijke organisaties geven beleidsmedewerkers in de interviews meerdere malen aan dat dit gebeurt vanuit een oogpunt van efficiëntie voordelen, gemeenschappelijke doelen, meer onderhandelingsgewicht en het vergroten van kennis:

“Dit gebeurt toch wel uiteindelijk om gemeenschappelijke doelen en efficiency voordelen” (Interview 3, r. 1413).

Integrale aanpak

Naast samenwerking speelt een integrale aanpak in toenemende mate een belangrijke rol voor gemeentelijke organisaties. Voor zes gemeentelijke organisaties is het verlenen van integrale schuldhulpverlening zelfs een beleidsdoel. Gemeentelijke organisaties geven aan dat met name door de invoering van de wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) die in 2012 is ingevoerd, problematiek integraal wordt aangepakt. Wil problematiek integraal worden aangepakt binnen gemeentelijke organisaties dan is afstemming en samenwerking tussen verschillende beleidsafdelingen noodzakelijk. Beleidsmedewerkers geven aan dat ze in toenemende mate te maken hebben met de beleidsafdelingen: wonen, belastingen, financiën, ruimtelijk beheer, WMO, werk & inkomen en jeugd. Het integraal samenwerken binnen gemeentelijke organisaties verloopt in de praktijk moeizaam. Veel gemeentelijke organisaties geven daarbij aan dat daarin nog wel een slag te maken is:

*“Ja nou het is wel iets waar je onwijs veel aandacht voor moet houden. Het slipt er zo door, je hebt het allemaal gewoon heel erg druk. Je moet ook echt na blijven denken van, niet op de automatische piloot je naaste collega’s polsen, nee, heel bewust zoeken naar verbindingen. Nou en dat valt gewoon niet mee”
(Interview 8, r. 3724).*

EEN EXACT ANTWOORD OP DE EERSTE TWEE DEELVRAGEN HEEFT DEZE PARAGRAAF NIET KUNNEN BIEDEN. WEL BLIJKT DUIDELIJK DAT ER VERSCHILLEN ZIJN IN DE MANIER WAAROP GEMEENTELIJKE ORGANISATIES IN HET VERLEDEN INVULLING GAVEN AAN HET ARMOEDE- EN SCHULDENBELEID EN DE MANIER WAAROP ZE DAT NU DOEN. WAT BETREFT DE BELEIDSDOELEN IS TE ZIEN DAT ER EEN VERSCHUIVING IS VAN INKOMENSONDERSTEUNING NAAR ZELFREDZAAMHEID. DE INSTRUMENTEN LATEN NU NOG ONVOLDOENDE ZIEN IN HOEVERRE DAT DOEL BEREIKT WORDT BINNEN GEMEENTELIJKE ORGANISATIES. DE DOELGROEP IS DE LAATSTE JAREN FORS TOEGENOMEN EN MEER HUISHOUDENS MET HOGE INKOMENS EN ZZP'ERS KLOPPEN BIJ DE GEMEENTE AAN. BETREFFENDE DE SAMENWERKING IS TE ZIEN DAT MAATSCHAPPELIJKE ORGANISATIES ELKAAR STEEDS BETER KUNNEN VINDEN. TEN AANZIEN VAN SAMENWERKING MET GEMEENSCHAPPELIJKE ORGANISATIES GEVEN BELEIDSMEDEWERKERS AAN IN DE TOEKOMST MEER IN REGIO TWENTE VERBAND TE GAAN SAMENWERKEN. TOT SLOT GEVEN BELEIDSMEDEWERKERS AAN DAT INTEGRAAL WERKEN IN DE PRAKTIJK NIET ALTIJD OPTIMAAL VERLOOPT.

4.3. KINDPARTICIPATIE & PREVENTIE

“In hoeverre worden de extra middelen die door het Rijk aan Overijsselse gemeentelijke organisaties zijn verstrekt, ingezet voor kindparticipatie en preventie?”

Extra middelen

Hoewel de extra middelen niet geoormerkt zijn heeft de staatssecretaris Jetta Kleinsma gemeentelijke organisaties verzocht om bij de inzet van extra middelen het accent te leggen op kinderen die onvoldoende kunnen participeren en op een preventieve aanpak. In totaal hebben vijf van de negen gemeentelijke organisaties de extra middelen specifiek ingezet voor kindparticipatie en preventie.

4.3.1. Kindparticipatie

Om te zorgen dat meer kinderen participeren in de maatschappij heeft de staatssecretaris de goede voorbeelden van de kinderombudsman doorgegeven. Mogelijkheden om kinderen meer te laten participeren zijn daarbij:

- Het ontwikkelen van een visie met een integrale aanpak van armoede onder kinderen;
- Het verbeteren van de toegankelijkheid van voorzieningen en het eenvoudig maken van een aanvraag;
- Kinderen vroegtijdig betrekken bij het beschikbaar maken van voorzieningen;
- Het opstellen van een kind pakket waarvan de onderdelen rechtstreeks ten goede komen aan kinderen;
- Het organiseren van een compleet aanbod voor kinderen in armoede waarbij het beleid ingericht is met behulp van publiek- private samenwerking;
- Het monitoren van het armoedebeloid gericht op kinderen.

Uit de interviews blijkt dat één gemeentelijke organisatie specifiek heeft aangegeven dat ze zich in hun visie gaan richten op een integrale aanpak van armoede onder kinderen:

“Het tegengaan van de negatieve gevolgen van armoede voor kinderen, en vooral ook preventie. Dat zijn een aantal belangrijke doelen” (Interview 3, r. 1079).

Geen enkele gemeentelijke organisatie heeft in de interviews aangegeven dat ze zich gaan richten op het verbeteren van de toegankelijkheid van voorzieningen en het eenvoudig maken van een aanvraag. Het vroegtijdig betrekken bij het beschikbaar maken van voorzieningen is door een andere gemeentelijke organisatie wel daadwerkelijk vorm aan gegeven. Als ‘expert van hun eigen levensverhaal’ zijn kinderen een onuitputtelijke bron van informatie voor beleidsmakers (Vermeulen & Teller, 2010). In het theoretisch kader is uiteengezet dat wie zich voor kinderen engageert en met hen in dialoog gaat, haar beleid beter kan afstemmen op de reële noden van kinderen:

“Wij hebben ook echt gesprekken gehad met scholen en met enkele scholieren in groepjes. We hebben rondgevraagd van wat is nu belangrijk. Hieruit kwam duidelijk naar voren dat jongeren die voor het eerst naar vervolgonderwijs gaan toch een fiets nodig hebben. Dit hebben we dan geprobeerd in het kind pakket te krijgen. We hebben geprobeerd jongeren erbij te betrekken maar het viel niet meer hoor. Het lijkt gemakkelijk en toch was het heel erg lastig om jongeren te vinden” (Interview 8, r. 3346).

Uit de interviews bleek dat ten aanzien van het laten participeren van kinderen gemeentelijke organisaties dit vooral willen realiseren aan de hand van een kind pakket. Het kind pakket is door meerdere gemeentelijke organisaties specifiek benoemd waardoor het erop lijkt dat de staatssecretaris voornamelijk gemeentelijke organisaties hiertoe aangezet heeft. Twee van de negen gemeentelijke organisaties hebben daadwerkelijk een kind pakket ingevoerd binnen hun gemeente. Het voorstel voor het invoeren van het kind pakket is door beide gemeentelijke organisaties nog maar kort geleden aangenomen door de gemeenteraad:

“We willen een gedeelte vrijmaken voor het armoedebeleid, we hebben hiervoor het kind pakket gecreëerd, daar werken we al mee. We hebben gezegd we willen ook de schuldhulpverlening intensiveren. Dus daar willen we ook geld voor vrijmaken en voor dat geld hebben we dus een budgetcoach aangesteld” (Interview 1, r. 150).

“Nou we hebben toevallig in de raad een kind pakket, even kijken in het college is het er door en het komt 1 juli in de raad. Dat is toch het samenvoegen van regelingen die we kennen, maar met een paar extra's voor kinderen. Nouja inderdaad met de kinderombudsman in het achterhoofd van nouja dat kinderen er ook echt gebruik van kunnen maken” (Interview 8, r. 3336).

Uit de interviews blijkt dat geen enkele gemeentelijke organisatie een compleet aanbod voor kinderen in armoede organiseert waarbij het beleid ingericht is met behulp van publiek-private samenwerking. Publiek-private samenwerking is in veel gemeentelijke organisaties wel aanwezig maar richt zich niet specifiek op kinderen. Tot slot wordt het goede voorbeeld van monitoring door de staatssecretaris aan gemeentelijke organisaties verstrekt. Eén gemeentelijke organisatie geeft hier specifiek invulling aan door middel van periodieke evaluatie:

“De evaluatie van het kind pakket is hierin verwerkt. Aan de hand van de evaluatie hebben we gezegd van goh, gaan we het eventueel aanpassen” (Interview 1, r. 163).

Naast bovenstaande voorbeelden van de staatssecretaris die gemeentelijke organisaties overgenomen hebben is te zien dat vrijwel alle gemeentelijke organisaties een jeugdsport- en jeugdcultuurfonds voor kinderen beschikbaar hebben. Daarnaast geven gemeentelijke organisaties zelf nog specifiek invulling aan het armoede- en schuldenbeleid gericht op kinderen en jongeren. Dat doen ze aan de hand van verschillende instrumenten die zijn weergegeven in tabel 5.

Tabel 5: instrumentatie gericht op kinderen en jongeren

Extra inzet
Tegemoetkoming in de kinderopvang
Vergoeding van de peuterspeelzaalkosten 0-4 jaar
Scholierenregeling
Declaratiefonds
Bijdragefonds
Specifiek jongerenennetwerk
Bijdrage in de schoolkosten
Speciaal arrangement bij FC Twente voor kinderen via het jeugdsportfonds
Computervergoeding
Voorlichting aan scholieren

4.3.2. Preventie

Naast het laten participeren van kinderen adviseert de staatsecretaris gemeentelijke organisaties accent te leggen op een preventieve aanpak. De staatssecretaris zet daarbij in op twee vervolg sporen. Om de rol van gemeentelijke organisaties bij vroegsignalering te versterken wordt een businesscase integrale aanpak schuldhulpverlening aan gemeentelijke organisaties aangereikt. Uit de interviews blijkt dat geen enkele gemeentelijke organisatie wist wat hiermee werd bedoeld. Nadat de beleidsmedewerkers op google hadden nagezocht wat de 'businesscase integrale aanpak' inhield, gaven gemeentelijke organisaties aan de voorbeelden van andere gemeentelijke organisaties wel te herkennen maar hier eigenlijk niets mee te hebben gedaan:

"Nou dat was voor mij een moeilijk iets. Ik kende het niet en toen ben ik even gaan googelen, gewoon even gaan kijken en dan denk ik van, ik heb het wel gezien. Ik heb het wel gezien van de voorbeelden van Enschede en van Almere, en het voorbeeld van Amsterdam. Maar ik heb dat niet als businesscase integrale aanpak gezien. En ja, ik heb daar dus ook niks mee gedaan. En het project van Enschede was al wel bekend, en het project erop af, dat doen we hier al jaren" (Interview 5, r. 2176).

Ook instrumenten als het uitbreiden van gegevensuitwisseling, een digitale sociale kaart en het screeningsinstrument Menzis zijn niet door gemeentelijke organisaties gezien als handvatten namens het Rijk. Ondanks dit alles heeft preventie voor veel gemeentelijke organisaties wel nadrukkelijke prioriteit. Gemeentelijke organisaties zetten vooral in op een budgetcoach en het geven van voorlichting aan scholieren om jongeren al vroeg te leren omgaan met hun geld. Daarnaast is er in veel gemeentelijke organisaties sprake van teams die preventief werken. Zo heeft één gemeentelijke organisatie een preventief team die als eerste schil het aanspreekpunt is en een team waar huishoudens kunnen aankloppen als de problematiek zich al in een ver gevorderd stadium bevindt:

"Eigenlijk hebben we ook twee teams voor ondersteuning. We hebben een preventief team en als dit niet voldoende is en er is maatwerk nodig dan hebben we een sociaal team. Het preventieve team is eigenlijk wel het voorliggende team" (Interview 4, r. 1878).

Daarnaast hebben veel gemeentelijke organisaties afspraken met woningbouwcorporaties om schulden in een zo vroeg mogelijk stadium te signaleren en erop af te gaan. Naast dat gemeentelijke organisaties zelf veel doen op het gebied van preventie zijn in veel gemeentelijke organisaties vrijwilligers actief die hulp bieden op het gebied van preventie. Hulp die daarbij met name voorkomt is gericht op het op orde houden van de administratie.

Opvangen financiële tekorten

Vier gemeentelijke organisaties hebben de extra middelen niet ingezet voor de speerpunten kindparticipatie en preventie maar voor het opvangen van andere financiële tekorten binnen het gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid:

“Eigenlijk is er geen nieuw beleid voor gevormd. Er waren gewoon tekorten ontstaan, ook bijvoorbeeld voor de bijzondere bijstand, en die tekorten zijn met die extra middelen opgevuld” (Interview 4, r. 1694).

“Nou de extra middelen, daar begon ik het verhaal mee, de extra middelen die zijn wel binnen gekomen maar daarmee zijn eigenlijk de bezuinigingen wat weggepoetst” (Interview 5, r. 2087).

“Ten aanzien van bewindvoerders, er zitten hele verkeerde tussen. Voor mensen die dat zelf niet kunnen betalen, betalen wij 1,2 miljoen waar wij een paar jaar geleden 4 ton voor betaalden. Dus dan heb je gelijk een antwoord op je vraag waar het geld voor armoede is gebleven. Ik kreeg echt geld maar dat komt dan vanuit het Rijk en dan moet je als gemeente zeggen van hé dat is van mij want het wordt ongeoormerkt aan gemeenten verstuurd, en als ik dan tegelijk een tekort meld, dan weet mijn boekhouder wel hoe dat opgelost moet worden” (Interview 9, r. 3938).

Uit bovenstaande voorbeelden blijkt duidelijk dat op het moment dat bepaalde middelen niet worden geoormerkt, gemeentelijke organisaties het geld inzetten waar dit het meest nodig wordt geacht. Op het moment dat gemeentelijke organisaties binnen het armoede- en schuldenbeleid te maken hebben met financiële tekorten worden extra middelen zoals de middelen die gemeentelijke organisaties sinds 2013 hebben gekregen niet ingezet voor het doel waarvoor ze eigenlijk bestemd zijn maar voor het wegpoetsen van bezuinigingen. Op deze manier komt het geld niet op de plek waar de staatssecretaris het zou willen hebben.

ONDANKS DAT VIJF GEMEENTELIJKE ORGANISATIES DE EXTRA MIDDELEN HEBBEN INGEZET VOOR HET LATEN PARTICIPEREN VAN KINDEREN EN EEN PREVENTIEVE AANPAK, BLIJKT DAT HET MERENDEEL VAN DE GEMEENTELIJKE ORGANISATIES DIT NIET DOET NAAR AANLEIDING VAN DE AANBEVELINGEN VAN DE STAATSSECRETARIS. EN GEMEENTELIJKE ORGANISATIES ONVOLDENDE OP DE HOOGTE IS VAN DE HANDVATTEN DIE DE STAATSSECRETARIS GEMEENTELIJKE ORGANISATIES HOORT TE BIEDEN. IN DE RAPPORTAGE VAN DEZE BACHELORSCHRIJFTE WORDEN DAAROM SPECIFIEKE AANBEVELINGEN GEDAAN RICHTING ZOWEL GEMEENTELIJKE ORGANISATIES ALS DE STAATSSECRETARIS ZELF.

4.4. OVERWEGINGEN GEMEENTELIJKE ORGANISATIES

“Welke overwegingen zijn te zien in de manier waarop gemeentelijke organisaties invulling geven aan het armoede- en schuldenbeleid?”

De eerste twee deelvragen waren vooral gericht op een uiteenzetting gericht op de afhankelijke variabele, *de invulling van het armoede- en schuldenbeleid*. Nu eenmaal duidelijk is wat die invulling van het armoede- en schuldenbeleid binnen Overijsselse gemeentelijke organisaties is moet duidelijk worden waarom gemeentelijke organisaties juist op deze manier invulling geven aan hun armoede- en schuldenbeleid. Deze deelvraag richt zich daarom op het beantwoorden van wat de overwegingen zijn van gemeentelijke organisaties om op een bepaalde manier invulling te geven aan het armoede- en schuldenbeleid. Overwegingen die invloed hebben op de manier waarop gemeentelijke organisaties invulling geven aan het armoede- en schuldenbeleid worden hieronder uiteengezet.

1) Budget

Het budget dat een gemeentelijke organisatie beschikbaar heeft voor haar beleid is misschien wel de belangrijkste overweging voor gemeentelijke organisaties om op een bepaalde manier invulling te geven aan beleid:

“We hebben een beperkt budget, daar moeten we het mee doen” (Interview 1, r. 309).

“Wat we laatst hadden, iets over vervoer, dat er toch gekeken wordt naar gratis vervoerspassen, daar werd het budget steeds kleiner voor, dan kijk je van nou gaan we het dan beperken? Nu kijken we meer naar een inkomensgrens in plaats van een leeftijdsgrens” (Interview 8, r. 3719).

Onderling zijn daarin bij gemeentelijke organisaties grote verschillen te zien. Gemeentelijke organisaties die veel moeten bezuinigen en weinig budget hebben, zijn beperkt in het ontwikkelen van nieuw beleid. Gemeentelijke organisaties daarentegen die een groot budget hebben, ontwikkelen veel nieuw beleid en kunnen daarbij veel beter invulling geven aan de aanbevelingen van de staatssecretaris om bijvoorbeeld een kind pakket aan te bieden. Hoewel alle gemeentelijke organisaties vanuit het Rijk extra middelen hebben gekregen is het niet zo dat gemeentelijke organisaties met een beperkt budget de extra middelen inzetten voor het wegpoetsen van bezuinigingen. Uit de interviews blijkt namelijk dat er gemeentelijke organisaties zijn die financieel gezond zijn maar toch de extra middelen niet inzetten voor kindparticipatie en preventie en gemeentelijke organisaties die moeten bezuinigen de middelen juist wel inzetten voor kindparticipatie en preventie.

2) Politiek

Naast het budget speelt de rol van de politiek een belangrijke rol in de overwegingen van gemeentelijke organisaties. De beleidsmedewerkers geven allemaal duidelijk aan dat ze volledig afhankelijk zijn van het college en de uiteindelijke vaststelling door de raad. Voornamelijk de kleur van het college bepaald voor een groot gedeelte de richting van het beleid:

“Ja, wat is het collegeprogramma, wat zegt het college van het feit dat er kwetsbare groepen zijn?” (Interview 2, r. 834).

Met name linkse partijen gaan over het algemeen ruimhartiger om met de middelen voor het armoede- en schuldenbeleid in vergelijking met rechtse partijen:

“Het vorige college was wat statiger, die heeft een hele hoop wegbezuinigd en ook ook de inkomensgrens op 100% gezet. Het nieuwe college wil juist weer wat ruimhartiger zijn naar armoede. Het probleem is alleen dat wij de financiële middelen niet hebben op dit moment” (Interview 4, r. 1652).

Daarnaast moet de gemeenteraad uiteindelijk de collegevoorstellen goedkeuren waardoor met name ook de gemeenteraad een belangrijke rol speelt in de invulling van het armoede- en schuldenbeleid.

3) Tijd

Tijd speelt net als kennis voor een gemeentelijke organisatie een belangrijke rol. Gemeentelijke organisaties geven aan dat voornamelijk de invoering van de decentralisaties en nieuwe wetgeving voor gemeentelijke organisaties ontzettend veel tijd in beslag hebben genomen en dat andere onderwerpen binnen het sociaal domein zoals bijvoorbeeld het armoede- en schuldenbeleid daardoor even wat minder aandacht hebben gekregen:

“Het heeft een beetje op een achtergrond gelegen omdat we het te druk hadden met de invoering van de participatiewet. We proberen het dit jaar weer op te pakken” (Interview 1, r. 415).

Daarnaast speelt tijd een rol in de zin van het aantal jaar dat een gemeentelijke organisatie al bezig is met het armoede- en schuldenbeleid. Er bestaan gemeentelijke organisaties die al jaren een uitgebreid armoede- en schuldenbeleid hebben en gemeentelijke organisaties die op dit moment volop bezig zijn met het ontwikkelen van het armoede- en schuldenbeleid:

“Nou het proces vormt zich nu nog. We zijn gewoon nog volop in ontwikkeling, dus niet alles gaat goed, dat kan ook niet” (Interview 4, r. 1964).

4) Kennis

Gemeentelijke organisaties geven aan dat de kennis die ze in huis hebben als gemeentelijke organisatie een belangrijke rol speelt in de invulling die aan beleid wordt gegeven. Binnen gemeentelijke organisaties hebben beleidsmedewerkers hun eigen kennisdomein. Soms is dit kennisdomein heel specifiek zoals bij één gemeentelijke organisatie:

“Ik heb vooral kennis van de Wet Werk en Bijstand en dan nu de participatiewet” (Interview 3, r. 1026).

Uit de interviews blijkt duidelijk dat vooral grote gemeenten veel specialisten en daarom ook veel kennis en expertise van bepaalde onderwerpen hebben. Bij grotere gemeenten is het armoedebeleid verdeeld over meerdere personen. Bij kleine gemeenten is één beleidsmedewerker verantwoordelijk voor soms wel meer dan drie domeinen:

“We hebben ook niet altijd de kennis in huis, zo eerlijk moeten we ook zijn als kleinere gemeente. Ja, kijk Enschede heeft ergens tien man op zitten en hier heb je dan een halve fte” (Interview 4, r. 1779).

Omdat kleinere gemeenten minder expertise en kennis hebben ten aanzien van de armoede- en schuldenproblematiek wordt de schulddienstverlening eerder aan externe partijen overgedragen:

“Voor de schulddienstverlening hebben we een raamcontract met de GKB Assen en jaarlijks sluiten we met elkaar een uitvoeringsovereenkomst af. We verwijzen in principe iedereen door naar de GKB omdat wij denken en van mening zijn dat de GKB veel gespecialiseerder is” (Interview 2, r. 701).

5) Effectiviteit & Efficiëntie

Met name ten aanzien van samenwerking worden effectiviteit en efficiëntie een aantal keren door gemeentelijke organisaties genoemd als zijne belangrijke overwegingen voor gemeentelijke organisaties. Gemeentelijke organisaties proberen zo doelmatig mogelijk en tegen zo laag mogelijke kosten te werken. Dit komt helemaal overeen met het rationeel voeren van beleid. Effectiviteit en efficiëntie zijn niet enkel voordelen die gecreëerd worden door als gemeentelijke organisatie te gaan samenwerken. Gemeentelijke organisaties kijken bij het vormgeven van het armoede- en schuldenbeleid naar welk beleid het meeste effect heeft voor de toekomst:

“Dat vinden we het belangrijkste, dat heeft het meeste effect voor de toekomst. Als we die mensen kunnen behoeden voor negatieve gevolgen dan kan dat een groot effect hebben voor de toekomst. Je kunt wel iemand van 55 aan een leuke baan helpen maar dan is het effect geringer” (Interview 3, r. 1090).

6) Landelijke tendensen

Naast dat er verschillende overwegingen zijn op gemeentelijk niveau kijken gemeentelijke organisaties bij het invulling geven van het armoede- en schuldenbeleid met name naar de landelijke tendensen op dit gebied:

“Het is een landelijke tendens om steeds meer zeg maar uit te gaan van de zelfredzaamheid maar ook meer te doen in de preventieve sfeer en ook vervolgens wat meer in een concrete situatie tegemoetkomen. Daar zijn wij eigenlijk als gemeenten landelijk denk ik een beetje in meegegaan” (Interview 2, r. 587).

Hieruit blijkt duidelijk dat gemeentelijke organisaties meegaan met landelijke tendensen als een terugtrekkende overheid waardoor het een belangrijke overweging van gemeentelijke organisaties vormt voor de invulling van het armoede- en schuldenbeleid.

7) Omvang gemeenten

Zoals in bovenstaande overwegingen al is aangegeven dat grote gemeenten veelal een ander beleid voeren dan kleine gemeenten, speelt de grootte van een gemeente een belangrijke rol bij de vorm en invulling van het gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid. Grotere gemeenten hebben veelal een groter budget en meer kennis en expertise waardoor het beleid er anders uitziet. Kleinere gemeenten kijken duidelijk op naar grotere gemeenten en noemen de grotere gemeenten vaak als voorbeeldgemeenten:

“Ja we zijn een vrij kleine gemeente natuurlijk, hoe kleiner de gemeente wordt, hoe meer taken je er gewoon bij krijgt. Kijk als je Zwolle hebt, hebben ze op de afdeling beleid natuurlijk veel meer capaciteit en kunnen ze dat gewoon verdelen, heb je meer specialisme. Wij zijn gewoon heel klein, dus je moet gewoon meer zaken tegelijkertijd oppakken. Dat is wel lastig te combineren soms” (Interview 1, r. 18).

Kleine gemeenten hebben echter niet alleen maar nadelen in vergelijking met grotere gemeenten:

“En dat is nu juist wel het voordeel van een kleine gemeente, dat je hier echt wel maatwerk kunt regelen. Ik kan me voorstellen dat het in Enschede anders is, dat je je daar echt richt op bepaalde doelgroepen” (Interview 4, r. 1794).

De omvang van een gemeente speelt daarom in zowel positieve als negatief zin een rol bij de invulling van het armoede- en schuldenbeleid.

8) Karakteristieken gemeente

Naast dat gemeenten in omvang verschillen heeft iedere gemeente zijn eigen unieke karakter. Ook dit heeft invloed op de invulling die gemeentelijke organisaties geven aan het armoede- en schuldenbeleid. Zo is er een gemeentelijke organisatie waarbij de kerken een nadrukkelijke rol innemen:

“Wij zijn dus wel een christelijke gemeente, veel kerken waarbij dus de kerken ook een grote rol hebben. De kerken hebben ook al aangegeven dat ze inderdaad in de toekomst met schuldhulpverlening, armoedebeleid nauw betrokken willen worden. Ik denk dat dit in een grote stad, ik heb ook een tijdje in Diemen gewerkt en ja dan zit je dus dichtbij Amsterdam, dat kun je gewoon niet vergelijken met de problematiek hier. Het is niet alleen grote stad/platteland maar ook religie gebonden” (Interview 1, r. 366).

Naast religie nemen vrijwilligers in de ene gemeente een veel prominentere plaats in dan in de andere gemeente:

“Ik heb het idee dat dit het typische is voor onze gemeente. Er zijn heel veel vrijwilligers die zich met name inzetten en bekommeren om minima” (Interview 5, r. 2266).

Daarnaast speelt de mentaliteit van de inwoners een belangrijke rol:

“Ik denk niet dat de betrokkenheid van de burgers erg groot is hier. We horen er eigenlijk nooit wat van. Misschien heeft dit wel te maken met de mentaliteit. Ik denk dat dit in een grote stad of het Westen wat anders is. Daar zijn ze wat mondiger” (Interview 1, r. 472).

Tot slot kan als voorbeeld van karakteristieken van de gemeente worden aangetoond dat een bepaalde gemeente eigenlijk altijd iets afwijkt van de rest:

“Onze gemeente zit nooit in het eerste treintje. Wij zijn zo’n eigenwijze gemeente, en dat zijn we echt” (Interview 6, r. 2595).

Ook dit heeft invloed op de manier waarop invulling wordt gegeven aan het gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid.

9) Gemeentelijke historie

Tot slot heeft de gemeentelijke historie invloed op de overwegingen die gemeentelijke organisaties maken ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid. Specifiek wordt door twee gemeentelijke organisaties het textielverleden genoemd:

“Nouja in Twente zie je wel een stukje historische oorzaak, het textielverleden. Relatief gezien hebben wij daar ook mee te maken. Dat betekent dat we toch wel een vrij laagopgeleide bevolking hebben voor een deel” (Interview 4, r. 1559).

Daarnaast speelt historie in de zin van politieke kleur een belangrijke rol:

“Ik denk dat historie ook wel meespeelt, want als je nu plotseling een heel links college hebt, die krijgen niet meer zoveel geld voor armoede bij elkaar. En als je het één keer hebt, ja dan durft een raad of een bestuur het niet snel af te breken” (Interview 9, r. 3993).

UIT HET BOVENSTAANDE BLIJKT DAT GEMEENTELIJKE ORGANISATIES VERSCHILLENDE OVERWEGINGEN HEBBEN DIE TEN GRONDSLAG LIGGEN VOOR DE MANIER WAAROP GEMEENTELIJKE ORGANISATIES INVULLING GEVEN AAN HET ARMOEDE- EN SCHULDENBELEID. MET NAME DE EERSTE DRIE OVERWEGINGEN: BUDGET, POLITIEK EN TIJD ZIJN IN DE INTERVIEWS MEERDERE KEREN NAAR VOREN GEKOMEN. HET IS GOED DAT DE STAATSSECRETARIS ER REKENING MEE HOUDT DAT ONDANKS DE EXTRA MIDDELEN DIE GEMEENTELIJKE ORGANISATIES HEBBEN ONTVANGEN DEZE OVERWEGINGEN GROTE INVLOED HEBBEN OP DE INVULLING VAN BELEID.

4.5. BELEIDSDIFFUSIE

“Hoe zijn deze overwegingen te plaatsen in het licht van de beleidsdiffusie mechanismen?”

Tot nu toe heeft de scriptie zich gericht op de overwegingen van gemeentelijke organisaties. In deze paragraaf wordt gekeken in hoeverre de overwegingen te plaatsen zijn in het licht van de beleidsdiffusie theorie. Bij beleidsdiffusie worden de beleidskeuzes van een bepaalde gemeentelijke organisatie beïnvloed door de beleidskeuzes van andere gemeentelijke organisaties (Shipan & Volden, 2012). Doordat kwalitatief onderzoek is uitgevoerd omtrent beleidsdiffusie is inzicht ontstaan in de vraag waarom er sprake is van beleidsdiffusie en via welke mechanismen dit gebeurt (Shipan & Volden, 2008). De mechanismen die voor dit onderzoek zijn gebruikt betreffen achtereenvolgens leren, concurrentie, imitatie en dwang.

4.5.1. Leren

Volgens Braun & Gilardi (Braun & Gilardi, 2006) wordt leren gedefinieerd als het verwerven van nieuwe en/of relevantie informatie die de actualisering van overtuigingen mogelijk maakt bij de effecten van nieuw beleid. Vrijwel alle gemeentelijke organisaties geven aan van elkaar te leren:

“Uitwisseling van ideeën, van gedachten, van pilots is altijd goed. En dat gebeurt ook zeker” (Interview 2, r. 874).

“Ja we kijken wel nadrukkelijk naar elkaar. Als je iets voorstelt als adviseur of beleidsmedewerker dan zal er steeds de vraag zijn van hoe doen andere gemeenten dat?” (Interview 3, r. 1267).

“Ja goh, als iemand hét idee heeft, dan ga je dat omarmen” (Interview 5, r. 2310).

De resultaten die uit de interviews komen bevestigen hetgeen Braun en Gilardi (Braun & Gilardi, 2006) met betrekking tot leren stellen, namelijk dat gemeentelijke organisaties willen leren of het nieuwe beleid ook voor hen geschikt is en de ervaringen van andere gemeentelijke organisaties worden gezien als relevante informatie daarvoor. Gemeentelijke organisaties zien daarbij echter niet altijd in dat het om leren gaat en zijn onvoldoende op de hoogte van hetgeen beleidsdiffusie betrekking op heeft:

“Ik zou van leren niet willen spreken, dan gaat het meer in de zin van een ideetje zus of een ideetje zo. Je zou ook kunnen zeggen van leren, wij zitten aan een voucherding te denken van goh moeten we iets doen met bonnen ofzo voor mensen dat ze die in kunnen leveren bij A, B, C. Als we dat echt gaan doen dan ga ik wel even buurten van hoe is het jullie eigenlijk gegaan rondom dat systeem. Ja dan leer je ervan maar dan is het meer een kwestie van aftasten hoe het elders is” (Interview 6, r. 2755).

Bij het leren kijken gemeentelijke organisaties vooral naar de ‘best practices’ die bijvoorbeeld worden aangereikt door organisaties als de Vereniging voor Nederlandse Gemeenten (VNG). Daarnaast wordt zelfs nadrukkelijk gekeken naar de beleidsplannen van andere gemeentelijke organisaties:

“Binnen de VNG wordt heel veel naar elkaar gekeken, van waar is sprake van ‘best practices’, wat zijn goede voorbeelden?” (Interview 3, r. 1289).

“Maar nu ben ik ook al aan het kijken van hé, hoe zien de beleidsplannen van andere gemeenten eruit, wat kunnen we daarvan overnemen?” (Interview 4, r. 1730).

Uit de interviews blijkt dat gemeentelijke organisaties bij het implementeren van nieuw beleid een beetje terughoudend zijn en eerst willen zien hoe het in een andere gemeentelijke organisaties verloopt:

“Ja soms komt een gemeente met een geniaal idee van we gaan dit gewoon doen. Die durven iets nieuws in te zetten. Dan kijkt de ander wel nieuwsgierig mee” (Interview 8, r. 3551).

Volgens Shipan en Volden (Shipan & Volden, 2008) leren beleidsmakers van de ervaringen van andere gemeentelijke organisaties. Dit komt duidelijk terug in de interviews. Zo is er een gemeentelijke organisatie die de wens heeft om zoveel mogelijk lokaal te organiseren vanwege het feit dat het een kleine en hechte gemeente is met eigen karakteristieken. Dit wil de gemeente graag zo houden. Als de uitvoering voor zo’n kleine gemeente wordt opgenomen door een grotere gemeente verdwijnt de lokale feeling:

“We hebben ook het idee dat als je dat laat uitvoeren van iemand buiten de gemeente, bijvoorbeeld Zwolle ofzo, dat die niet de feeling heeft en niet het idee van goh wat speelt hier nou? Als je dat iemand laat doen uit de kern binnen je gemeente, die weet precies wat er speelt, die kent de connecties en netwerken goed, waardoor wij denken dat we veel efficiënter kunnen handelen” (Interview 1, r. 105)

De overwegingen: karakteristieken gemeente, omvang gemeente en effectiviteit en efficiëntie, zijn hier duidelijk in terug te zien. Om te zorgen dat de begeleiding en het voortraject dichterbij de gemeentelijke organisatie komen kijkt de gemeentelijke organisatie naar een voorbeeld in de gemeente Diemen:

“We hebben gezegd van wat we ook kunnen is de plankgroep, dit is een groot detachingsbureau gespecialiseerd in schuldhulpverlening. Ik heb in de gemeente Diemen op die manier ook gewerkt en dat werkte hartstikke goed” (Interview 1, r. 124).

Zo blijkt dat omwille van bepaalde overwegingen er een wens voor nieuw beleid is binnen een gemeentelijke organisatie. Om dit nieuwe beleid te implementeren kijkt een gemeentelijke organisatie specifiek naar de goede voorbeelden van andere gemeentelijke organisaties waar het succesvol blijkt te zijn. Dit bevestigt hetgeen Berry en Bayback (Berry & Baybeck, 2005) in hun onderzoek stellen, namelijk dat op het moment dat beleidsmakers geconfronteerd worden met een bepaald probleem, het zoeken van een oplossing wordt vereenvoudigd door een oplossing te zoeken waarvan als is gebleken dat het ergens anders succesvol is.

Hoewel volgens Shipan en Volden (Shipan & Volden, 2008) wordt beweerd dat beleid veelal lukraak wordt overgenomen zonder de consequenties ervan te overzien blijkt uit dit onderzoek dat gemeentelijke organisaties niet zomaar wat overnemen zonder te kijken of het ook succesvol is voor de eigen gemeentelijke organisatie. Gemeentelijke organisaties starten namelijk eerst een pilot op om te kijken wat voor uitwerking het beleid heeft:

“Kijk is iets succesvol in de gemeente X, dan probeer je daar in een andere gemeente ook wel een beetje baat bij te hebben, of een pilot op te starten” (Interview 2, r. 868).

4.5.2. Concurrentie

In tegenstelling tot leren geven gemeentelijke organisaties duidelijk aan dat er van concurrentie geen sprake is. Dit heeft volgens beleidsmedewerkers onder andere te maken met de overweging van het budget:

“Het zijn maar kleine bedragen. Het is niet iets waarvan ik zeg, daarvoor ga je naar een andere gemeente toe” (Interview 1, r. 345).

“Concurrentie met andere gemeenten? Nee, dat denk ik niet. Dat speelt geen rol” (Interview 4, r. 1720).

“Concurrentie, nee ik denk niet dat dit een rol speelt hier” (Interview 7, r. 3150).

Ondanks dat gemeentelijke organisaties van mening zijn dat er geen sprake is van concurrentie komen uit de interviews een aantal resultaten die wel degelijk duiden op het mechanisme van concurrentie. Zo is er duidelijk sprake van economische overloopeffecten tussen gebieden zoals in het onderzoek van Shipan en Volden (Shipan & Volden, 2008) uiteen wordt gezet. Een gemeentelijke organisatie geeft dit zelfs specifiek aan met een voorbeeld:

“Nouja echt concurrentie? Wat je wel ziet is dat bijvoorbeeld de daklozen, daar was het zo van hoeveel uitkeringen geven we die. Daar zat een bepaalde marge in met een bepaalde toeslag. Dan werd er heel nadrukkelijk naar elkaar gekeken van jongens we willen al die daklozen niet, dus er kwam een trek naar de ene gemeente, dat zag je wel” (Interview 3, r. 1245).

“Ik weet niet hoe dat in het kader van het nieuwe beleid gaat komen, maar je wilt ook niet een aanzuigende werking hebben. Maar goed een afstotende werking ook weer niet. Ik denk dat het niet is van shoppen van de ene naar de andere gemeente. Het is hooguit stiekem van nou dat is mooi, dan komen ze ook niet hier heen” (Interview 6, r. 2712).

In de bovenstaande voorbeelden gaat het met name om negatieve overloopeffecten als gevolg van het aannemen van beleid dat bijvoorbeeld buurgemeenten niet hebben. Naast economische overloopeffecten blijkt uit de interviews duidelijk dat gemeentelijke organisaties niet willen worden bestempeld als de minst gulle of minst ontoegankelijke gemeente. Gemeentelijke organisaties willen niet te veel afwijken van andere gemeentelijke organisaties en graag hetgeen een gemeente zich in kan onderscheiden naar buiten brengen in de media:

“Natuurlijk wordt er wel eens gevraagd van hoe doen buurgemeenten dat. Maar dan is het meer in de zin van we willen niet teveel uit de pas lopen zodat we het slechtste kindje van de klas worden of van nou diegene die het allerminste gaan verstrekken” (Interview 2, r. 840).

“Nou goed waar gemeenten ook wel naar kijken als je het hebt over van euh, als je de lijstjes hebt van minima, waar score je, dat soort dingen” (Interview 5, r. 2286).

“Je wil natuurlijk niet als slechtste bekend staan. En dat zijn best wel belangrijke dingen, dat als mensen zeggen van jeetje in Almelo of Enschede of Haaksbergen of weet ik waar krijg ik 80% vergoed en hier komen jullie aan met 0, nou dat kan echt niet! Dan schaam je je als gemeente rot” (Interview 8, r. 3516).

“Nou er is geen sprake van concurrentie maar het is politiek gezien wel leuk om te kunnen laten zien aan je buurgemeente wat voor geweldig beleid je voert” (Interview 8, r. 3506).

4.5.3. Imitatie

Terwijl het bij leren gaat om het *beleid* van een andere gemeentelijke organisatie, gaat het bij imitatie om het kopiëren van de kenmerken en gedrag van een bepaalde gemeente om te proberen er net als die gemeente uit te zien (Shipan & Volden, 2008). In tegenstelling dat gemeentelijke organisaties op elkaar willen lijken, gaan gemeentelijke organisaties liever hun eigen gang waardoor hetgeen Shipan en Volden (Shipan & Volden, 2008) in hun onderzoek stellen niet kan worden bevestigd in dit onderzoek:

“Wij gaan gewoon onze eigen gang, juist omdat we dat maatwerk willen blijven bieden” (Interview 1, r. 353).

“Nou onze politiek die zal zich niet snel, als het hun mening is, is het hun mening en als dat toevallig hetzelfde is als de gemeente Dalfsen is het goed, maar euh daar laten ze zich in de verste verte niet door beïnvloeden, althans niet dat ik het merk, eerder het tegendeel” (Interview 6, r. 2737).

Als het gaat om leren kijken gemeentelijke organisaties wel nadrukkelijker naar vergelijkbare gemeenten. Gemeenten zijn daarbij vergelijkbaar in politieke constellatie, de regio waarin de gemeente zich bevindt en de sociale samenstelling van de gemeente:

“We kijken naar gemeenten van vergelijkbare omvang, grensgemeenten vaak. En ook sociale samenstelling is belangrijk. We vergelijken ons wel eens met een bepaalde gemeente omdat dit ook een grensgemeente is en dezelfde omvang heeft. Wij hebben twee kleine kernen en een vrij groot centrum, dat heeft die andere gemeente ook en met die gemeente doe je dan heel veel samen” (Interview 4, r. 1756).

“Bij gemeenten van ongeveer gelijke grootte kun je wel degelijk vergelijkingen trekken en dan, ja daar kun je ook echt wel dingen van elkaar leren” (Interview 8, r. 3561).

Wel bevestigd dit onderzoek dat er een aantal gemeenten als voorbeeldgemeenten worden gezien omdat ze groter of rijker zijn of omdat ze meer specialistische kennis hebben in vergelijking met andere gemeenten waardoor het onderzoek van Crain (Crain, 1966), Grupp en Richards (Grupp & Richards, 1975) en Walker (Walker, 1969) wordt bevestigd. Met name de gemeente Zwolle wordt door Overijsselse gemeentelijke organisaties aangemerkt als voorbeeldgemeente:

“Ja de ene gemeente zit ruimer financieel in het jasje, Zwolle kan bijvoorbeeld meer betekenen hé, en het heeft ook een andere politieke kleur in het college zitten waardoor daar iets anders over nagedacht wordt” (Interview 2, r. 830).

“Ik denk dat een gemeente als de gemeente Zwolle wat meer te besteden heeft dan onze gemeente” (Interview 3, r. 1256).

Opmerkelijk is dat in de interviews de gemeente Enschede door geen enkele andere gemeentelijke organisaties wordt gezien als voorbeeldgemeente. Dit terwijl Enschede in omvang toch het grootste is. Het lijkt er daarom op dat gemeentelijke organisaties niet enkel kijken naar omvang maar dat een combinatie van positieve overwegingen maakt dat een gemeente wordt bestempeld als voorbeeldgemeente. Omdat de gemeente Enschede veel in regio Twente verband werkt is het mogelijk dat dit een reden is voor het feit dat de gemeente Enschede door andere gemeentelijke organisaties niet benoemd is als voorbeeldgemeente.

4.5.4. Dwang

Het Rijk bepaalt voor een groot gedeelte op welke manier gemeentelijke organisaties invulling behoren te geven aan het armoede- en schuldenbeleid. De beleidsruimte die het Rijk gemeentelijke organisaties daarbij geeft speelt daarin een belangrijke rol. De meningen over de mate van beleidsvrijheid lopen volgens gemeentelijke organisaties uiteen. Drie gemeentelijke organisaties geven aan dat er erg veel beleidsruimte is ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid, dit betreffen met name de kleine gemeentelijke organisaties:

“De beleidsruimte is 100%. Dat is wel prettig, dan al die regeltjes. Vooral met dit soort zaken heb je geen bemoeienissen van de overheid nodig” (Interview 1, r. 330).

Twee gemeentelijke organisaties geven aan dat de beleidsvrijheid vanuit het Rijk erg klein is, dit betreffen met name de grotere gemeentelijke organisaties:

“Als gemeente ben je wel aan handen en voeten gebonden. Je mag niet zeggen van wij gaan de uitkeringen iets omhoog doen want dan doe je aan inkomenspolitiek, dat mag niet. Je bent bijvoorbeeld gedwongen om bepaalde regelingen in stand te houden. Ik heb zelf een beetje het gevoel van, er is sprake van decentralisaties, maar die decentralisaties gaan gepaard met extra regelgeving, de regels vallen over elkaar heen” (Interview 3, r. 1205).

De andere vier gemeentelijke organisaties beoordelen de beleidsruimte middelmatig. Dit betreffen de middelgrote gemeenten:

“Door het Rijk wordt je verantwoordelijk gemaakt en ze leggen verantwoordelijkheden laag. Tegelijkertijd reikt de vrijheid niet verder dan de portemonnee, dus het wordt wel ingeperkt door de financiële mogelijkheden die je krijgt” (Interview 4, r. 1679).

Gezien het bovenstaande lijkt het bijna dat er een verband is tussen de grote van een gemeentelijke organisatie en de mate van beleidsruimte die deze gemeentelijke organisatie ervaart. Dit onderzoek toont dit niet aan maar geeft er wel aanleiding toe. Wellicht kan dit in een ander onderzoek worden onderzocht. Met betrekking tot dwang spelen met name de overweging van het budget en de overweging van de landelijke tendensen een belangrijke rol in het beoordelen van de beleidsvrijheid. Hoewel horizontale vormen van dwang niet in het interviewprotocol waren opgenomen ziet het ernaar uit dat met name binnen de relatie beleidsuitvoering – gemeenteraad een soort van dwang te zien is:

“Het Rijk gaat dus niet controleren, hoe doen we dat. De controle ligt in feite bij de gemeenteraad. De gemeenteraad heeft de controlerende functie en die moet kijken van goh gemeente, hoe voldoe je daar aan?” (Interview 1, r. 35).

Echter is deze vorm van dwang vanzelfsprekend gezien het feit dat de gemeenteraad het hoogste orgaan binnen gemeentelijke organisaties is.

IN DEZE PARAGRAAF ZIJN DE VERSCHILLENDE MECHANISMEN VAN BELEIDSDIFFUSIE AAN BOD GEKOMEN. UIT HET BOVENSTAANDE BLIJKT DAT ER BINNEN HET GEMEENTELIJK ARMOEDE- EN SCHULDENBELEID MET NAME SPRAKE IS VAN LEREN, CONCURRENTIE EN DWANG. VAN IMITATIE IS GEEN SPRAKE BINNEN GEMEENTELIJKE ORGANISATIES. UIT DIT ALLES BLIJKT DAT ER WEL DEGELIJK SPRAKE IS VAN BELEIDSDIFFUSIE OMDAT GEMEENTELIJKE ORGANISATIES OP VERSCHILLENDE MANIEREN BEÏNVLOED WORDEN DOOR ANDERE GEMEENTELIJKE ORGANISATIES.

5. RAPPORTAGE

HET SLOTHOOFDSTUK BESTAAT UIT VIER DELEN. ALLEREERST WORDT EEN CONCLUSIE GEGEVEN VAN HET GEHELE ONDERZOEK WAARBIJ DUIDELIJK WORDT WAT ER BINNEN HET GEMEENTELIJK ARMOEDE- EN SCHULDENBELEID VERANDERD IS EN OP WELKE MANIER DIT IS GEBEURT. DE DISCUSSIE BLIKT TERUG OP HET GEHELE ONDERZOEK EN ZET UITEEN WAT IN DE TOEKOMST VERBETERD ZOU KUNNEN WORDEN. DE PARAGRAAF ERNA GAAT IN OP DE AANBEVELINGEN. DIT ONDERZOEK HEEFT GERESULTEERD IN AANBEVELINGEN RICHTING GEMEENTELIJKE ORGANISATIES ALS AANBEVELINGEN RICHTING DE STAATSSECRETARIS. HET HOOFDSTUK SLUIT AF MET DE BIJDRAGE AAN IMPLEMENTATIE WAARIN DUIDELIJK WORDT WELKE BIJDRAGE DIT ONDERZOEK HEEFT KUNNEN LEVEREN AAN DE WETENSCHAPPELIJKE LITERATUUR EN WELK VERVOLG ONDERZOEK IN DE TOEKOMST MOGELIJK IS.

5.1. CONCLUSIE

Een toenemend aantal huishoudens in Overijssel groeit op in armoede en/of heeft te maken met schulden. Vanuit de Tweede Kamer bestaat behoefte aan inzicht in de aanwending en resultaten van de extra middelen die gemeentelijke organisaties sinds 2013 vanuit het Rijk hebben ontvangen. Deze bachelorscriptie heeft getracht dat inzicht te bieden voor gemeentelijke organisaties in Overijssel. De onderzoeksvraag die daarbij centraal heeft gestaan luidt als volgt: *“Wat zijn de overwegingen van Overijsselse gemeentelijke organisaties om op een bepaalde manier invulling te geven aan het armoede- en schuldenbeleid, naar aanleiding van de extra middelen die gemeentelijke organisaties sinds 2013 vanuit het Rijk hebben ontvangen”*. Bij het beantwoorden van deze vraag zijn twee zaken relevant. Allereerst, wat is er binnen het armoede- en schuldenbeleid veranderd, en ten tweede, hoe komt deze verandering?

Wat is er veranderd?

Met betrekking tot de invulling van het armoede- en schuldenbeleid door gemeentelijke organisaties zijn een aantal opmerkelijke veranderingen waarneembaar. Ten aanzien van de beleidsdoelen blijkt dat vrijwel alle gemeentelijke organisaties binnen het armoede- en schuldenbeleid voornamelijk inkomensondersteuning tot doel hadden en dat het doel nu gericht is op het gebruik maken van de kracht van de samenleving, waardoor de nadruk komt te liggen op zelfredzaamheid, zelfstandigheid, participatie en het meedoen in de samenleving. De grootste verandering binnen de instrumentatie is dat er voorheen via instrumenten direct geld werd toegekend aan minima zonder dat hier verantwoording voor afgelegd moest worden. Nu vragen veel gemeentelijke organisaties verantwoording achteraf en/of wordt het geld rechtstreeks toegekend aan maatschappelijke organisaties. Betreffende de doelgroepen is te zien dat er met name de laatste jaren meer huishoudens met hoge inkomens en ZZP'ers bij de gemeente aankloppen. Daarnaast is de omvang van de doelgroep de laatste jaren steeds groter geworden. Met betrekking tot samenwerking en integrale aanpak is te zien dat voornamelijk de laatste jaren de samenwerking tussen maatschappelijke organisaties meer op elkaar is afgestemd en dat maatschappelijke organisaties elkaar beter kunnen vinden dan voorheen. In plaats van dat de gemeente hierin moet coördineren doen maatschappelijke organisaties dat nu veel meer zelf en werkt de gemeente daarbij enkel nog maar faciliterend. Binnen de samenwerking met gemeentelijke organisaties onderling wordt aangegeven dat met name in de toekomst steeds meer wordt samengewerkt in regio Twente verband en andere gemeenschappelijke samenwerkingsverbanden. Tot slot geven gemeentelijke organisaties met betrekking tot een integrale aanpak aan dat de wil er wel is om integraal samen te werken binnen gemeentelijke organisaties en dat hier de laatste jaren ook meer aandacht voor is dan voorheen, maar dat dit in de praktijk nog niet altijd goed verloopt.

Met betrekking tot de extra middelen die gemeentelijke organisaties vanuit het Rijk hebben ontvangen blijkt uit dit onderzoek dat vijf van de negen gemeentelijke organisaties de extra middelen daadwerkelijk hebben ingezet voor de speerpunten kindparticipatie en preventie en er binnen vijf gemeentelijke organisaties daarom iets veranderd is ten aanzien van deze speerpunten. Het lijkt erop dat gemeentelijke organisaties zich daarbij voornamelijk richten op het laten participeren van kinderen door middel van het invoeren van een kind pakket. Hoewel preventie voor veel gemeentelijke organisaties nadrukkelijk prioriteit heeft lijkt het erop dat de middelen vanuit het Rijk hier in mindere mate voor in worden gezet. Veel gemeentelijke organisaties hadden al een vorm van preventieve aanpak voordat de middelen werden toegekend.

Hoe komt deze verandering?

Naast dat duidelijk is geworden wat er precies is veranderd binnen het gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid heeft dit onderzoek inzicht geboden in de manier waarop die veranderingen plaats hebben gevonden aan de hand van de overwegingen van gemeentelijke organisaties. Daarbij wordt duidelijk dat gemeentelijke organisaties een aantal overwegingen hebben waarmee ze rekening houden bij het implementeren van beleid. Deze overwegingen betreffen: budget, politiek, tijd, kennis, effectiviteit & efficiëntie, landelijke tendensen, omvang gemeente, karakteristieken gemeente en gemeentelijke historie. Met name de eerste drie overwegingen: budget, politiek en tijd zijn meerdere malen door gemeentelijke organisaties genoemd. Verschillen daarin zijn dat met name grotere gemeenten een omvangrijker budget hebben in vergelijking met kleinere gemeenten. Daarnaast kunnen gemeentelijke organisaties die financieel gezond zijn meer nieuw beleid ontwikkelen in vergelijking met gemeentelijke organisaties die met bezuinigingen te maken hebben. Betreffende de politiek is duidelijk te zien dat de politieke kleur binnen een college en binnen de gemeenteraad voor een groot gedeelte bepaalt welke richting het armoede- en schuldenbeleid krijgt. Met name linkse partijen gaan ruimhartiger om met de middelen voor het armoede- en schuldenbeleid in vergelijking met rechtse partijen. Met betrekking tot tijd zijn er onderling nauwelijks verschillen te zien in gemeentelijke organisaties. Wel geven gemeentelijke organisaties duidelijk aan dat met name de invoering van de decentralisaties veel tijd heeft gevergd waardoor het armoede- en schuldenbeleid even een tijdje naar de achtergrond werd geplaatst.

Tot slot heeft dit onderzoek inzicht geboden in hoeverre verschillende mechanismen van beleidsdiffusie terug te zien zijn in de overwegingen van gemeentelijke organisaties. Van de vier beleidsdiffusie mechanismen: leren, concurrentie, imitatie en dwang, is er met name sprake van leren binnen gemeentelijke organisaties. Bij het leren wordt voornamelijk gekeken naar de 'best practices'. De ervaringen van andere gemeentelijke organisaties worden gezien als relevante informatie voor het implementeren van nieuw beleid. Gemeentelijke organisaties zoeken duidelijk naar oplossingen waarvan al bewezen is dat het ergens anders succesvol is gebleken. Hoewel gemeentelijke organisaties van mening zijn dat er van concurrentie geen sprake is blijkt uit dit onderzoek wel degelijk dat concurrentie een rol speelt bij de beïnvloeding van beleid. Zo bestaan er negatieve overloopeffecten als gevolg van het aannemen van beleid. Daarnaast is duidelijk te zien dat gemeentelijke organisaties niet bestempeld willen worden als 'de minst gulle' of 'minst ontoegankelijke' gemeente. Gemeentelijke organisaties willen in hun beleid duidelijk niet teveel afwijken van andere gemeentelijke organisaties. Dit onderzoek heeft niet aan kunnen tonen dat er sprake is van imitatie binnen gemeentelijke organisaties. Wel blijkt dat gemeentelijke organisaties vergelijkbaar zijn in politieke kleur, regio en sociale samenstelling. Met name Zwolle wordt door veel gemeentelijke organisaties als voorbeeld gezien omdat de gemeente groter en rijker is en omdat de gemeente meer specialistische kennis heeft in vergelijking met andere gemeentelijke organisaties. Tot slot is het mechanisme van dwang in de overwegingen van gemeentelijke organisaties terug te zien. De meningen ten aanzien van dit mechanisme zijn echter uiteenlopend. Er zijn gemeentelijke organisaties die aangeven dat er veel beleidsruimte is vanuit het Rijk, gemeentelijke organisaties die aangeven dat de beleidsruimte heel klein is en gemeentelijke organisaties die de beleidsruimte als middelmatig beoordelen. Met name kleinere gemeentelijke organisaties beoordelen de beleidsruimte vanuit het Rijk als groot en grotere gemeentelijke organisaties beoordelen de beleidsruimte als klein.

Nu naast de veranderingen binnen het gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid ook de overwegingen voor deze veranderingen duidelijk zijn geworden heeft dit onderzoek tot slot kunnen resulteren in een aantal aanbevelingen aan zowel gemeentelijke organisaties als aan de staatssecretaris. De aanbevelingen die dit onderzoek aan beide actoren mee wil geven worden uiteengezet in paragraaf 5.3.

5.2. DISCUSSIE

Terugkijkend op het kwalitatieve onderzoek dat is uitgevoerd blijkt dat er in de tijd wel degelijk verschillen te zien zijn in het gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid maar dat deze verschillen niet specifiek te plaatsen zijn in de periode voor 2013 en de periode sinds 2013. De onderzoeker had daarom in het onderzoek minder focus moeten leggen op het jaartal 2013.

Gemeentelijke organisaties geven aan dat ze moeite hebben met het feit dat het armoede- en schuldenbeleid vaak als eenzelfde soort beleid worden beschouwd. Huishoudens in armoede hebben te maken met geheel andere problematiek in vergelijking met huishoudens die te maken hebben met schulden. Ook in dit onderzoek is niet voldoende onderscheid gemaakt in het armoede- en schuldenbeleid. In een volgend onderzoek doet een onderzoeker er goed aan om hier wel onderscheid in aan te brengen. Ook in dit onderzoek kwam de onderzoeker namelijk tot de conclusie dat armoedeproblematiek bijvoorbeeld andere doelen, doelgroepen en middelen kent in vergelijking met schuldenproblematiek. Dat onderscheid is in deze bachelorscriptie onvoldoende gemaakt.

Een laatste beperking in dit onderzoek is dat begrippen door respondenten nogal eens verschillend zijn geïnterpreteerd. Er ontstond voornamelijk verwarring over het begrip integrale aanpak. Dit zegt iets over de conceptualisatie van het onderzoek, hier had de onderzoeker nadrukkelijker bij stil moeten staan. Hetzelfde geldt voor de begrippen gemeente en gemeentelijke organisatie. Veel respondenten waren niet op de hoogte van de verschillen hierin. Het is mogelijk dat de resultaten daardoor beïnvloed zijn.

5.3. AANBEVELINGEN

Naar aanleiding van hoofdstuk vier waarin de resultaten van dit onderzoek zijn besproken biedt dit onderzoek zowel aan gemeentelijke organisaties als aan de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid een aantal aanbevelingen aan om het armoede- en schuldenbeleid binnen Overijsselse gemeentelijke organisaties in de toekomst te kunnen verbeteren.

5.3.1. Aanbevelingen gemeentelijke organisaties

- *Krijg inzicht in de doelgroep van het armoede- en schuldenbeleid*
Uit de interviews blijkt dat er nog veel gemeentelijke organisaties zijn die onvoldoende zicht hebben op de doelgroep en problematiek van het armoede- en schuldenbeleid. Omdat gemeentelijke organisaties die weinig inzicht hebben in hun doelgroep sneller geneigd zijn een top-down benadering van besluitvorming te volgen in plaats van een bottom-up benadering (Bekkers, 2012) is het voor gemeentelijke organisaties die nog geen zicht hebben op de problematiek en doelgroep van belang dit inzicht wel te verkrijgen.
- *Zorg dat je als gemeente op de hoogte bent van de kenmerken van doelgroepen*
Omdat elke doelgroep zijn eigen specifieke aanpak vergt (VNG, 2014) en lang niet alle doelgroepen altijd bij het gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid worden betrokken is het belangrijk dat gemeentelijke organisaties rekening houden met de kenmerken van bepaalde doelgroepen. Met name langdurige armen, ouderen, gehandicapten en migranten worden door gemeentelijke organisaties niet als doelgroepen aangemerkt en vergen toch een specifieke aanpak.
- *Betrek doelgroepen vanaf het begin van de beleidscyclus bij het beleid*
Hoewel het merendeel van de gemeentelijke organisaties de doelgroepen betreft bij het beleid door middel van een cliëntenraad, WMO-raad en/of participatieraad, gebeurt dit veelal nadat het beleid is ontwikkeld. Het is belangrijk dat gemeentelijke organisaties de doelgroepen juist aan het begin van het beleidsproces betrekken, wil backward mapping (Elmore, 1980) mogelijk worden gemaakt.
- *Zet naast algemene instrumenten ook individuele instrumenten in*
Omdat het bij individuele instrumenten beter mogelijk is de inhoud van instrumenten af te stemmen op de verschillende situaties waarin de leden van de doelgroep zich bevinden; en de effectiviteit van individuele instrumenten in situaties met een heterogene doelgroep groter zijn dan die van instrumenten met een algemeen karakter (Hoogerwerf & Herweijer, 2008) is het voor gemeentelijke organisaties goed om naast algemene instrumenten ook individuele instrumenten in te zetten.

- *Zorg ervoor dat de beleidsmiddelen beter zijn afgestemd op de beleidsdoelen*
Hoewel gemeentelijke organisaties tot doel hebben om de zelfredzaamheid, zelfstandigheid, participatie en het meedoen in de samenleving te bevorderen, blijkt uit dit onderzoek dat veel instrumenten nog steeds voornamelijk gericht zijn op inkomensondersteuning. Hoewel een aantal instrumenten wel gericht zijn op het vergroten van de zelfredzaamheid, zelfstandigheid, participatie en het meedoen in de samenleving, zetten gemeentelijke organisaties hier nog onvoldoende op in. Het is daarom belangrijk dat gemeentelijke organisaties in de toekomst de beleidsmiddelen beter afstemmen op de beleidsdoelen.
- *Maak een integrale aanpak mogelijk door intern binnen de gemeentelijke organisatie beter met elkaar samen te werken*
Gemeentelijke organisaties geven hoge prioriteit aan het verlenen van een integrale aanpak zo blijkt uit de interviews. Om dit in de praktijk te realiseren is het belangrijk dat de afstemming tussen gemeentelijke afdelingen goed verloopt. Omdat dit in de praktijk binnen gemeentelijke organisaties nog moeizaam verloopt, is het belangrijk dat gemeentelijke organisaties hier in de toekomst meer aandacht aan geven.
- *Wees op de hoogte van beleidsdiffusie en de invloed hiervan op het armoede- en schuldenbeleid*
Uit de interviews blijkt dat gemeentelijke organisaties onvoldoende op de hoogte zijn van beleidsdiffusie. Gemeentelijke organisaties laten zich voornamelijk gemakkelijk beïnvloeden vanwege leren, concurrentie en dwang. Het is goed dat gemeentelijke organisaties hiervan op de hoogte zijn en niet klakkeloos goede voorbeelden van andere gemeentelijke organisaties overnemen. Gemeentelijke organisaties doen er goed aan te (blijven) kijken in hoeverre een succesvol voorbeeld ook succesvol kan zijn voor de eigen gemeentelijke organisatie.

5.3.2. Aanbevelingen staatssecretaris

- *Houd rekeningen met de overwegingen die gemeentelijke organisaties nemen bij de invulling die gegeven wordt aan het armoede- en schuldenbeleid*
Hoewel de staatssecretaris graag ziet dat gemeentelijke organisaties bij het inzetten van de extra middelen vanuit het Rijk het accent leggen op het laten participeren van kinderen en preventie, is het voor de staatssecretaris goed om te weten wat de overwegingen van gemeentelijke organisaties zijn om op een bepaalde manier invulling te geven aan het armoede- en schuldenbeleid. Uit de interviews blijkt namelijk dat juist deze overwegingen een belangrijke rol spelen voor gemeentelijke organisaties bij de invulling van het beleid. Voornamelijk de overwegingen budget, politiek en tijd spelen een belangrijke rol voor gemeentelijke organisaties.
- *Bekijk goed in hoeverre de goede voorbeelden die aan gemeentelijke organisaties worden aangereikt in de praktijk realiseerbaar zijn*
Uit de interviews blijkt dat het ontzettend moeilijk is om kinderen en jongeren daadwerkelijk te betrekken bij het beleid. Het is goed voor de staatssecretaris dat op het moment dat een gemeentelijke organisatie aangeeft dat een van de goede voorbeelden die door de staatssecretaris is aangereikt moeilijk te realiseren is, dit naar andere gemeentelijke organisaties wordt gecommuniceerd. Daarnaast doet de staatssecretaris er goed aan in een dergelijke situatie gerichtere handreikingen aan gemeentelijke organisaties te verstrekken om ervoor te zorgen dat iets dergelijks in de praktijk toch realiseerbaar is.

- *Geef meer bekendheid en aandacht aan de goede voorbeelden gericht op het laten participeren van kinderen*
Uit de interviews blijkt dat gemeentelijke organisaties met betrekking tot het laten participeren van kinderen voornamelijk gericht waren op het invoeren van een kind pakket. Het lijkt erop dat met name dit door de staatssecretaris naar gemeentelijke organisaties is uitgedragen. Het is belangrijk dat naast de invoering van het kind pakket ook aandacht wordt gegeven aan de andere goede voorbeelden die gemeentelijke organisaties kunnen nemen om kinderen meer te laten participeren bij het beleid. Zo is er op dit moment bijvoorbeeld nog geen enkele gemeentelijke organisatie binnen de steekproef die een compleet aanbod voor kinderen in armoede organiseren waarbij het beleid is ingericht met behulp van publiek- private samenwerking.
- *Maak aan gemeentelijke organisaties duidelijk wat bedoeld wordt met de 'businesscase integrale aanpak schuldhulpverlening'*
Uit dit onderzoek blijkt dat geen enkele gemeentelijke organisaties op de hoogte was van hetgeen bedoeld werd met de 'businesscase integrale aanpak schuldhulpverlening' die gemeentelijke organisaties vanuit het Rijk hebben ontvangen. Nadat gemeentelijke organisaties hadden ontdekt wat deze businesscase inhield, herkenden ze het niet als businesscase integrale aanpak schuldhulpverlening. De staatssecretaris doet er daarom goed aan deze handreiking te wijzigen zodat gemeentelijke organisaties hier in de praktijk wel daadwerkelijk wat mee kunnen.
- *Geef bekendheid aan de uitbreiding gegevensuitwisseling, de digitale sociale kaart en het screeningsinstrument Menzis*
Hoewel de staatssecretaris in een kamerbrief heeft aangegeven instrumenten in te zullen zetten gericht op de uitbreiding gegevensuitwisseling, een digitale sociale kaart en het screeningsinstrument Menzis, was ook hier geen enkele gemeentelijke organisatie van op de hoogte. Ook hier doet de staatssecretaris er daarom goed aan om hier meer bekendheid aan te geven zodat gemeentelijke organisaties weten wat deze instrumentatie in de praktijk kan betekenen.
- *Onderzoek in hoeverre het oormerken van middelen kan bijdragen aan het versterken van kindparticipatie en preventie*
Omdat uit dit onderzoek blijkt dat vier van de negen gemeentelijke organisaties de extra middelen vanuit het Rijk niet hebben ingezet voor het doel waarvoor ze bestemd zijn, doet de staatssecretaris er goed aan een onderzoek uit te laten voeren waaruit blijkt in hoeverre het oormerken van middelen toch kan bijdragen aan het vergroten van kindparticipatie en preventie binnen gemeentelijke organisaties. Nu blijkt uit de resultaten dat het niet oormerken van middelen er toch voor zorg dat gemeentelijke organisaties de middelen inzetten voor het opvangen van financiële tekorten binnen gemeentelijke organisaties.
- *Maak duidelijk onderscheid in armoede en in schuldenbeleid*
Omdat gemeentelijke organisaties aangeven moeite te hebben met het feit dat armoede- en schuldenbeleid vaak als eenzelfde soort beleid wordt beschouwd en ook dit onderzoek aantoont dat dit eigenlijk geheel verschillende beleidsdomeinen zijn doet de staatssecretaris er goed aan om hier in de toekomst meer onderscheid in aan te brengen.

5.4. BIJDRAGE AAN IMPLEMENTATIE

Dit onderzoek draagt zowel bij aan praktische implementatie als aan wetenschappelijke implementatie. Praktisch biedt dit onderzoek voor Overijsselse gemeentelijke organisaties inzicht in de manier waarop andere gemeentelijke organisaties invulling geven aan het armoede- en schuldenbeleid en wat de verschillen hierin zijn. Daarnaast krijgen gemeentelijke organisaties door het lezen van dit rapport inzicht in de beleidsdiffusie theorie. Veel gemeentelijke organisaties waren hier niet of onvoldoende van op de hoogte. De aanbevelingen aan zowel gemeentelijke organisaties als aan de staatssecretaris zorgen ervoor dat het gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid in de toekomst verbeterd kan worden.

Wetenschappelijk draagt dit onderzoek bij aan de theorievorming omtrent beleidsdiffusie. Allereerst is dit onderzoek uitgevoerd in de context van lokaal armoede- en schuldenbeleid. Ten aanzien van beleidsdiffusie is nauwelijks recent wetenschappelijk onderzoek te vinden met betrekking tot dit beleidsdomein. Over het algemeen heeft beleidsdiffusie onderzoek een kwantitatief karakter. Dit onderzoek heeft een kwalitatief karakter waardoor inzicht ontstaan is in de vraag waarom er sprake is van beleidsdiffusie en via welke mechanismen dit gebeurt. Het waarom van beleidsdiffusie is terug te vinden in de overwegingen die gemeentelijke organisaties maken. Dit onderzoek heeft aangetoond dat niet enkel kwantitatief onderzoek zinvol is ten aanzien van beleidsdiffusie maar dat juist ook kwalitatief onderzoek volop mogelijkheden biedt om te achterhalen waarom gemeentelijke organisaties worden beïnvloed door andere gemeentelijke organisaties en via welke mechanismen dit gebeurt.

Wat betreft de mechanismen heeft dit onderzoek aangetoond dat met name de mechanismen leren, concurrentie en dwang een belangrijke rol spelen voor gemeentelijke organisaties bij de beïnvloeding door andere gemeentelijke organisaties. De ervaringen van andere gemeentelijke organisaties worden duidelijk gebruikt als relevante informatie voor nieuw beleid waardoor het onderzoek van Braun en Gilardi (Braun & Gilardi, 2006) wordt bevestigd. Ook wordt bevestigd dat voornamelijk wordt geleerd door observatie zoals in het onderzoek van Shipan en Volden (Shipan & Volden, 2008) wordt beweerd. Duidelijk blijkt daarbij hetgeen Berry en Baybeck aangeven in hun onderzoek (Berry & Baybeck, 2005) namelijk dat bij het zoeken naar een oplossing voor een bepaald probleem, het zoeken vereenvoudigd wordt door het zoeken van een oplossing waarvan het succes al elders is gebleken. Betreffende het mechanisme concurrentie is duidelijk te zien dat er sprake is van economische overloopeffecten waardoor het onderzoek van Shipan en Volden (Shipan & Volden, 2008) overeenstemt met de resultaten van dit onderzoek. Hoewel veel uit het onderzoek van Shipan en Volden (Shipan & Volden, 2008) kan worden bevestigd, heeft dit onderzoek niet aan kunnen tonen dat gemeentelijke organisaties er net als een andere gemeentelijke organisatie uit proberen te zien waardoor er geen sprake is van imitatie. Wel blijkt dat gemeentelijke organisaties duidelijk een soort voorbeeldgemeente zien zoals beschreven in het onderzoek van Grupp en Richards (Grupp & Richards, 1975).

Vervolg onderzoek

Dit onderzoek heeft nog onvoldoende antwoord kunnen geven op de rol van de gemeentelijke decentralisaties en de invloed hiervan op het armoede- en schuldenbeleid. Voor vervolg onderzoek zou het gewenst zijn dat hier meer inzicht in zou ontstaan. Uit de interviews blijkt nog onvoldoende in hoeverre de decentralisaties een rol hebben gespeeld bij de implementatie van het armoede- en schuldenbeleid. Gemeentelijke organisaties geven nu enkel aan dat de decentralisaties voor veel tijd hebben gezorgd en dat het armoede- en schuldenbeleid daardoor naar de achtergrond is geschoven. Na afloop van dit onderzoek blijkt nog onvoldoende in hoeverre het armoede- en schuldenbeleid geïntegreerd is binnen de decentralisaties. Verder blijkt uit dit onderzoek dat er nogal wat spanningen bestaan tussen de verhouding van het Rijk en gemeenten. Een aantal gemeentelijke organisaties gaven aan dat die afstemming nog lang niet altijd voldoende is en dat zaken langs elkaar heen lopen. Ook hier zou in de toekomst onderzoek naar verricht kunnen worden dat eventueel zou kunnen resulteren in een adviesplan waarin aangegeven wordt hoe deze verhoudingen in de toekomst verbeterd kunnen worden. Uit de resultaten van dit onderzoek betreffende de beleidsvrijheid van gemeentelijke organisaties ziet het ernaar uit dat er een verband bestaat tussen de omvang van een gemeentelijke organisatie en de mate van beoordeling betreffende de beleidsvrijheid vanuit het Rijk. Vervolg onderzoek zou aan moeten tonen of hier daadwerkelijk sprake van is. Tot slot blijkt ten aanzien van samenwerking uit dit onderzoek duidelijk dat gemeentelijke organisaties verwachten in de toekomst steeds meer te zullen gaan samenwerken in regio Twente verband. Een aantal gemeentelijke organisaties zien deze verschuiving als positief en een aantal gemeentelijke organisaties als negatief. Vervolg onderzoek zou dieper inzicht kunnen geven in de vraag in hoeverre het gewenst is om in de toekomst ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid te gaan samenwerken in regio Twente verband.

LITERATUURLIJST

- Allers, M., & Kamp, de, F. (2010). *Een kwaal van de verzorgingsstaat: de armoedeval*. Groningen: COELO.
- Allers, M.A., & Sijtsma, F.J. (1997). *Kengetallen voor een efficiënt gemeentelijk armoedebeleid*. Groningen: COELO.
- Babbie, E. (2010). *The Practice of Social Research*. Canada: CENGAGE.
- Bekkers, V. (2012). *Beleid in beweging. Achtergronden, benaderingen, fasen en aspecten van beleid in de publieke sector*. Den Haag: Boom Lemma uitgevers.
- Berry, W.D., & Baybeck, B. (2005). "Using geographic information systems to study interstate competition". *American Political Science Review*, 99 (4), 505-519.
- Braun, D., & Gilardi, F. (2006). Taking Galton's problem' seriously. Towards a theory of policy diffusion. *Journal of Theoretical Politics*, 18 (3), 298-322.
- Bruin, de, J.A., & Heuvelhof, ten, E.F. (1991). *Sturingsinstrumenten voor de overheid: over complexe netwerken en een tweede generatie sturingsinstrumenten*. Leiden/Antwerpen: Stenfert Kroese.
- Crain, R.L. (1966). "Fluoridation – Diffusion of an innovation among cities". *Social Forces*, 44 (4), 467-476.
- De Kinderombudsman. (2013). *Kinderen in armoede in Nederland*. Den Haag: Verwey-Jonker Instituut.
- Denters, S.A.H., Heffen, van, O., & Jong, de, H.M. (1999). 'Grootstedenbeleid: proeftuin of procrustusbed? Gemeentelijk jeugd- en veiligheidsbeleid als casus'. *Bestuurskunde*, 3 (8), 106-115.
- EAPN & EUROCHILD. (2013). *Towards children's well-being in Europe, explainer on child poverty in the EU*. Brussel: The Directorate-General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities of the European Commission.
- Elmore, R. (1980). Backward mapping: Implementing research and policy decisions. *Political Science Quarterly*, 94, 601-616.
- Flick, U. (2009). *An introduction to qualitative research*. London: SAGE.
- Gilardi, F. (2010). Who learns from what in policy diffusion processes? *American Journal of Political Science*, 54 (3), 650-666.
- Gilardi, F. (2012). *Transnational Diffusion: Norms, Ideas and Policies*, in: W. Carlsnaes, T. Rise and B. Simmons (eds): *Handbook of International Relations*. Zurich: SAGE Publications.
- Grupp, F.W., & Richards, A.R. (1975). "Variations in elite perceptions of American states as referents for public policy making". *American Political Science Review*, 69 (3), 850-858.
- Hoogerwerf, A. (1989). *Beleid, processen en effecten*. Den Haag: Samson.
- Hoppe, R. (1989). *Beleidsproblemen geproblematiseerd*. Muiderberg: Countinho.
- Jans, W., Denters, S.A.H., Need, A., & Gerven, van, M. (2015). *Mandatory innovation in a decentralized system: The adoption of an e-government innovation in Dutch municipalities*, in: *Acta Politica*. Online publicatie 27 maart 2015; doi: 10.1057/ap.2014.36.
- Jongerius, M., & Wesdorp, P. *Schuld en arbeidsparticipatie*. Utrecht: Divosa.

Jungmann, N., Lems, E., Vogelpoel, F., Beek, van, G., & Wesdorp, P. (2014). *Onoplosbare schuldsituaties*. Utrecht: NVVK.

Klijnsma, J. (2013). *Intensivering armoede- en schuldenbeleid*. Den Haag: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Maggetti, M., & Gilardi, F. (2015). Problems (and solutions) in the measurement of policy diffusion mechanisms. *Journal of Public Policy*, 00 (0), 1-21.

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (2014). *Gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid*. Amersfoort: Bureau Bartels.

Peterson, P.E., & Rom, M.C. (1990). *Welfare Magnets: a new case for a national standard*. Washington, DC: The Brookings Institutions.

Punch, K.F. (2006). *Developing effective research proposals*. London: SAGE.

Shipan, C.R., & Volden, C. (2008). "The mechanisms of policy diffusion". *American Journal of Political Science*, 52 (4), 840-857.

Simmons, B., Dobbin, F., & Garrett, G. (2006). Introduction: The International Diffusion of Liberalism. *International Organization*, 60 (4), 781-810.

Sociaal en Cultureel Planbureau., & Centraal Bureau voor Statistiek. (2014). *Armoedesignalement 2014*. Den Haag: SCP & CBS.

Sugiyama, N.B. (2008). Theories of policy diffusion: Social sector reform in Brazil. *Comparative Political Studies*, 41 (2), 193-216.

UNICEF., & Kind en Samenleving. (2010). *Dat denken we ervan. Jongeren geraakt door armoede spreken over hun leven*. Brussel: UNICEF België.

Vaus, de, D.A. (2001). *Research designs in social research*. London: SAGE.

Vereniging voor Nederlandse Gemeenten. (2012). *Factsheets Samenhang Decentralisaties*. Den Haag: Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

Vereniging voor Nederlandse Gemeenten. (2014). *Armoede- en schuldenbeleid*. Den Haag: Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

Volden, C. (2006). States as policy laboratories: emulating success in the children's health insurance program. *American Journal of Political Science*, 50 (2), 294-312.

Walker, J.L. (1969). "The diffusion of innovations among the American States". *American Political Science Review*, 63 (3), 880-899.

BIJLAGE

BIJLAGE 1, STEEKPROEFKADER

Gemeente	Inwoneraantal
Enschede	158 004
Zwolle	123 507
Deventer	98 510
Hengelo	81 070
Almelo	72 511
Hardenberg	59 689
Kampen	51 278
Steenwijkerland	43 338
Rijssen-Holten	37 689
Raalte	36 570
Hellendoorn	35 682
Hof van Twente	35 012
Twenterand	33 921
Oldenzaal	32 198
Dalfsen	27 648
Dinkelland	25 950
Haaksbergen	24 397
Wierden	23 932
Losser	22 616
Zwartewaterland	22 145
Borne	21 919
Tubbergen	21 191
Olst- Wijhe	17 792
Ommen	17 333
Staphorst	16 396

INTERVIEWPROTOCOL

GOEDEMORGEN/GOEDEMIDDAG, ALLEREERST WIL IK U HARTELIJK BEDANKEN VOOR DE MEDEWERKING DIE U WILT VERLENEN AAN DIT INTERVIEW. IK VOER DIT INTERVIEW UIT IN HET KADER VAN MIJN BACHELORSCHRIJFTE VOOR DE OPLEIDING BESTUURSKUNDE AAN DE UNIVERSITEIT TWENTE. DIT ONDERZOEK GAAT OVER DE OVERWEGINGEN VAN NEGEN OVERIJSSELSE GEMEENTELIJKE ORGANISATIES DIE TEN GRONDSLAG LIGGEN VOOR DE MANIER WAAROP INVULLING WORDT GEGEVEN AAN HET ARMOEDE- EN SCHULDENBELEID NAAR AANLEIDING VAN DE EXTRA MIDDELEN DIE GEMEENTELIJKE ORGANISATIES SINDE 2013 VANUIT HET RIJK ONTVANGEN. HET INTERVIEW ZAL ONGEVEER EEN UUR TIJD IN BESLAG NEMEN EN ZAL WORDEN OPGENOMEN. DE GEGEVENS ZULLEN ANONIEM VERWERKT WORDEN.

INLEIDING

- 1- Op welke manier bent u binnen uw functie bij het armoede- en schuldenbeleid in de gemeente A betrokken?
- 2- Hoe groot is het aantal arme huishoudens binnen de gemeente A?
 - 2a- Om hoeveel kinderen gaat het daarbij?
 - 2b- Waar bevinden deze huishoudens zich met name in de gemeente A?
 - 2c- Welke huishoudens daarvan redden zich binnen de gemeente A zelf en welke huishoudens hebben ondersteuning nodig?

BELEIDSDOELEN

- 3- Wat zijn voor uw gemeentelijke organisatie de belangrijkste beleidsdoelen ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid?
 - 3a- Waarom heeft uw gemeentelijke organisatie juist voor deze doelen gekozen?
 - 3b- *Indien dit ontbreekt vragen: Waarom is er geen beleidsdoel waarin er specifiek aandacht is voor het laten participeren van kinderen?*
 - 3b- *Indien dit ontbreekt vragen: Waarom is er geen beleidsdoel waarin er specifiek wordt ingezet op preventie?*
 - 3c- In hoeverre zijn deze doelen in de tijd veranderd?

INSTRUMENTEN

- 4- Welke instrumenten worden door de gemeentelijke organisatie ingezet ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid?
 - 4a- Waarom wordt juist voor deze instrumenten gekozen?
 - 4b- *Indien dit ontbreekt vragen: Waarom worden er geen instrumenten specifiek ingezet voor preventie?*
 - 4b- *Indien dit ontbreekt vragen: Waarom worden er geen instrumenten specifiek ingezet voor het laten participeren van kinderen?*
 - 4c- In hoeverre is de inzet van instrumentatie in de tijd veranderd?

BELEIDSDIFFUSIE

5- In hoeverre wordt er binnen de gemeentelijke organisatie gebruik gemaakt van de businesscase integrale aanpak schuldhulpverlening die vanuit het Rijk aan gemeenten wordt aangereikt? (*Diffusion, hiërarchie*)

5a- In hoeverre draagt deze businesscase bij aan vroegsignalering en preventie van schulden?

5b- Hoe beoordeelt u de beleidsruimte die u als gemeentelijke organisatie vanuit het Rijk krijgt met betrekking tot de invulling van het armoede- en schuldenbeleid?

6- In hoeverre onderscheidt het armoede- en schuldenbeleid in uw gemeente zich van het armoede- en schuldenbeleid in andere gemeenten? (*Diffusion, concurrentie*)

6a- Waarom is hier sprake van?

6b- In hoeverre speelt concurrentie daarbij een rol?

7- In hoeverre wordt het armoede- en schuldenbeleid in uw gemeentelijke organisatie beïnvloed door het armoede- en schuldenbeleid van andere gemeentelijke organisaties? (*Diffusion, leren*)

7a- Welke gemeentelijke organisaties gaat het daarbij om?

7b- Waarom gaat het juist om deze gemeentelijke organisaties?

7c- In hoeverre leren gemeentelijke organisaties onderling van elkaar ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid?

8- In hoeverre bestaan er tussen gemeentelijke organisaties vergelijkbare situaties (omstandigheden) ten aanzien van de armoede- en schuldenproblematiek? (*Diffusion: Imitatie*)

8a- In welk opzicht zijn gemeentelijke organisaties daarbij vergelijkbaar?

8b- In hoeverre beïnvloedt dit de vorm en inhoud die gemeentelijke organisaties geven aan het armoede- en schuldenbeleid?

DOELGROEPEN & MAATWERK

9- Op welke doelgroepen in de gemeente A heeft het armoede- en schuldenbeleid betrekking?

9a- Indien dit ontbreekt vragen: Waarom zijn kinderen dan geen specifieke doelgroep binnen het armoede- en schuldenbeleid?

9b- Op welke manier worden deze doelgroepen betrokken bij de beleidsvorming?

9c- Is de samenstelling van doelgroepen in de tijd veranderd?

10- In hoeverre zijn er onderling in één bepaalde doelgroep verschillen te zien in kenmerken en gedrag?

10a- Waar blijkt dit uit?

10b- Hoe wordt hier als gemeentelijke organisatie mee omgegaan?

SAMENWERKING & INTEGRALE AANPAK

11- Met welke maatschappelijke organisaties werkt de gemeentelijke organisatie samen ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid?

11a- Hoe verloopt deze samenwerking?

11b- In hoeverre doen zich knelpunten in de samenwerking voor?

11c- In hoeverre is de samenwerking in de tijd veranderd?

12- In hoeverre werkt de gemeentelijke organisatie samen met andere gemeentelijke organisaties?

12a- Waarom gebeurt dit?

12b- Hoe verloopt deze samenwerking?

12c- In hoeverre doen zich knelpunten in de samenwerking voor?

12d- In hoeverre is deze samenwerking in de tijd veranderd?

13- Welke gemeentelijke afdelingen binnen de gemeentelijke organisatie zijn bij het armoede- en schuldenbeleid betrokken?

13a- In hoeverre wordt de armoede- en schuldenproblematiek integraal aangepakt binnen de gemeentelijke organisatie?

13b- In hoeverre doen zich hier knelpunten in voor?

13c- In hoeverre denkt u dat burgers in de gemeente A het armoede- en schuldenbeleid als samenhangend beschouwen?

IK WIL U HARTELIJK BEDANKEN VOOR DIT WAARDEVOLLE INTERVIEW. INDIEN U HET OP PRIJS STELT, KAN IK U AAN HET EINDE VAN MIJN AFSTUDEERPERIODE HET EINDRAPPORT TOEZENDEN.

Bijlage 3a: betrokken maatschappelijke organisaties

Het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG)	Welzijnswerk	Stichting Philadelphia	Stichting Humanitas	Het Algemeen Maatschappelijk Werk (AMW)	Fonds van Carmen
Woningbouwcoöperaties	De Gemeentelijke Basis administratie Persoons gegevens (GBA)	Diaconieën	Scholen	Supply Chain Support (SCS)	De Plankgroep
Kerkelijke organisaties	Stichting MEE	De Stoel	De Voedselbank	LIMOR	De gemeentelijke kredietbank (GKB)
De Stuw	De Rabobank	De RIBW groep	Tactus	Vluchtelingen werk	Vrijwilligers organisaties
Stichting Vecht voor Jeugd	Het Leger des Heils	De politie	Caritas	Menzis	Energie bedrijven
Stichting BOOM	Steunpunt minima	De Huiskamer	React Twente	Farm- Food	Sallandse Wegenbouw
Gehandicapten platform	Zorgaccent	Baolderborg groep	Albert Heyn	Stichting de Welle	Centrum voor Werk en Ondersteuning (CWO)
De Kledingbank	Het Palet	Taalpunt	AB hulp Twente	De Steenpoort	Cosbo
HUBA hulp belasting aangifte	Impuls	De Kringloop	Refuel	Het Rode Kruis	Reuma patiënten vereniging
Steunpunt Mantelzorg	Vriendendienst	De Zonnebloem	Daklozen opvang	Frion	Stichting de Kern
Travers	Bolwerk Advocaten	GGD	Formulieren brigade	Juridisch Loket	Icare
Inloophuis de Bres	Integratieraad				

Gemeente	Hoeveelheid maatschappelijke organisaties waar mee samen wordt gewerkt
Zwartewaterland	11
Ommen- Hardenberg	21
Almelo	36
Haaksbergen	8
Hellendoorn	25
Staphorst	5
Oldenzaal	36
Hengelo	11
Zwolle	30

¹⁰ Het gaat hier enkel om de samenwerkingsverbanden die door gemeentelijke organisaties benoemd zijn of in de beleidsnota's staan. Het kan zijn dat een betreffende gemeente meer samenwerkingsverbanden heeft.

INTERVIEW 1: GEMEENTE ZWARTEWATERLAND

I: Goedemorgen, allereerst wil ik u hartelijk bedanken voor de medewerking die u wilt verlenen aan dit interview. Ik voer dit interview uit in het kader van mijn bachelorscriptie voor de opleiding Bestuurskunde aan de Universiteit Twente. Dit onderzoek gaat over de overwegingen van negen Overijsselse gemeentelijke organisaties die ten grondslag liggen voor de manier waarop invulling wordt gegeven aan het armoede- en schuldenbeleid naar aanleiding van de extra middelen die gemeentelijke organisaties sinds 2013 vanuit het Rijk ontvangen. Het interview zal ongeveer een uur tijd in beslag nemen en zal worden opgenomen. De gegevens zullen anoniem verwerkt worden. Zullen we maar gewoon beginnen met de vragen?

R: Ja begin maar hoor, we kijken gewoon hoever we komen.

I: Ja precies, ja helemaal goed.

Vraag 1

I: Allereerst, op welke manier bent u binnen uw functie bij het armoede- en schuldenbeleid in de gemeente Zwartewaterland betrokken?

R: Ja, ik ben dus beleidsmedewerker participatiewet per 1 januari, vroeger de oude wet werk en bijstand, verder doe ik nog schuldhelpverlening, valt onder mijn pakket en ook armoedebelid, ja? Dat zijn zaken die ook onder mijn pakket vallen.

I: En armoedebelid, en komt dat dan omdat het een iets kleinere gemeente is of...

R: Ja we zijn een vrij kleine gemeente natuurlijk, hoe kleiner de gemeente wordt, hoe meer taken je er gewoon bij krijgt. Kijk als je Zwolle hebt, hebben ze op de afdeling beleid natuurlijk veel meer capaciteit. En kunnen ze dat gewoon beter verdelen. Heb je veel meer specialisme. Dat geldt ook voor Meppel en Steenwijkerland en dergelijke. Wij zijn gewoon heel klein, dus je moet gewoon meer zaken tegelijkertijd oppakken. Dat is wel lastig te combineren soms.

I: Dat kan ik me voorstellen.

R: Ja we hebben natuurlijk in 2014 te maken gehad met de invoering van de participatiewet, per 1 januari. Dat heeft gewoon gigantisch veel tijd gekost en daardoor is natuurlijk het hele schuldhelpverlening, armoedebelid in 2014 een beetje op de achtergrond geraakt, en we willen eigenlijk daar in 2015 weer wat nieuwe impulsen aan geven.

I: Oké, dus nu is dat weer dat het meer iets euh...

R: Ja, ja we moeten dat op een gegeven moment natuurlijk wel weer oppakken. Want anders hebben we straks een probleem.

I: En dan bedoelt u, dat het vanuit het Rijk moet richting gemeenten of...?

R: Nee, schuldhelpverlening en armoedebelid en met name de schuldhelpverlening heeft het Rijk gezegd, we gaan er niet op handhaven, ja? Dus euh, je krijgt wel een verplichting op van je moet iets doen en je moet beleid maken en je moet nieuwe wetgeving uitvoeren, maar ze hebben er ook direct bij gezegd: we gaan er niet op handhaven. Het Rijk gaat dus niet controleren van, hoe doen we dat. De controle ligt in feite bij de gemeenteraad. De gemeenteraad heeft de controlerende functie en die moet kijken van goh gemeente, hoe voldoe je daar aan?

I: Ja...

R: Dus in tegenstelling tot euh de participatiewet hé, waar dus het Rijk wel een controlerende functie heeft, hebben ze dit bij het Rijk niet gedaan.

I: Oké.

45 R: De achterliggende gedachte is volgens mij ook, euh, omdat ze, omdat ze bij schuldhulpverlening financieel er verder niet bij betrokken zijn. Ze hebben dus niet gezegd van, goh hier heb je een bak geld en doe er wat leuks mee. Gemeenten moeten dit zelf organiseren en ook zelf bekostigen. Dus voor hun maakt het in principe niet zoveel uit wat je ermee doet.

I: Oké dus voor hun maakt het in principe niet uit euh...

R: Precies, juist, maar we hebben wel een verplichting gekregen dat we schuldhulpverlening moeten optuigen. Eventueel met een wet dat eraan ten grondslag ligt. Het is dus niet zo dat gemeenten helemaal niks gaan doen.

50 I: Precies, nee, oké.

R: In het verleden was dit wel zo, toen was dit gewoon vrijblijvend. Maar ook in die periode hebben vrijwel alle gemeenten hier wat aan gedaan.

I: Ja, je ziet het de laatste tijd wat meer. Het komt meer op en er wordt meer aandacht aan gegeven.

R: Klopt.

55 **Vraag 2**

I: Oké, nou dan de tweede vraag, hoe groot is het aantal arme huishoudens binnen de gemeente Zwartewaterland?

R: Dat weet ik niet.

I: Oké?

60 R: Nee, daar hebben we ons eigenlijk nooit mee bezig gehouden.

I: Niet echt met harde cijfer?

65 R: Nee niet echt met cijfers. We zien wel tendensen natuurlijk. Tendensen in het aantal schuldhulpvragen dat we krijgen, dat die druk toeneemt, dat er meer aanvragen komen. En daaruit kun je wel concluderen dat er een aantal arme huishoudens, dat dit toeneemt. Ook in combinatie met de economische recessie. Maar we hebben het eigenlijk nooit gemeten.

Vraag 2a

I: Oké, misschien dat dit dan ook niet helemaal te beantwoorden is maar, weet u of er veel kinderen bij betrokken zijn?

70 R: Nee, nee daar hebben we ook geen zicht op, ook wel gebruikmakend van tendensen uiteraard en ook de logische conclusies die je kunt trekken. Als er veel gezinnen voor schuldhulpvragen in aanmerking komen dan zijn er uiteraard ook steeds meer kinderen bij betrokken.

I: Ja.

R: Maar ook getallen hebben we eigenlijk niet.

Vraag 2b en 2c zijn geschrapt in dit interview naar aanleiding van het bovenstaande.

75 **Vraag 3**

I: Wat zijn voor uw gemeentelijke organisatie de belangrijkste beleidsdoelen ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid?

80 R: Ja, wat wij eigenlijk op het oog hebben, wat we heel belangrijk vinden is een integrale schuldhulpverlening binnen de gemeente. Dat houdt in, we proberen zoveel mogelijk maatschappelijke zowel maatschappelijke als kerkelijke instanties erbij te betrekken. Maatschappelijke instanties, dat is vrij duidelijk, je praat over het welzijnswerk, CJG, de woningstichting, al dat soort zaken.

Maar binnen deze gemeente is de kerk ook een belangrijke factor. We leven hier in een gemeente, een gelovige gemeente, we hebben 23 kerken in deze gemeente.

I: Zo, dat is veel.

- 85 R: Ja, dat is heel veel, dat is ook een beetje de kracht, de kerken is de kracht van deze gemeente. En we hebben dus ook nauw contacten daarmee, met de diaconieën. We hebben inmiddels een tweetal bijeenkomsten georganiseerd voor zowel het maatschappelijke als kerkelijke organisaties. Deze bijeenkomsten zijn in principe ook heel druk bezocht. Daar is dus heel veel animo en vraag naar.

I: En was dit speciaal voor armoede- en schulden, of?

- 90 R: Ja, specifiek over armoede en met name ook over schuldhelpverlening. Het gaat samen natuurlijk. Armoedebestrijding, schuldhelpverlening zit heel dicht bij elkaar. Dus we proberen dat ook, al die organisaties heel nadrukkelijk te betrekken. Wij willen dus een integrale schuldhelpverlening, dat in principe openstaat voor alle Zwartewaterlanders.

I: Oké.

- 95 R: Voor iedereen in de gemeente moet het toegankelijk wezen, dus niet alleen, wanneer je praat over de diaconieën, dat alleen mensen met een kerkelijke achtergrond daar terecht kunnen, nee, iedereen moet er terecht kunnen. Verder willen we dat ook zoveel mogelijk lokaal organiseren.

I: Ja.

- 100 R: Door lokale mensen. Mensen die dus deze gemeente goed kennen. Op de hoogte zijn van de problematiek binnen de gezinnen van deze gemeente. Dus dat zijn in feite de kernpunten waar wij als gemeente hoge prioriteiten aan stellen.

I: En waarom juist dat lokale?

- 105 R: Nou, euh, wat wij dus zien, is euh, dat je binnen de gemeente, deze gemeente kent een hele hechte gemeenschap. We hebben dus drie kernen: Zwartsuis, Genemuiden, Hasselt. Ja. En binnen die kernen zie je dus een hele hechte gemeenschap. Kijk alleen al naar Genemuiden. We hebben ook het idee dat als je dat laat uitvoeren van iemand buiten de gemeente, bijvoorbeeld Zwolle ofzo. Dat die niet de feeling heeft en niet het idee heeft van goh wat speelt hier nou. Als je iemand dat laat doen, bijvoorbeeld een budgetcoach uit de kern Genemuiden, die weet precies wat er speelt, die kent de connecties en netwerken goed, waardoor wij denken dat we veel efficiënter kunnen handelen.

- 110 I: Oké, dus meer betrokken bij de burgers?

- 115 R: Precies, ja, we zijn hier vorig jaar al mee gestart en merken al dat dit effect heeft. We merken dit met name in de begeleiding en voortrajecten. We hebben een daadwerkelijke schuldhelpverleningstraject uitbesteed op dit moment nog aan de gemeente Zwolle. Dit omdat daar gewoon de gemeente Zwolle zit. Ze hebben dit al opgetuigd naar van oké, daar sluiten we bij aan. Dus de voortrajecten, preventie en dergelijke gebeurt hier, maar de daadwerkelijke schuldhelpverleningstrajecten gaan naar Zwolle.

Maar ook hier zijn we ons aan het oriënteren of we dat ook op deze wijze blijven doen in de toekomst. Ook hier gaan we dus kijken of we het eventueel ook zelf kunnen organiseren.

I: Juist omdat je dan dichterbij staat?

- 120 R: Precies, Zwolle is verder weg, Zwolle is grote stad, dit is platteland. Problematiek is totaal anders, dus we willen gewoon kijken van goh, we doen het nou al jaren bij Zwolle, we willen kijken of we dit zelf in huis kunnen halen. Dat onderzoek gaat nu starten, we moeten kijken wat daaruit komt. Ja, ik heb al met wat partijen afspraken gemaakt die hier langskomen van goh wat zijn de mogelijkheden.

I: Oké, en dat zijn dan ook weer lokale partijen?

125 R: Nou we hebben gezegd, wat we dus willen is wat we ook kunnen is de plankgroep, dit is een grote detachingsbureau, gespecialiseerd in schuldhulpverlening. Ik heb daar in het verleden met andere gemeenten ook mee gewerkt en dat zijn dus wel geen mensen inderdaad vanuit de gemeente, maar je kunt de mensen wel hier lokaal detacheren. Je zet ze op de afdeling neer en de contacten zijn heel klein. Er zijn hele korte lijnen en je kunt het veel beter aansturen.

I: Oké, ja.

130 R: Ik heb in de gemeente Diemen op die manier ook gewerkt, en dat werkte hartstikke goed. Dan haal je het uit Zwolle vandaan en zet je het gewoon hier neer. Oké, het zijn geen mensen die hier geen opleiding hebben gehad, dit doet er verder niet toe, als je ze langdurig hier neerzet pakken ze het vanzelf wel op. Tenminste dat is de verwachting en inzet op dit moment. Dus we zijn er wel heel actief mee bezig.

Vraag 3a is aan de hand van het bovenstaande al aan bod gekomen

135 **Vraag 3b**

I: Is er dan ook nog een beleidsdoel waarin er specifiek aandacht voor kinderen en/of preventie is, of?

140 R: Nou, met name de preventie, heeft bij ons natuurlijk de allerhoogste prioriteit, daar zetten we het allerhoogste op in, de preventie. Preventie, voorlichting, dat soort zaken, daar huren we dus een ZZP'er voor in, stap 1 dienstverlening is dat, komt hier ook uit de regio. Die pakt dus alle signalen die er binnen komen vanuit de kerken, de welzijnsorganisaties, maar ook vanuit onze gemeente, de consulenten, die pakt alle signalen op en die gaat dan kijken van goh, wat is de problematiek. Wat gaan we daarmee doen? Wat kunnen we met die problematiek? Kunnen we die problematiek zelf oplossen of is het dusdanig groot dat we dit moeten overhevelen naar Zwolle? Dus ja, al die voortrajecten maar ook de preventie en dergelijk gebeurt dus hier.

145 I: Oké.

R: Sinds vorig jaar hebben we vanuit de Jetta Kleinsma gelden dus ook geld beschikbaar gemaakt voor schuldhulpverlening. Die Jetta Kleinsma gelden, ik noem het altijd maar zo, dat zijn de extra budgetten, je weet wat ik bedoel hé?

I: Ja.

150 R: Ja, dat zijn die extra budgetten die we structureel gekregen hebben en deze zijn voor intensivering armoedebeleid en schuldhulpverlening. Wij hebben als gemeente gezegd dat we daar een splitsing in willen maken. We willen een gedeelte vrijmaken voor het armoedebeleid, we hebben hiervoor het kind pakket gecreëerd, daar werken we al mee. Maar we hebben gezegd we willen de schuldhulpverlening intensiveren. Dus daar willen we ook geld voor vrijmaken en voor dat geld hebben we dus een budgetcoach aangesteld. Dus we maken dan gebruik van een budgetcoach. We hebben ook gezegd, met de achterliggende gedachte: de Jetta Kleinsmagelden zijn in feite bestemd voor kinderen, ook, dus wanneer er problematiek binnen de gezinnen zijn, heeft dat ook zijn weerslag automatisch op kinderen, ja.

160 Dus wanneer we daar, wanneer we die gezinnen kunnen helpen, helpen we daar automatisch die kinderen ook mee, ja? Dus dat is een beetje de achterliggende gedachte geweest. Nou zo hebben we dus ook een raadsvoorstel gemaakt en de raad is daar vorig jaar mee akkoord gegaan. Het is, 30 april hebben we opnieuw een raadsvoorstel gemaakt, je mag hem wel van mij hebben.

I: Oh, nou, kijk aan.

R: De evaluatie is hierin verwerkt van het hele euh...

I: Van die splitsing laat maar zeggen?

165 R: Ja, inderdaad. En aan de hand van de evaluatie hebben we gezegd van goh, gaan we het eventueel aanpassen. Nou de evaluatie staat hier ook in, die mag je ook hebben, hier kun je een hoop gegevens uit halen.

I: Bedankt.

- 170 R: Wat ons bleek, wat bleek in 2014 was dat er in feite maar heel weinig animo voor het kind pakket was. Voor het armoedebelief en kind pakket daar was eigenlijk nauwelijks animo voor. Dat vonden wij eigenlijk heel vreemd.
- I: En hoe komt dat dan denkt u?
- 175 R: De enige, het enige wat we konden bedenken is dat we als voorwaarde hebben gesteld, dat wanneer mensen het geld van ons kregen, dat ze daar ook betalingsbewijzen van moeten overhandigen, zodat wij kunnen zien dat het specifiek voor die kinderen besteed is. Nou hebben we het idee dat dit een beetje als een drempel heeft gewerkt, dat mensen denken van goh, wat een rompslomp allemaal, moet ik al die bonnen bewaren en inleveren, daar heb ik geen zin in. Ze waren altijd gewend vanuit het oude armoedebelief, de wet WWB, dat je dus, euh dat geld gewoon uitbetaald kreeg zonder verantwoording achteraf.
- I: Oké.
- 180 R: Ja, verantwoording achteraf zou dan alleen in geval van twijfel, euh ja, of dat je steekproefsgewijs controleert. Maar het nadeel was, vond ik altijd, daarom hebben we het hier ook niet gedaan, dat mensen bij wijze van spreke schulden hiervoor kunnen betalen, huurachterstand, of ze gaan naar een winkel, dus je had er geen controle op. En dat kon ook binnen de WWB, daar kon dit ook. Maar vanuit de Jetta Kleinsma gelden is nadrukkelijk verzocht dat het geld besteed wordt ten gunste van die kinderen en dat kun je maar op één manier controleren, door mensen bonnetjes in te laten leveren zodat ze laten zien van goh, ik heb dat besteed voor kind A, B en C.
- 185 I: Ja, dat is dan een dilemma inderdaad.
- R: Dat is een dilemma, maar dan wisten we dus wel zeker dat het geld op de juiste manier besteed zou worden. Wat ook heel frappant was, dat mensen een toekenning hadden gekregen, maar nooit bonnetjes hebben ingeleverd. Ze hebben dat geld dus ook niet gekregen.
- 190 I: Oké?
- R: Ja dan denk ik bij mijzelf, van ja hoor is even, wat is nu de reden daarvoor? Hoe noodzakelijk vind je het eigenlijk? Het gaat om je kind, je vraag het aan, maar ik heb zelf het idee dat het zo gaat van, nou we vragen het aan, we krijgen het geld en we gebruiken het ergens anders voor.
- 195 I: Dus uiteindelijk komt het nog niet bij het kind?
- R: Precies, ja, dus nu moeten ze bonnetjes inleveren en dan haken ze af, zo van, daar hebben we geen trek in. Dus ja, dat is een beetje het idee van wat we erbij hebben. Dus die hele discussie is de afgelopen donderdag twee weken geleden de 30^e ook in de raad geweest, er is ook gezegd van ja hoor is eventjes, we moeten toch kijken van hoe we die doelgroep beter kunnen bereiken. Maar ook kwam vanuit de gemeenteraad de optie om het gewoon weer op de oude manier te doen, dus het geld overmaken en dan steekproefsgewijs controleren, dus ik moet dat nog met de wethouder bespreken, van goh hoe gaan we dat aanpakken. Het nadeel vind ik, als je zegt we gaan het steekproefsgewijs doen, dus je klopt bij iemand aan en zegt van, goh je hebt 300 euro gekregen, laat maar zien wat je ermee gedaan hebt. Maar kunnen ze dit niet aantonen, wat ga je dan doen? Dan zul je terug moeten gaan vorderen, de vraag is wil je dat?
- 200 I: Ja.
- R: Dan ga je dus terugvorderen, en ik denk dat de raad daar niet expliciet bij stilgestaan heeft.
- I: Ja, je moet wel een stapje verder denken.
- R: Precies, als je gaat terugvorderen dan moet je dus een hele terugvorderingsprocedure moet je opstarten, dat kan niet eens vanuit de participatiewet maar dat moet je als gemeente doen, wil je dat? Wat een heisa allemaal. Dus mijn idee is gewoon op deze manier doorgaan. Het wordt mensen zo simpel mogelijk gemaakt, ze hoeven alleen maar een antwoordstrookje in te leveren en je krijgt het automatisch toegekend.
- 210 I: Ja, en de bekendheid is er wel? Ze zijn er wel van op de hoogte?

215 R: Nou, daar zaten we dus ook een beetje mee, we zijn er vorig jaar vrij laat mee gestart. We hebben er wel beken-
tenis aan gegeven, alle klanten van ons hebben een nieuwsbrief gekregen, maar er zijn ook een aantal
mensen die niet bij ons een uitkering hebben, dat zijn die 110%, die kunnen dus gewoon individueel een
aanvraag doen. We hebben het wel heel laagdrempelig allemaal gehouden. Dat was ook het verzoek van de
raad, maar dat hebben we ook op deze manier gedaan. Ze hoefden dus alleen maar een antwoordstrookje in
te vullen, wij verifiëren even naar het GBA en ja ze krijgen het toegekend, maar ja, wel met bonnetjes. We zijn
daar ook vorig jaar vrij laat mee gestart.

220 **Vraag 3c**

I: Ja het oude armoedebeleid zei u net, en welke periode spreken we dan van?

225 R: Nou het armoedebeleid is eigenlijk 2014, maar we zijn, pas in maart 2013 is de raad ermee akkoord gegaan.
Maar ook door de invoering van de participatiewet hebben we pas later kunnen opstarten dus we zijn pas het
laatste kwartaal van 2014 daarmee begonnen en hebben we er ook aandacht aan besteed. We hebben het in
januari 2015 een maand langer door laten lopen, dus alle gelegenheid is er geweest, maar we hebben wel
gezegd, we zouden daar wat meer aandacht aan kunnen besteden, bijvoorbeeld bij de diaconieën,
welzijnsorganisaties, de scholen, al dat soort instellingen van goh, die regeling is er, daar kunnen de mensen
gebruik van maken. Dus die slag... gewoon meer op herhaling ook. Ook in de nieuwsbrief blijven herhalen. We
willen het eigenlijk nu dus op die manier wat meer onder de aandacht brengen.

230 I: Ja.

R: Wat we wel gedaan hebben, voorheen was de kind regeling alleen maar van 4-18 jarigen. Aangezien we zo
weinig animo hebben gehad, hebben we gezegd, en dat was ook de wens van de raad, om ook 0-4 jarigen erbij
te betrekken. Het gaat nu dus van 0-18 jaar. Dat was in 2014 een beetje een struikelblok voor een aantal
politieke partijen, die wouden de 0-4 jarigen er ook bij hebben. Ik had zelf het idee, van ja, het is vrij nieuw, ik
heb een beperkt budget dus ja je weet niet wat op je afkomt. Voor hetzelfde geldt krijg je een overschrijding
en dan heb je weer wat uit te leggen.

I: Ja.

240 R: Nu heb je nog wat inzicht erin, nu kun je ook zien van we kunnen uitbreiden, we kunnen het bedrag ook
verhogen van 150 naar 200 euro, dus we gaan het bedrag ook verhogen. Dus ja, ik moet nog, ik moet onze
wethouder nog spreken, dus dan gaan we ook met elkaar aan tafel zitten van goh, hoe pakken we dit aan.
Gaan we nu wel of niet bonnetjes doen.

I: Dus het is echt heel actueel hier nu nog?

R: Ja, dit wat je nu doet, dit is echt super actueel, vers van de pers.

I: Inderdaad ja.

245 R: Opzich is dat wel leuk hoor, je ziet ook dat het hele armoedebeleid en schuldhulpverlening binnen de
gemeenteraad en binnen de politiek een hot item is, het speelt heel erg hier. Ja. Voor de rest hebben we ook
gezegd, we willen ook geld beschikbaar stellen voor schuldhulpverlening. Daar leggen we dus ook een bepaald
bedrag voor en daar gaan we de budgetcoach uit financieren, dus ja zo.

I: Oké, dat is dus die splitsing armoede- schuldhulpverlening?

250 R: Ja precies, het raadsvoorstel krijg je van mij mee, daar staat de evaluatie in, de getallen allemaal.

I: Dankuwel, hier kan ik zeker wat mee.

R: Ja ik bedoel, dat speelt op dit moment gewoon heel erg hier. Ik weet niet hoe de andere gemeenten het
allemaal invullen?

I: Ik ben ook benieuwd, dit is de eerste.

255 R: Ah, leuk referentiepunt, welke gemeenten ga je nog meer heen?

I: Morgen naar de gemeente Ommen-Hardenberg, woensdag Almelo, daarna nog Deventer, en ja echt verspreid in Overijssel. Het was ook juist het doel om zowel grote als kleine gemeenten te betrekken.

R: Ja je zult zien dat er bij grote gemeenten een totaal andere invulling is dan hier.

I: Ja, dat verwacht ik inderdaad wel ja.

260 R: Ja als je Zwolle neemt heb je een compleet ander verhaal.

I: Ja, dat vind ik ook zo leuk van het onderzoek.

R: Ja absoluut.

Vraag 4

265 I: Welke instrumenten worden door de gemeentelijke organisatie ingezet ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid?

R: Ja het kind pakket. Wij werken specifiek voor jongeren met het kind pakket. Dus direct voorin het jaar is dat al ontwikkeld, en dat was een motie van het CDA en de PvdA. Dit was een motie om dat geld daarvoor te besteden.

I: Weet u ook waarom juist een kind pakket?

270 R: Nou dat heeft te maken, er is toen door Jetta Kleinsma veel aandacht aan besteed, en er is toen gezegd, en dat werd ondersteund door de kinderombudsman, om, ook hier geldt weer, we waren niet verplicht het geld ervoor in te zetten, het is niet een doeluitkering, maar wel nadrukkelijk verzocht er gebruik van te maken. Een van die opties die toen geopperd werd, was toen een soort kind pakket. De gemeentelijke partijen hier hebben dat opgepikt, hebben een motie ingediend en die motie is ook door de raad aangenomen. Dus dan
275 krijg ik het, en aan die motie moet ik me dus houden. Alleen ik heb daar nog die splitsing in gemaakt met schuldhulpverlening, waarvan ik heb gezegd, dat vind ik ook belangrijk. Dat heb ik toen ook met onze wethouder besproken en die kon zich daar ook in vinden. Al met al kon de raad zich daar ook heel goed in vinden. Wat ik me dus wel afvraag is of de andere gemeenten ook die splitsing hebben gemaakt. Dat vind ik wel interessant.

280 I: Dus als die ook schuldhulpverlening en een kind pakket apart hebben?

R: Precies. Juist. Als jij dat klaar hebt allemaal, krijg ik daar dan ook een stuk van? Dat is voor mij ook super interessant om te weten.

I: Ja inderdaad, ik hoorde dit ook al van andere gemeenten.

R: Ja, misschien kunnen we daar dan ook wel wat van leren.

285 **Vraag 4a staat al in bovenstaande**
Vraag 4b is niet nodig, wordt al genoemd in bovenstaande
Vraag 4c

I: In hoeverre is de inzet van instrumentatie in de tijd veranderd?

R: Zeg eens verder...

290 I: Nou nu is er dus een kind pakket ingezet, maar werden in het verleden andere middelen ingezet en instrumenten gebruikt?

R: Nee, nou je had dan enkel maar natuurlijk vanuit de Wet werk en bijstand de gemeentelijke regelingen, de minima regelingen. Die waren niet specifiek gericht op kinderen. Het is voor het eerst dat je iets hebt dat specifiek gericht is op kinderen.

295 I: Oké.

R: Ja eerst waren het vooral chronisch zieken enzo, dat soort dingen.

Vraag 5

I: In hoeverre wordt er binnen de gemeentelijke organisatie gebruik gemaakt van de businesscase integrale aanpak schuldhulpverlening die vanuit het Rijk aan gemeenten wordt aangereikt? Ik weet niet of u daarvan op de hoogte bent?

R: Nee, vertel eens.

I: Nou dat heb ik gelezen in een brief van de staatssecretaris van Jetta Kleinsma, dat ze dus aan gemeenten deze businesscase wou aanreiken om een soort van handvat te bieden aan gemeenten voor een mogelijke manier om invulling te geven aan het beleid.

R: Nouja, daar hebben in principe, daar hebben wij al invulling aan gegeven met het kind pakket. Dus, we hebben natuurlijk die stukken van Jetta Kleinsma en de ombudsman uit gaan scherpen. Daar is in principe dat kind pakket uit voortgevloeid. We gaan dit ook elk jaar weer evalueren, van hoe gaan we dit inzetten.

I: Oké.

R: We hebben een beperkt budget, daar moeten we het mee doen. Het is ook een beetje de wens van de raad. Het ligt heel gevoelig bij de raad. Normaal gesproken zou je zeggen, oké de raad stelt het eenmalig vast, en het college voert het gewoon uit. In feite kunnen we dat dan gewoon elk jaar via het college doen, beleidsmatig. Maar de raad wil hier heel nauw bij betrokken blijven.

I: Zijn er ook verschillende standpunten hierover binnen de raad?

R: Nou nee dat niet echt, ik vind dat, kijk armoedebeleid in zijn algemeenheid staat hier binnen alle politieke partijen wel aardig hoog in het vaandel. Ja, euh, het enige wat ze nog wel eens wat discussie over hebben is hoe gaan we het doen. Ja, hé, wat we ook zeiden van kijk in 2014 pak alleen 4-18 jarigen terwijl sommigen ook de 0-4 jarigen erbij willen hebben.

I: Dus ze zijn het wel unaniem eens dat er iets moet gebeuren, maar de manier waarop is nog discussie over?

R: Precies, daar zijn de meningen nog wel over verdeeld. Nu hadden we gezegd, oké we pakken de 200 euro terwijl de SGP liever op de 150 euro wil blijven, om te kijken van hoe ontwikkeld zich dat allemaal. Dan maken we dus een compromis en in november informeren we de raad opnieuw zodat ze er heel nauw bij betrokken blijven. We gaan nu dus het beleid formuleren voor een langere periode. De raad wil continu op de hoogte blijven over de stand van zaken. Dat hebben we nu dus wel.

Vraag 5a, bij nader inzien dubbelzinnig wordt daarom weggelaten

Vraag 5b

I: Hoe beoordeelt u de beleidsruimte die u als gemeentelijke organisatie vanuit het Rijk krijgt met betrekking tot de invulling van het armoede- en schuldenbeleid?

R: 100% beleidsruimte.

I: Ja, wat u al aangaf hé?

R: Ja, en op zich is dat wel prettig dan al die regeltjes.

I: Ja, dat werkt prettig.

R: Ja dat vind ik wel, ja hoor, vooral met dit soort zaken dan heb je geen bemoeienissen van de overheid nodig. Los daarvan, ze betalen ook geen cent mee. We krijgen eenmalig een bedrag en ja, daar moet je het gewoon mee doen. Je hoeft ook geen verantwoording af te leggen, je hebt maximale beleidsvrijheid.

Vraag 6

I: In hoeverre onderscheid het armoede- en schuldenbeleid in uw gemeente zich van het armoede- en schuldenbeleid in andere gemeenten?

R: Geen idee.

I: Weet u niet?

340 R: Nee geen idee, daar hebben we ook geen contact over gehad.

Vraag 6a vervalt gezien het voorgaande

Vraag 6b

I: In hoeverre speelt concurrentie daarbij een rol?

R: En wat bedoel je daarmee?

345 I: Nouja, dat ze bijvoorbeeld naar een gemeente gaan omdat daar...

R: Nee, nee ik denk ook niet dat dit een rol meespeelt. Het zijn natuurlijk ook maar kleine bedragen. Het is niet iets waarvan ik zeg, daarvoor ga je naar een andere gemeente toe.

I: Oké, dus dat is er niet?

R: Nee hoor, nee!

350 **Vraag 7**

I: In hoeverre wordt het armoede- en schuldenbeleid in uw gemeentelijke organisatie beïnvloed door het armoede- en schuldenbeleid van andere gemeentelijke organisaties?

R: Nee, wij gaan gewoon onze eigen gang.

355 I: Gewoon eigen gang, ja. Nou dan vallen de sub vragen ook weg. En juist ook omdat u juist ook dat maatwerk wil bieden?

R: Ja, juist, precies.

Vraag 7a,b,c, vallen gezien het bovenstaande weg

Vraag 8

360 I: In hoeverre bestaan er tussen gemeentelijke organisaties vergelijkbare situaties ten aanzien van de armoede- en schuldenproblematiek?

R: Euh?

I: Dus meer is er eenzelfde soort problematiek, of is de problematiek in een andere gemeente heel anders en waar komt dat dan door?

R: Euh, ik denk dat de problematiek in een grote stad als Zwolle anders is dan hier.

365 I: Dus de grootte van de gemeente is dan...

370 R: Ja speelt een rol mee, niet alleen de grootte, maar ook inderdaad van wij zijn dus wel een christelijke gemeente, veel kerken waarbij dus de kerken ook een grote rol hebben, ja. De kerken hebben ook al aangegeven dat ze inderdaad in de toekomst met schuldhelpverlening, armoedebelid nauw betrokken willen worden. Ik denk dat dit in een grote stad. Ik heb ook tijden in Diemen gewerkt, en ja dan zit je dus dicht bij Amsterdam, dat kun je gewoon niet vergelijken met de problematiek hier. Het is dus niet alleen grootte stad/platteland maar ook regio gebonden, of je hier zit of dat je in het Westen zit. Kijk die verschillen zijn er ook al.

I: En wat u zegt, christelijke gemeenten, is dat dan ook in de politieke constellatie terug te zien?

375 R: Ja, nou ja uiteraard, we hebben dus een raad die bestaat voornamelijk uit de CU, SGP en CDA. We hebben dus een CDA, CU En SGP wethouder, dan zie je wel dat het merendeel van de gemeenteraad kerkelijk is georganiseerd.

I: Ja.

Vraag 8a is al beantwoord

Vraag 8b

380 I: In hoeverre beïnvloedt dit de vorm en inhoud die gemeentelijke organisaties geven aan het armoede- en schuldenbeleid?

R: Nouja, daar moet ik dus rekening mee houden. Ik moet dus rekening houden met de wensen van de politiek, heel simpel. Dus euh, wat ik zeg ook dat kind pakket, ja dat wordt dus bepaald door de raad, de raad voert een amendement in en dat hebben wij gewoon uit te voeren.

385 **Vraag 9**

I: Op welke doelgroepen in de gemeente Zwartewaterland heeft het armoede- en schuldenbeleid betrekking?

R: Nouja, in principe voor alle Zwartewaterlanders.

I: Iedereen ja?

390 R: Iedereen, ja. Er zijn wel gemeenten die onderscheid maken heb ik begrepen, nou, ik vind, dat kun je gewoon niet verkopen. Dat kan gewoon niet. Je kan niet zeggen van jij wel, maar je buurman niet. Nee, dat kan gewoon niet. Dit is de consequentie, en het kost misschien wel wat extra middelen allemaal maar het is bestemd voor iedereen.

Vraag 9a is al beantwoord in bovenstaande

Vraag 9b

395 I: En worden die personen ook nog betrokken bij de beleidsvorming, of?

R: Nee, nee.

I: Is daar ook een reden voor of?

400 R: Ik denk dat dit gewoon zo gekomen is. We hebben ook geen signalen vanuit de samenleving van goh, wij willen daar wat meer van weten of we willen er beter bij betrokken worden, dat is er niet. Die signalen krijgen we dus ook niet. Mochten we die signalen krijgen, dan pakken we dat uiteraard wel op.

I: Dus naar aanleiding wat hier op boven komt, spelen jullie daar als gemeente op in?

R: Ja absoluut, ja.

Vraag 9c

I: Is de samenstelling van de doelgroepen in de tijd veranderd?

405 R: Het is altijd zo voor iedereen bestemd, er is daar nog nooit onderscheid in gemaakt.

Vraag 10 vervalt geheel gelet op het bovenstaande dat is gezegd

Vraag 11

I: Met welke maatschappelijke organisaties werkt de gemeentelijke organisatie samen ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid?

410 R: Welzijnswerk, CJG, de woningstichting, ja en zo zijn er legio zaken, maar ook de kerken natuurlijk hé, ik denk dat je die vooral moet meenemen, want dat is de grootste hap. We proberen wel iedereen daarbij te betrekken.

Vraag 11a

I: En euh, hoe verloopt deze samenwerking?

415 R: Super goed, het heeft een beetje op een achtergrond gelegen omdat we het te druk hadden met de invoering van de participatiewet, we proberen het dit jaar weer op te pakken.

I: En zeggen de andere organisaties dit ook van de gemeente?

R: Ja, we krijgen signalen binnen met vooral diaconieën maar ook de woningstichting, de contacten hier zijn geïntensiveerd, met name door stap 1 dienstverlening. En euh, zij attendeert mensen met schulden (huurschulden) op het gegeven dat ze gebruik kunnen maken van stap 1 dienstverlening, dus die samenwerking wordt steeds nauwer. Door de bijeenkomsten die we hebben gehad weten alle instanties van het bestaan af van schuldhulpverlening en ook van stap 1 dienstverlening. We denken dus dat we de doelgroep wat dat betreft heel goed kunnen bereiken.

Vraag 11b

I: Doen zich knelpunten voor in de samenwerking?

R: Nee, eigenlijk nog niet, ik heb nog niet iets gehad van nou, daar komen we niet uit.

I: Oké, goed om te horen, hopelijk dat dit zo blijft

R: Ja, we zijn er ook content mee zoals dit loopt.

Vraag 11c is uit bovenstaande al beantwoord

Vraag 12

I: In hoeverre wordt samengewerkt met andere gemeenten?

R: Kijk, eigenlijk hebben we gezegd van we willen bij Zwolle weg te zijner tijd. Wat we in de toekomst wel willen onderzoeken is om in het zogenaamde SSZWM verband samen te werken. Dat is dus Staphorst, Zwartewaterland, Meppel, Steenwijkerland en Westerveld. We zijn nu al bezig in het kader van de participatiewet al samen te werken, beleidsmatig en qua verordeningen. We gaan een haalbaarheidsonderzoek uitvoeren om te kijken in hoeverre we nog verder kunnen samenwerken. En één van deze mogelijkheden zou dus ook schuldhulpverlening kunnen zijn. Maar, dat is gewoon heel verre toekomst, dat is, zie ik de eerste vier jaar nog niet gebeuren.

I: En waarom is die wens er dan op lange termijn?

R: Nou omdat de colleges hebben aangegeven, de besturen hebben aangegeven te willen samenwerken. Dat is de wens van de colleges om samen te werken. We willen kijken of dit op meerdere terreinen kan, maar dat is nog allemaal heel pril.

Vraag 12a is al aan bod gekomen

Vraag 12b,c,d zijn gezien het bovenstaande niet te beantwoorden

Vraag 13

I: Tot slot, welke gemeentelijke afdelingen binnen de gemeentelijke organisatie zijn bij het armoede- en schuldenbeleid betrokken? Zijn daar überhaupt verschillende afdelingen bij betrokken?

R: Nouja, ik doe het in mijn uppie, laten we het zo stellen. Samen met een collega, beleidsmedewerker jeugdzorg. Wij pakken dat samen op met z'n tweeën. We zijn maar heel kleinschalig.

I: Dus die integraliteit is dus met name met andere maatschappelijke organisaties?

R: Ja, want andere afdelingen hebben er eigenlijk weinig bemoeienissen mee. Enige samenwerking die ik nog wel heb is de invordering van gemeentelijke belastingen, die lopen daar natuurlijk ook tegenaan. De collega gemeentelijke belastingen, die deze int, loopt daar ook tegen aan, die trekt ook wel eens bij mij aan het jasje, of dat we overleg hebben en zaken met elkaar bespreken, maar dat is gewoon heel minimaal.

Vraag 13b

I: Oké en dat loopt ook wel goed, is het niet zo dat er dingen langs elkaar heen lopen?

R: Nee, nee, maar we zijn ook heel kleinschalig hé?

I: Ja, inderdaad.

460 R: Ja dus de lijnen zijn heel kort, en met mijn collega dat loopt gewoon heel goed. Als ik gesprekken voer met stap 1 dienstverlening of de gemeente Zwolle of wat dan ook, dan zit zij daar ook bij.

I: En dat komt juist misschien wel omdat het zo'n kleine gemeente is?

R: Ja, en kijk, je moet ook als gemeente een beetje back-up hebben. Ik doe dat nu, maar als ik wegval, om wat voor reden dan ook, dan gebeurt er dus niets. We maken er dan een beetje een duo-functie van. En zo pakken we ook samen vluchtelingenwerk op, inburgering, dat soort zaken.

465 I: Oké, duidelijk.

Vraag 13c

I: In hoeverre denkt u dat burgers in de gemeente Zwartewaterland het armoede- en schuldenbeleid als samenhangend beschouwen?

470 R: Geen idee, nee. Beleidsplan wat we toen gemaakt hebben is wel ter inzage gelegd uiteraard. En die verordeningen moeten ook ter inzage liggen, maar daar hoor je eigenlijk nergens wat van. Er wordt ook ruchtbaarheid aan gegeven in de lokale krant op de gemeentepagina, maar daar hoor je eigenlijk nooit wat van. Ik denk niet dat de betrokkenheid van de burger erg groot hier is. We horen er eigenlijk nooit wat van. Misschien heeft dit wel te maken met de mentaliteit. Ik denk dat dit in een grote stad of in het Westen wat anders is. Daar zijn we wat mondiger.

475 I: Ja misschien hier iets bescheidener?

R: Inderdaad wat volgzamer en wat bescheidener enzo. Dus ik denk dat dit een beetje het verschil is.

I: Ja dat zou goed kunnen. Dat waren mijn vragen, ik weet niet of u zelf nog meer aanvullingen hierop heeft?

R: In ben heel benieuwd naar de resultaten, en hoe de andere gemeenten hierin staan.

I: Oké, dan wil ik u hartelijk bedanken voor dit waardevolle interview.

480 INTERVIEW 2: GEMEENTE OMMEN (HARDENBERG)

I: Goedemorgen, allereerst wil ik u hartelijk bedanken voor de medewerking die u wilt verlenen aan dit interview. Ik voer dit interview uit in het kader van mijn bachelorscriptie voor de opleiding Bestuurskunde aan de Universiteit Twente. Dit onderzoek gaat over de overwegingen van negen Overijsselse gemeentelijke organisaties die ten grondslag liggen voor de manier waarop invulling wordt gegeven aan het armoede- en schuldenbeleid naar aanleiding van de extra middelen die gemeentelijke organisaties sinds 2013 vanuit het Rijk ontvangen. Het interview zal ongeveer een uur tijd in beslag nemen en zal worden opgenomen. De gegevens zullen anoniem verwerkt worden. Zal ik gewoon maar bij de eerste vraag beginnen en dan zien we wel hoever we komen?

R: Ja laten we dat maar doen. Nouja dat gaat dus over mijn functie...

490 Vraag 1

I: Ja inderdaad, op welke manier bent u betrokken hier binnen de gemeente...?

495 R: Nouja mijn functie is beleidsmedewerker van het maatschappelijk domein, euh mijn specialisaties zitten in het oude sociale zaken gebeuren maar op dit moment veel meer in het technische juridische verhaal, zeg maar de participatiewet met alle nieuwe verordeningen en beleidsregels en daarnaast nog een stukje inburgering en nog een stukje vluchtelingenwerk met onder andere de taakstelling van alle vluchtelingen die in Nederland komen op dit moment, iedere gemeente...

I: Ja dat is nu heel actueel natuurlijk met die euh...

500 R: Ja, en kijk op enig moment krijgen vluchtelingen een status, als ze dit niet krijgen moeten ze weer terug en dan heb je die bed, bad en brood situatie maar als ze wel een status krijgen moeten ze gehuisvest worden en iedere gemeente heeft daarvoor een taakstelling per halfjaar.

Die taakstelling bestond tot enig jaar geleden, Hardenberg en Ommen, ongeveer 25-30 personen die je moest huisvesten, op dit moment zitten we op de 120.

I: In één gemeente, of?

505 R: Ja, beide gemeenten Ommen & Hardenberg. Kun je nagaan dat je dan vrij veel woningen nodig hebt om mensen te kunnen huisvesten en dan gaan de woningbouwcoöperaties steigeren, want die zeggen van ja, ik heb niet zo'n hele hoge mutatiegraad, we moeten ook inwoners nog kunnen bedienen. Een behoorlijk spanningsveld, daar zit ik onder andere dus nog een beetje mee. Euh, nouja en ik doe ook hier en daar wat dingen begeleiding.

I: Oké.

510 R: Dus dat is mijn functie, en zijdelings ben ik uiteraard nog wel een beetje bij het armoedebelief betrokken omdat Sjoerd en ik nog wel veel, wij zitten op dezelfde kamer en we zitten nog wel veel met elkaar te klankborden.

I: Oké, ja precies.

Vraag 2

515 I: Hoe groot is het aantal arme huishoudens binnen de gemeente Ommen, moet ik het wel gemeente Ommen noemen of?

R: Ja wat wil je, Ommen of Hardenberg?

I: Euh

R: Wat was je steekproef, Ommen, of?

520 I: Ommen, ja.

R: Oké, goed, ik moet nog steeds een beetje schakelen. Als je zegt het aantal arme huishoudens in Ommen, die heb ik zo eigenlijk niet gek genoeg paraat. Maar euh, kijk dat hangt er ook vanaf met welk percentage je rekening gaat houden. De ene gaat uit van 100%, de andere van 110%, weer een ander van 130%.

525 I: Ja, precies, daarom heb ik het ook maar algemeen geformuleerd, want ik denk als ik de 110% noem is het ergens anders weer een ander percentage.

R: Ja precies, en ik durf dat van Ommen zo een twee drie niet te zeggen, maar uitgaande van het feit dat Ommen ongeveer 1/3 van Hardenberg zit, euh, en als je uitgaat van 110% zeg maar, ik weet in Hardenberg dat het aantal huishoudens tot 110% van het minimum 24.000-25.000 zijn. Dan zal het voor Ommen ongeveer rond de 800 zijn schat ik in.

530 I: Oké, ja.

R: Ik kan ook 100 fout zitten. In Hardenberg heb ik de cijfers meer paraat dan voor Ommen.

Vraag 2a

I: Ja, begrijpelijk. Ik weet niet of u ook kunt zeggen, weet u ook hoeveel kinderen het daarbij om gaat?

R: Dat durf ik niet te zeggen, nee.

535 I: Oké. Dat is ook wel heel specifiek maar euh.

540 R: Dat zijn vragen die ik eventueel wel bij benadering na zou kunnen checken. Maar dan bij benadering. Dat is ook een beetje het lastige van dit interview. Het Hardenbergs beleid is op dit moment toch nog wel wat anders dan het Ommens beleid. Ik noem maar wat, als je praat over een sociaal cultureel fonds, een fonds waarvoor mensen en kinderen een tegemoetkoming kunnen krijgen, die is in Hardenberg gedifferentieerd, dus kinderen die krijgen een ander bedrag dan volwassenen. In Ommen is dat euh, één bedrag.

Dus in Hardenberg kan je heel makkelijk juist vanuit de differentiatie bekijken hoeveel kinderen een beroep daarop hebben gedaan en dat kan ik in Ommen wat minder goed.

I: Ja. En die samenwerking is dus nog niet zodanig dat dit ook in de toekomst hetzelfde wordt of?

545 R: Nee, jawel dat gaat in de toekomst. Althans, ambtelijk zullen we het op dezelfde wijze voorbereiden, maar de raad moet het natuurlijk goedkeuren. Het kan zijn dat ze iets anders gaan vaststellen dan wij voorstellen.

I: Oké, en dan heb je die twee raden nog dus dan is dat het...

R: Precies, en dat gebeurt nog steeds wel. Gelukkig is alles voor meer dan 95% afgestemd en geharmoniseerd, er is een heel klein percentage van waar je zegt van goh, dat is net iets anders.

550 I: Ik weet niet, als u meer over Hardenberg kunt vertellen wil ik ook dat best als uitgangspunt nemen als dit voor u makkelijker is.

R: Nou, laten we eerst maar eens kijken, wil je veel cijfers horen?

I: Nee, dat valt wel mee.

Vraag 2b en 2c worden geschrapt vanwege het bovenstaande

Vraag 3

555 I: Wat zijn voor de gemeentelijke organisatie de belangrijkste beleidsdoelen ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid?

R: Hmm, ja die staan in principe volgens mij ook wel in het beleidsplan hé.

I: Ja.

560 R: Ja, en dat zijn denk ik ook wel, als je zegt, die uitgangspunten die in het beleidsplan staan, zijn wat mij betreft de meest belangrijke doelen.

I: Ja dus daar kan ik het beleidsplan voor raadplegen.

565 R: Ja. Iedereen is zelfstandig, zelfredzaam, meer symptoombestrijding, niet enkel de schuld oplossen maar ook het gedrag wat daaraan voorafgaat. Voorkomen is beter dan genezen, dan moet je meer in de preventieve sfeer denken. Daarnaast in natura wat in natura kan, dat vind ik wel een goede. Wat we heel vaak deden vanuit het verleden is een tegemoetkoming verstrekken voor een activiteit waarvan veronderstelt wordt dat die gedaan werd. Dat was in 2004-2005 het beleid vanuit het Rijk, ze gingen ervan uit dat kinderen een 100 of 150 euro gingen besteden aan een bioscoopje, sportvereniging, culturele activiteit, schoolreisje of wat dan ook. En dat bedrag verstrekten we ook gewoon, we checkten niet of ze het wel of niet deden. Opzich is dat niet erg, het is ook logisch. Aan de andere kant kunnen minder goed willende ouders, niet verkeerd bedoeld
570 hoor, ik zeg altijd die kunnen er ook een kratje bier voor kopen. Dat is het lastige. Vandaar dat we proberen wat meer richting die natura te gaan van een jeugdsportfonds of een jeugdcultuurfonds.

I: Inderdaad, dat meer geprobeerd wordt of het geld in dit geval bij de kinderen terecht komt.

575 R: Bij de kinderen terecht komt en bestemd wordt voor het doel waarvoor je het in principe verstrekt. En dat is het mooie van een jeugdsport of cultuurfonds. Je hebt afspraken met leveranciers, sportzaken of wat dan ook en euh, dan krijgen mensen een bewijsje of voucher, en daar kunnen ze mee naar de sportzaak. Dan weet je zeker dat het goed komt en dat het contributiebewijs door het jeugdsportfonds betaalt wordt aan de vereniging.

I: Ja, dat werkt goed op die manier?

580 R: Ja precies. Er doen denk ik inmiddels heel veel gemeenten aan mee. In deze regio zeker maar landelijk denk ik ook.

I: Ja en merkt u ook dat het stukje controle ook iets is van de laatste tijd?

R: Ja tuurlijk, ja, dat euh, ja dat zit er ook achter, in die zin van kijk iedere gemeente wordt geconfronteerd met bezuinigingen dus probeer je het geld zo goed mogelijk te besteden, als je daarmee middels controle wat meer grip op krijgt, op het bestedingsdoel is dat alleen maar gunstig.

585 **Vraag 3a**

I: Weet u ook waarom er juist voor deze doelen wordt gekozen?

R: Euh, er zijn een paar zaken die daar denk ik daaraan, euh, één is natuurlijk het is een landelijke tendens om steeds meer zeg maar uit te gaan van de zelfredzaamheid maar ook meer te doen in de preventieve sfeer en ook vervolgens wat meer in een concrete situatie tegemoetkomen, dat je zeker weet, zoals dat zo net al met
590 elkaar werd besproken, daar zijn wij eigenlijk als gemeenten landelijk denk ik een beetje in meegegaan. Euh, dus als individuele gemeente is dat misschien wat lastig om te zeggen, ik ken niet precies de overweging van mijn college maar ik ga ervan uit dat dit voor een heel belangrijk deel de beweegreden is geweest.

I: Precies.

Vraag 3b komt uit bovenstaande al naar voren.

595 **Vraag 3c**

I: Euh, zijn deze doelen in de tijd ook veranderd? Want de beleidsnota was, even kijken...?

R: 2013, najaar 2013. Euh, ja, je praat met name over schulden eigenlijk het liefste hé, maar goed?

I: Ja, wel in het algemeen meer hoor.

R: Euh, ja in zoverre is het beleidsdoel veranderd zeg maar dat er, we zijn niet meer zo aan het pamperen zeg
600 maar als voorheen, proberen eigenlijk toch meer te wijzen op de verantwoordelijkheid van mensen zelf. Euh, dat zit hem ook wel in, in vanuit het verleden was de gedachte vaak van, we moeten mensen financieel proberen te helpen waardoor ze toch in staat zijn bepaalde activiteiten te verrichten. Tegenwoordig is het veel meer van euh, wat kun je zelf? Wat kun je zelf doen aan de situatie? En euh, als het al zover is, wat heb je dan nodig? Er wordt veel gericht gekeken naar voorzieningen. Als je praat over met name schulden en
605 schuldhelpverlening dan wordt er veel meer aan de preventieve kant van de zaak wat gedaan. Tegenwoordig heeft vrijwel iedere gemeente gebiedsteams of wijkteams of wat dan ook hé. En die staan wel eigenlijk heel dichtbij mensen, en één van de bedoelingen daarvan is eigenlijk om in een vroegtijdig stadium zaken te kunnen signaleren, waardoor je al heel snel ergens bij kunt zijn en kunt corrigeren of kunt begeleiden of wat dan ook maar.

610 I: Dus niet achteraf maar vooraf?

R: Ja precies. Dat is de bedoeling van die gebiedsteam. Daarnaast hebben we in Hardenberg en Ommen allebei sinds een halfjaar, wij noemen dat euh, Eurowijzer, dat is een. Bij Eurowijzer kunnen alle mensen en instanties terecht die problemen hebben met geld of financiële problemen. Met de bedoeling om in een vroegtijdig stadium in te kunnen grijpen. Maar daar kan ook een deurwaarder of bank terecht. Van goh, we zitten met
615 problemen met die en die, kun je er wat aan doen? Euh, mensen kunnen daar ook gewoon terecht van, ik heb een huurschuld, ik zie het even niet meer zitten, kan ik dat zo oplossen. Kijk als mensen daarmee wachten en de brief wordt onder de schoenendoos gegooid, dan is het maar even en dan heb je zo'n 10.000 euro schulden, dat stelt tegenwoordig niks meer voor. De gemiddelde schuld bij een GKB zit ook geloof ik zelf tussen 35.000-40.000 euro per persoon. We proberen met Eurowijzer zowel via de gebiedsteams, dat zijn
620 onze voelsprietten in het veld, en de Eurowijzer waar wat meer gespecialiseerde mensen zitten, om daar meer samenwerking mee te krijgen wil men in een vroegtijdig stadium al wat kunnen doen aan problematische schulden of anderszins. En dat is wel een heel aardig initiatief. Cijfers hebben we op dit moment nog niet want het is nog heel kortdag.

I: Is het ook iets dat nog niet zo heel lang geleden is opgezet dan euh, of?

625 R: Ja, nog maar net een half jaar geleden denk ik ongeveer.

I: Ja, dus dan moet de evaluatie nog blijken inderdaad?

R: Precies, precies. Ja, de intentie is inderdaad zeker aanwezig. Ik heb hier zelfs wel, 11 maart 2014 is het besluit genomen, maar het is effectief nog maar sinds een half jaar ongeveer. Je had zo net gevraagd, zijn de doelen zeg maar ook echt veranderd, wat je onder andere vroeg, heb je een beleidsplan van een ouder
630 beleidsplan. Nou weet ik dat Ommen vanuit het verleden eigenlijk niet echt een beleidsplan had op het gebied van minimabeleid en armoedebestrijding. Dat was ook één van de redenen waarom ze onder andere zijn samengegaan, Ommen was relatief een kleine gemeente, niets mis mee, maar had soms wel een beetje last van heel veel specialisme dat nodig was zeg maar. Ze deden het verder prima hoor, dat was het punt verder niet, maar alleen de samenwerking heeft daarin wel wat meer stappen gezet. Van Hardenberg heb ik toevallig
635 dit stuk wel even naar voren weten te halen, 2012 geloof ik, dat is met name van goh, hoe zijn de ontwikkelingen en hoe gaan we daarmee om?

I: Oké, ja. En van Ommen is dus...

R: Nouja, ik heb hem niet van Ommen, laat ik het zo zeggen. Ik wil nog wel even voor je zoeken maar ik denk niet dat daar iets de laatste jaren...

640 I: Nee, ook lang niet elke gemeente heeft dit ook hoor.

R: Iedere gemeente en ook Ommen had vroeger wel gewoon euh, een bijzondere bijstandsbeleid, die had een beleid ten aanzien van schuldhulpverlening maar Ommen had ook een uitvoeringsovereenkomst met de GKB in Assen en daarnaast had Ommen net zo goed als Hardenberg een soort van activiteitenfonds of wat dan ook, waarin we wat extra konden doen voor mensen die wat kwetsbaar waren.

645 I: Ja.

R: Dus het was er allemaal wel, dat was het punt, maar werd dat echt nauwkeurig gemanaged of gevolgd, of, dat was een iets ander verhaal, ja.

I: Oké, maar daar kan ik zeker wat mee zo op deze manier.

Vraag 4

650 I: Welke instrumenten worden door de gemeentelijke organisatie ingezet ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid?

R: Ja, euh, als je deze pakt, pak ik het zowel voor Hardenberg als Ommen volgens mij. Euh, even kijken hoor. A heb je natuurlijk bijzondere bijstand beleid, daar gaan we gewoon in beide gemeenten heel ruimhartig mee om, het is niet zo dat we daar heel strak en stroef, en...

655 I: Of hele hoge drempels ofzo...

R: Drempelbedragen hebben we niet, euh, niks van dat alles is er eigenlijk. En we gaan voor wat betreft de vragen, wel rechtvaardig maar ruimhartig om. In de zin van: zijn er mogelijkheden? Dan gaan we gewoon ook kijken of we die kunnen benutten al dan niet onder voorwaarden.

660 Euh, daarnaast is er een collectieve zorgverzekering die heeft ook vrijwel iedere gemeente. Het mooie van een collectieve zorgverzekering is in principe dat je probeert door middel van zo'n aanbod een goede prijs/kwaliteit verhouding te realiseren voor mensen.

I: Ja.

665 R: Plus dat je een stukje niet-gebruik van voorzieningen probeert terug te dringen. Wat je heel vaak ziet of zag vanuit het verleden is dat mensen bijvoorbeeld recht hadden op een stukje van de bijzondere bijstand voor een eigen bijdrage voor de bril, een gehoorapparaat of wat dan ook maar. Maar die vroegen ze eigenlijk nooit aan omdat ze het niet wisten, of dat ze dachten dat ze er niet voor in aanmerking kwamen, of dat ze het vergaten. En het grote voordeel van een collectieve zorgverzekering is gewoon dat als zeg maar dit soort afspraken met de zorgverzekeraar gemaakt kunnen worden, daardoor mensen geen bijzondere bijstand meer in te hoeven dienen. Automatisch vanuit vergoeding vanuit de basisverzekering wordt ook die eigen bijdrage
670 vergoed en dat we achteraf kijken van goh, hoe moeten we dat met elkaar gaan verrekenen.

I: Is dat groot, dat niet- gebruik?

675 R: Dat is het lastige, dat weet je nooit helemaal natuurlijk. Maar euh, kijk, je kunt het soms toetsen op basis van het minimabeleid. Ik doe maar een voorbeeld, als je in Ommen een activiteitenfonds hebt of in Hardenberg een soort van cultureel fonds, dan heb je wellicht, pak hem beet 800 mensen die er een beroep op kunnen doen. Maar dat doen dan maar 200-250 mensen. En dat betekent van ja, waarom doen die mensen er geen beroep op. Is het niet interessant, willen ze het niet, weten ze het niet, hebben ze toch vermogen, dat mensen zeg maar die 65 jaar en ouder zijn kunnen qua inkomen tot de doelgroep behoren maar hebben wel veel vermogen. Dus dat is een hele lastige. Maar algemeen wordt verondersteld dat heel veel mensen het niet weten en niet willen. Zeker in deze regio.

680 I: En niet weten, kan de gemeente daar dan iets aan veranderen?

685 R: Ja, dan, ja, jewel, maar euh, er zijn een paar dingen die je kunt doen natuurlijk. Je kunt mensen gaan aanschrijven, je kunt je doelgroep gaan aanschrijven, je kunt ja via de lokale media uiteraard het een en ander doen. Maar wat we ook gedaan hebben dat is dat we de afgelopen jaren, en dan niet het laatste jaar, maar met name de jaren daarvoor, vrij intensief geweest zijn met de formulierenbrigade, dat ken je wel dat fenomeen neem ik aan? We hebben verschillende bestanden met elkaar gekoppeld waardoor we weten vanuit Hardenberg dat er 24.000 mensen met een inkomen tot 110% zijn, en middels allerlei bestandskoppelingen konden we ongeveer 19.000 adressen naar voren halen. Die mensen hebben we via de formulierenbrigade eigenlijk allemaal persoonlijk benaderd.

I: Oké, ja.

690 R: En euh, zowel schriftelijk maar ook telefonisch, en telefonisch gevraagd van, hebben jullie belangstelling om eens geïnformeerd te worden over de mogelijkheden? En niet alleen de mogelijkheden van de gemeente, maar ook de landelijke mogelijkheden, zoals, heffingskorting, huurtoeslag, zorgtoeslag, noem maar op. Ja en daar hebben vrij veel mensen wel gebruik van gemaakt. Wat je alleen gek genoeg constateert is dat je wel eens een piek ziet, maar dat je vervolgens wel weer een vrij stabiele situatie krijgt. En dus het heeft maar even invloed op bepaalde situaties.

695 I: Oké, dan zou je eigenlijk dus weer moeten gaan bellen en...

R: Ja eigenlijk weer het systeem moeten doen. En we hebben het wel eens twee keer gedaan hoor, daar gaat het niet om, maar het is een redelijk intensieve klus en de formulierenbrigade werkt ook met vrijwilligers dus dat is een stukje minder belasting. Dus oké, dat zie je.

700 I: Ja.

705 R: Even kijken, wat had je? Bijzondere bijstand had je, collectieve zorgverzekering had je, nou uiteraard schuldhelpverlening, we hebben zowel in Ommen als Hardenberg een raamcontract met de GKB Assen en jaarlijks sluiten we met elkaar een uitvoeringsovereenkomst af. Waarbij we in principe ook vanuit de gemeente iedereen doorverwijzen naar de GKB, zowel voor sanering, budgettering, begeleiding, bewindvoering...

I: En waarom is dat?

R: Euh, omdat wij denken en van mening zijn dat de GKB veel gespecialiseerder is.

I: Oké, dus de expertise die euh...

710 R: Ja de expertise eigenlijk meer. Je kunt het zelf ook wel doen, alleen de vraag is of je het zelf effectiever en goedkoper kan. Wij denken van niet, daar wordt wel eens verschillend over gedacht, ook binnen de gemeenteraad. Niet alles gaat goed altijd, dat is een heel ander verhaal. Dan denk je ook van ja GKB, je hoort vaak genoeg minder goede geluiden. Er zijn ook wel wat particuliere initiatieven, kerken bijvoorbeeld en het hele gebeuren, we proberen wel mensen toch wat meer bij elkaar te brengen.

715 We hebben een aantal jaren geleden in Ommen als in Hardenberg instanties benaderd die mogelijk bezig zijn met schuldhelpverlening, kerken, maatschappelijk werk, MEE, opbouw instantie de stoel in Hardenberg, landstede in Ommen, en die hebben we allemaal bij elkaar gebracht en in beeld gebracht, en we hebben allemaal gezegd van goh, wie is nu waar mee bezig, wat is nu het doel van de instantie? Wie zijn de
720 contactpersonen, telefoonnummers, en dat hebben we ook aan iedereen verspreid, zodat er onderling en over en weer gemakkelijker met elkaar in contact getreden kan worden, vooral voor mensen die problematische schulden krijgen.

I: Oké.

R: Waarbij altijd voor wat betreft de probleemoplossing, de GKB erboven staat. Dat is de instantie waar we echt mee in zee gaan voor wat betreft de schuldsanering en budgettering.

725 **Vraag 4a, b blijken uit bovenstaande**
Vraag 4c

I: Ik weet niet of ook daar nog iets in veranderd is de laatste jaren?

R: Er is in principe niets in veranderd, het enige wat er aan verandering aan zit te komen is dat de intake van het hele gebeuren wat meer richting de gemeente getrokken wil worden.

730 I: Oké, en wil de gemeente dat dan wel zelf doen of?

R: Nee, dat wil de gemeente zelf gaan doen en eigenlijk vanuit de gebiedsteams. Alleen de gebiedsteams die, dat is ten eerste een nieuw fenomeen natuurlijk, want die krijgen zoveel op hen af, dat we gezegd hebben, van nou dat is op dit moment even een beetje teveel van het goede. Dat vergt toch vrij veel specialisme en expertise, dan moet je ook met een GKB in conclaaf gaan om te zeggen van jongens, leveren wij de stukken
735 aan, want euh, het blijft onder de verantwoordelijkheid van de GKB, wil je die intake eruit halen dan zul je heel goed met die instantie moeten kortsluiten van, hoe wil je dat nu hebben? Daar zullen ze ook altijd nog een versnellende of verkortende intake overheen gooien want het is en blijft hun verantwoordelijkheid natuurlijk. Ja, het is een geldzaak natuurlijk hé. Dat is ook een van de redenen waarom we als gemeente gezegd hebben van, dat willen we eigenlijk in de toekomst wel naar ons toe halen, dat is één. De tweede reden is dat een GKB
740 altijd wel een beetje een dubbele pet op heeft, die keurt hun eigen vlees natuurlijk. Dus hebben we gezegd, het is misschien ook wel goed om gewoon ook wat meer onafhankelijk dat te gaan toetsen, en wellicht hoeven we mensen helemaal niet over te dragen maar kunnen we in geval van eenvoudige of kleine schulden zelf met een oplossing komen. Zodat je niet dat dure instrument altijd hoeft in te zetten.

I: Oké ja, dat is dus voor de toekomst nog wel iets...

745 R: Ja we hebben voor dit jaar gezegd, even pas op de plaats maken. Als het goed is hebben we dat ook wel in het beleidsplan staan hoor. Even kijken, wat hebben we nog meer in het kader van de minima.

I: Vraag 5 komt er nu.

R: Maar we hebben nog wel meer hoor.

I: Oh sorry, dan hoor ik het graag hoor.

750 R: Euh, je hebt volgens mij de sociale culturele fondsen en activiteitenfondsen, die had je al? Maar uiteraard hebben we ook nog, dat was vroeger de langdurigheidstoelage maar dat heet tegenwoordig de inkomenstoelage. En we hebben de studietoelage, maar goed, die hebben we uiteraard ook. Dat is bij verordening geregeld.

755 I: Is er verder nog iets speciaals voor kinderen, een kind pakket of iets dergelijks, of is er dat verder niet, is het gewoon jeugdsport en jeugdcultuurfonds?

R: Ja, voor sport, nouja dat is logisch, is het jeugdsportfonds. We hebben wel een euh, de prioriteit zit op dit moment bij het sociaal cultureel fonds en het activiteitenfonds, daaronder hang het jeugdsportfonds en het jeugdcultuurfonds.

- 760 Dat willen we omdraaien, door te gaan zeggen van we gaan het jeugdcultuurfonds en het jeugdsportfonds wat meer als een voorliggende voorziening zien voor de gemeentefonds. Dat moet nog wel met elkaar kortgesloten worden, daar zijn we ook wel mee bezig op dit moment. Maar zover is het eigenlijk nog niet.
- I: En waarom moet dat juist naar voren?
- 765 R: Als je wat meer wilt gaan doen aan, als je wat meer aan particuliere initiatieven en partijen wilt overlaten, moet je zelf eigenlijk wat meer euh terugtreden en dat betekent gewoon dat als je dan toch wat meer met het sport en cultuurfonds terecht komt, dat is één. Ten tweede is het voor de buitenwereld wat helderder. En drie is het zo dat euh, het eigenlijk wel vanuit een terugtrekkende overheid een logische stap is. Dat betekent waarschijnlijk wel dat we meer geld kwijt zijn aan het jeugdsportfonds en jeugdcultuurfonds, maar dat bespaar je dan vervolgens weer op je eigen fonds. Waarbij we het eigen fonds vooral willen gaan inzetten op volwassenen. Er zitten nog wat meer verschillen in hoor, kijk het nadeel van het jeugdfonds is dat ze werken met 770 met intermediairs. Jij of ik kunnen voor ons kind geen aanvraag indienen bij het jeugdsportfonds, dat moet gebeuren door een intermediair, als een maatschappelijk werker, interne begeleider van een basisschool.
- I: Oké, het kan dus niet zo zijn dat ze een aanvraag doen bij de gemeente en de gemeente dient het in?
- R: Onze sportmedewerkers die hebben we wel aangemerkt als intermediair, maar niet de consulent zeg maar. Daar zit nog wel een, daar moeten we nog eens kijken hoe we daar zeg maar praktisch mee om kunnen gaan.
- 775 I: Ja.
- R: Daarnaast hebben we nog een stichting Vecht voor Jeugd. En die stichting Vecht voor Jeugd is een stichting die, nouja als je overal geweest bent en je hebt toch wat problemen voor wat betreft een studie, etcetera, kun je daar altijd nog eens kijken of je daar iets kunt krijgen. Dat is een particulier initiatief overigens.
- I: Oké, ja. Dat waren ze?
- 780 R: Ja, dat waren ze.
- Vraag 5**
- I: Oké, dan gaan we nu naar de vijfde vraag. In hoeverre wordt er binnen de gemeentelijke organisatie gebruik gemaakt van de businesscase integrale aanpak schuldhulpverlening die vanuit het Rijk aan gemeenten wordt 785 aangereikt?
- R: Euh, ja...
- I: Ik weet niet of u daarvan op de hoogte bent?
- R: Ik kan me er wel iets bij voorstellen denk ik, maar wil je het een klein beetje toelichten?
- I: Nou, het is een euh, ik heb zelf gelezen, een kamerbrief van Jetta Kleinsma, dat ze inderdaad handvatten wou geven aan gemeenten om dus wat meer invulling te kunnen geven aan de preventie en kinderen en dan 790 preventie dus daar gaat die businesscase over.
- 795 R: Ja, weetje, het euh, ik durf dat niet te zeggen, daar moet ik eerlijk in zijn. Wat je gewoon wel vaak ziet is dat er landelijk zeg maar handreikingen gegeven worden aan gemeenten waar je best wel wat aan hebt hoor, daar gaat het niet om. Maar waar je je ook weer niet alles van moet voorstellen, dat bedoel ik niet negatief overigens, maar euh, een handreiking is ook een handreiking voor mensen die zeg maar vrij nieuw in het vak zijn. Er worden ook wel eens wat hints en tips gegeven over zeg maar hoe je met iets om kunt gaan. Vaak zijn dat toch ook wel weer zaken die als je intensief met je eigen partners in gesprek bent, linksom of rechtsom wel eens een keertje de revue zijn gepasseerd. In die zin, nogmaals ik ken hem niet exact, ik kan niet aangeven dat we zo werken. Maar ik kan me bijna niet indenken dat we euh dat we dat links laten liggen, en ik kan mij ook niet indenken dat er heel veel vernieuwends in zit, laat ik het zo zeggen. En natuurlijk staan er ook nieuwe 800 dingen in, en er worden altijd ballonnetjes opgelaten hé, maar dat zou misschien bij mijn collega bekend zijn. Als je praat over preventie, we hebben dus onlangs die afspraak gemaakt met dat meldpunt schulden, die Eurowijzer heet dat dan, en die zullen ongetwijfeld op de hoogte zijn van deze brief en daar ongetwijfeld dingen uit pikken waarvan ze denken van hé, daar kan ik wat mee.

Vraag 5a is dubbelzinnig en wordt daarom weggelaten.

Vraag 5b

I: Hoe beoordeelt u de beleidsruimte die u als gemeentelijke organisatie vanuit het Rijk krijgt met betrekking tot de invulling van het armoede- en schuldenbeleid?

R: Ja volgens mij is de beleidsruimte euh, voldoende in de zin van hoe ga ik het organiseren en invulling geven. Kijk als je met deze vraag doelt op het feit dat je geen categoriale bijstand meer mag verstrekken, ik weet niet of je daarop doelt?

I: Nee, het is meer algemeen.

R: Ja, dan is het voldoende. Eigenlijk is er veel autonome vrijheid om hier invulling aan te geven. Kijk waar ook heel vele mensen op doelen, is van hoe kun je in de financiële zin veel meer betekenen voor mensen. Kijk vroeger hadden we categoriale regelingen, dat mag nu allemaal niet meer categoriaal, nu is er het maatwerk principe, individualistisch. Ja, en dan heb je meer werk en die beleidsvrijheid is wat gekrompen. Je hebt meer werk ermee zeg maar, maar voor wat betreft de invulling van je armoede- en schuldenbeleid, heb je gewoon heel veel vrijheid.

Vraag 6

I: In hoeverre onderscheid het armoede- en schuldenbeleid in de gemeente Ommen zich van andere gemeenten?

R: Euh, ja, volgens mij niet extreem als ik eerlijk ben. Ik denk dat de zaken die we net met elkaar hebben besproken in iedere gemeenten wel in een min of meer gelijke situatie, kijk er zijn gemeenten die een wat ruimer minima of armoedebelief hebben, die ook wat meer hebben voor kinderen, meer een schoolfonds of schooltassen idee of wat dan ook maar. Dat kennen we overigens in Hardenberg niet als zodanig, maar we hebben wel de verhoging van kinderen, de tegemoetkoming juist het hoogste gemaakt juist vanwege het feit dat we zeggen van ja, vanwege de schoolkosten. De tegemoetkoming voor kinderen die verstrekken we ook in de maand juli, bewust omdat dan het nieuwe schooljaar weer begint.

I: Oké, daar wordt dus echt bewust naar gekeken inderdaad?

R: Ja, ja, en euh, dat doen we in Ommen weer niet overigens moet ik eerlijkheidshalve zeggen, daar wordt het gewoon op aanvraag toegekend en verstrekt. Ja en de ene gemeente zit ruimer financieel in het jasje, Zwolle kan bijvoorbeeld meer betekenen, hé, en het heeft ook een andere politieke kleur in het college zitten waardoor daar iets ander over nagedacht wordt.

I: Ja, dus die politieke kleur is ook wel weer van invloed?

R: Ja zeker, ja, ja, en wat is het collegeprogramma, wat zegt het college van het feit dat er kwetsbare groepen zijn, en ze kunnen het altijd prachtig opschrijven, maar ja hoe ga je het uitvoeren hé.

I: Ja precies.

Vraag 6a blijkt al uit bovenstaande

Vraag 6b

I: Is er ook sprake van concurrentie of speelt concurrentie een rol?

R: Nee, dat denk ik niet, nee niet echt nee, ik denk niet dat er sprake is van, nee, concurrentie, natuurlijk wordt er wel eens gevraagd van hoe doen buurgemeenten dat. Maar dan is het meer in de zin van we willen niet teveel uit de pas lopen zodat we het slechtste kindje van de klas worden of van nou diegene die het allerminste gaan verstrekken.

I: Ja.

850 R: En op dit moment, dat moet ik er wel bijzeggen. We zijn een ambtelijke organisatie, maar geen bestuurlijke organisatie, natuurlijk wordt er hier bestuurlijk wel heel veel naar elkaar gekeken, en wij stellen ambtelijk ook altijd één beleid voor omdat de uitvoering ook, kijk het is voor een consultant heel lastig om het ene moment iemand uit de gemeente Hardenberg in de spreekkamer te hebben en het beleid daarvan te moeten bekijken en een uur later iemand van Ommen, ja dan krijgen ze dit en dan krijgen ze dat. Dus dat proberen we zoveel mogelijk te doen.

I: Oké, maar dat is dan Ommen-Hardenberg, maar zijn er ook nog andere gemeenten waar echt naar wordt gekeken?

855 R: Nee, het is echt Ommen-Hardenberg. Euh, kijk weetje, als je eens een keer iets nieuws wilt gaan voorstellen dan gaan we wel vaak gewoon eens in de regio kijken van goh, hoe is dat geregeld bij onze buurgemeente, gewoon collega's, waarom hebben jullie dit gedaan? Wat is de overweging geweest? Kijk dat probeer je wel een beetje met elkaar te bespreken, maar het is en blijft altijd een politieke beslissing.

Vraag 7

860 I: Nouja een beetje in dezelfde trend: In hoeverre wordt het armoede- en schuldenbeleid beïnvloed door andere gemeentelijke organisaties?

R: Niet of nauwelijks. Nee. Het wordt veel meer beïnvloed door landelijke tendensen dan door gemeentelijke organisaties.

I: Meer de landelijke tendensen van: als wij daar niet in meegaan, dat wij dan iets moeten veranderen?

865 R: Ja, en landelijk, kijk, euh, als landelijk op enig moment zeggen van nouja een bepaald iets is succesvol, dan wordt dat vaak ook weer uitgedragen richting met name schuldhelpverlenende organisaties, in dit geval via een GKB en dat zie je wel. Je ziet wel dat er euh, dat we elkaar wat dat betreft wel een beetje in de gaten houden. Kijk is iets succesvol in de gemeente X, dan probeer je daar in een andere gemeente ook wel een beetje baat bij te hebben, of een pilot op te starten.

870 **Vraag 7a,b, komen in het bovenstaande al naar voren.**

Vraag 7c

I: In hoeverre leren gemeentelijke organisaties onderling van elkaar ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid?

875 R: Euh, uitwisseling van ideeën, van gedachten, van pilots is altijd goed. En euh, dat gebeurt ook zeker. We hebben bijvoorbeeld als je praat over het schuldenbeleid, zeker twee keer per jaar een regionale bijeenkomst over de situatie, hoe gaat het nu, wat zijn de cijfers? Hoe doen andere gemeente dat?

I: Oké en is dat enkel door gemeenten hier omliggend of ook door gemeenten elders in Nederland?

R: Nou Drenthe en Overijssel vooral. Ja.

I: En juist ook omdat dat een beetje dezelfde soort inwoners zijn of?

880 R: Ja, maar ook wel een beetje het werkveld van de GKB natuurlijk. Maar euh, het is een beetje dat, maar het is ook wel een mooi, het is met elkaar een beetje klankborden van nou, hoe ga jij hiermee om en ja dus dat is wel aardig. Hetzelfde doen we trouwens ook met de collectieve zorgverzekering. Dat wordt dan ook twee, soms wel drie keer per jaar gehouden. Dan gaan we ook wel met elkaar om de tafel zitten, vaak wel onder begeleiding overigens van een organisatie die heel veel te maken heeft met collectieve zorgverzekeringen. Dus dat gebeurt wel degelijk, ja.

885

I: Is het dan ook moeilijk om dat in je eigen gemeente ook zo te proberen, ik kan me voorstellen dat elke gemeente anders is en dat het daarom niet altijd even makkelijk is?

890 R: Nee, nouja, je hebt, kijk bij schuldhelpverlening neem je producten af. De GKB kent een productenboek en je kunt als gemeente zelf bepalen welke producten je af wilt nemen. Als je zegt van euh waar bestaan die producten dan uit, over het algemeen: budgetbeheer, schuldsanering, bewindvoering, WSNP en leningen natuurlijk.

Dat zijn eigenlijk hele, kijk en daar bestaan weer allemaal zijtakjes in van welke producten je afneemt. Iedere gemeente kan dan zelf een beetje bekijken wat die wil afnemen en wat die zelf wil doen. En de intake is natuurlijk ook nog een hele grote op dit moment. Maar datzelfde hebben we met collectieve

895 zorgverzekeringen, daar heb je natuurlijk wel een basis, dan bedoel ik niet een basisverzekering maar een basisaanbod, en dan heb je daar verschillende mogelijkheden in. Dat kun je, dat verschilt per gemeente. Er worden verschillende mogelijkheden gecreëerd, daar is een zorgverzekeraar niet altijd blij mee, maar we hebben wel ons aanbod richting onze minima aangepast.

I: Oké dus als gemeente zelf kun je verschillende subgroepen creëren?

900 R: Ja we bieden verschillende pakketten aan.

Vraag 8

I: In hoeverre bestaan er tussen gemeentelijke organisaties vergelijkbare situaties (omstandigheden) ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid? Nouja u noemde net al een beetje de regio...

905 R: Iedere gemeente bepaalt voor zichzelf het beleid maar natuurlijk probeer je te kijken van goh, heeft mijn buurgemeente misschien iets leuks ontwikkelt wat ik ook gebruiken kan of omgekeerd dat zij bij ons gaan buurten. Maar in principe bepaalt iedere gemeente zelf hoe het in elkaar steekt. Maar iedere gemeente, dat moet ik er wel bij zeggen, als je landelijk kijkt, heeft vrijwel iedere gemeente bijzondere bijstand, collectieve zorgverzekering, schuldhelpverlening georganiseerd dan wel bij een GKB dan wel dat ze het zelf organiseren, iets wat betreft de tegemoetkoming voor jongeren, je ziet wel gelijke tendensen, maar daarin kunnen wel heel

910 veel variaties plaatsvinden.

Vraag 8a, b zijn uit het bovenstaande al aan bod gekomen

Vraag 9

I: Op welke doelgroepen heeft het armoede- en schuldenbeleid betrekking?

915 R: Euh, het armoedebeleid heeft als doelgroep, ja we hebben verschillende doelgroepen. Laten we vooropstellen dat het gaat om kwetsbare mensen. En daarnaast heeft een socu-fonds heeft als doelgroep mensen met 110% van het sociale minimum. Schuldhelpverlening is in principe vrij, iedereen in de gemeente met problematische schulden kan een beroep doen op schuldhelpverlening op dit moment. We zijn er wel over aan het denken om dat te gaan beperken tot een bepaalde doelgroep, omdat het wel altijd veel kost voor de gemeente, voor alsnog is dat vrij. De collectieve zorgverzekering heeft als doelgroep 130%

920 van de mensen met een bijstandsuitkering. Daar zit wat verschil in. Daar zit wel een gedachte achter, want die 110% van het activiteitenfonds gaan we over nadenken of we dat moeten ophogen. Die 130% zit de gedachte achter die te maken heeft met het feit dat de WTCG en de CER in de AWBZ zijn afgeschaft, dat zijn landelijke regelingen die uitgevoerd werden door het CRK, die zijn ingetrokken. En dan moet je denken dat mensen voor de WTCG die gehandicapt en chronisch ziek waren, soms wel 300-400 euro per jaar konden krijgen en de compensatie eigen risico was 92 euro en dat kan sommige mensen 300-400-500 euro per jaar schelen doordat die regeling is ingetrokken. In de plaats daarvan heeft het Rijk, uiteraard met de bezuiniging geld overgemaakt naar gemeenten. Daarbij mogen gemeenten zelf invulling geven aan die WTCG en CER regeling. Wat wij gedaan hebben, en meerdere gemeenten, is dat als wij voor een bepaald deel dit gecorrigeerd en gecompenseerd hebben in de collectieve zorgverzekering. En omdat we het gecorrigeerd hebben, hebben we

930 de doelgroep verhoogd naar 130% van de bijstandsnorm zodat meer mensen daarvoor in aanmerking konden komen dan dat je op die 110% zou blijven.

I: En de grootste overweging om de groep te verkleinen is gewoon het budget?

R: Jaa, jaa, ja. Eigenlijk wel ja. Maar ook, het is het budget, maar je moet ook het geld daar besteden waar het het hardste nodig is. Dat diegene die dit het hardste nodig hebben het krijgen.

935 I: Dat er geen misbruik van wordt gemaakt?

R: Dat als jij en ik het wel kunnen betalen, kijk dat is ook de reden geweest voor het stopzetten van die landelijke regelingen, want daar kon wel iedereen een beroep op doen, ook al was je miljonair, dan kreeg je gewoon dat geld zeg maar.

Vraag 9a

940 I: Zijn ook kinderen hier specifiek een doelgroep?

R: Ja het jeugdportfonds en jeugdcultuurfonds en de gedifferentieerde bedragen van het sociaal cultureel fonds.

Vraag 9b heb ik gezien de tijd weggelaten**Vraag 9c**

945 I: Is de samenstelling van de doelgroepen in de tijd veranderd?

R: Nee, die zijn eigenlijk wel hetzelfde gebleven. Kijk dit jaar is de norm iets ruimer geworden vanwege die compensatieregelingen maar over het algemeen is het hetzelfde gebleven.

Vraag 10 heb ik gezien de tijd weggelaten**Vraag 11 geheel is al terug gekomen**

950 **Vraag 12**

I: En de samenwerking met andere gemeentelijke organisaties, dat is de vooral de Ommen-Hardenberg samenwerking, is er verder geen samenwerkingsverband?

955 R: Nou vanuit het armoedebeleid hebben we volgens mij geen specifieke andere gemeenten waarmee we samenwerken. We hebben natuurlijk wel onze ketenpartners allemaal, de kerk, maatschappelijk werk, daar hebben we wel regelmatig contact mee en wat we ook wel hebben, dat hebben we nog niet eens echt benoemd, dat las ik ook ergens, we hebben wel een cliënt en adviesraad. En onze cliënt en adviesraad die vragen we eigenlijk altijd op het moment dat de beleidsstukken aangeboden worden aan de gemeenteraad. Van wat vinden jullie ervan? Zou je het anders willen zien? Het wil niet zeggen dat ze gelijk krijgen, maar we geven ze wel de mogelijkheid om te reageren op de beleidsstukken, soms nemen we wel wat over en soms niet. De adviesraad is over het algemeen, daar zitten ze ook voor de cliënt.

Vraag 12b, c

I: En die samenwerking ook met de andere organisaties verloopt verder goed, of? Zijn daar ook knelpunten in te zien, of?

965 R: Ja. Waar we allemaal van overtuigd zijn, is dat we op de een of andere manier, zowel in de preventieve als curatieve sfeer wat meer afstemming en samenwerking moeten proberen te realiseren. We zijn ons daar heel ter dege van bewust, we zijn er ook al wel mee bezig maar dat moet nog wel hier en daar versterkt worden.

I: Oké, dus daar waren dan ook die bijeenkomsten voor?

R: Ja, daarvoor is ook zo'n meldpunt schulden bijvoorbeeld in het leven geroepen om toch dat verzamelpunt voor alle problemen te zijn en wat meer coördinatie daarop te zetten.

970 I: Oké.

Vraag 13

I: Welke gemeentelijke afdelingen, dus dan vraag 13, binnen het armoede- en schuldenbeleid zijn allemaal betrokken? Gewoon hier echt binnen de gemeente Ommen?

975 R: Nou we hebben het maatschappelijk domein, die bestaat uit heel veel onderdelen, onderwijs, sociale zaken, cultuur, sport.

I: Daarnaast andere afdelingen?

980 R: Ja, weetje, uiteraard hebben we afspraken met financiën in het kader van het kwijtscheldingsbeleid hé, en we zijn ook hier en daar wel eens een keer aan het brainstormen met een afdeling als ruimtelijke beheer, de harde kant RO, woningbouw, als daar bijvoorbeeld offertes van komen, dat daar Europese aanbestedingen, probeer ook eens eraan te denken dat een aantal mensen vanuit onze kaartenbak aan het werk gaan bij dat soort projecten. Dus daar is wel verbinding maar die verbinding is er altijd moeizaam.

Dat is over en weer hoor als ik eerlijk moet zijn. En het heeft er ook weer mee te maken, hoe goed ken je je eigen klanten, hoe goed kent zo'n afdeling zijn klanten. Daar wordt regionaal ook wel het een en ander voor gedaan, maar dan zit je op een heel ander terrein. Men zegt ook wel, uitstroom is de beste remedie om uit de armoede te komen. Het is in die zin onderdeel van het armoedebeleid.

Vraag 13a heb ik gezien de tijd weggelaten

Vraag 13b is al uit bovenstaande gebleken

Vraag 13c

I: In hoeverre denkt u dat burgers in de gemeente Ommen het armoede- en schuldenbeleid als samenhangend beschouwen?

R: Dat vind ik een lastige vraag, als ik kijk naar wat onze cliëntenadviesraad aan inbreng en advies geven dan hebben we de indruk dat ze redelijk tevreden zijn. Of dat dan een gehele afspiegeling is van de samenleving dat vind ik moeilijk te beantwoorden. Als je burgers vraagt willen ze altijd meer hebben, het is wat dat betreft betreft altijd een hogere tegemoetkoming, etc. Dat is ook heel begrijpelijk.

Maar ik denk wel dat het redelijk samenhangend is, maar het kan altijd verbeterd en versterkt worden, met name in de samenwerkingssfeer en de ketenpartners, daar moeten we nog een slag proberen te maken.

I: Ja dat is ook wat ik veel hoor, dat gezinnen niet meer weten waar ze voor welk probleem naartoe moeten.

R: Ja dat is wel een van de dingen waarom wijkteams of gebiedsteams in het leven zijn geroepen om die ene regisseur voor dat gezin te zijn.

I: Precies.

R: En dan pak je wel op dat moment de corebusiness, de jeugd, je pakt ook het WMO beleid, je pakt als het goed is ook het maatschappelijk werk, je hebt opbouwwerkers, MEE hebben we erin zitten, dus we proberen daar wel zoveel mogelijk mee om te gaan maar het moet wel ontwikkelt worden.

I: Nou, ik weet niet of u zelf nog op of aanvullingen hebt?

R: Nee, als jij je antwoorden hebt en tevreden bent dan euh...

I: Nou dan wil ik u hartelijk bedanken voor dit waardevolle interview, indien u het op prijs stelt, kan ik u aan het einde van mijn afstudeerperiode het eindrapport toezenden.

INTERVIEW 3: GEMEENTE ALMELO

I: Goedemorgen, allereerst wil ik u hartelijk bedanken voor de medewerking die u wilt verlenen aan dit interview. Ik voer dit interview uit in het kader van mijn bachelorscriptie voor de opleiding Bestuurskunde aan de Universiteit Twente. Dit onderzoek gaat over de overwegingen van negen Overijsselse gemeentelijke organisaties die ten grondslag liggen voor de manier waarop invulling wordt gegeven aan het armoede- en schuldenbeleid naar aanleiding van de extra middelen die gemeentelijke organisaties sinds 2013 vanuit het Rijk ontvangen. Het interview zal ongeveer een uur tijd in beslag nemen en zal worden opgenomen. De gegevens zullen anoniem verwerkt worden. Zal ik gewoon maar bij de eerste vraag beginnen en dan zien we wel hoever we komen?

R: Kijk maar, ja.

Vraag 1

I: Op welke manier bent u binnen uw functie bij het armoede- en schuldenbeleid in de gemeente Almelo betrokken?

R: Ik ben zelf ooit eens begonnen hier als euh, euh, bijstandsconsulent zeg maar. Dat heb ik heel kort gedaan. Ik heb een juridische opleiding, ik werd toen euh kwaliteitsmedewerker en daarna euh, coördinator van kwaliteitsmedewerker en vervolgens ben ik in het beleid beland en het komt er vooral op neer dat ik regelingen ja op poten zet, euh, of uitvoering geef aan euh ideeën van anderen die dan in een beleidsregel of bijvoorbeeld in een verordening worden vervat.

Ja, ik heb vooral euh kennis van de Wet Werk en Bijstand en dan nu de participatiewet, en euh, ja dit onderwerp hangt daarmee samen en euh, ik heb dus ook wel stukken geschreven over de bijzondere bijstand en dergelijke en euh, in die zin ben ik er dus bij betrokken.

1030 En mijn functie is eigenlijk adviseur, maar ik denk dat de meest gebruikelijke benaming, als je het bij een andere gemeente zou vragen, iemand die iets soortgelijks doet, dan noemen ze dat beleidsmedewerker.

I: Ja precies. Bent u dan de enige hier op dit domein of zijn er meerdere hier in de gemeente?

1035 R: Op dit moment is het zo ingericht van, euh, ik heb dan die achtergrond, maar in principe zijn er meerdere mensen die daarmee bezig zijn, het is niet zo, formeel heb je geen specialisatie. We worden geacht alles te kunnen doen. Maar ik heb wel een euh, behoorlijke achtergrond in die richting, maar er zijn wel meer mensen mee bezig, nog wel een twee of drie, ja ook in die richting.

I: Ja want bij kleinere gemeenten hoor je vooral dat er één iemand is die voor best veel sectoren verantwoordelijk is, maar...

R: Ja bij ons is het zo ingericht van euh, je wordt geacht alles te kunnen doen als zijnde adviseur, ik heb begrepen dat ik wat meer ervaring heb met de WWB en de participatiewet op dit moment.

1040 **Vraag 2**

I: Ja dan is dit logisch. Euh, hoe groot is het aantal arme huishoudens binnen de gemeente Almelo?

1045 R: Dat staat hierin. Dat staat er zelfs letterlijk in. Maar dat is dan wel uit 2013. Er zijn 5443 huishoudens die moeten rondkomen van een inkomen t/m 110% van het sociaal minimum. Ja, kijk dat is eigenlijk de kritiek op jou vraag als dat mag, wat zijn de arme huishouden? En euh vaak wordt er dan 110% van het sociale minimum gehanteerd, ook door het Rijk. Ja, maar dat is een hele technische definitie.

I: Ja, ik had hem eerst ook zo geformuleerd met 110%, maar toen zeiden juist mijn begeleiders, moet je niet doen, want niet elke gemeente heeft 110% als grens, vandaar dat ik hem heel algemeen heb gelaten.

1050 R: Ja. 110% nou goed, daar is deze monitor vanuit gegaan dus in die zin is het om een vergelijking te kunnen maken met Nederland en dergelijke, als je daar vanuit gaat, ja hier staat ook wel het totaal aantal huishoudens dat is iets van 30.000 denk ik dus. Het is iets van 17% van het aantal huishoudens in Almelo. Je kunt het hier nalezen. Dus ja, euh, dat is denk ik voor deze gemeente, of voor een gemeente best wel relatief veel. Ja. En op zich is dat niet euh, voor mij is dat niet vreemd. Ik weet niet welke gemeenten je nog meer gaat onderzoeken? Maar Almelo is een 'arme' gemeente als je het zo bekijkt en euh, ja, er zijn gewoon hele arme wijken, het inkomen is ook gewoon lager. En in die zin is dat niet vreemd, dat verander je niet.

1055 I: Het is ook altijd al zo geweest, en het is niet de laatste jaren ineens toegenomen?

R: Nee het is niet van de laatste jaren en men zegt wel, en ik denk dat dit zo is, dat het nog steeds komt van het textielverleden. Kijk als je het vergelijkt met een stad als Hengelo, ik weet niet waar je zelf woont maar euh,

I: Rijssen kom ik vandaan...

1060 R: Ja goed, als je naar zo'n gemeente kijkt dan zal dat met name toch wel wat lager zijn. Als je het vergelijkt met Hengelo, kijk dat was vroeger een metaalstad en mensen waren iets hoger opgeleid, je ziet hier dat hier onopgeleide mensen zijn, dat is nog steeds zo, blijkbaar draagt men dat verleden nog steeds met zich mee en wordt dat doorgegeven. Als je ouders hebt die laag zijn opgeleid, etcetera, euh.

Vraag 2a

1065 I: Ik weet niet of u ook weet hoeveel kinderen daarbij betrokken zijn?

R: Nou ja, dat staat hier wel in, euh, euh, wat dat betreft ben ik blij dat ik het uitgedraaid heb, ik kan het wel op gaan zitten zoeken euh maar.

I: Nou ik kan het thuis ook opzoeken.

R: Euh, ja dat gaat ook wel over een behoorlijk aantal kinderen ja.

1070 **Vraag 2b**

I: En is het nog zo dat de huishoudens zich juist in bepaalde wijken bevinden?

R: Ja, ook daar zijn kaarten van opgenomen.

I: De gemeente heeft dus wel heel gedetailleerd in kaart waar de problematiek zit?

1075 R: Ja, en het rode is dus ernstiger, minima huishouden naar buurt, dus euh, ja dat staat er allemaal in. Je kunt het zien en dat hebben we inderdaad in beeld, ja.

Vraag 3

I: Wat zijn voor de gemeentelijke organisatie de belangrijkste beleidsdoelen ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid?

1080 R: Ja, euh, eigenlijk denk ik dat het neerkomt op het euh, op het tegengaan van de negatieve gevolgen van armoede voor kinderen, en vooral ook de preventie. Dat zijn een aantal belangrijke doelen, euh, en euh, ja ook de stijging, de maatschappelijke stijging van, euh een meer algemeen doel, de mensen met een laag inkomen. En dat betekent dat zij deelnemen aan de maatschappij, dat zij inkomen uit werk verkrijgen en euh, ja dat ze zelfredzaam worden, dus sociale stijging van de mensen in het algemeen, sociale stijging van mensen met een laag inkomen en dan heel specifiek ook nog preventie en ja het voorkomen van de negatieve
1085 gevolgen voor kinderen.

Vraag 3a,b blijken uit het bovenstaande

Vraag 3c

I: Ja, oké, en is dat ook echt van de laatste jaren of is dat altijd al wel een doel geweest?

1090 R: Ik denk dat het, met name dat laatste, dat ja, dat wordt wel steeds sterker, we hebben laatst een euh beleidsplan vastgesteld op grond van de participatiewet en euh daarvan is gezegd van, als we mensen aan het werk willen helpen moeten we ons vooral richten op jongeren t/m 30 jaar (als je dan nog jongere bent) maar goed, zo werd het gedefinieerd, en gezinnen met kinderen onder de 12 jaar, dus gezinnen waarin kinderen zijn
1095 onder de 12 jaar, daar willen we ons op richten, dat vinden we het belangrijkste, dat heeft het meeste effect voor de toekomst, als we die mensen kunnen behoeden voor negatieve gevolgen dan kan dat een groot effect hebben voor de toekomst. Je kunt wel iemand van 55 aan een leuke baan helpen maar dan is het effect geringer dan dat je, en daar zit ook iets van preventie in, hoe wil je die samenleving om tunen zeg maar.

I: En weet u ook wat de beleidsdoelen echt een paar jaar terug waren of is euh is dat heel specifiek gevraagd?

1100 R: Euh, nouja er zat wel iets in van sociale stijging maar nu is dat heel specifiek gemaakt van, we richten ons op gezinnen met kinderen en jongeren, dus maar wel zeker sociale stijging van gezinnen met een laag inkomen. En dat is nu met de komst van de participatiewet, wat gespecificeerder.

Vraag 4

I: Welke instrumenten worden door de gemeentelijke organisatie ingezet ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid?

1105 R: Zoals gezegd, ik denk dat je in eerste instantie moet kijken naar het voorkomen dat mensen een laag inkomen krijgen, wat ik al zei, we richten ons op gezinnen met kinderen en mensen met een euh, jongere leeftijd om ze aan werk te helpen, daar wordt de nadruk op gelegd, ja andere instrumenten, dan denk ik toch vooral en dan praten we over minimabeleid die zijn vooral gericht op het tenietdoen van euh ja de negatieve
1110 gevolgen van armoede, en euh, je hebt een aantal wettelijke instrumenten: de langdurigheidstoeslag, dat is de inkomenstoeslag, we hebben de bijzondere bijstand individueel, euh, we hebben een vorm van kinderopvang op basis van een sociaal medische indicatie ksmi, we hebben de stadsbank met budgetrekeningen en dergelijke, euh. We hebben heel specifiek in Almelo op dit moment Almelo doet mee, dat is euh iets van de gemeente maar dat wordt op dit moment vooral gerund door vrijwilligers en de bedoeling daarvan is dat euh, mensen met een laag inkomen, dat die euh ja deelnemen aan sportieve en culturele activiteiten, en daarnaast
1115 ja, wordt er van alles omheen georganiseerd. Het kerndoel is van dat ze een bijdrage kunnen krijgen, dat gaat

dan om en nabij de 150 euro per jaar, en daarmee kunnen ze bijvoorbeeld lid worden van een sportclub, of van een muziekvereniging, of euh, ja anderszins deel te nemen aan de maatschappij. En euh, ja voor het grootste gedeelte wordt dat gedaan door vrijwilligers, de uitvoering ervan. Dus een huis in de stad zeg maar, daar kan men langskomen, daar zitten een aantal vrijwilligers en die vrijwilligers vragen van: wat zou je nu willen doen? Dan kijken ze of er een vereniging of stichting is waar activiteiten zijn die dan ondersteunt worden en aan de voorwaarden voldoen, en euh die mensen krijgen dus geen geld mee, geen 150 euro van jongens ga maar naar die en die voetbalclub en meldt je maar aan, nee die voetbalclub om bij het voorbeeld te blijven krijgt dat geld en daarmee kunnen die mensen aan de slag. Dus het geld wordt niet omgezet in een krat bier want dat zou ook kunnen, maar mensen worden gestimuleerd om zelf wat te gaan doen en krijgen het geld niet in handen. Dus dat is een specifiek instrument.

I: Is dat euh van de gemeente uit of is dat een particulier initiatief?

R: Nee euh dat is door de gemeente opgezet en euh dat is door de gemeente opgezet maar er is wel een beweging gaande en we zijn nu bezig om het te verzelfstandigen, om het zo breed mogelijk in de samenleving te laten landen en euh, ja dan hebben we ook te maken met een algemene beweging van gemeente beperk je tot je kerntaken, en dan is het eigenlijk de bedoeling dat Almelo doet mee, het is nu nog de uitvoering van een bepaalde verordening, maar dat het een soort stichting wordt die een subsidie van de gemeente krijgt, en die krijgt dan wat meer armslag en die kan bijvoorbeeld, ja dat is het idee, die zal dan bijvoorbeeld sponsoren kunnen verwerven.

I: En er zijn wel mensen die de intentie hebben om dat voort te gaan zetten?

R: Ja, er zijn nu gesprekken bezig, men is bezig met het opzetten daarvan en euh, dit is dan gericht op volwassenen en een soortgelijk iets hebben we dan, euh dat proces hebben we al doorlopen, dat is de opzet van een euh van het jeugdfonds Almelo, en dat jeugdfonds ja dat is gelieerd aan een landelijk jeugdfonds, misschien heb je er wel eens een spotje van gezien, dat richt zich op sport en cultuur voor jongeren t/m 18 jaar.

I: Oké, is dat niet het jeugdsport- en jeugdcultuurfonds?

R: Ja, en euh dat is ook op initiatief van de gemeente Almelo opgezet, nouja wij keken toen wel naar euh het landelijk jeugdfonds, maar wij hebben het hier geïndiceerd door de gemeente en dat wordt nu gerund door mensen uit allerlei maatschappelijke organisaties, er zit een accountant in, iemand van de Rabobank, en euh die doen dat en ze krijgen nu subsidie van de gemeente Almelo, en misschien nog van het landelijk jeugdfonds en van euh van een bepaalde club, het grootste gedeelte van het geld komt van de gemeente Almelo maar in principe zijn ze eigen baas. Wat dat betreft zie je ook een terugtrekkende beweging en dat maakt dat zoiets ja goed in de samenleving verankert is, en hetzelfde idee is om zoiets op te richten voor volwassenen, ook gericht op sport en cultuur, ja dat zijn wel bewegingen ja.

Vraag 4a is uit bovenstaande al terug gekomen.

Vraag 4b

I: En is er ook iets specifiek gericht op preventie of?

R: Euh, ja euh, op zich in die zin euh, er wordt wel gedaan aan euh voorlichting op scholen. Nu heb ik daar niet direct het zicht op, maar euh, ja en ook wel op het werkplein wordt daar wel aandacht aan besteed, aan bijvoorbeeld het voorkomen van schulden.

Vraag 4c

I: Kunt u aangeven of dit alles nog in de tijd is veranderd, die instrumenten?

R: Nou dat denk ik wel, er is aan de ene kant een beweging in gang van euh de gemeente zaken buiten haar eigen organisatie plaatsen en aan de samenleving wil overlaten, wel met, ja eigenlijk willen gemeenten een beetje regie voeren van jongens als het nu niet goed gaat dan kunnen we ingrijpen, dus die beweging is er bezig. En euh, ja er is ook een beweging bezig van euh niet gewoon domweg geld uitkeren maar geef de

organisatie waar mensen wat doen, geef die geld.

1165 Dat zie je bij het jeugdfonds en dat zie je bij Almelo doet mee. Dit terwijl we in het verleden, ja dan konden mensen als ze een bonnetje inleverden iets krijgen, geld krijgen en dan was het maar de vraag van ja, waar komt dat bonnetje vandaan, dat was heel lastig te controleren, en dan was het de vraag van ja, er staat wel dat zoonlief dit en dat gaat doen, of die activiteit ontwikkelt maar euh, is dat geld niet omgezet naar kratten bier voor papa?

I: Dus dat is ook een verschuiving die u ziet?

1170 R: Ja dat is een verschuiving, en daarnaast zie je een verschuiving en dat is meer op het gebied van de bijzondere bijstand, vroeger was er meer de verschuiving van, was het meer zo van euh, iemand heeft ergens recht op, jij hebt een laag inkomen dus euh jij hebt ergens recht op. Je hebt recht op de vergoeding voor een bril of op dat, dat, dat. Nu is het meer zo van, de neiging van naar maatwerk toe, van wat is er precies nodig, wat is noodzakelijk? Die beweging zie je ook heel nadrukkelijk. Wij hadden vroeger wat dat betreft een heel ruimhartig beleid op het gebied van bijzondere bijstand voor medische kosten, mensen konden brillen krijgen, 1175 vergoedingen voor alternatieve ziektekostenverzekering, allemaal zaken waarvan ja, waarvan werd gezegd, is dat allemaal noodzakelijk? En euh ja, in die zin is daar een terugtrekkende beweging in geweest en wordt er meer gericht op maatwerk. Dat zie je ook binnen de landelijke overheid die toch een groot aantal categoriale bijzondere bijstand verboden heeft zeg maar, dus meer naar het individuele. Dan mocht je bijvoorbeeld categoriale bijzondere bijstand verstrekken aan gezinnen met kinderen, je bent de ouder van een schoolgaand 1180 kind, dus je wordt geacht meer kosten te hebben, dus die mag je zo'n bedrag toekennen, dat mag dus niet meer en euh, ja die neiging zie je ook binnen onze gemeente wel. Meer naar maatwerk toe.

I: Dus er zijn in de tijd echt wel wat veranderingen?

R: Ja.

Vraag 5

1185 i: In hoeverre wordt er binnen de gemeentelijke organisatie gebruik gemaakt van de businesscase integrale aanpak schuldhelpverlening die vanuit het Rijk aan gemeenten wordt aangereikt?

R: Dat was een vraag die ik met een mailtje heb verstuurd naar een collega van mij, daar heb ik nog geen antwoord op gekregen dus.

1190 I: Ik merk dat best wel wat gemeenten er niet van op de hoogte zijn, het is iets dat ik zelf heb gelezen in de kamerbrief van Jetta Kleinsma, daarin zei ze dat ze gemeenten wat meer handvatten zou geven voor preventie en kinderen. Dus in die trend is de vraag geformuleerd.

R: Dat is een recente kamerbrief?

I: Ja, maar goed als u daar verder niet wat over kunt zeggen, dan euh slaan we deze vraag over...

1195 R: Ja, ik kan er niet heel veel over zeggen euh, ja we zijn wel euh, wat ik wel weet vanuit bijvoorbeeld de bijzondere bijstand, dat hier een hele grote druk op is. Dat een heel groot deel van het budget opgaat aan euh bewind voering, dat zie je binnen een heleboel gemeenten ook bij de gemeente Almelo, we zijn nadrukkelijk aan het kijken van euh hoe kunnen we dat nu naar beneden brengen, dat er niet domweg heel veel geld gaat naar bewindvoerders die dan euh, die daar heel veel geld voor krijgen, maar kunnen we niet meer aan preventie doen, zodat het geld niet direct naar bewindvoerders gaat.

1200 **Vraag 5a is geschrapt**

Vraag 5b

I: Hoe beoordeelt u de beleidsruimte die u als gemeentelijke organisatie vanuit het Rijk krijgt met betrekking tot de invulling van het armoede- en schuldenbeleid?

1205 R: Euh, ja ik vind het zelf soms euh wat in mijn eigen, dat is een hele persoonlijke mening, als gemeente ben je wel aan handen en voeten gebonden. Je mag niet zeggen van euh, wij gaan de uitkeringen iets omhoog doen want dan doe je aan inkomenspolitiek, dat mag niet. Uitkeringen zijn op een bepaald niveau vastgesteld, dus ja daar kun je niet zoveel mee. Euh, ja je bent bijvoorbeeld gedwongen om bepaalde regelingen in stand te

houden, regelingen waar ik bijvoorbeeld heel veel kritiek op had, persoonlijke mening, ja politiek verhaal, maar dat is bijvoorbeeld de langdurigheidstoelage, daar kun je dan vanuit verschillende kanten tegenaan
1210 kijken, maar het was een categoriale regeling, als je drie jaar op een laag inkomen hebt gezeten, heb je daar RECHT op, het is niet van heb je het nodig? Nee dan heb je daar recht op. Als je het negatief wilt uitleggen zou je ook kunnen zeggen van, het is een soort van premie op het lang in de bijstand zitten als je het heel negatief uitlegt. Dus ik, ja daar zit wel wat beweging in, maar dat zijn dingen van, je bent toch verplicht om daar iets mee te doen. Je kunt niet zeggen van wij als gemeente kennen geen langdurigheidstoelage, wij gaan het op
1215 een andere manier oplossen, nee je moest daar wat mee doen, dus ja in die zin euh, ik heb zelf een beetje het gevoel van euh, er is sprake van decentralisaties, euh, decentralisatie naar de overheid, onder andere de participatiewet. Maar die participatiewet, die decentralisaties gaan gepaard met extra regelgeving, de regels vallen over elkaar heen en euh, we kennen de boeteregimes, het nieuwste wat er nu aankomt is een wet taal eis, je moet mensen die in de bijstand zitten aan een toets onderwerpen als ze onvoldoende scholing hebben
1220 gevolgd van euh, kunnen ze wel goed Nederlands. Dat is een verplichting die gemeenten wordt opgelegd, dus op zich is het mooi dat er sprake is van decentralisatie, maar euh, je bent toch wel aan allerlei dingen gebonden dus euh, ja dat komt misschien wel euh beter. Aan de andere kant, ja je leeft wel in Nederland dus het voelt raar dat in de ene gemeente je voor het ene veel meer krijgt dan voor het andere. Ja, ik weet niet in hoeverre je dit onderwerp nadrukkelijk volgt maar euh, onlangs was in het nieuws van hoe gemeenten om gingen met individuele studietoelage voor jongeren die niet het minimum inkomen konden verdienen. Dat is iets nieuws in het kader van de participatiewet. En dat liep nogal uiteen.

I: Per gemeente euh?

R: Ja, er zat heel veel verschil in. Dus ja dan kun je je afvragen is dat wel zo wenselijk?

Vraag 6

1230 I: Nouja, daar kom ik zo even bij vraag 6 ook nog op. Allereerst vraag zes: In hoeverre onderscheid het armoede- en schuldenbeleid in de gemeente Almelo zich van het armoede- en schuldenbeleid in andere gemeenten?

R: Ja nou, ik heb niet een beeld van heel Nederland, maar ik heb wel het idee dat zoals wij omgaan met Almelo doet mee, dat wij euh, ja vrijwilligers, een deel van de uitvoering laten doen en dat dit ook wel redelijk
1235 onderscheidend is, euh, Jetta Kleinsma is hier ook wel eens op bezoek geweest om te kijken hoe het allemaal werkte. Dat systeem werkt goed, dat is verankert in de samenleving, vrijwilligers kunnen zelf een bijdrage leveren. Dus in die zin is dat denk ik wel iets waarin Almelo zich positief onderscheidt. En ja anderszins het jeugdfonds is redelijk landelijk uitgerold.

I: Ja dus een opzet van de gemeente Almelo dat eigenlijk wel, nouja landelijk wat meer bekendheid heeft
1240 gekregen?

R: Ja en dan vraag 6b, in hoeverre speelt concurrentie daarbij een rol, ik begrijp niet hoe ik dat euh...

I: Nouja, ik dacht zelf een beetje meer aan het voorbeeld dat u net gaf, met die verschillende bedragen tussen gemeenten, is daar ook een vorm van concurrentie in te zien? Dat de ene gemeente bijvoorbeeld meer geld verstrekt, of is daar helemaal geen sprake van?

R: Nouja echt concurrentie, euh wat je wel ziet is dat, euh, ja bijvoorbeeld bij euh, daklozen was het zo van, en dat is nu nog wel een beetje zo onder de WWB en de participatiewet, hoeveel uitkeringen geven die, daar zat een bepaalde marge in met een bepaalde toeslag. En dan werd heel nadrukkelijk naar elkaar gekeken van jongens we willen al die daklozen niet, dus er kwam een trek naar de ene gemeente, dat zag je wel. Aan de andere kant, of ze echt hier naartoe komen omdat het hier iets hoger is, ja dat is even de vraag. Wat ik in het
1250 verleden opvallend vond is dat euh de langdurigheidstoelage, die was in Almelo denk ik heel gemiddeld, in Enschede was die laag, maar bijvoorbeeld in Zwolle was die extreem hoog, aan de andere kant denk ik niet dat mensen gaan verhuizen naar Zwolle voor de langdurigheidstoelage. Dus ja, daar zit wel wat in en wat ik net al zei, van ja over die studietoelage, ja ik denk niet dat mensen daar om gaan verhuizen, dus.

I: Maar waarom kiest de gemeente Zwolle er dan bijvoorbeeld voor om dat echt hoog te doen en jullie om het gemiddeld te laten?
1255

1260 R: Ik denk dat dit een politieke afweging is van euh, een politieke afweging en waar leg je de prioriteit. Ik denk dat een gemeente Zwolle wat meer te besteden heeft dan een gemeente Almelo, het budget dus. Ja, en dat is een kwestie van welke keuze maakt de politiek, uiteindelijk bepaalt de gemeenteraad hoe hoog zo'n premie wordt. En als je dan zegt van ja, wij kunnen het ons veroorloven, wij vinden het heel belangrijk dat die mensen het goed hebben, kan ik me voorstellen dat zei iets meer geven aan mensen met een laag inkomen op dat punt. Aan de andere kant de gemeente Enschede zat krap en daar zag je dat zo'n toeslag lager is dan Almelo.

Vraag 7

I: In hoeverre wordt het armoede- en schuldenbeleid in uw gemeentelijke organisatie beïnvloed door het armoede- en schuldenbeleid van andere gemeentelijke organisaties?

1265 R: Euh, ja van andere gemeentelijke organisaties, bedoel je dan de gemeente zelf of euh?

I: Nee echt andere gemeenten.

1270 R: Ja we kijken wel nadrukkelijk naar elkaar, ook bij het preventieve gedeelte, het re-integratiebeleid, ja daar wordt heel nadrukkelijk met elkaar overlegt van hoe gaan we om met mensen aan het werk helpen, dus dat wordt heel nadrukkelijk afgestemd, en ja, als je iets voorstelt als adviseur of beleidsmedewerker dan zal er steeds de vraag zijn van euh, hoe doen andere gemeenten dat?

I: Regionaal zegt u, is dat dan echt hier in de buurt of?

R: Vooral wel, eind vorig jaar ging het over de studietoeslag, ja de wethouder had zelf al gekeken van wat doen Hengelo en Enschede nu?

I: Ja, maar dan kijkt u dus wel naar een vergelijkbare gemeente qua grootte of?

1275 R: Ja dat speelt wel mee inderdaad, ja. Wij voeren bijvoorbeeld de participatiewet uit voor de gemeenten Tubbergen en Dinkelland, en die hebben wel erg de neiging van, ja wat doet Almelo nu. Terwijl Almelo weer kijkt naar de regio. Er wordt dus wel heel nadrukkelijk naar elkaar gekeken van, ja wat doe je nu en wat is handig? Soms denk ik wel van is het wel nodig dat alle gemeenten een eigen beleid maken? Almelo is anders dan Zwolle of Hengelo, maar ja aan de andere kant, ja is het echt nodig dat op dit gebied er toch zoveel onderscheid mogelijk is?

1280 I: Want u bent in de veronderstelling dat dit niet nodig is?

R: Nou in het verleden is euh, is er ook wel sprake geweest van, dan had je een beetje voorlopend op de WWB of de algemene Bijstandwet, daar zat een systeem in van hoe je de hoogte van een uitkering moest bepalen. Dan kon je niet veel met toeslagen en dergelijke. Dat was meer een landelijk iets.

1285 **Vraag 7a, b blijkt al uit bovenstaande**

Vraag 7c

I: In hoeverre leren gemeentelijke organisaties onderling van elkaar ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid?

1290 R: Euh, euh, er wordt in die zin wel heel veel met, binnen de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heel veel naar elkaar gekeken, van waar is sprake van 'best practices', wat zijn goede voorbeelden, ja ik heb dat nog niet gezegd, maar in Almelo is bijvoorbeeld de vraag van euh vanuit de samenleving van, je zou eigenlijk een soort Almelopas moeten hebben waarbij mensen met een laag inkomen bij organisaties terecht kunnen zodat ze korting krijgen. Nu wordt daarbij heel nadrukkelijk gekeken naar Den Haag, daar hebben ze zo'n systeem of Amsterdam. In die zin leren we wel van elkaar en kijken we ook wel naar elkaar.

1295 I: Ja, want dat zijn dan voorbeelden die daar goed werken?

R: Ja.

Vraag 8

I: In hoeverre bestaan er tussen gemeentelijke organisaties vergelijkbare situaties en omstandigheden ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid? U gaf net al gelijke grootte aan...

1300 R: Ja, kijk euh, ja gemiddeld zal Almelo verschillen van Hengelo om maar wat te noemen, qua opleidingsniveau, qua percentage van mensen die in armoede leven, in die zin ja zijn er verschillen en zul je daar rekening mee moeten houden. Je zou dan moeten denken van ja dat zal bij ons wel wat meer kunnen kosten omdat wij meer gezinnen hebben die aan die criteria voldoen. Dus euh, ja gemeenten verschillen daarin.

1305 I: En speelt politieke kleur dan ook nog wel een rol daarin?

R: Euh, ja dat uiteindelijk dat denk ik wel. Euh, aan de andere kant zijn er misschien door de politiek valt het uiteindelijk ook wel weer mee, want je zit toch met coalities en euh, ja die toch wel, het is bijna nooit zo dat je een college hebt waar maar één partij in zit, dus ja, het, meestal zijn er niet zoveel extremen denk ik.

Vraag 8b

1310 I: In hoeverre beïnvloedt dit de vorm en inhoud van het armoede- en schuldenbeleid?

R: Nou het budget, opleidingsniveau euh, ja het aantal mensen dat in armoede leeft, ja dat heeft allemaal invloed op het beleid.

Vraag 9

I: Op welke doelgroepen in de gemeente Almelo heeft het armoede- en schuldenbeleid betrekking?

1315 R: Euh, met name dus jongeren van 0 t/m 30 en gezinnen met kinderen.

Vraag 9a blijkt uit voorgaande

Vraag 9b

I: Worden deze doelgroepen ook nog op een of andere manier betrokken bij de beleidsvorming hier in de gemeente?

1320 R: Nou, of daar nu al sprake van is, durf ik niet te zeggen. Kijk we hebben wel adviesorganen als een cliëntenraad Almelo, daar zitten ook jongeren in dus euh...

Vraag 9c

I: Is de samenstelling van de doelgroepen in de tijd veranderd?

1325 R: Nouja ik denk dat het euh in het verleden ja meer algemeen was en dat het nu toch een, ja dat het zich meer richt op jongeren en dat is toch vooral vanuit het oogpunt van preventie, want daarmee kun je het meeste bereiken, heb je het meeste effect van je euro, die beweging is wel aan de gang, terwijl vroeger meer met hagel werd geschoten.

Vraag 10

I: In hoeverre zijn er onderling in één bepaalde doelgroep verschillen te zien in kenmerken en gedrag?

1330 R: Euh kenmerken en gedrag, dat vind ik een moeilijke vraag. Nou ik denk, ja het zal wel zitten in het opleidingsniveau waar je mee te maken hebt.

Vraag 10a is al eens aan bod gekomen?

Vraag 10b

I: Hoe wordt hier als organisatie mee omgegaan?

1335 R: Daar zijn we nog niet heel erg mee bezig, dat zal ongetwijfeld nog wel komen, maar eind vorig jaar is de keuze gemaakt van jongens we gaan ons vooral richten op preventie en jongeren op die doelgroepen, en als dat wordt uitgebreid zal dit ongetwijfeld naar voren komen.

Vraag 11

1340 I: Met welke maatschappelijke organisaties werkt de gemeentelijke organisatie samen ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid?

R: Euh, in dit verband is het handig te verwijzen naar het armoedepact Almelo. Ja en euh hoe moet je dat zien. Het is een soort van beweging, het is geen stichting, wat voor organisatie is het, die een keer in de zoveel tijd een aantal keer per jaar bij elkaar komt, het contact met elkaar zoekt, projecten opzet en euh, en ja met

1345 Euh, en die hebben, ja die hebben ook wat uitgangspunten opgezet. Het is ooit eens opgezet op initiatief van de gemeente, maar je ziet dat er euh heel diverse organisatie inzitten, van het leger des heils, tot de politie tot de Rabobank, dat is dus heel divers. Euh en ja ik denk dat dit heel goed is om ook in die samenleving zo verankert te zijn, en de gemeente Almelo is er eigenlijk maar een onderdeel van. Is een van de deelnemers. Ja, er komen heel veel mensen op af die zich betrokken voelen en euh, dat is denk ik iets waarin de gemeente

1350 Almelo zich onderscheid van andere gemeenten doordat dit heel nadrukkelijk is.

I: Is dit al lang geleden opgezet?

R: 2011, ik durf het niet te zeggen zo iets, misschien eerder, maar het is ook iets dat aan uitbreiding onderhevig is. Elk jaar komen er een paar partners bij, dan zijn het weer wat kleinere stichtingen die zeggen van ja maar wij willen ook meedoen, en vanuit het armoedepact zelf, ja is er vorig jaar geroepen van, wij zouden ook

1355 eigenlijk meer gericht moeten zijn op preventie, en daarom is het misschien handiger om bijvoorbeeld organisaties die bezig zijn met mensen aan het werk helpen, dat we die hier ook betrekken. Die zitten er blijkbaar op dit moment nog niet in. Het is een dynamisch geheel en de gemeente is er in die zin bij betrokken dat ze als een soort van aanjager fungeert maar eigenlijk is het op dit moment juist een deelnemer.

I: Oké en wie is dan nu de aanjager?

1360 R: Nou er is een soort van, iemand van de gemeente Almelo die wel wat organiseert maar er is een vorm van een stuurgroep en ik weet niet wie er allemaal inzit, maar bijvoorbeeld de directeur van een woningbouwvereniging, iemand van de Rabobank, dus ja die organiseren dan dingen bijvoorbeeld een bijeenkomst en die trekken het meer.

Vraag 11a

1365 I: Nou hoe verloopt deze samenwerking?

R: Ik denk dat die samenwerking heel erg goed verloopt, dat dit iets positiefs is. Het is niet in de loop van de tijd doorgebloeid, het gaat door en er komen steeds meer organisatie bij die zich om wat voor reden dan ook verbonden voelen. Ja, dat gaat heel goed.

I: Weet u ook waar dat door komt?

1370 R: Nouja dat komt denk ik toch wel omdat er veel aandacht voor is en ik denk ook dat euh, ja organisaties er zelf belang bij hebben. Ik denk dat om maar wat te noemen een woningbouwvereniging een bepaald belang erbij heeft, aan de andere kant een organisatie met een godsdienstige achtergrond, het leger des heils heeft zich er ook aan verbonden, de pinkstergemeente, de diaconieën van kerken, euh, ja die denken van ja dat hoort bij ons voor een deel. Het is handig om te weten wat andere organisaties doen. In die zin vinden ze

1375 elkaar wel. Iedereen heeft er wel een belang bij, misschien wel economische motieven maar ook andere motieven van ja daar moeten wij bij zijn, morele motieven. Een Rabobank heeft toch ook, ze willen een maatschappelijke onderneming zijn en daar moeten ze bij zijn.

I: Dus elke partij heeft zijn eigen belang?

1380 R: Ja en ik denk dat dit toch uiteindelijk... je wilt er bij zijn. Al is het alleen maar om een vindplaats te zijn voor mensen met problemen.

Vraag 11b

I: Ik weet niet of zich ook knelpunten in de samenwerking voordoen?

- 1385 R: Nouja euh, euh, ja noh vorig jaar is het geëvalueerd en euh, ja toen was er toch wel de vraag van moeten we nog, we moeten dingen nog meer op elkaar afstemmen. Het moet met name voor de doelgroep duidelijk zijn waar ze terecht kunnen. Dat was wel een knelpunt. Kijk er is heel veel, maar voor de doelgroep zelf is het niet duidelijk genoeg. Daar zal het armoedepact maar ook de gemeente aan moeten werken, van hé het is duidelijk voor een ieder, kijk van ik kan daar terecht. Er is ook geroepen van ja er zou eigenlijk een loket
- 1390 moeten zijn. En uit het armoedepact kwam naar voren van jongens zouden wij ook niet eens iets moeten organiseren zoals een stadspas, een Almelopas, dus ja...

I: Dus die slag is nog te maken?

- 1395 R: Ja de slag naar de doelgroep toe is nog wel te maken. En er kwam ook naar voren van, moeten we ons niet specifiek op ouderen gaan richten? Ook in het armoedepact is geroepen van jongens kinderen moeten we ons op richten, dat is een belangrijke, maar het aantal ouderen in de bijstand in de armoede valt op zich nog mee maar is wel groeiende, moeten we daar dan niet wat aan doen, als een uitdaging van jongens daar moeten we ons ook op richten? In die zin kan het een knelpunt, of uitdaging zijn.

Vraag 11c

I: Ja ook hier weer, in hoeverre is deze samenwerking in de tijd veranderd?

- 1400 R: Nou dat is een beetje van voor mijn tijd. Ik denk dat er toen meer hap snap was. En dat euh, ja je ziet nu nog elk jaar dat euh het aantal organisaties dat erbij komt toeneemt dus. Ja, nu is er toch een platform waar je elkaar kunt vinden, dat was er toen niet. Toen was het meer hap snap van jongens we hebben een probleem, hoe gaan we dat oplossen. Nu kun je elkaar in die zin makkelijker vinden.

Vraag 12

- 1405 I: In hoeverre werkt de gemeentelijke organisatie samen met andere gemeentelijke organisaties?

- 1410 R: Euh, nouja dat gebeurt denk ik vooral binnen gemeenschappelijke regelingen, en dan kun je denken aan de stadssbank met een heel groot aantal gemeenten. Maar bijvoorbeeld ook soweco. In soweco heb je in het kader van de WSW, ze zijn nu bezig met mensen te laten participeren en euh, ja dat zijn gemeenschappelijke regelingen, die hebben een gezamenlijk belang, en de wethouders en portefeuillehouders zitten in het dagelijks bestuur.

Vraag 12a

I: Nouja waarom gebeurt dit?

R: Ik denk toch wel uiteindelijk gemeenschappelijke doelen en efficiency voordelen, aan de andere kant kun je denken, van ja kun je je afvragen van euh, wat is de democratische controle in organisaties op zich, dus ja.

Vraag 12b, c

I: Ja dat is misschien de vraag, van in hoeverre doen zich ook hier knelpunten voor?

- 1420 R: Ja nou, kijk euh, een soweco is toch ook vooral van euh ja, daar wordt nu meer uitgegeven dan er begroot is en euh, ja dat is voor Almelo als grootste deelnemer, daar zit een zestal gemeenten in, dan is het belangrijk om die kosten terug te dringen, dan is het moeilijk om alle gemeenten mee te krijgen om de kosten te drukken. Almelo is de grootste gemeente en Almelo heeft er het meeste last van dat daar veel wordt uitgegeven en, euh Almelo is niet een rijke gemeente, Almelo is financieel klem dus dat staat wel onder druk en euh. Nee, maar dat zie je wel, met name als het gaat als, dat zie je ook bij de stadssbank, daar wordt meer uitgegeven dan begroot is, en dat is denk ik lastiger terug te draaien en te beïnvloeden voor individuele gemeenten, het is lastig om te zeggen van nou ik vertrek, dat is heel ingewikkeld. Bij soweco, is wel eens een gemeente bezig geweest om te vertrekken, ik meen zelfs dat het Rijssen-Holten was. Dat is uiteindelijk niet gebeurt maar het geeft wel aan van ja, als je wat anders wil, je bent wel heel erg gebonden.
- 1425

1430 Als je zelf een regeling of verordening hebt kun je zeggen dat gaan we veranderen of omgooien maar bijvoorbeeld bij de stadsbank, je bent gebonden aan wat de grote meerderheid wil, en als jij dan niet zoveel te besteden hebt en de lijn is wel van we gaan zo en zoveel uitgeven dan wordt het lastig. Dat zien we dus bij soweco en de stadsbank.

Vraag 12d

I: Ook hier weer, is dit in de tijd veranderd?

1435 R: Euh, ja ik denk dat we ons, en dat is misschien wel een landelijke trend maar dat we ook de negatieve gevolgen van gemeenschappelijke regelingen gaan zien, en het democratisch tekort, want wat heb je er als gemeenteraad nog over te zeggen, dat we dit steeds meer gaan zien, dat we hier moeilijkheden mee hebben en ja, dat gevoel heb ik bij soweco en de stadsbank wel van euh, ja dat het lastig is zonder dat er directe oplossingen voor zijn. Maar dat is ook weer een persoonlijke mening.

Vraag 13

1440 I: Welke gemeentelijke afdelingen binnen de gemeentelijke organisatie zijn bij het armoede- en schuldenbeleid betrokken?

1445 R: Dat is toch vooral de afdeling Samenleving. Maar je hebt ook te maken met andere afdelingen, onlangs kwam het nog in de voorstellen van bezuiniging naar voren, de kwijschelding, de afvalstoffenheffing, zeg maar de kwijschelding van gemeentelijke belastingen, die zijn er ook bij betrokken, ruimtelijk beheer ja daar zag men een potentiële besparing maar dan zie je toch van ja jongens, kan dat wel? Daar is men, daar heeft men daar ook mee te maken. En euh, ja eigenlijk is de hele gemeente erbij betrokken in die zin van euh, dat bij ieder voorstel dat er wordt gedaan, er is een format voor een collegevoorstel of een raadsvoorstel en je wordt geacht erover na te denken wat jou voorstel, in principe elk voorstel, zou kunnen betekenen voor mensen met een laag inkomen?

1450 I: Oké.

1455 R: Ik weet niet of het altijd zo leeft, maar het zit wel in de college en raadsvoorstellen in de toelichting erop van jongens, wat is de impact daarvan? Als je iets voorstelt en euh, ja als je dus aan een afdeling Ruimtelijk Beheer heel concreet voorstelt we stoppen met die prijsgelden, ja dan komt dat wel heel nadrukkelijk naar voren, maar het kan ook om kleinere dingen gaan. In die zin zit het in principe, of het ook in de praktijk zo werkt is een andere, maar zit het wel verankert in de gemeentelijke organisatie.

Vraag 13a

I: In hoeverre wordt de armoede- en schuldenproblematiek integraal aangepakt hier binnen de gemeentelijke organisatie?

1460 R: Euh, ja nou de intentie is om het in ieder geval redelijk integraal te doen, je ziet het ook bij euh ja dat noem je dan SROI (Social return investment), bij inkoop wordt gekeken van euh, kan het ook bijdragen aan het weer aan het werk helpen van mensen met een uitkering, dat is hier met de bouw van het stadhuis gebeurt. Dat is heel nadrukkelijk een voorbeeld. Als je iets inkoop kijkt je dus ook van hoe kan het bijdragen dat mensen met een uitkering weer aan het werk komen.

I: En in de praktijk, werkt het dan ook zo?

1465 R: Ja, nou, ja dan wil je wel dat er mensen in Almelo aan het werk komen bij het stadhuis om maar wat te noemen, maar ja dan kan het ook zijn dat je niet kunt tegenhouden dat dit mensen uit een andere gemeenten zijn. Dat is dan misschien wel een knelpunt maar aan de andere kant ja, de intentie is er. En je kunt niet, de wereld houdt niet op bij de gemeentegrenzen van Almelo. De arbeidsmarkt is zeker regionaal, zo niet bijna landelijk.

1470 **Vraag 13b blijkt uit het voorgaande**

Vraag 13c

I: Nou dan echt de laatste vraag, in hoeverre denkt u dat burgers in de gemeente Almelo het armoede- en schuldenbeleid als samenhangend beschouwen?

1475 R: Euh ik denk dat dit heel erg tegenvalt. Dat is een hele negatieve kwalificatie. Euh en dat komt ook een beetje omdat euh, er doen zich situaties voor, er wordt bijvoorbeeld nieuwe regelgeving geïntroduceerd en daar wordt op gereageerd, om een voorbeeld te noemen...

I: Door de burgers bedoelt u wordt gereageerd?

1480 R: Nee, nee nee nee, daar wordt door de gemeente op gereageerd, en dan wordt gekeken naar die specifieke situatie. Hoe dit dan past in het geheel, ja dat wordt dan nog wel eens vergeten. En soms wordt je ook gedwongen door landelijke regelgeving, om een voorbeeld te noemen, er was eerst landelijke regelgeving ten aanzien van chronisch zieken en gehandicapten, WTCG, en een regeling compensatie eigen risico. Dan heeft de gemeenteraad gezegd van jongens we moeten collectieve aanvullende ziekteverzekering hebben en ambtenaren gaan dat uitzoeken, we willen dat hebben voor mensen tot 130% van het sociale minimum, terwijl wij voor andere regelingen andere inkomensgrenzen kennen. Ja, die 130% dat deden andere gemeenten ook, ja dan moet je dat weer volgen, ja en dan past dat niet en krijg je dus weer aparte regelgeving met andere regels dan de bijzondere bijstand en de WMO, met andere inkomensgrenzen. Wij hebben dan niet 110% voor de individuele bijzondere bijstand, maar dat is in de armoedemonitor gebruikt om vergelijkingen mee te kunnen maken. Dus ik vermoed dat de gemiddelde burger die in een euh, euh een armoedesituatie komt te verkeren, dat het daarvoor lastig is om te doorgronden wat er aan landelijke regelgeving maar ook gemeentelijke regelgeving mogelijk is, maar ook wat in andere organisaties mogelijk is.

I: Misschien kan het armoedepact daar nog een slag in maken?

R: Ja het is voor een gemeente een uitdaging om duidelijk te maken van nou hier heb je recht op en hier kun je naartoe, dat dit heel duidelijk is en dat duidelijk is wat de voorwaarden zijn omdat dit nu niet altijd duidelijk is.

I: Nou dat waren de vragen ik weet niet of u zelf aanvullingen/opmerkingen hebt?

1495 R: Nee, nou...

I: Ja dan wil ik u hartelijk bedanken voor dit waardevolle interview. Indien u het op prijs stelt, kan ik u aan het einde van mijn afstudeerperiode het eindrapport toezenden.

R: Ja, graag zelfs.

I: Oké, dat wordt dan wel ongeveer rond eind juli.

1500 R: Oké.

I: Nou hartelijk bedankt!

INTERVIEW 4: GEMEENTE HAAKSBERGEN

1505 I: Goedemiddag, allereerst wil ik u hartelijk bedanken voor de medewerking die u wilt verlenen aan dit interview. Ik voer dit interview uit in het kader van mijn bachelorscriptie voor de opleiding Bestuurskunde aan de Universiteit Twente. Dit onderzoek gaat over de overwegingen van negen Overijsselse gemeentelijke organisaties die ten grondslag liggen voor de manier waarop invulling wordt gegeven aan het armoede- en schuldenbeleid naar aanleiding van de extra middelen die gemeentelijke organisaties sinds 2013 vanuit het Rijk ontvangen. Het interview zal ongeveer een uur tijd in beslag nemen en zal worden opgenomen. De gegevens zullen anoniem verwerkt worden. Zullen we maar gewoon beginnen met de vragenlijst?

1510 R: Ja brand maar los.

Vraag 1

I: Op welke manier bent u, of zijn jullie betrokken bij het armoede- en schuldenbeleid hier in de gemeente?

R1: We zijn allebei beleidsmedewerker op de afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling, dus we zijn allebei betrokken bij de beleidsvoorbereiding.

1515 **Vraag 2**

I: Maatschappelijke Ontwikkeling heet dat hier? Ja prima. Dan, hoe groot is het aantal arme huishoudens hier binnen de gemeente Haaksbergen?

R1: Dat is een goede vraag, dat zou uit CBS gegevens moeten blijken, die heb ik niet paraat, ik euh, kan je alleen vertellen dat we zo rond de 370 bijstandsklanten hebben op dit moment, die horen zeker tot de doelgroep.

R2: Dat is ook altijd goed hé om dat in jaren te zien, want dat is de laatste jaren echt gestegen.

R1: Er zit een stijgende lijn in ja, van 200 in 2008 tot 370, zo'n beetje, even globaal hoor. Daarvoor is het ook wel eens wat hoger geweest maar het dieptepunt zat rond 2008 geloof ik en dat is weer geleidelijk gestegen.

I: Oké, dus de laatste jaren wel gestegen ja?

1525 R1: Ik heb geen zicht op het echte aantal arme huishoudens, dat ligt er een beetje aan wat je er onder verstaat hé...

I: Ja, ik heb hem extra een beetje algemeen gehouden, de een neemt 110% van het minimum, de ander neemt weer een andere norm dus ik denk ik formuleer hem algemeen, dus ik weet niet wat in de gemeente Haaksbergen wordt gebruikt?

1530 R1: Hier is die lijn ook nog wel een beetje wisselend. We hebben altijd 115% gehanteerd, toen heeft het voorgaande college gezegd, nee alles wat 100% telt is daarvoor relevant, maar het nieuwe college wil weer wat ruimer daarin denken. We zijn dus nu echt met de evaluaties enzo bezig, dus eigenlijk ben je net een beetje te vroeg...

I: Ja euh, dat hoorde ik al inderdaad...

1535 R2: Wat ik toevallig euh, vanmorgen kreeg ik de documenten, dat ging meer over het aantal zorgbehoevenden in de gemeente Haaksbergen, dat hadden ze ook uitgerekend, dat waren cijfers van 2014, dat Haaksbergen minder verdient gemiddeld dan euh dan de rest van Nederland, tenminste met minder dan modaal.

R1: Kun je me die ook doorsturen, die heb ik nog nodig...

I: Oké.

1540 R2: Toen dacht ik van nou Haaksbergen staat best wel bekend als een rijke gemeente, ik was er wel een beetje verbaasd over, ik weet niet precies hoe die cijfers, kijk Haaksbergen vergrijst ook, en er zitten ook daar altijd natuurlijk wel wat rijkere mensen bij. Misschien dat het ook daar, ik weet niet precies, volgens mij hebben ze dat niet alleen, ik weet niet hoe je dat berekent?

1545 I: Ja, volgens mij is dat elke keer weer anders. Ik dacht dat het CBS wel euh een redelijk, nouja brede norm als beroepsbevolking houdt, maar ik durf niet precies te zeggen hoe dat euh... Maar ja dat is wel opvallend inderdaad.

Vraag 2a

I: Om hoeveel kinderen gaat het daarbij, ik weet niet of dit dan te beantwoorden is?

R1: Nee dat heb ik zo niet paraat.

1550 **Vraag 2b**

I: Nee, euh, misschien wel, waar bevinden de huishoudens zich met name? De arme huishoudens in de gemeente Haaksbergen, is dat een bepaald stuk, of?

R1: Dat is niet echt onderzocht, ik heb er alleen een bepaald onderbuik gevoel bij maar daar heb je denk ik niet wat aan.

1555 R2: Haaksbergen heeft ook niet die schaal waarvan je kunt zeggen dat je echt heel veel mindere wijken hebt ofzo.

I: Ja zoals in een stad als Almelo, daar zie je echt dat bepaalde wijken dus meer problematiek hebben dan andere maar euh.

1560 R1: Nouja in Twente zie je wel een stukje historische oorzaak, het textielverleden. Dat heeft Haaksbergen ook, maar Almelo nog veel meer denk ik en Enschede ook. Maar relatief gezien hebben wij daar ook mee te maken. Dat betekent dat we toch wel vrij laagopgeleide euh bevolking hebben voor een deel. De indruk is dus dat Haaksbergen een rijke gemeente is, maar voor een deel van de gemeente geldt dat dus niet. Vrij veel, mag ik wel zeggen denk ik allochtonen, mensen die vanuit het textielverleden hier naartoe zijn gekomen. Ik geloof een 700-800 Turken, er zit een vrij grote moskee, daar zie je dat dus ook in terug, maar het heeft dus echt te maken met dat textielverleden.

I: Ja zeker, dat hoorde ik in Almelo ook met het textielverleden.

Vraag 3

I: Wat zijn voor uw gemeentelijke organisatie de belangrijkste beleidsdoelen ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid?

1570 R2: Nou goed, we hebben het nu nog heel algemeen hé. Met de decentralisaties hebben we ook gezegd van meedoen aan de samenleving is heel belangrijk. En het minimabeleid is daar ook onderdeel van, ook ondersteunend ten behoeve van de beleidsdoelen en ook andere beleidsterreinen.

I: Ja, dus niet specifiek echt preventie of specifiek echt alleen kinderen, maar vooral het meedoen?

R1: Meedoen is wel een speerpunt ja. Ook integraliteit is wel een belangrijke.

1575 I: Ja oké.

R1: We proberen dus wel niet alleen naar participatie te kijken maar dus ook in relatie met WMO, de jeugdwet en we zijn ook bezig om dat te organiseren in een loket functie.

I: Dus de integraliteit hier echt binnen de gemeente of euh?

R1: Ja binnen de gemeente.

1580 R2: Dat vinden we ook heel belangrijk, dat je op alle leefgebieden gaat kijken. Heel vaak wordt ook gezegd van als het binnen een gezin niet goed gaat, dat er veel meer speelt, misschien hebben de vader en moeder geen werk, hé of schulden en dat je dan ook echt kijkt van nou, wat pakken we nu als eerste aan en wat voor oplossing gaan we mee verder?

1585 I: Ja en vooral bij armoede zie je natuurlijk heel veel problemen die daaronder liggen of ermee te maken hebben of. Ja, oké.

Vraag 3a

I: Nou waarom is juist voor deze doelen gekozen?

R1: Euh ja dat zijn de uitgangspunten voor de participatiewet, maar ook voor WMO, ja...

1590 R2: We hebben natuurlijk veel meer nieuwe taken gekregen en dat maakt ook dat je verantwoordelijk bent, je bent ook financieel verantwoordelijk, des te belangrijker is het dat je preventief goed aanpakt en zo snel mogelijk euh interventies pleegt om te voorkomen dat het erger wordt op allerlei gebieden.

R1: Zowel maatschappelijk als financieel is dat euh...

R2: Ja.

Vraag 3b blijkt al uit bovenstaande

1595 Vraag 3c

I: Ja, inderdaad. Euh, in hoeverre zijn deze doelen in de tijd veranderd? Ik weet niet of er altijd al een armoedebeleidsplan was, of?

R1: Ja, er is heel veel op het gebied van armoede, maar niet een integraal beleidsplan ofzo.

I: Dat is op dit moment ook nog steeds niet, of is dat wel?

1600 R2: Daar wordt aan gewerkt.

I: Oké, ja ja, dat is dus wel een verschuiving in de tijd, dus dat nu echt naar een plan wordt gewerkt en dat het vroeger meer?

R1: Ad hoc beleid was ja.

R2: Ja de basis, kijk verordeningen hebben we gewoon hé.

1605 R1: Ja, en er is ook best wel heel veel, alleen de afstemming daartussen dat was te ad hoc, en dat gaat nu dus wel soepel.

R2: En dat zie je ook wel, als je kijkt in de tijd van dat je steeds integraler werkt. Voorheen was sociale zaken en welzijn twee verschillende werelden, nu is het Maatschappelijke Ontwikkeling, je komt dichterbij elkaar en euh dat maakt dat...

1610 I: Dat is dus ook iets dat in de tijd wel aan het veranderen is?

R2: Ja.

Vraag 4

I: Welke instrumenten worden door de gemeentelijke organisatie ingezet ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid?

1615 R1: Euh schuldenbeleid, bijvoorbeeld de stadsbank Oost-Nederland, samenwerking met andere instanties het project schuldhelpmaatje met kerkelijke instanties en vrijwilligers.

I: Oké, ja.

R1: En ook een noodfonds.

I: Ja, dat is speciaal hier iets uit de gemeente Hardenberg, euh Haaksbergen, sorry.

1620 R1: Je gaat zoveel gemeenten langs.

I: Ja...

R1: Nou goed dat is wel lokaal opgezet maar ik denk dat dergelijke initiatieven wel meer te vinden zijn.

1625 R2: Dat geldt denk ik ook voor het project vrijwilligers, daar worden seniorenvoorlichters opgeleid om juist bij andere oude mensen langs de deur te gaan en ook hen te wijzen op alle mogelijkheden die de gemeente biedt.

I: Oké, dus meer de bekendheid geven aan wat er mogelijk is hier euh?

R1: Ja.

I: Ik weet niet of er nog meerdere...

1630 R1: Ons eigen loket denk ik. Ons eigen loket, onze eigen regels en het is best nog wel een redelijk beleid hoor wat uitgevoerd wordt, we hebben een soort declaratiefonds, voor mensen die niet kunnen meedoen. Kinderen die naar een sportvereniging gaan bijvoorbeeld, dat kan gedeclareerd worden...

I: En dat is weer iets anders dan het jeugdsport en jeugdcultuurfonds?

R1: Het jeugdsportfonds werken we ook samen mee, geven we ook een bijdrage in, en we hebben een heel palet aan dingen bijzondere bijstandsmogelijkheden, goed dat zijn ook wettelijke dingetjes.

1635 I: En collectieve zorgverzekering?

R1: Ja, collectieve zorgverzekering, is niet wettelijk, Almelo doet dit niet, wij hebben dat opengesteld voor mensen tot 110% van het sociaal minimum, die kunnen daar een beroep op doen, dus een eigen risico kun je gewoon herverzekeren, eigen bijdrage en WMO, dus dat is best ruim. Kwijtschelding gemeentelijke belastingen, euh van dat soort dingetjes.

1640

Vraag 4a blijkt uit bovenstaande

Vraag 4b

I: Ja, ik weet niet of hier dan ook specifiek iets bij is voor kinderen, ja het jeugdsportfonds...

1645

R1: Ja het jeugdsportfonds is genoemd, en het eigen minimabeleid, dat is niet meer dan een verordening waarin lidmaatschappen gedeclareerd kunnen worden.

R2: Ja en dan in hoeverre zijn deze doelen in de tijd veranderd? Wat jij ook al aangaf, het is ook afhankelijk van welk college je hebt. Wij hebben te maken met gigantische bezuinigingen, er zijn een aantal projecten gewoon vanwege financiële reden wegbezuinigd, met name om financiële reden denk ik.

R1: Ja klopt, maar goed dat is de democratie en dat verandert ook wel eens een keer hé.

1650

I: Ja, dus dat is vooral door het college wat dan euh, op dat moment...

R1: Ja. Het vorige college was daar wat statiger in, die heeft een hele hoop wegbezuinigd en ook de inkomensgrens bijvoorbeeld op 100 gezet, het nieuwe college wil juist weer wat ruimhartiger zijn naar armoede, alleen het probleem is dat wij gewoon de financiële middelen niet hebben op dit moment, Haaksbergen staat onder toezicht, dus wil ja echt nieuw beleid, dan heb je toestemming van de provincie nodig.

1655

I: Oké ja...

R1: Dus het bestaande beleid mag je keurig uitvoeren, maar echt nieuwe dingen heb je gewoon echt toestemming voor nodig.

I: En het college, is dat dus ook echt heel erg veranderd, ook qua politieke kleur of euh?

1660

R1: Ja dat is volledig veranderd, de coalitie is oppositie geworden en net andersom.

I: Ohja?

R1: Ja, echt volledig veranderd.

Vraag 4c

1665

I: Ja dat zie je dan ook terug natuurlijk in het beleid. Nou de vraag van in hoeverre is het veranderd in de tijd is dan wel beantwoord denk ik hé? Ik weet niet of daar nog aanvullingen op zijn?

R1: Nou de coalitie oppositie is belangrijk, maar ook de financiële situatie van Haaksbergen is belangrijk, dat zijn de twee zaken die spelen.

Vraag 5

1670

I: In hoeverre wordt er binnen de gemeentelijke organisatie gebruik gemaakt van de businesscase integrale aanpak schuldhulpverlening die vanuit het Rijk aan gemeenten wordt aangereikt?

R1: Euh, ja de schuldhulpverlening is wel een keer euh herijkt er zit dus nog wel weer, een paar jaar geleden is er een keer een rekenkameronderzoek geweest met aanbevelingen. Euh schuldhulpverlening wordt integraal wel opgepakt, we hebben samen met de stadsbank en het maatschappelijk werk een bepaalde toegang. Dat is de driepoot waarbij vorig jaar ook nog het project schuldhulpmaatje erbij gekomen is.

1675

Vraag 5a valt gezien bovenstaande weg

Vraag 5b

I: Ja, hoe beoordeelt u de beleidsruimte die u vanuit het Rijk krijgt als gemeente met betrekking tot het armoede- en schuldenbeleid?

1680 R1: Ja nou zeg het maar, euh. Het wisselt ook nog wel een keer vind ik. Euh vanuit het beleid, door het Rijk wordt je ook wel verantwoordelijk gemaakt en leggen ze verantwoordelijkheden laag.

I: Helemaal met de decentralisaties natuurlijk...

R1: Ja decentralisaties ja, tegelijkertijd reikt de vrijheid niet verder dan de portemonnee, dus het wordt wel ingeperkt door de financiële mogelijkheden die je krijgt.

1685 I: En euh, die extra middelen die dus zijn verstrekt voor het armoede- en schuldenbeleid, dat is hier ook wel gewoon neem ik aan toegekend vanuit het Rijk?

R1: Ja klopt...

I: Moet de provincie daar ook nog weer toestemming op geven?

1690 R1: Waar je budget voor hebt mag je wel beleid voor voeren als we dat in de begroting hebben opgenomen. Daar zat ook weer een verschil met het vorige college en het huidige. Het vorige college wilde die extra middelen gewoon in de algemene pot stoppen, het huidige heeft dat eigenlijk weer teruggedraaid en heeft dat in de begroting nu ook weer opgenomen.

I: Oké, ja, en gaat dat dan ook nog ingezet worden echt speciaal voor preventie en kinderen wat dan de aanbeveling was of is dat iets wat...

1695 R1: Eigenlijk is er geen nieuw beleid voor gevormd, er waren gewoon tekorten ontstaan, ook bijvoorbeeld voor de bijzondere bijstand, en dat is daarmee opgevuld ja.

I: Ja, dat las ik ook wel meer, dat inderdaad daar onder andere het geld voor ingezet wordt.

R2: Het is voor ons nu wel om dat ook te herijken en te kijken van nou euh, wat willen we dan met het nieuwe beleid. Gaan we toch wat meer op preventie... Dat komt wel terug in oude beleidsnota's, maar goed inderdaad we kunnen het geld maar een keer uitgeven dus we moeten goed kijken wat de mogelijkheden zijn.

1700 I: Ja zeker, dat is dan een iets lastigere situatie inderdaad euh op die manier.

R2: Ja.

Vraag 6

I: In hoeverre onderscheid het armoede- en schuldenbeleid in uw gemeente zich van het armoede- en schuldenbeleid in andere gemeenten.

1705 R1: Ja dat is een lastige hé, ik heb daar niet helemaal zicht op. We werken samen met euh, beleidsmatig met Enschede, euh daar kijken we heel goed naar hun beleidsregels voor bijzondere bijstand enzo. De nieuwe ontwikkeling is dat we ons gaan richten op Hengelo in plaats van Enschede.

Vraag 6a

I: Oké, en waarom is dat dan?

1710 R1: Euh omdat de uitvoeringsorganisatie waarschijnlijk richting Hengelo gaat. Dat is nog even een toekomstplan op dit moment, maar het is wel heel sterk in ontwikkeling hoor, maar volgend jaar willen we de uitvoering nauw samen met Hengelo gaan doen. En dan gaan we ook het beleid denk ik richting Hengelo opschuiven.

I: Dus de uitvoering wordt nu nog door Enschede gedaan dan of?

1715 R1: Nee, de uitvoering gebeurt nu nog hier, maar voor beleidsregels bijzondere bijstand hebben wij nu nog in onze beleidsregels staan dat wij daar zelf niet in voorzien, daar geldt gewoon dat van Enschede. Dat gaan we ook straks wel veranderen.

Vraag 6b

I: Oké, ja, euh, nou in hoeverre speelt concurrentie ook een rol? Ik weet niet of dat euh...

1720 R1: Met andere gemeenten, nee dat denk ik niet, dat speelt geen rol.

R2: Ja, want hoe zie je die vraag ook?

I: Ja meer euh ook is bijvoorbeeld in een gemeente, wordt daar heel veel meer geld verstrekt voor een bepaalde groep minima in vergelijking met een andere gemeente, of is daar een soort van nouja strijd, je kunt het natuurlijk niet zien als economische concurrentie maar...

1725 R1: Nee er zit geen concurrentie in de zin van strijd, er zitten natuurlijk wel verschillen in. Ik denk dat wij een wat ruimhartiger minimabeleid hebben dan dat Almelo dat bijvoorbeeld heeft.

1730 R2: Ja en je ziet wel eens, maar dat speelt zich meer in de politieke sfeer af zeg maar, dat het college ook wel eens gevoed wil worden van omringende gemeenten maar ook dat de raad het gebruikt van hé, dat het in het politieke spel wel gebruikt wordt. Nu zijn wij daar bezig met beleid maken, we hebben binnenkort een afspraak in Hengelo, juist omdat wij daar dan mee gaan samenwerken. Maar nu ben ik ook al aan het kijken van hé, hoe zien de beleidsplannen van andere gemeenten eruit, wat kunnen we daarvan overnemen?

R1: Je kunt er van leren juist...

I: Ja, die vraag komt zo ook nog even terug. Ja komt zo terug.

R1: Concurrentie klinkt een beetje negatief, zo bedoelen wij hem niet.

1735 I: Nee dus niet in de negatieve zin, maar juist ook om wederzijds voordeel ja.

Vraag 7

I: In hoeverre wordt het armoede- en schuldenbeleid hier in Haaksbergen beïnvloed door het armoede- en schuldenbeleid van andere gemeenten?

1740 R1: Ja we kijken dus wel heel goed naar elkaar. Wat in Hengelo is uitgevonden gaan wij niet nog een keer uitvinden, dat kun je het beste overnemen als het goed is.

R2: En daarbij kijken we ook wel naar gemeenten die vergelijkbaar zijn als de gemeente Haaksbergen. Er zijn wel een aantal gemeenten die heel vaak dan weer euh...

1745 R1: Binnen het Twentse verband worden een heel hoop dingen al samen gedaan... Euh er is een regionaal portefeuillehouder overleg, euh dat is meer gericht op de arbeidsmarkt, ik weet niet of dat onderdeel van je vragen uitmaakt. Daar is juist afgesproken dat wij elkaar niet concurreren op de arbeidsmarkt, dat we niet meer loonkostensubsidie gaan geven dan Hengelo of Enschede dat doet, omdat je elkaar dan, ja de arbeidsmarkt is regionaal en dat houdt niet op bij de gemeentegrens. Er is een arbeidsmarktregio en dat is Twente en daar gaan we elkaar niet beconcurreren. Maar ook op het gebied van armoedebestrijding, de stadsbank is een gemeenschappelijke regeling die eigendom is van al die gemeenten zelfs nog buiten Twente,

1750 van een aantal gemeenten uit de Achterhoek, ik meen 22 gemeenten ofzo zijn eigenaar van die bank. En dan beconcurreren je elkaar niet en steun je elkaar alleen maar.

Vraag 7a

I: En euh vergelijkbare gemeenten, is dan Hengelo ook een vergelijkbare gemeenten of bedoelt u dan echt euh...

1755 R2: Euh nee dan bedoel ik bijvoorbeeld Borne, Wierden, Losser.

R1: Ja gemeenten van vergelijkbare omvang, grensgemeenten vaak.

I: Euh, in welke manier vergelijkbaarheid, omvang inderdaad, maar ook omdat het grensgemeenten zijn?

R1: Ja en sociale samenstelling denk ik, ook dat is belangrijk. We vergelijken ons soms wel eens met Losser omdat Losser ook een grensgemeente is, dezelfde omvang heeft.

1760 R2: Wij hebben twee kleine kernen en een vrij groot centrum, dat heeft bijvoorbeeld Borne ook, dat zit ook tegen Hengelo aan en heeft ook twee kernen, zodat je op die manier kijkt van wat is vergelijkbaar. Maar Hengelo nu dus automatisch omdat we daar heel erg mee samenwerken.

I: Precies, maar die is natuurlijk wat groter in omvang.

1765 R2: Ja en die is ook nog wel vrij ruimhartig hé. Kijk daar zit wel verschil in, kijk als je in Hengelo een SP wethouder op sociale zaken hebt zitten is dat toch net iets anders dan een VVD'er.

I: Ja, goed in bepaalde opzichten is het dus euh... ja.

Vraag 7b, c

I: Nou waarom juist deze organisaties, daar hebben we het net over gehad. In hoeverre leren gemeentelijke organisaties onderling van elkaar ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid?

1770 R1: Ja goed, dat zijn vaak de 'best practices'.

I: En heeft u ook een voorbeeld van zo'n 'best practice'?

R1: Nouja goed de collectieve zorgverzekering toch wel. Dat wordt echt wel met elkaar afgestemd. En dan kun je als Haaksbergen niet zelf met Menzis gaan onderhandelen, dat is echt een grote organisatie, die zien ons met een paar honderd klanten niet aankomen dus dat ga je dan gewoon echt samen doen.

1775 I: Ja dus efficiëntievoordelen dan?

R1: Ja maar ook iets meer gewicht qua onderhandelingen.

1780 R2: Maar dat is inderdaad toch wel heel mooi hoor die Twentse samenwerking, ook voor de andere decentralisaties daar wordt gewoon heel veel gezamenlijk gedaan, dan kun je met elkaar toch veel meer van de grond krijgen. We hebben ook niet altijd de kennis in huis, zo eerlijk moeten we ook zijn als kleinere gemeente, de specialisaties.

I: Oké, ja, dat hoor ik ook veel.

R1: Ja kijk Enschede heeft ergens tien man op zitten en hier heb je dan een halve fte.

Vraag 8

1785 I: Jazeker dat is zeker een verschil. In hoeverre bestaan er tussen gemeentelijke organisaties vergelijkbare situaties (omstandigheden) ten aanzien van het armoede- en schuldenprobleem?

R2: Opzich hebben we dat al een beetje beantwoordt denk ik.

Vraag 8a,b blijken uit bovenstaande al

Vraag 9

1790 I: Ja ik neem dat mee uit de vorige antwoorden. Dan vraag 9, op welke doelgroepen in de gemeente Haaksbergen heeft het armoede- en schuldenbeleid betrekking?

R1: Ja, op dit moment zijn er niet specifiek doelgroepen maar we kijken echt wel naar individuele situaties, euh, de klant centraal, maatwerk.

R2: Ja dat zeggen we ook steeds hé van maatwerk is wel echt een hele belangrijke.

1795 R1: En dat is nu juist wel het voordeel van een kleine gemeente, dat je hier echt wel maatwerk kunt regelen. Ik kan me voorstellen dat het in Enschede anders is, dat je je daar echt richt op bepaalde doelgroepen.

I: Ja, dus eigenlijk in principe voor iedereen?

R1: Ja het moet voor iedereen in de gemeente openstaan, oud of jong.

1800 R2: Wat we nu wel gaan doen, we zijn echt bezig met nieuwe beleidsvorming, dat we inderdaad in gesprek gaan met de partijen die in het begin genoemd zijn van nou welke projecten we hebben, en dan gaan we ook met de kerkelijke organisaties in gesprek maar ook met de participatieraad, we hebben een nieuwe participatieraad gevormd, de WMO raad is niet meer actief, en een aantal andere adviesorganen ook niet meer.

Vraag 9a blijkt uit bovenstaande

1805 **Vraag 9b**

I: Dus dat die ook betrokken worden euh, ja, ja hier staat ook bij b op welke manier worden doelgroepen betrokken bij de beleidsvorming, dus onder andere door die participatieraad?

R1: De participatieraad ja. Alle raden zijn daarin opgegaan.

I: Dat is alleemaal één geworden nu?

1810 R2: Ja, de adviesfuncties zijn in ieder geval opgegaan in de participatieraad.

R1: Het is gewoon nu één adviesorgaan.

R2: Ja, dus dat is voor ons ook heel prettig. In het verleden was het zo dat je vier verschillende adviezen kon krijgen die ook nog wel eens tegenstrijdig waren.

R1: Makkelijker, want je weet gewoon waar je terecht kunt. Soms overlapte het elkaar nog wel eens iets.

1815 I: Oké dat heb ik ook nog niet eerder gehoord, vaak is het de oude cliëntenraad of iets dergelijks.

Vraag 9c

I: Is de samenstelling van doelgroepen in de tijd veranderd? Is het gewoon altijd al iedereen geweest?

R1: Het is altijd al iedereen geweest ja.

1820 R2: Ja je had in het verleden toch ook wel, hoe noem je dat, dat je generiek euh iedereen een euh toekenning kon doen wat nu niet meer mag euh.

R1: Ja de categoriale vorm van bijzondere bijstand bijvoorbeeld, dat je een eenmalig extraatje gaf aan een bepaalde groep, daar geeft het Rijk niet zoveel mogelijkheden meer voor.

I: Nee dat is nu individueel.

R1: Ja het moet echt individueel, maatwerk enzo.

1825 **Vraag 10**

I: In hoeverre zijn er onderling in een bepaalde doelgroep verschillen te zien in kenmerken en gedrag? Nouja dat hoef ik eigenlijk niet op te noemen, dat is dus voor iedereen. Maar zijn er specifieke kenmerken en gedrag te zien in de gemeente of is het gewoon dat iedereen meer als één soort wordt gezien?

R1: Iedereen als één soort, we discrimineren niet op soorten, haha..

1830 I: Misschien verkeerd geformuleerd maar euh...

R1: Nee dat is inderdaad het maatwerk, dat is juist het voordeel van een kleine gemeente zodat je je niet hoeft te beperken tot andere soorten. Maar we zijn nog volop aan het voorbereiden met de evaluatie dus misschien komt er wel uit dat we ons toch gaan richten op bepaalde doelgroepen.

R2: Preventie is daarin ook heel belangrijk.

1835 R1: Preventie is wel een belangrijke ja, in onze beleidsregels bijzondere bijstand staat nu wel een zinnetje, stel voor dat er een wachtlijst ontstaat, dan hebben gezinnen met kinderen voorrang op die wachtlijst. Dat komt in de praktijk niet voor maar gezinnen met kinderen hebben wel voorrang.

Vraag 11

1840 I: Ja oké, dan elf, met welke maatschappelijke organisaties werkt de gemeente samen ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid?

R1: Ja diaconie, caritas, schuldhulpmaatje, de stadsbank Oost-Nederland, SMD, het welzijnswerk dus het project vrijwilligers, gemeentelijk belastingkantoor en die voeren dat gewoon uit voor ons. Menzis, maar dat is ook een contract hé.

Vraag 11a

1845 I: Tussen haakjes ja. Hoe verloopt deze samenwerking?

1850 R2: Ja daar kun je geen één algemeen antwoord op geven omdat je zulke verschillende partijen hebt en ook allemaal verschillende belangen. Een organisatie als maatschappelijk werk en een welzijnsinstelling daar heb je een subsidierelatie mee, dus dan ga je met elkaar, dan heb je daar gesprekken over, door de bezuinigingen wordt het steeds scherper en zakelijker. Maar zoals een kerkelijke organisatie die heeft ook wel belangen dus ja.

R1: Ja die faciliteren we alleen maar, we proberen steeds meer regie te voeren over een aantal dingen, maar soms is het ook alleen maar faciliteren en dingen mogelijk maken.

R2: Dat is ook wel een rol waar de gemeente steeds meer naartoe wil, echt een regie voerende organisatie en ook sowieso flink afslanken waarbij we de uitvoering bij andere partijen neerleggen.

1855 I: Dus meer die zelfredzaamheid...

R2: Ja en daarbij ook dat als ze ideeën hebben, dat ze het ook zelf uitvoeren.

R1: Ja zelfredzaamheid is wel een belangrijk begrip, dat is echt wel iets waar we naar kijken, ook eigen verantwoordelijkheid ook met schuldenproblematiek van wat kun je nog zelf daaraan doen, wat kan je omgeving doen en dat je daarna pas een beroep doet op die overheid.

1860 I: Ja, dus iets meer die terugtrekkende overheid?

R1: Ja toch wel meer die terugtrekkende beweging.

Vraag 11b

I: In hoeverre doen zich knelpunten in de samenwerking voor, dus echt met die partijen die net opgenoemd zijn?

1865 R1: Ja je moet wel de goede rol waar kunnen maken als gemeente, dus we moeten daar meer monitoren en sturen.

I: Ja.

1870 R2: Je ziet daar ook een stukje verzakelijking, wij moeten een heel heldere opdracht formuleren, zij moeten hele heldere resultaten, en om dan nog te monitoren, de vrijblijvendheid die is er in de loop van de jaren wel afgegaan.

R1: Ook met organisaties als maatschappelijk werk, dat is echt een andere relatie.

I: En die organisaties onderling, kunnen die elkaar ook vinden of loopt dat meer langs elkaar heen?

1875 R1: We proberen dat, we hebben een nieuw loket, de noaberpoort, daar proberen we die regierol wel vorm te geven, daar zitten onze WMO consulenten, maar ook werk en inkomen van financiële zaken, maar ook het maatschappelijk werk, LOES opvoedondersteuning, de mantelzorg, scala.

I: Oké dus daar proberen jullie één aanspreekpunt te zijn.

R1: Ja, ik zeg niet dat het ook meteen altijd allemaal goed gaat.

1880 R2: Nee daar wordt wel volop aan gewerkt en we hebben ook gezegd van, eigenlijk hebben we daar ook twee teams in voor ondersteuning, we hebben een preventief team (voorliggend gericht op eigen kracht), als dit alleen niet voldoende is en er is maatwerk nodig dan hebben we een sociaal team en die kunnen dan een beschikking afgeven, die kunnen de specialisatie zorg inkopen, maar een preventief team is eigenlijk wel eerst voorliggend en euh die, daar hebben we ook qua profilering nog wel wat te winnen. Nu hebben we ook gezegd van we gaan de opdracht wegleggen bij het preventieve team, waar al die organisaties in zitten en jullie komen samen met een plan waarin jullie aangeven hoe je denkt daar verder vorm aan te geven. Dus ze
1885 gaan met elkaar aan de tafel, daar hoeven wij niet altijd bij te zijn, wij geven alleen de kaders en randvoorwaarden en dan verwachten we over een aantal maanden van nou euh...

I: Ook eigen initiatief?

R2: Ja en dat is ook voor ons wel een nieuwe rol, en de ene keer loopt het beter dan de andere keer. Soms denk je van nou euh...

1890 I: Dan wil je ze wel even een zetje geven ja...

R2: Ja maar euh met deze partijen komt het wel goed.

Vraag 11c

I: Ook hier, in hoeverre is de samenwerking in de tijd veranderd? Ik weet niet of er iets in veranderd is of dat het in de toekomst gaat veranderen?

1895 R2: Het gaat nu meer zakelijk meer met een subsidierelatie en ja wat jij ook net noemde de facilitering en de sturing die euh, die vrijwilligersorganisatie die wordt ook gewoon wel anders. Voorheen konden we daar denk ik meer mee dan nu, dat zie ik nu ook van euh dat wij best wel wat vrijwilligersorganisaties ook steunen en dat wij notulen maakten en, dat kan gewoon niet meer, ze zijn zelf verantwoordelijk en jullie moeten het doen.

1900 R1: De participatieraad, voorheen waren ze gewend dat wij een secretaris leverden en dat mogen ze nu lekker zelf uitzoeken.

I: Nee precies, dat soort taken, ja duidelijk.

Vraag 12

I: In hoeverre werkt de gemeentelijke organisatie samen met andere gemeentelijke organisaties? Ik hoorde net al Enschede en Hengelo?

1905 R1: Ja gemeente Hengelo-Borne voor de uitvoering van de participatiewet, bijstand eigenlijk. Dus dat is één uitvoeringsorganisatie en wij willen daarbij gaan aansluiten.

R2: Ja en waarom gebeurt dit?

R1: Ja dat heeft te maken met schaalgrote denk ik en met professionaliteit. Toch wel goedkopere uitvoering.

I: Ja.

1910 R1: En kwetsbaarheid hé, onze afdeling sociale zaken heeft veel kwetsbaarheid.

Vraag 12b

I: Ja. Nou hoe verloopt deze samenwerking, dat kunt u natuurlijk nu nog niet aangeven, euh, ik weet niet of er nog een samenwerkingsverband is met een andere gemeente op dit moment of nouja de afgelopen jaren?

1915 R1: Dit is denk ik de belangrijkste, voor schuldhulpverlening is dat de stadbank, voor zelfstandigen is er ook nog een aparte regeling binnen de bijstandswet. Dat is ook een regionaal orgaan, het ROZ, zit in Hengelo, dus daar werken we vanaf 1 januari mee samen maar dat staat los van Hengelo- Borne nog weer.

1920 R2: Misschien kunnen we iets zeggen van hoe verloopt het. Kijk veranderingen, sommige mensen staan open voor veranderingen en sommige mensen zijn daar wat starrer in en dat kan wel betekenen dat een werkplek daadwerkelijk gaat veranderen. Sommigen zijn positief en anderen negatief, ik bedoel het doet wel wat met de organisatie.

I: Ja natuurlijk.

1925 R1: En dat geldt niet alleen voor bijstandsklanten, wij krijgen daar zelf ook heel veel mee te maken en bij elke verandering geldt dat er koplopers zijn die voorop lopen en een groep die zegt van ho wat gebeurt er.

I: Dus positief en negatief inderdaad ja.

Vraag 12c

I: En in hoeverre doen zich knelpunten voor in de samenwerking? Ik weet niet of dat nu al te beantwoorden is?

1930 R1: Nee het is feitelijk een reorganisatieproces waar we in komen en in zitten.

R2: Kijk, ook automatisering is een punt dat soms wel knelpunten geeft, dan zijn we een bepaald pakket gewend en afhankelijk van Hengelo, dan is dat wel iets minder. Voorheen was het om de hoek en als je vastliep.

I: Ja het staat iets verder weg natuurlijk...

1935 R2: Ja er zit wat minder flexibiliteit in.

R1: Ja binnen het automatiseringspakket zijn we al overgegaan naar Hengelo dus dan maakt niet meer uit of je hier zit of in timboektoe, de computer kun je op afstand... de server staat in Hengelo.

I: Oké. Ook hier weer, in hoeverre is dit in de tijd veranderd?

R1: Ja het is dus heel sterk veranderd.

1940 R2: Wat wel belangrijk is om te benoemen is dat het college het belangrijk vindt dat Haaksbergen, Haaksbergen blijft, dat het een zelfstandig college blijft en dat het ook lokaal beleid blijft voeren. Dit zijn allemaal randvoorwaarden, de back office, maar daar moet de burger geen last van krijgen. Ook voor een aanvraag, je moet wel naar de Noaberpoort blijven kunnen komen, het moet niet zo zijn dat de burger daarvoor naar Hengelo moet gaan.

1945 R1: Beleidsmatig en financieel wil Haaksbergen graag baas in eigen huis blijven, het college wil ook graag kunnen blijven besturen, euh en de dienstverlening naar de burgers is voor ons belangrijk, dus ook de toegang tot euh voorzieningen moet gewoon hier kunnen. Voor een aanvraagje bijzondere bijstand hoef je niet op de fiets naar Hengelo, het moet gewoon zo georganiseerd worden dat dit hier ook kan plaatsvinden.

Vraag 12d

1950 I: Precies ja. En zitten jullie daar echt middenin en is het sinds een half jaar of euh?

R1: Ja, nee het is wel maanden denk ik. De intenties zijn al wat langer, het is iets langer dan maanden, het is al een paar keer uitgesteld. De intentie is nu 1 januari 2016, maar ik sluit niet uit dat we nog tegen zoveel problemen aanlopen dat het weer een half jaar opschuift. Dus dat durf ik nog niet te benoemen.

R2: Ja maar dit zijn ook echt wel hele grote processen hoor, dus dat is niet euh...

1955 I: Nee zeker, ja zeker. Niet van de ene op de andere dag geregeld natuurlijk, nee.

Vraag 13

I: Welke gemeentelijke afdelingen binnen de gemeentelijke organisatie dus hier in Haaksbergen zijn bij het armoede- en schuldenbeleid betrokken?

1960 R1: Wij vanuit maatschappelijke ontwikkeling, de afdeling sociale zaken voor uitvoering, ruimtelijke ordening, andere organisaties die in de Noaberpoort zitten denk ik. Als die organisaties die net al zijn opgenoemd.

Vraag 13a, b

I: Ja. In hoeverre wordt armoede- en schuldenproblematiek integraal aangepakt? Ik denk dat dit al ten sprake is gekomen? En doen zich hierin ook knelpunten voor of loopt dat wel euh?

1965 R1: Nou het proces vormt zich nu nog, een preventief team en een sociaal team in de Noaberpoort zijn gewoon in ontwikkeling op dit moment dus niet alles gaat goed, dat kan ook niet.

I: Dus leerpunten...

R1: Ja leerpunten en verbeterpunten zullen er altijd zijn.

1970 R2: Wat we wel belangrijk vinden, je vraagt ook welke afdelingen binnen, dat we wel beleid en uitvoering erbij betrekken. We gaan ook echt gesprekken aan met mensen uit de praktijk, dat zij niet het gevoel hebben van oh daar wordt ergens beleid gemaakt en wij zitten euh... Het is ook wel een proces zeg maar dat je elkaar steeds makkelijker weet te vinden, we proberen ze er wel nauw bij te betrekken.

Vraag 13c

I: In hoeverre denkt u dat burgers in de gemeente Haaksbergen het armoede- en schuldenbeleid als samenhangend beschouwen?

1975 R1: Daar hebben we nooit onderzoek naar gedaan, dat weet ik niet. Nee dat durf ik niet te zeggen.

1980 R2: We zijn dus nu bezig met van nou hoe gaan we het nieuwe beleid vormgeven, hoe gaan we het aanpakken procesmatig en ik heb inderdaad ook wel even met de wethouder daarover gespard van hoe ver gaan we nu de burgers bevragen hierover en dat was best een lastige omdat je dan heel erg verwachtingen gaat wekken. Daarom hebben we ervoor gekozen het nu even bij de participatieraad neer te leggen en het daar ook even te houden. Het zijn natuurlijk manieren omdat wij ook eerst moeten kijken gezien onze financiële positie, dat we niet te hoog verwachtingen scheppen.

I: Nou dit waren de vragen, ik weet niet of jullie zelf nog aanvullingen of opmerkingen of toevoegingen hebben?

1985 R2: Nou je gaat het verder uitwerken, hoe zien we, je zegt we gaan het niet, wel anoniem, wordt dit wel verwerkt in de bijlage als Haaksbergen of hoe moet ik het zien?

I: Sommige gemeenten willen dus niet de gemeentenaam erbij hebben, dus dat is afhankelijk van wat de gemeente wil. Ik wil met mijn begeleiders nog overleggen of ik het A, B, C, D ga noemen of dat dit voor gemeenten die dat niks uitmaakt het er wel in laat staan en voor de andere niet, ik ben daar zelf nog niet uit.

R2: Ja het is ook afhankelijk wat je ervan maakt, dat we wel even lezen van euh...

1990 I: Nou ik kan het ook eerst opsturen hoor, dat ik de uitwerking opstuur, het interview hoe ik het dus uittyp. Ik typ het dus uit als bijlage zodat ik zelf voor mijn verslag de conclusies kan trekken van de ene gemeente doet dit de andere gemeente doet dat, maar dan niet met naam genoemd.

R2: Hebben wij daar bezwaar tegen denk je?

R1: Ik heb geen idee waarom wij er bezwaar tegen zouden hebben.

1995 I: Oké, nou dan wil ik jullie hartelijk bedanken voor dit waardevolle interview!

INTERVIEW 5: GEMEENTE HELLENDORRN

I: Goedemorgen, allereerst wil ik u hartelijk bedanken voor de medewerking die u wilt verlenen aan dit interview. Ik voer dit interview uit in het kader van mijn bachelorscriptie voor de opleiding Bestuurskunde aan de Universiteit Twente.

2000 Dit onderzoek gaat over de overwegingen van negen Overijsselse gemeentelijke organisaties die ten grondslag liggen voor de manier waarop invulling wordt gegeven aan het armoede- en schuldenbeleid naar aanleiding van de extra middelen die gemeentelijke organisaties sinds 2013 vanuit het Rijk ontvangen. Het interview zal ongeveer een uur tijd in beslag nemen en zal worden opgenomen. De gegevens zullen anoniem verwerkt worden. Zou ik gewoon de vragen maar van voor af aan euh...

2005 R: Ja en maak uitstapjes die nodig zijn.

Vraag 1

I: Prima, euh, allereerst op welke manier bent u hier binnen de gemeente Hellendoorn bij het armoede- en schuldenbeleid betrokken?

2010 R: Nou ik ben euh beleidsmedewerker, beleidsmedewerker met name op het onderdeel inkomen en dat betekent de bijzondere bijstand, minimabeleid en in mijn pakket zit ook de schuldhulpverlening. En dan daarnaast ook nog cliëntenparticipatie en euh contactpersoon met de diverse organisaties, vrijwillige organisaties in de gemeente op het terrein van ja zeg maar wat minima en armoedebestrijding bestrijd.

Vraag 2

I: Oké, ja, duidelijk. Dan hoe groot is het aantal arme huishoudens binnen de gemeente Hellendoorn?

2015 R: Ik heb daar een uitdraai van gemaakt, even vinden waar ik hem heb gelaten, ja goed dat is afhankelijk van euh...

I: De norm...

R: Wat verstaan we onder armoede.

I: Ik merk dat dit overal anders is, de een neemt 110% de ander 115%.

2020 R: Nou goed bij ons is het was fluctuerend, het is voor de ene regeling hebben we 100% bijvoorbeeld kwijschelding houden we 100% aan en euh als we het hebben over individuele inkomenstoeslag houden we 105% aan, als we het hebben over minimaregelingen houden we 110% aan, als we het hebben over de collectieve zorgverzekering wat ook een vorm is van armoedebestrijding dan houden we 130% aan. Nou goed en hier heb je de aantallen staan, euh, dit zijn objectieve aantallen, aantallen die wij bij lange na niet
2025 halen. Als we kijken naar ons minimabeleid, dat is 110% dan bereiken we ongeveer tussen de 500-600 huishoudens. En als je dan hier zal kijken dan zal dat ongeveer de helft zijn.

I: Ja, oké.

R: Maar dat is dus net wat voor definitie je aanhangt.

I: En waarom zijn nu al die verschillende normen anders, dat het niet overal hetzelfde is?

2030 R: Dat heeft meestal een financiële achtergrond.

I: Oké, dus het budget wat beschikbaar is.

R: Ja, ja. Kijk als we minimabeleid hebben, dat is eigenlijk historisch gegroeid, afhankelijk hadden we een minimabeleid van 115% bij andere gemeenten 100% en 120% maar wij kozen voor 115%, een aantal jaar geleden is door de wetgever bepaald dat het maximaal 110% mag zijn.

2035 I: Oké.

R: Daar zijn wij op blijven zitten en dan is het een financiële overweging om het weer op te rekken.

Vraag 2a

I: Ik weet niet of u ook weet om hoeveel kinderen het daarbij om gaat?

R: Dat staat hier ook bij, het aantal kinderen, ja dat is dit.

2040 I: Oké, ja, en dan is het ook weer de 110% of is dat ook weer verschillend?

R: Euh, voor kinderen, ja kinderen hebben we niet echt een specifiek beleid op, het enige wat wij specifiek voor kinderen hebben is het jeugdsportfonds en dat is 110% en het minimabeleid dat is ook wel deels voor kinderen dat is ook 110%, het merendeel is 110%.

I: En dat zijn dus 570 euh...

2045 R: Ja en dan bereiken we ongeveer 200 kinderen.

Vraag 2b

I: Ja, oké. Ik weet niet of u ook weet waar de arme huishoudens zich in de gemeente Hellendoorn bevinden? Is dat nog verschillend of is dat algemeen?

2050 R: Ik heb dat niet op wijkniveau, dat gaat mij ook vrij ver om dat te doen, maar goed als er wat kennis is van bijstandsuitkeringen en dergelijke dan zie je wel dat er gebieden zijn en wijken zijn, straten zijn waarin het wat hoger is.

I: Ja precies.

R: Maar in zijn algemeenheid is het wel redelijk verdeeld.

I: Ja, oké.

2055 R: Ja je ziet natuurlijk wel waar sociale woningbouw is, daar is natuurlijk wat meer minima. Ja, als je een villawijk hebt dan, ja.

I: Ja logisch.

Vraag 3

2060 I: Dan de beleidsdoelen, wat zijn voor uw gemeentelijke organisatie de belangrijkste beleidsdoelen ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid?

R: De belangrijkste is participeren, dat dus iedereen mee kan doen in de maatschappij en daar min of meer een afgeleide van is de vergroting van de zelfredzaamheid, dat is iets wat wel de laatste jaren nadruk heeft gekregen van euh mensen moeten zichzelf kunnen redden, alleen dan wel met de omgeving. En daarin ook maatschappelijke organisaties daarin.

2065 I: Dus dat is voornamelijk het beleidsdoel?

R: Ja.

Vraag 3a

I: Waarom is juist hiervoor gekozen?

R: Dat is eigenlijk wel een beetje divers. Aan de ene kant ingegeven door de regelgeving, en euh...

2070 I: Dus de participatiewet bedoelt u dan of?

R: Ja ook, maar ook al daarvoor wij hebben, ik weet niet of je dat wat zegt, de kanteling, dat is een, dat is denk ik wel typisch wat overheidsbeleid is, overheidsbeleid is van euh meer van mensen moeten dingen zelf gaan doen. In het verleden was het zo van de overheid regelde alles van wieg tot graf, van...

I: De verzorgingsstaat...

2075 R: Ja de verzorgingsstaat die we hebben en dat wordt euh wat neer gestapeld en dat is ook door economische omstandigheden ingegeven en nu zie je dat gewoon mensen meer dingen zelf gaan doen. En dat wordt privatisering genoemd, marktwerking, maar het komt allemaal op hetzelfde neer van de overheid trekt zich terug, de bemoeienis van de overheid trekt zich terug en euh, dat zie je dus ook op dit gebied. Als we het hebben over euh minimabeleid en schuldhulpverlening, wij noemen dat trouwens schulddienstverlening.

2080 Dat past er dan ook beter bij, dat betekent dus dat wij de mensen zelfredzaam maken en wij verlenen dan een dienst om dat traject door te kunnen lopen.

I: Dus ook weer een beetje in de trend van de terugtrekkende overheid.

R: Ja, ja. Dat betekent niet dat we geen hulp verlenen hoor.

Vraag 3b

2085 I: Duidelijk. Ik weet niet, is er ook een speciaal beleidsdoel voor preventie en kinderen waar dus die extra middelen voor ingezet zijn of is dat geen beleidsdoel?

2090 R: Nou de extra middelen, daar begon ik het verhaal mee, de extra middelen die zijn wel binnen gekomen maar daarmee zijn eigenlijk de bezuinigingen wat weggepoetst, euh, wat hier de politiek heeft gezegd is van minimeer beleid laten we in stand. Dat is al een heel moeilijk iets van wat is dat dan? Is dat dan dat de regels hetzelfde blijven of is het dat de uitgaven hetzelfde blijven. Nou goed als de uitgaven hetzelfde blijven en je moet het met meer mensen verdelen dan betekent dat in mijn ogen wel degelijk dat er een beleidswijziging nodig is. En euh daar zitten als ik dat wat objectief bekijk zit daar een beetje, gaan we een beetje heen en weer van in ieder geval de middelen blijven in stand, daar wordt niet op bezuinigt, maar doordat het aantal groter is, wordt er toch min of meer in gesneden. En dan is het een kwestie van niet de regels worden aangepast maar de interpretatie van de regels wordt aangepast. Het wordt wel allemaal wat strakker.

2095 I: Vandaar dat het dus ook niet specifiek een doel is?

R: Nee dat is niet specifiek een doel.

Vraag 3c

I: In hoeverre zijn de doelen in de tijd veranderd? Nu is het dus vooral de zelfredzaamheid, participatie?

2100 R: Ja maar dat is al voordat de extra middelen kwamen. Het wordt nu nog een keer versterkt door de participatiewet waarin duidelijk aangegeven wordt dat ook bijzondere bijstand activerend moet zijn zoals de staatssecretaris dat zo mooi noemt, en activerend betekent van dat in ieder geval maatwerk moet worden verleend, dus geen categoriale bijstand dat ook verboden is vanaf 1 januari. En dus dat betekent maatwerk en het betekent ook dat je moet kijken van hoe dus de zelfredzaamheid kan worden vergroot. Dat betekent niet per definitie dat gevraagd wordt dat het ook verkregen wordt, dat maakt ook dat je wat makkelijker een integrale aanpak kunt doen. En een integrale aanpak, integrale aanpak ten aanzien van de persoon.

2105 I: Ja precies, dat is ook nog weer een euh...

R: Ja dat loopt hier ook een beetje door elkaar, dan is even de vraag van wat versta je eronder. Dat is trouwens nog altijd moeilijk.

2110 I: Ik merk dat gemeenten dat ook anders opvatten, de een vat het op van integraal binnen de gemeente dus, afdelingen die samenwerken binnen de gemeente, gewoon echt de organisatie, de ander ziet het weer juist met maatschappelijke partijen, dus ja.

2115 R: En dan is het ook nog op cliëntniveau, persoonsniveau. Juist bij de schuldhulpverlening is een integrale aanpak, dat betekent in mijn ogen dat je de problemen analyseert van wat is de situatie, maar ook wat is de oorzaak van die problemen en dat je met een integrale aanpak ook die problemen aanpakt.

I: Ja, dus de achterliggende problematiek inderdaad.

R: Ja vaak is dat beter want dan heb je zelfredzaamheid en het is ook duurzaam, tenminste dat hoop je dan.

Vraag 4

2120 I: Ja precies. Welke instrumenten worden door de gemeentelijke organisatie ingezet ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid?

2125 R: Ja dat vond ik een hele lastige want wat versta je onder instrumenten, ik heb ze even voor mijzelf als volgt gezet: Communicatie en informatieverstrekking, elke uitkeringsgerechtigde krijgt een informatiemap, waar de rechten en plichten staan. Daar staat ook euh informatie over gemeentelijke regelingen en instanties die er zijn, euh website en folders, nieuwsbrieven, voorlichtingsbijeenkomsten en cliëntenparticipatie. Schulddienstverlening dat begint altijd met een adviesgesprek, dus vooral kijken van...

I: En dat wordt door de gemeente zelf gedaan?

2130 R: Ja dat gebeurt in de gemeente zelf, en ook door eigen medewerkers. Dus dat is communicatie en informatievoorziening. Dan financieel dat is het verstrekken van uitkeringen, bijstand. Euh ook subsidie aan de lokale vrijwilligersorganisatie en dan hebben we de instrumenten van de stadsbank. De stadsbank, ken je het fenomeen?

I: Ja ik hoorde het meer.

2135 R: Nou goed met name de budgetbeheer euh maar ook schuldbemiddeling, schuldsanering en het verstrekken van een lening. En dan euh faciliterend dat is met name het inzetten van re-integratie instrumenten, dat is een heel scala, loonkostensubsidie maar ook dat mensen op een euh leertraject worden gezet, omscholing kan, dus alles wat de arbeidspositie verbeterd valt daaronder. Nouja goed dan hebben we de instrumenten van de stadsbank als trainingen, ja mentaliteitsveranderingen, algemeen maatschappelijk werk, die verlenen we subsidie dus indirect komt dat ook. Lokale organisaties, de vrijwilligersorganisatie hebben steun in elkaar daarin en euh die geven ook de dienstverlening. En juridisch dan euh is daar de handhaving en dan wordt 2140 onder andere gebruik gemaakt van de sociale recherche Twente. Sociale recherche Twente is een samenwerkingsverband van Twentse gemeenten op het gebied van sociale recherche en dat is euh ja hun taak is iets breder, het gaat om naleving van regels en euh daar zitten ze in preventieve sfeer maar ook repressief. Dus dat is ook de organisatie die eventueel een proces verbaal opmaakt als er fraude is gepleegd. En alles wat ertussen zit. Maar ze gaan daar ook mee op huisbezoek, puur als preventie en dergelijke. Volgens mij is dat 2145 het euh als we het over instrumenten hebben.

I: Ja daar kan ik zeker wel wat mee.

**Vraag 4b blijkt uit bovenstaande al
Vraag 4c**

2150 I: Nou ook hier weer, in hoeverre is dit in de tijd veranderd? Is het altijd op deze manier zo geweest?

R: Nou wat ik net al aangaf, er is een tendens om euh maatschappelijke organisaties wat nadrukkelijker te betrekken, en maatschappelijke organisaties versta ik dan onder de vrijwilligersorganisaties die we in Hellendoorn hebben en wat we eigenlijk het liefste willen is van dat we de euh organisaties faciliteren en dat die organisaties zoveel mogelijk de dingen uitvoeren, dat heeft als praktisch voordeel dat euh dat de 2155 uitvoeringskosten van de gemeente omlaag gaan.

I: Is het nu nog zo dat de gemeente echt daar meer de regie in heeft of hebben die organisaties dat al wel?

2160 R: Ja dat is een samenspel die er is. Aan de ene kant zie ik, als ik kijk naar een Voedselbank, dat komt gewoon spontaan op. Dat is een inwoner in Hellendoorn die zegt van ik vind dat er een Voedselbank moet komen, dat de mensen die daar een beroep op moeten doen niet naar Almelo moeten. Aanvankelijk is dat zodanig gedaan van euh, Almelo organiseert dat en er zijn vrijwilligers die de voedselpakketten in Almelo ophalen en dan hier verdelen. Aanvankelijk ging dat op een parkeerplaats, nou dat is niet wat je wilt. Toen werd het in een gebouwtje gedaan en euh de volgende stap is wij willen onze eigen Voedselbank hebben. Dat is wel het mooie voorbeeld ervan is nou goed, diegene zocht steun bij de gemeente. Dus beleidsmatig waren we daarop tegen, en dat ben ik eigenlijk nog steeds want ja goed, wij horen geen voedselbank te hebben. Ons systeem moet 2165 zodanig zijn dat dit niet nodig is, maar goed uiteindelijk is het ervan gekomen en het mooie ervan is dat allerlei organisaties die er al waren daarin participeren, dus er is een technisch bestuur gekomen en daar zitten mensen in met de initiatiefnemer, maar daarnaast ook de organisaties die er al zijn. En daarmee krijg je ook een mooi samenspel van het geheel en krijg je ook een afstemming van het geheel. Mensen kennen elkaar dus euh.

2170 I: Ja en dan is de rol van de gemeente eigenlijk nog maar klein?

R: Ja alleen een kwestie van stimuleren en eventueel de problemen oplossen. Maar vooral mensen bij elkaar brengen en af en toe een beetje meekijken.

Vraag 5

2175 I: Nou dan vraag vijf, in hoeverre wordt er binnen de gemeentelijke organisatie gebruik gemaakt van de businesscase integrale aanpak schuldhulpverlening die vanuit het Rijk aan gemeenten wordt aangereikt?

2180 R: Nou dat was voor mij een moeilijk iets, ik kende het niet en euh toen ben ik even gaan googelen, gewoon even gaan kijken en dan denk ik van, ik heb het wel gezien. Ik heb het wel gezien van de voorbeelden van Enschede en van Almere, voorbeeld van Amsterdam. Euh, maar ik heb dat niet als businesscase integrale aanpak gezien. En euh, ja dus ik heb daar ook niks mee gedaan. En het project van Enschede was al wel bekend, en het project van EropAf, dat doen we hier al jaren. Dus ja...

I: Geen nieuws onder de zon...

R: Nee voor mij was dat niet zo nieuw, dus daar is ook niks mee gebeurt. Maar ik heb het ook niet als zodanig herkent.

2185 I: Ja ik hoor het heel veel. Ik heb het zelf gelezen in de kamerbrief van Jetta Kleinsma als soort van handvat aan gemeenten. Ik was vooral benieuwd van in hoeverre is dat gebeurt en krijgen gemeenten die handvatten ook daadwerkelijk?

R: Ja nou die dingen zijn er wel. Effectieve schuldhulpverlening, er worden ook wel allerlei rapporten uitgebracht en de stukken aan de kamer en dergelijke. Maar dit heb ik niet gezien als een scenario die je zou kunnen voeren.

2190 I: Nee, nee dat is duidelijk. Vraag a lijkt er een beetje op, dus die haal ik maar weg.

R: Oh ik wil daar nog wel graag wat over zeggen.

I: Oh ja, nou kijk dat mag zeker.

2195 R: Nou het gaat over vroegsignalering en preventie. Preventie, met name preventie is een hele lastige voor gemeenten. Van hoe pak je dat aan en natuurlijk vind je het belangrijk dat er preventief wat wordt gedaan want voorkomen is beter dan genezen, dat is duidelijk. Euh, nou goed ik heb me voor mijzelf afgevraagd van wat hebben we dan gedaan. Nou in ieder geval informatievoorzieningen die je hebt. Maar wat wij in het verleden ook hebben gedaan is dat wij bijgedragen hebben aan een lespakket voor Reggesteyn, we hebben heel nadrukkelijk subsidie verleent om een lespakket te maken, die duurzaam gebruikt moet gaan worden, dan hebben we niet gecheckt of dat gebeurt. Om een lespakket te maken dat dus met name ook aandacht is voor schuldhulpverlening en met name de preventie van hoe ga je om met je geld en hoe voorkom je dat je in de problemen komt. Euh, nou en verder hebben we euh, hier een vrijwilligersorganisatie BOOM, budget op orde maken, dat is het geloof ik, ja. Maar dat is een project of een ja organisatie die euh bij mensen thuis komt en zorgt dat de administratie op orde is. En euh ook zorgt dat het huishoudboekje in evenwicht komt. Tenminste de adviezen daarin geven. Dat betekent dat als mensen toeslagen niet aanvragen, dan zorgen zij ervoor dat dit wel gebeurt. Als er meer uitgaven zijn dan is het euh discussie over van waar kun je nu snijden, het budget dus op orde maken. Dat zie ik dus wel als preventie want je ziet dus ook dat mensen daar gewoon zelf spontaan aan kunnen kloppen, dat hoeft nog niet gelijk problematische schulden te zijn. Nou dat is wat ik van preventie wil vertellen. En vroegsignalering, euh, dat is eigenlijk ingebed in onze werkprocessen en met name de consultants voor de bijstand en voor de WMO, dat zijn mensen die in de gezinnen komen en waar ook financiën aan de orde komt. Dus die hebben inzicht in van wat er gebeurt, en euh, ja daar, die maken dat bespreekbaar. Dan hebben we nog periodiek een overleg met allerlei dienstverlenende instellingen, MDO overleg, multidisciplinair overleg. Daar worden ook schulden gesignaleerd en wordt dus ook de schuldhulpverlening aangeboden, en euh in Hellendoorn gaan we er ook op af. Achterstanden in huur, energieleveringen en zorgpremies.

2215 I: Ja dus met de woningbouw?

2220 R: Ja daar hebben we afspraken mee gemaakt, met de woningstichting hier, en dat is de grootste verhuurder. Hier is een hele intensieve afspraak gemaakt, daar is ook periodiek overleg met diverse mensen. En euh dan gaan we erop af via een huisbezoek. Dat betekent van dat we zeggen van we hebben gemerkt dat u achterstanden hebt. Sommige mensen worden boos, sommige zijn dankbaar dat je binnen komt. En wij bieden gewoon de schuldhulpverlening aan dus wij bieden aan wat mogelijk is.

I: Oké, en dat is dus ook echt in een vroeg stadium dat dit gebeurt?

2225 R: Nou bij huur bijvoorbeeld is als er twee maanden huurachterstand zit dan gaan we erop af. Energiebedrijven, aanmaningsbestuur dan gaan we erop af. Bij de zorgverzekering is het twee maand, nee even kijken, volgens mij is het drie maand achterstand. Dan zijn het relatief nog kleine bedragen. Maar het is wel het signaal van dat er misschien problemen zijn.

I: En u zei net preventie is lastig, maar merkt u dan dat dit ook werkt of euh?

R: Het kan niet anders dan dat het bijdraagt, maar of het voldoende is dat weet ik niet, dat kun je moeilijk meten.

I: Ja, er wordt in ieder geval wel best wat aan gedaan als ik het zo hoor.

2230 R: Ja en we hebben hier nog een pilot gehad van het schuldhulpmaatje. Dat is een landelijke organisatie en BOOM is daar ook bij aangesloten. Het is een euh, ze hebben gecertificeerde vrijwilligers die budgetbegeleiding doen. Die hebben hier een euh, onder andere hier, ik geloof in vijf gemeenten een pilot gedraaid, en euh de pilot houdt in dat via google wordt bijgehouden wie zoekt op schulden en relevante termen, euh dat hebben ze gekoppeld met de adressen waar betalingsachterstanden zijn. Die bestanden zijn

2235 ook ergens in Nederland. Daarmee kun je detecteren in welke straat schuldenproblematiek is. En euh het idee is dan om dan gericht daar, de gemeente gaat dit wat te ver hoor moet ik zeggen.

I: Ja dat kan ik me voorstellen.

R: Dit gaat ons te ver.

I: Intensieve taak natuurlijk...

2240 R: Ja dat, maar het raakt ook de privacy van mensen. Het staat een beetje haaks op de zelfredzaamheid. Maar het is wel euh, het is wel een manier en euh nouja goed het frappante, de rapportage die eruit kwam, dat zijn dus wel de straten die bij ons ook wel in beeld zijn.

I: Dus wel een soort bevestiging?

Vraag 5b

2245 R: Ja inderdaad. Nou en dan nu dus jou vraag. Ik heb het idee dat er voldoende ruimte is voor. Kijk de beperking is wel de financiële ruimte, maar euh juridisch gezien is er best iets te vinden als je dingen wilt gaan doen.

I: Ja, oké.

Vraag 6

2250 I: Dan vraag zes, In hoeverre onderscheid het armoede- en schuldenbeleid hier in de gemeente Hellendoorn zich van het armoede- en schuldenbeleid in andere gemeenten?

R: Dat vind ik heel lastig om te beantwoorden. Want het idee dat ik heb is dat in Hellendoorn hebben we een zeer actieve cliëntenraad, euh en die zijn heel actief met allerlei dingen, ik heb daar ook even zelfs een tweede boekje van, die mag je meenemen.

2255 I: Dat brengen ze zelf uit?

R: Dit brengen ze zelf uit, als je erin bladert, dat zijn organisaties en die doen dan hun verhaal over in welke wijze ze bijdragen aan de armoedebestrijding?

2260 En euh dat is niet voor de tweede keer, maar kijk ze gaan naar die mensen toe, ze interviewen de mensen of instellingen en euh nou goed daarin, het werkt als een olievlek moet ik zeggen van, bedrijven en instanties zien dat en goed die willen dan ook in het boekje komen. En ja je komt alleen in het boekje als je het onderschrijft dat je aan armoedebestrijding meehelpt.

I: En waar wordt dit dan uitgebracht, alleen binnen de gemeente of wordt het verspreid?

R: Het wordt verspreid binnen de gemeente. In eerste instantie is de doelgroep de minima. Dus en zelf verspreiden ze dat ook.

2265 I: Dus dat ja, dat is zeker wel iets waarin de gemeente zich onderscheid...

R: Ja en ik heb het idee dat dit het typische is voor Hellendoorn, er zijn heel veel vrijwilligers die zich met name inzetten en bekommeren om minima. En euh dat valt mij echt typisch op hier. Wat verder van belang is, dat ook de politiek er euh gewoon het minima en schuldhelpverlening in stand wil houden, dat is heel nadrukkelijk binnen de raad aandacht voor en je ziet ook dat er op allerlei manieren aandacht voor wordt gevraagd.

2270 I: En daar zijn alle partijen het euh...

R: Ja dat is unaniem.

I: Unaniem, ja oké dat is ook niet overal het geval.

R: Nee maar goed, we hebben hier vijf, zes partijen dus. Maar zelfs de oppositie, die is het er ook mee eens.

Vraag 6a

2275 I: Kunt u ook aangeven waarom dat zo is?

R: Ja dat weet ik niet, ik weet niet wat vrijwilligers beweegt om dat zo te gaan doen en ook de politiek euh weet ik niet, er is wel een hele goede samenwerking en misschien stimuleert dat elkaar of versterkt dat elkaar.

Vraag 6b

2280 I: In hoeverre speelt concurrentie daarbij een rol? Nou dat is niet economische concurrentie maar meer gemeenten onderling, is daar een vorm van concurrentie in te zien of?

2285 R: Euh, nou ik zie dat niet zo. Ik weet wel van als we, dan heb je het over het re-integratiebeleid, we hebben in Hellendoorn het talentenportaal, dat is dat uitkeringsgerechtigden een korte CV maken en dat dit via internet benaderbaar is voor werkgevers. Dus als een werkgever een vacature heeft kan hij daar zelf een kandidaat bij zoeken. Dat is vrij uniek en wat ik dus merk is dat de gemeente dit graag wil promoten en dit graag naar buiten wil brengen. In die zin is dat wel concurrentie, van nou je wilt wel graag laten zien dat je iets nieuws hebt en euh dat het werkt. Nou goed, waar gemeenten ook wel naar kijken als je het hebt over van euh, als je de lijstjes hebt van minimabeleid, waar scoor je, nou dat soort dingen.

I: Ja precies.

2290 R: Maar het is niet zo van dat je zegt van ik wil perse de beste zijn. Maar het is ook de vraag van wat is de beste.

I: Ja dat is ook een discussiepunt.

R: Ja, maar goed wij zijn wel trots op dat we veel vrijwilligers hebben.

Vraag 7

2295 I: In hoeverre wordt het armoede- en schuldenbeleid hier in de gemeente Hellendoorn beïnvloed door het armoede- en schuldenbeleid van andere gemeentelijke organisaties?

R: Ja, ik heb, ik snap die vraag niet zo goed, wij hebben niet zoveel gemeentelijke organisaties?

I: Gewoon hier omliggend bedoel ik.

R: De andere gemeenten?

I: Ja, ja.

2300 R: Nou je kijkt er wel naar en je probeert ook wel dingen samen te doen en eenvormig beleid te krijgen. Want ook gemeenten zijn genoodzaakt om samen te werken om daar euh ja effectiever te kunnen zijn, efficiënter en effectiever te kunnen zijn. Als concurrentie zie ik dat niet.

I: Nee precies, nee dit staat er ook los van hoor moet ik zeggen.

2305 R: Ja, nee het is geen rivaliteit of iets dergelijks en als je kijkt op Twents niveau werken we ontzettend veel samen. Ook in dit terrein werken we samen, we hebben, goed dat is ook wel gedwongen samenwerking.

I: En in welke zin gedwongen?

2310 R: Nou Nederland is ingedeeld in een aantal regio's, qua arbeidsmarktbeleid en daarmee, daar moet je dus mee samenwerken, dus Twente is gewoon één gebied waarin dingen op elkaar afgestemd moeten worden. In die zin ben je gedwongen om te gaan samenwerken met weliswaar een lokale kleur. En dan is het gewoon een volgende stap, als je dan toch samenwerkt, dan zoek je elkaar op en euh ja goh als iemand het idee heeft, dan ga je dat omarmen. En dat is niet een kwestie van concurrentie of rivaliteit, nee.

Vraag 7a

I: Welke gemeentelijke organisaties, gemeenten, gaat het daarbij om? Is dat vooral regio Twente?

2315 R: Euh we hebben de WT4, dat is Hellendoorn, Rijssen-Holten, Wierden en Twenterand. Euh, dat word, die samenwerking wordt groter als je het hebt over sociale werkvoorziening dan hebben we er zes, dat is regio Almelo. Wat hebben we nog meer, maar ik zie dat het steeds meer gaat naar veertien, dus Twente.

I: Ja precies, daar wil het in de toekomst dus ook meer naartoe?

Vraag 7b

I: Ja. Euh, Waarom juist deze organisaties?

2320 R: Goed regio Twente en Almelo is al heel lang een samenwerking.

I: Dus van vroeger uit is dat meer?

R: Ja nou dat is zo gegroeid.

I: Gewoon meer de buurgemeenten?

2325 R: Ja, ja, en dan zie je dat dit iets meer uitgebreid is. Zo is de sociale recherche ook ontstaan. Dat was eerst met Almelo maar is later gefuseerd met Hengelo en daar kwam Enschede en Oldenzaal ook bij, en dan ben je weer op Twents niveau. De stadsbank is wat groter, die heeft ook nog de Achterhoek erbij.

Vraag 7c

I: In hoeverre leren gemeentelijke organisaties onderling van elkaar ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid?

2330 R: Ja goed, dat is die samenwerking.

Vraag 8

I: Ja. Dan in hoeverre bestaan er tussen gemeentelijke organisaties vergelijkbare situaties of omstandigheden? Is de problematiek bijvoorbeeld hetzelfde?

2335 R: Ja dat is euh, de grote gemeenten hebben andere problemen dan de wat kleinere. En gemeenten die ertussen in zitten heeft een euh mengeling. Ik heb het idee bijvoorbeeld als het over schulddienstverlening gaat dat Enschede dat op een heel andere manier aanpakt dan euh Hellendoorn en euh dat die problematiek ook gewoon heel anders is. Kijk als ik in Enschede vertel dat we al jarenlang erop af gaan als er huurachterstand is, dan staan ze te kijken van hé.

2340 Nou goed kijk Enschede heeft dus ook één van die businesscases van de samenwerking met Menzis, nou dat is hier al jaren en daar hoeven wij geen pilot voor op te starten. Dus ja de problematiek...

I: Dus vooral de omvang verschilt?

R: Ja, ja, maar ik denk inhoudelijk van euh, de schuldenproblematiek is niet wezenlijk anders dan andere gemeenten, nee.

Vraag 8b

2345 I: Oké, nou in hoeverre beïnvloedt dit de vorm en inhoud die gemeentelijke organisaties geven aan het armoede- en schuldenbeleid?

R: Ja, ik heb niet het idee dat dit echt euh van invloed is.

Vraag 9

2350 I: Nou dan de doelgroepen, op welke doelgroepen in de gemeente Hellendoorn heeft het armoede- en schuldenbeleid betrekking?

2355 R: Nou daar hebben we het in het begin al over gehad, ik zal het schema nog eens pakken. Dus voor minimabeleid is er de 110%, dus dan gaat het met name om mensen met een laag inkomen dus ook mensen zonder vermogen. En bij schuldenproblematiek, schuldenbeleid dat richt zich in principe op iedereen want dat is niet inkomensafhankelijk. Dat is ook iemand die een topinkomen heeft, die kan best problematische schulden hebben, en vaak zijn het problemen van nog grotere orde dan mensen met een laag inkomen.

I: Ja dat zal.

R: Ja goed dat is niet één op één.

Vraag 9a

I: En het is niet zo dat kinderen of ouderen echt een doelgroep zijn?

2360 R: Euh, nee dat is, ik heb me ook afgevraagd waarom doen we dat niet, maar voor minima maar ook voor schuldhulpverlening hebben we niet dat we zeggen van een bepaalde doelgroep die gaan we extra benamen. Euh, dat laat niet ongelet dat we wel wat specifieke regelingen hebben voor kinderen, maar daar richten we niet specifiek het beleid op, ook ZZP'ers niet, daar is wel beleid voor maar we hebben dat niet specifiek, nee.

Vraag 9b

2365 I: Op welke manier worden deze doelgroepen betrokken bij de beleidsvorming?

2370 R: Nou, ik heb het net gehad over de cliëntenraad en dan hebben we nog een WMO raad, dat zijn de vertegenwoordigers van de doelgroep en die laten zich ook voeden door de doelgroep, daar zit gewoon een organisatie weer achter. En een of twee keer per jaar, nee een a twee keer per jaar nodigen wij cliënten uit om bij een bijeenkomst te komen en die bijeenkomst is met name gericht om te horen van euh, wat vinden alle cliënten van het geheel en dat zijn dus echt gesprekken één op één van euh geef maar aan wat je wil.

I: En daar wordt ook actief aan deelgenomen of euh?

2375 R: Nou dit keer was het euh, dat is echt heel euh heel wisselend. Ik merk dat er ook enige schroom voor is. Al moet ik zeggen de laatste bijeenkomst, dat waren er tussen de 20-30, als we het hebben over uitkeringsgerechtigden hebben we het over 400 huishoudens, dan vind ik het heel laag, maar wat mij opviel is dat de groep heel openhartig was.

I: Oké.

2380 R: En niet alleen negatief, ook positief, dus ook de dingen die goed gaan benoemen. En euh, ja goed er waren heel veel vrouwen. Dat is kennelijk ook een doelgroep die er zit. Wat mij opviel is, wat ze dan missen is één of andere klusdienst. Gewoon een klusdienst, vrijwilligers als er een wasmachine of fiets stuk is, nou goed dat is wel iets van euh.

I: Ja je hebt de stichting Present hé...

R: Wij hebben hier het reparatiecafé, dat is nog maar net gestart, dus ja kijken of we daar iets mee kunnen.

I: Dus de betrokkenheid is er wel?

2385 R: Ja die is er wel. En dan hebben we steunpunt minima, dat is ook weer een vrijwilligersorganisatie die de minima ondersteunt, maar goed dat is een luisterend oor, die coördinatoren hebben we vrij frequent contact mee.

Vraag 9c

I: Ja oké. Is de samenstelling van de doelgroepen in de tijd veranderd?

2390 R: Nee, maar ik denk wel dat de doelgroepen in de tijd zijn toegenomen. Schuldhulpverlening daar zie je wel een tendens dat ook mensen met een hoger inkomen aankloppen.

Vraag 10

I: Nou in hoeverre zijn er onderling in één bepaalde doelgroep verschillen te zien in kenmerken en gedrag?

R: Nee, dat is niet te beantwoorden.

Vraag 10a en b worden gezien de tijd en bovenstaande weggehaald

2395 Vraag 11

I: Met welke maatschappelijke organisaties werkt de gemeentelijke organisatie samen ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid?

2400 R: Daar heb ik een mooie folder van dus die neem ook maar mee. Dat is het hulpfonds, die biedt algemene financiële hulpverlening. Dan stichting BOOM de financiële begeleiding. De Voedselbank, één keer per week een pakket. Het steunpunt minima, daar hebben we het net over gehad. Dan hebben we hier ook nog de huiskamer, dat is een locatie waar, een ontmoetingsplek waar iedereen binnen kan lopen en het idee is dat als mensen problemen hebben, dan kunnen ze dat met de gastheer of gastvrouw bespreken, die kent de sociale kaart dus die kan doorverwijzen en eventueel mensen inschakelen. Dat is iets wat zich nog moet bewijzen, het is vorig jaar geopend en euh ik heb het idee dat het niet echt een stroom mensen krijgt, maar goed dat euh

2405 dat moet zich bewijzen. Het cliëntenplatform hebben we het over gehad, een actieve groep die ook zelf erop af gaat. De stadsbank, algemeen maatschappelijk werk, Reggesteyn als school voor preventie.

I: Dat gebeurt nog steeds?

R: Ja, ja. Euh, woningstichting en het jeugdsportfonds. Dat hebben we allemaal geloof ik al gehad.

I: Ja het meeste is aan bod gekomen, oké.

2410 Vraag 11a

I: En hoe verloopt deze samenwerking?

R: Over het algemeen is dat een goede samenwerking, en een deel van de instanties worden ook gesubsidieerd en als je subsidie verstrekt heb je ook al snel ergens een band mee. Maar dat betekent ook dat je verantwoording vraagt en dat je wilt weten wat ze doen, eventueel bijsturen.

2415 I: En onderling verloopt het ook goed tussen die organisaties?

R: Nou goed, dit is een folder die gezamenlijk is uitgebracht en daar zie je dus dat het perfect samenwerkt. Wat ik ook merk, zelfs de hulpverlening wordt op elkaar afgestemd. Het kan niet zo zijn dat je naar de voedselbank gaat en ook naar het hulpfonds voor een voedselpakket, want dat doet het hulpfonds dus ook, die gaat soms met mensen boodschappen doen, het kan dus niet en en. En als dat wel gebeurt, wordt dit op

2420 elkaar afgestemd.

I: Ja precies, duidelijk.

Vraag 11b

I: Ik weet niet of er zich überhaupt dan knelpunten voordoen in de samenwerking?

2425 R: Nou daar zijn wel incidenten, euh ik zie geen structurele knelpunten, ik zie steeds meer dat ze steeds meer met elkaar gaan samenwerken. Ik vind het heel positief, een positieve ontwikkeling.

Vraag 11c

I: Ja, nouja de vraag van in hoeverre is de samenwerking in de tijd veranderd?

R: Steeds meer en steeds intensiever samenwerken. En dat is met name gekomen door de voedselbank.

Vraag 12, a, b,

2430 I: In hoeverre werkt de gemeentelijke organisatie samen met andere gemeentelijke organisaties? Nou dat is ook al een beetje teruggekomen in het WT4 verband, hoe verloopt ook deze samenwerking?

2435 R: Dat is een kwestie van vallen en opstaan. Ja, het zijn echt pieken dat het wel werkt en ook pieken dat het niet werkt. Ik heb niet het idee dat euh, nou bestuurlijk wil men wel, ik denk dat ambtelijk de noodzaak of de wil er onvoldoende is. Maar dat is een waarneming die ik doe hoor. Dat is wel echt een persoonlijke waarneming, ik weet niet of dat door iedereen zo wordt gezien? Maar dat mag toch of niet?

I: Ja zeker, zeker weten.

Vraag 12c

I: Nou in hoeverre doen zich daar knelpunten in voor?

2440 R: Nou de samenwerking is er niet altijd doordat bestuurlijk-ambtelijke verschil. En je kunt wel hele mooie plannen maken, maar als je het niet gaat uitvoeren komt er niks van terecht.

Vraag 12d

I: In hoeverre is ook dit veranderd in de tijd?

R: Euh, ik denk dat het in de tijd gaat veranderen, ik denk dat we genoodzaakt zijn om steeds meer samen te werken.

2445 I: Dus ook in breder verband, echt regio Twente meer?

R: Ja de regio Twente wordt als ik een toekomstbeeld mag schetsen, dan heb ik het idee van euh, dat er nog wel lokaal gemeentehuizen zijn maar dat de backoffice en alles wat daarachter gebeurt, dat dit gewoon centraal gaat gebeuren, ik heb het idee van hier komen nog de loketten, maar alles wat daarachter gebeurt, wordt steeds meer centraal.

2450 I: Ja, en vind u dat een goede ontwikkeling of?

2455 R: Nou, mijn ideale beeld is dat de hele overheid dus alles wat met overheid te maken heeft, dus ook de Rijksoverheid en provincie, dat dit via gemeentelijke loketten gaat. Gemeenten staan dichterbij de mensen en euh mensen moeten gewoon naar één loket kunnen en daar alles kunnen regelen. Mijn ideale beeld is dat er een kruisbestuiving plaatsvindt, dat het probleem dat iemand heeft ook daar worden opgelost, en hoe dat dan in de achterhoede gaat en hoe dat gevecht gaat, dat maakt niet zoveel uit, maar daar moet het naartoe.

I: Dat het ook voor de burger duidelijk is.

R: Ja dat is voor mij de ideale situatie, dus ook met de belastingdienst en het UWV. Ik hoop nog een keer dat ik dat meemaak.

I: Nou, ik weet het niet, wie weet...

2460 R: Nou goed, heel veel dingen kunnen al wel, we gaan wel steeds verder op digitalisering en automatisering, als je kijkt het UWV, daar kom je al niet meer binnen, alles loopt via internet en euh nou bij de belastingdienst is het ook al heel veel via internet, dus het zou best eens kunnen zijn dat de dienstverlening via internet gaat, en als je echt een gesprek wilt hebben dat je dan naar de gemeente gaat.

2465 Maar dan zie ik ook andere instanties, ook gemeenten, daar krijg je niemand meer aan de telefoon of het loket die weet wat je moet doen.

I: Ja steeds meer digitaal.

2470 R: Ja en dat is het UWV ook, dat hoor ik ook van mensen van euh, ik krijg niemand aan de telefoon. En die ze wel aan de telefoon krijgt die zegt van nou kijk maar daar en daar op en meld het maar. Ja. Dat vind ik trouwens een foute beweging. Ik vind dat je wel de menselijke mate moet hebben. Je moet de mensen kunnen zien, de mensen hoeven niet alles op te lossen.

I: Zeker, ja nee en dat kan ook niet altijd.

R: Nee ook dat, er zijn ook oudere mensen die niet meer bedrijvig zijn.

I: Ja, zeker, en dat wordt wel steeds meer verwacht.

Vraag 13

2475 I: Welke gemeentelijke afdelingen dus echt hier binnen de gemeente Hellendoorn zijn bij het armoede- en schuldenbeleid betrokken?

2480 R: Euh, nou goed, wij zeggen dat wel als een gemeente, met één mond praten, en dat is eigenlijk denk ik ook wel voor een heel groot gedeelte is dat zo, er is wel degelijk de samenwerking tussen gemeentelijke afdelingen om het armoede- en schuldenbeleid... Dat betekent van als we bij het zwembad een tariefverhoging hebben dan gaan we kijken van welke invloed heeft dit voor de minima. En dat is bij belasting en afval ook zo. Er wordt gekeken van in hoeverre dat nog behapbaar is en in hoeverre dat gecommuniceerd gaat worden. Dus ja, we zeggen dat we een integraal beleid hebben, ook daar zijn wel wat knelpunten, de een weet soms niet van de ander wat die precies doet.

I: De intentie is er wel?

2485 R: Ja en onze organisatie is zodanig opgebouwd, we hebben drie clusters en euh de clusterhoofden zijn, is een directieteam en daar komt in principe alles samen.

I: Ja, oké.

Vraag 13a

I: Dan de vraag in hoeverre wordt het armoede en schuldenprobleem dan integraal aangepakt?

2490 R: In die zin is het wel integraal aanpakken, ja.

I: Ja.

Vraag 13b

I: Knelpunten, u gaf al aan, wat is dat dan vooral, dat dingen dan nog langs elkaar heen lopen?

2495 R: Ja dingen lopen langs elkaar heen. En de een weet niet wat de ander doet. En euh dan denk je van ja als je met drie clusters bent, moet het toch makkelijk, maar binnen het cluster geeft het soms nog problemen, binnen teams geeft het soms nog problemen, dus ja dat is een kwestie van mensenwerk.

I: Precies, ja.

Vraag 13c

2500 I: Dan als allerlaatste nog, in hoeverre denkt u dat burgers in de gemeente Hellendoorn het armoede- en schuldenbeleid als samenhangend beschouwen?

R: Deze twee onderdelen, die vraag stond er niet bij of wel? Maar schulden en minimabeleid, of daar samenhang is?

2505 I: Ik denk dat burgers dat wel ervaren als samenhang, want wij noemen dat ook altijd één adem. Dat wordt ook wel uitgedragen als een vorm van minimabeleid, dus ik denk dat het wel zo ervaren wordt, maar ik ben van mening dat het totaal iets anders is.

2510 R: En ik begrijp eigenlijk ook niet, ik heb er wel eens over nagedacht waarom dat in gemeenteland altijd bij dezelfde medewerker wordt gelegd, of in ieder geval binnen hetzelfde team, want euh, schuldenproblematiek is zo iets anders dan armoedebestrijding dus het heeft eigenlijk niks met elkaar van doen. Dus ja ik weet niet wat het is. Want als we het over schulden hebben, wat ik al zei, ook iemand die kapitaalkrachtig is kan best problematische schulden hebben, en dat heeft helemaal niks met de minima te maken.

I: Ja. Nou euh, dat waren de vragen, ik weet niet of u zelf nog aanvullingen hebt, of?

R: Nee, je hebt ook nog gevraagd om stukken, ik heb hier wat voor je.

I: Hartelijk bedankt. Indien u het op prijs stelt kan ik u aan het einde van mijn afstudeerperiode mijn rapport ook toezenden.

2515 R: Graag zelfs.

I: Het wordt wel in juli hoor.

R: Oh dat maakt niet uit.

INTERVIEW 6: GEMEENTE STAPHORST

2520 I: Goedemiddag, allereerst wil ik u hartelijk bedanken voor de medewerking die u wilt verlenen aan dit interview. Ik voer dit interview uit in het kader van mijn bachelorscriptie voor de opleiding Bestuurskunde aan de Universiteit Twente. Dit onderzoek gaat over de overwegingen van negen Overijsselse gemeentelijke organisaties die ten grondslag liggen voor de manier waarop invulling wordt gegeven aan het armoede- en schuldenbeleid naar aanleiding van de extra middelen die gemeentelijke organisaties sinds 2013 vanuit het Rijk ontvangen. Het interview zal ongeveer een uur tijd in beslag nemen en zal worden opgenomen. De
2525 gegevens zullen anoniem verwerkt worden. Maar gewoon vanaf het begin beginnen en kijken hoe ver het komt?

R: Nou laat maar eens kijken.

Vraag 1

I: Allereerst op welke manier bent u hier binnen uw functie bij het armoede- en schuldenbeleid betrokken?

2530 R: Ik ben beleidsmedewerker die alles rondom participatie noemen we dat nu momenteel oppakt en euh, ja daar zitten ook dus wat tien jaar geleden waarschijnlijk sociale zaken werd genoemd, nouja en dat betekent dat vanuit die functie het euh armoede- en schuldenbeleid euh opgepakt wordt, dus dat is die functie.

I: Dat doet u alleen of zijn er meerdere?

2535 R: Nee euh Staphorst is maar een klein geheel dus ik ben de enige die daarmee bezig is, t/m de beleidsformulering, officieel heet het beleidsregisseur.

Vraag 2

I: Dan, hoe groot is het aantal arme huishoudens binnen de gemeente Staphorst?

R: Ja dat is een hele goede vraag, wij zijn daar ook in het kader van het opstellen van die nota heel benieuwd naar.

2540 I: Nee, er is dus nog geen zicht op...

R: Wij vinden het al een hele tour om daar een goede definitie aan te hangen.

I: Ja er zijn ook heel veel definities...

2545 R: Precies, daar wordt heel verschillend tegenaan gekeken en daar zal onze, daar zal de politiek in het kader van de nota die we in de voorbereiding hebben, daar zou de politiek iets over moeten zeggen. Want heel veel, de hele, de te makkelijke definitie is natuurlijk van euh nou zoveel uitkeringen, dat zijn de armen. Euh er zit binnen het college, er zit een wethouder in het college die heel nadrukkelijk zegt van nee, daar zit een hele grote groep boven die het veel moeilijker heeft.

I: Die dus niet in beeld is via de uitkering.

2550 R: Ja en ik denk dat hij daar gelijk in heeft. De mensen met een uitkering worden op diverse fronten nog wel gestunt en gesteund en juist de mensen die daar net boven zitten.

I: Die vallen erbuiten...

R: Ja en die hebben het heel moeilijk, mijn voorspelling is dat ons minimabeleid daar ook op die groep tussen de 100 en 120%, misschien nog wel meer dat daar de aandacht op zal zijn.

Vraag 2a

2555 I: Gaat het zich dan ook specifiek richten op kinderen?

R: Euh, weetje wij zijn eigenlijk helemaal niet zo, want toen ik dit zag van de week dacht ik van euh ja wij zijn helemaal niet bezig met hoeveel dat is. Wel met dat het er is en ook met die kinderen. Kinderen hebben wel onze...

I: Dat is wel iets van een soort van subgroep?

2560 R: Nee kinderen worden een nadrukkelijke, worden een hoofdgroep. Wij zijn in het kader van euh ja participatie in de breedte, dus niet zozeer arbeidsparticipatie maar in de breedte zitten we op de lijn dat euh participeren voor kinderen euh bij sport bij van alles, maar bij het uiteindelijk participeren als volwassenen in de maatschappij, dat het belangrijk is dat die kinderen op tijd meedoen. Nouja daaruit afgeleid eigenlijk, daarvan afgeleid focussen we in minimabeleid op de kinderen.

2565 I: Oké duidelijk.

R: We hebben het nog niet uitgeschreven, maar ik weet nu al wel dat euh ja, het college gaat ook daarin mee.

I: Het moet nog vastgesteld worden door de raad?

R: Ja zeker voor november staat het nu op de planning maar goed dan heeft het nog een heel groot voortraject.

2570 **Vraag 2b laat ik gezien bovenstaande weg**

Vraag 3

I: Ik weet niet of u dit al aan kunt geven maar wat zijn voor uw gemeentelijke organisatie de belangrijkste beleidsdoelen ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid? Of wat gaan de doelen worden?

2575 R: Ja euh ik weet niet of je het een beleidsdoel kunt noemen. Maar zoals we er nu intern over gesproken hebben, eigenlijk is het belangrijkste al genoemd en dat is eigenlijk de groep tussen de 100 en 120%.

I: Dus de onzichtbare...

2580 R: Ja de onzichtbare groep, dat we daar ook ons op focussen. Dat is een belangrijk doel. En participeren in zijn algemeenheid is een heel belangrijk beleidsdoel. Euh dus daar zullen, daar zou in het minimabeleid 100% zeker instrumenten in komen en middelen in komen die het participeren bevorderen. Dus dan heb ik het, ik denk dat het beleid veel minder gericht zou zijn op de bijzondere bijstand omdat die wasmachine betaald moet worden.

I: De oude regelingen laat maar zeggen...

R: Nou die blijven wel, maar ik denk dat het accent veel meer zal gaan liggen op meedoen.

Vraag 3b

2585 I: En ook nog op preventie of gaat dat geen rol spelen?

R: Ja, maar dat speelt nu al een heel belangrijke rol vinden wij. Wij vinden dat we erg preventie, dan heb je het over schulden. Preventie van armoede ja dat is ook al zo wat. Maar euh, wij zitten erg op preventie van schulden, dat is nu al zo.

I: Dat is op dit moment al?

2590 R: Ja daar zijn ook wat instrumentjes opgezet.

Vraag 3c

I: In hoeverre zijn deze doelen in de tijd veranderd?

2595 R: Ik denk dat je in Staphorst wel kunt zeggen dat het euh, het meedoen en participeren dat dit de afgelopen twee jaar wel heel veel op is komen zetten. Euh, waar je toch voorheen heel erg in de bijzondere bijstand zocht, euh is dat meedoen en misschien ja is Staphorst, die zit nooit in het eerste treintje, ja dat leeft politiek ook sterk.

I: En kunt u ook zeggen waarom? Waarom juist dat meedoen?

R: Nou ik denk dat de politiek dat zo bepaalt.

I: Heeft dat ook met de terugtrekkende overheid te maken?

2600 R: Nou ik geloof niet dat dit in relatie. Ja, dat speelt wel, maar niet in relatie tot het minimabeleid heb ik het idee. Misschien indirect wel, maar weetje, het hele participatiebeleid is wel, ja dat heeft wel een enorme opgang gemaakt en euh, maar daar zou ik dit niet direct aan willen koppelen.

I: Ja, duidelijk.

Vraag 4

2605 I: Welke instrumenten worden door de gemeentelijke organisatie ingezet ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid?

R: Ja wij doen dat dus heel mager. We hebben alleen bijzondere bijstand en daar zijn we nogal wat krenterig in. Maar we hebben gewoon bijzondere bijstand zoals iedereen dat eigenlijk heeft.

2610 Euh, we hebben natuurlijk wel schuldenbeleid. In het mailtje van vorige week, schreef u nog wel van kan ik ook beleidsnota's meekrijgen, nou ik heb ze even opgezocht, onze beleidsnota schulden en hoe daarmee om te gaan. Dat had ik even moeten kopiëren, dat had ik net moeten doen.

I: Ja dat zou fijn zijn.

R: Maar die zal ik in ieder geval meegeven.

I: Nou fijn, dankuwel, daar staat dus wat meer over de instrumentatie van schulden in?

2615 R: Ja dat is echt op schulden gericht?

I: En gaat dit ook weer veranderen of is het echt alleen armoede?

R: Nee het stuk dat nu komt is echt alleen armoedebelid, en het schuldenverhaal daar staat nu nog niet direct op de rol om te doen, maar ik kijk er niet raar van op dat het naar aanleiding van de nieuwe nota weer tegen het licht gaat.

2620 I: Dat het zo uitrolt dat het weer ter sprake komt inderdaad...

R: Precies, maar eigenlijk zijn we daar helemaal niet ontevreden over. Dus euh. Dit hebben wij laten uitvoeren door de gemeenschappelijke krediet bank, de GKB in Assen, dat is onze uitvoerder van schuldhelpverlening en we hebben ook een preventieproject lopen, thuisadministratie, half Nederland heeft dat denk ik.

2625 Nou er zijn verschillende, wij hebben die van Humanitas als euh als middel. Ja, het is, weetje het is een preventie instrument om in de schuldhulp terecht te komen, schulden voorkomen doe je ermee niet, op het moment dat mensen in dat project instappen dan is er al iets.

I: Dan probeer je het minder te maken maar echt voorkomen...

R: Precies, anders waren ze niet bekend om in aanmerking te komen voor het project.

Vraag 4a blijkt uit bovenstaande

2630 **Vraag 4b**

I: Nou en specifieke instrumenten voor kinderen, die zijn er nu denk ik nog niet?

2635 R: Nee, daar is euh, nee en dat hebben we vooruit geschoven en ik zeg dat een beetje met schaamrood op de kaken als gemeente dan omdat, we hebben dat eigenlijk vooruit geschoven om mee te nemen in het kader van het minimabeleid en eigenlijk zeg ik van nou euh, of we dat toch niet een keertje ad hoc eerder moeten doen. Kijk de categoriale ondersteuning is vervallen per één januari en daar had eigenlijk al wat voor terug kunnen zijn.

I: En is dat dan gezien de tijd dat dit niet is gebeurt?

R: Ja, kijk we zijn maar een kleine club en als er prioriteit aan gegeven moet worden, dan doe je dat niet. Maar ik heb die opdracht niet gehad om dat met voorrang op te pakken.

2640 I: En wat u zegt de instrumentatie is dus mager, komt dit omdat er weinig problematiek is of euh is daar een andere reden voor?

R: Nee, dat is niet de reden, de reden is dat het politiek euh nooit een groot onderwerp was dat men daar vanuit het politiek bestuur, nou dat men dat niet zo belangrijk vond, er werd geen prioriteit aan gegeven.

I: Oké, nee andere zaken waar meer prioriteit voor was.

2645 R: Ja waar men ook meer geld in wilde steken. En dat gevoel heb ik nu ook in het kader van het beleid dat we nu aan het voorbereiden zijn, dat dit een slagje anders is.

2650 In het coalitieakkoord van vorig jaar is er ook een onderdeelje opgenomen dat hier nadrukkelijk naar gekeken moet worden volgens maatschappelijke deelname geloof ik dat het heet, dat moet meegenomen worden in dit beleidsplan. En dat was er tot nu toe niet, dat het altijd heel mager was hier is een kwestie van politieke keuze.

Vraag 4c

I: Nou ook weer hier, in hoeverre is dat in de tijd veranderd?

2655 R: Euh, ik denk dat dát en dan heb ik het over bijzondere bijstandsbeleid, ik denk dat dát niet zoveel veranderd is hoewel ik het pas echt kan zeggen als de nota vastgesteld is, maar ik vermoed dat dit niet zo heel erg veel veranderd, nee. Wat we wel zien, en dat is wel eentje die ik nog noemen kan, dat is dat het eigen risico gezondheidszorg, dat dit wel een heel groot pijnpunt is en dat je daar wel iets voor blijvend moet regelen. Dat was tot 1 januari landelijk geregeld, daar mogen we zelf iets mee doen, wij hebben dat nog niet vastgelegd, dat geld is wel gereserveerd ook in het kader van dit beleid om dat te gebruiken, daar gaan we absoluut wat mee doen. Onze consultants merken dat dit eigen risico echt een, euh bijna een begin van een schuld wordt.

2660 I: Een struikelblok.

R: Ja dat is echt een fors struikel, het zijn voor mensen met een bijstandsuitkering gewoon hele, 375 euro p.p, dat zijn voor mensen met een uitkering van 960 of 970 zijn dat gewoon hele grote bedragen, euh dus daar gaan we zeker iets mee doen.

Vraag 5

2665 I: In hoeverre wordt er binnen de gemeentelijke organisatie gebruik gemaakt van de businesscase integrale aanpak schuldhulpverlening die vanuit het Rijk aan gemeenten wordt aangereikt?

2670 R: Nee, onze aanpak is dus gekoppeld aan euh de GKB waar we de schuldhelpverlening aan hebben uitbested. Euh, of die zijn aanpak baseert op deze businesscase, geen idee. Euh, wij zijn daar wel heel, wij zijn wel heel tevreden over de integraliteit van die aanpak vinden we. Wij gaan dat nu heel binnenkort nog weer eens een keer, wel met een aanleiding maar niet met een ontevredenheidsaanleiding ofzo, gaan we dat nog weer eens tegen het licht houden omdat je in het kader van de decentralisaties die er nu per 1 januari geweest zijn rondom participatie, WMO, meer kruisbestuiving hebt vanuit de WMO kant en vanuit de participatiekant, wat ook betekent dat wij het zelf integraal in beeld krijgen. Euh, wat we nu nog eens willen koppelen aan van hoe die informatie dus bij ons binnenkomt en op welke wijze die informatie bij de GKB
2675 binnenkomt. En die lijnen hadden we tot nu toe niet direct, want ook de GKB is bezig om in het kader van de wijziging van denken ook wat integraal te denken. En dan zeggen wij van misschien hoeft dat helemaal niet, als er voldoende uitwisseling is tussen ons, dan is dat helemaal niet nodig want dan is die integraliteit er al.

I: Oké, dus dat meer in beeld krijgen...

2680 R: Nou wij hebben zelf het idee dat we het relatief integraal in beeld hebben, zij willen daar ook iets in oppakken, nou dat moeten we even stroomlijnen.

Vraag 5a

I: Nou die vraag 5a dat is een beetje in dezelfde trend...

2685 R: Kijk de vroegsignalering daar heeft onze schuldhelpverlening geen rol in. Die is pas in beeld als er echt schuldhelp aan te pas komt. En de vroegsignalering die loopt bij ons eigenlijk via, ik zou bijna zeggen mond op mond, dat zijn wel, daarvoor zijn de lijnen met de woningstichting...

I: Dat is er wel, dat euh er afspraken zijn gemaakt met de woningstichting om euh vroeg...

2690 R: Ja, ja dus dan heb je het over woningstichting, nutsbedrijven, we willen daar eigenlijk de zorgverzekeringen bij hebben maar dat is nu niet, euh daar komen signalen vandaan want je hebt uiteindelijk signalen nodig dat er iets aan de hand is, of dat je denkt dat er iets aan de hand is en dat is toch vooral bij betalingsachterstanden, die hints moet je wel krijgen, we kunnen nog steeds niet ruiken.

I: Nee, kon dat maar, nee precies...

R: En daar kan de GKB dus geen rol in spelen omdat die niet in het voortraject zitten.

Vraag 5b

2695 I: Hoe beoordeelt u de beleidsruimte die u als gemeentelijke organisatie vanuit het Rijk krijgt met betrekking tot de invulling van het armoede- en schuldenbeleid?

R: Ja, wat bedoel je daar precies mee dacht ik?

I: Vanuit het Rijk...

R: Ja euh, je kunt, je kunt best euh...

I: Is het niet dat er bepaalde verplichtingen zijn waarin je weinig zelf mag doen, is het autonoom of?

2700 R: Nou ik vind het betrekkelijk autonoom, althans voldoende autonoom.

I: Ja, oké.

Vraag 6

I: In hoeverre onderscheid het armoede- en schuldenbeleid zich in de gemeente Staphorst van het armoede- en schuldenbeleid in andere gemeenten?

2705 R: Ik denk dat wij, tenminste dat vertellen onze consulenten, die spreken de klanten natuurlijk, dat het bij ons dus inderdaad heel sober is. En dat klanten daar ook wel over euh opmerkingen over maken. Dat euh nouja bijvoorbeeld, ik hoorde gisteren nog weer van in Meppel krijgen ze dit. Nouja dat is mooi, bij ons niet.

I: Dat er een andere gemeente als voorbeeld wordt gepakt.

2710 R: Ja blijkbaar weten die klanten dan wel dat het in die gemeente, dat ze daar ergens een bedrag voor kunnen krijgen dat ze hier niet krijgen.

I: Precies.

2715 R: Bestuurlijk hoor je ook nog wel eens dat dat, ik weet niet hoe dat in het kader van het nieuwe beleid gaat komen, maar van dat we dat ook niet willen, want je wilt ook niet een aanzuigende, stel dat het een aanzuigende werking zal hebben, ja dat wil je ook niet. Maar goed het hoeft ook geen afstotende werking te hebben, en ik zie concurrentie staat eronder... Ik neem aan dat je bedoelt, shoppen ze van gemeente naar gemeente,

Vraag 6b

I: Precies, ja dat bedoel ik.

2720 R: Ja, nee euh dat speelt geen openlijke rol, het is hooguit stiekem van nou dat is mooi, dan komen ze ook niet hierheen. Dan zijn er wel weer andere redenen waarom ze wel komen, we hebben goedkope huizen, een lage huur, vrij snel een huurwoning dus ja...

I: Ja die zijn weer positief.

R: Ja die hebben wel weer een aantrekkende werking.

I: Oké, duidelijk.

2725 Vraag 7

I: Nou dan zeven, in hoeverre wordt het armoede- en schuldenbeleid in de gemeente Staphorst beïnvloed door het armoede- en schuldenbeleid van andere gemeentelijke organisaties?

R: Ja bedoelt u daarmee andere gemeenten?

I: Ja dus gewoon omringende gemeenten bijvoorbeeld...

2730 R: Ja maar dat wordt niet beïnvloed. Je zou hooguit kunnen zeggen van nou als gemeente A een bepaalde regeling heeft en we gaan nu in het kader van nieuw beleid, spieken we wel eventjes natuurlijk van wat heeft die en wat heeft die...

I: Ik moet zeggen dat bedoel ik ook meer met deze vraag hoor.

2735 R: Oké, kijk euh, nou maar beïnvloeden, nee. Staphorst is zo'n eigenwijze gemeente, en dat zijn we echt. Dat euh,

I: Wat is dan eigenwijs?

R: Nou eigenwijs, euh onze politiek die zal zich niet snel als het hun mening is, is het hun mening en als dat toevallig hetzelfde is als de gemeente Dalfsen is het goed, maar euh daar laten ze zich in de verste verte niet door beïnvloeden, althans niet dat ik het merk, eerder het tegendeel.

2740 I: Ja precies, duidelijk.

Vraag 7a

R: En het is wel zo, juist in deze gemeentelijke organisatie, dat vind ik wel, hoe dichterbij dan gaat het om de direct omliggende gemeenten.

I: Dus echt de buurgemeenten hier...

2745 R: Ja met name Meppel. Meppel en Staphorst zijn erg op elkaar georiënteerd, dus dat is wel eens een punt. Dat leeft nog wel. Hardenberg wel, en Zwartewaterland.

I: Ja, inderdaad.

R: Maar Meppel is daar wel de belangrijkste in.

Vraag 7b

2750 I: Nou waarom juist deze gemeenten?

R: Ja, omdat ze, die vraag las ik al, ja ik dacht ook wel dat ik...

I: Oké, dus buurgemeenten.

Vraag 7c

I: In hoeverre leren gemeentelijke organisaties onderling van elkaar?

2755 R: Ja leren, euh, je hebt het er wel over met elkaar want wij zitten in een euh in een informele samenwerking met Steenwijk, Westerveld, Meppel en Staphorst, en daar heb je het wel eens over maar ik zou van leren niet willen spreken, dan gaat het meer in de zin van een ideetje zus of een ideetje zo. Je zou ook kunnen zeggen van leren, wij zitten aan een voucherding te denken van goh moeten we iets doen met bonnen voor mensen ofzo dat ze die in kunnen leveren bij A, B, C. Als we dat echt gaan doen, ik denk niet dat we het gaan doen,

2760 nou maar dan ga ik wel even buurten in euh en van hoe is het jullie eigenlijk gegaan rondom dat systeem.

I: Ja in die zin wel.

R: Ja dan leer je ervan maar dan is het meer een kwestie van aftasten hoe het elders is.

Vraag 8

2765 I: In hoeverre bestaan er tussen gemeentelijke organisaties vergelijkbare situaties ten aanzien van de armoede- en schuldenproblematiek? U noemde net al Meppel, dat is dus vergelijkbaar?

R: Weetje, euh iedere gemeente heeft zijn eigen euh, ja zijn eigen kenmerken en ook zijn eigen samenstelling van, van, van bevolking en van problemen, euh dat is niet, iemand met schuld is hier niet anders dan in Dalfsen, maar euh de entourage daaromheen, de omgeving kan best een euh, ja die bepalen ook mee dus dat kan toch anders zijn. Euh, ja weetje ik vind het woord organisaties niet zo op z'n plaats want het heeft niks met de organisatie te maken.

2770

I: Ja ik bedoel dan meer het gemeentehuis hier en als ik gemeente noem bedoel ik dat met de inwoners erbij.

R: Oké, nou ik euh, of ik hem dan helemaal vat, laat maar. Euh...

I: Maar goed de eigen kenmerken van de gemeenten dus.

2775 R: Kijk weetje, dit zijn uiteindelijk allemaal dingen waar de politiek besluiten over neemt en euh daar geeft iedereen zijn eigen draai aan, en ja vergelijkbaar, ik nee, ik vind dat, dat was bij die vorige ook al een beetje, kijk je spiekt hooguit en kijkt hooguit met een schuin oog naar die andere gemeente maar ik denk dat je je eigen lijn daarin trekt, in het beleid dat je wilt voeren.

Vraag 8a is weggelaten

Vraag 8b blijkt al uit bovenstaande

2780 **Vraag 9**

I: Op welke doelgroepen in de gemeente Staphorst heeft het armoede- en schuldenbeleid betrekking?

R: Nou nu vooral op mensen met een uitkering. En dat gaat veranderen, dat gaat veel breder worden, veel breder. Ik denk dat we daar nog van gaan schrikken hoeveel euh, wat het ons administratief gaat kosten, dan hebben we het niet eens over gewone uitgaven, nee want er gaan echt veel meer uren in zitten.

2785 I: Ja en hoe groter de groep, hoe groter de administratie wordt, ja.

Vraag 9a

I: Nou kinderen wordt dat ook een doelgroep of?

R: Ja ik zeg dat nu voor mijn eigen verantwoording nu, maar ga daar maar vanuit.

Vraag 9c

2790 I: Op welke manier worden deze doelgroepen betrokken bij de beleidsvorming?

R: Ja dit was echt wel een, ja echt wel een van de euh, pijnlijkste of nouja echt pijnlijk, die worden niet betrokken.

I: Nee, dus op geen enkele manier ook niet met een cliëntenraad of euh?

2795 R: Ja, er zit een wereld achter dit antwoord. We hebben natuurlijk een euh, een cliëntenraad hebben we niet, ik moet er anders insteken. We hebben een WMO-raad en deze raad, we zijn op dit moment met de WMO raad in gesprek van wat hun takenpakket moet worden. Euh, zij gingen er in oude stijl vanuit dat alles wat maar enigszins WMO achtig was, en ook dit, hoewel dit formeel participatie en wet werk en bijstand is, dus nu participatiewet, zij gingen er eigenlijk altijd blindelings vanuit dat dit soort van onderwerpen, laat maar zeggen sociale zaken onderwerpen van brr, daar gaan wij ook over.

2800 Dat is nooit, daar zijn we altijd een beetje dubbel mee omgegaan, het was een beetje zo dat de wethouder vond van nou ja die WMO raad nog maar. Even weer euh, ja rustiger, rustig krijgen dan doen we dat op deze manier. Maar eigenlijk is het heel onzuiver want strikt genomen zijn alleen de WMO onderwerpen, hun onderwerpen. Hetzelfde speelt nu rond de jeugdzorg dat gedecentraliseerd is. Is dat nou een, is dat hier een WMO raadsonderwerp, nou....

2805 I: Dus in feite is het...

R: Het komt erop neer dat dat we euh, deze euh hoe zeg je dat nou, deze doelgroep eigenlijk onder die WMO raad schoven, maar dat dit nooit echt goed is vastgelegd, dus in die zin zeg ik van de doelgroep wordt betrokken, nee heel formeel niet, maar er zitten in de WMO raad wel twee mensen die worden geacht de uitkeringsgerechtigden te, de belangen daarvan te behartigen, volgens mij is één van de twee zelf een uitkeringsgerechtigde.

2810

I: En gaat dat nog veranderen nu in de nieuwe euh...

2815 R: Ja wij zijn dus van plan, nouja of het gaat veranderen weet ik niet, maar wel om het expliciet te maken. Of het wordt zo, want in het kader van de participatiewet moeten we hier iets mee, of het wordt zo dat de WMO raad een bredere taakstelling krijgt, een bredere opdracht, en dat zou betekenen dat deze onderwerpen gewoon daar naartoe gaan en dat via die route deze doelgroepen betrokken worden. Of er komt toch een, een of andere hier een eigen ik noem het maar cliëntenraad, nee het heet euh, ik weet de naam even niet meer hoe het officieel heet. We hebben ook wel eens stiekem gekeken van moeten we dat ook regionaal doen, moeten we dat met Meppel, Steenwijk en Westerveld doen? Nou daar is nog geen definitief antwoord op maar dat gaan we denk ik niet doen want euh, daarin zou je ook de, het beleid ja, zou in ieder geval de druk

2820 om te harmoniseren toenemen en ik denk dat Staphorst dat niet wil.

I: En u zei net twee mensen, zijn er dan ook echt maar twee mensen die daar dus, nouja inzitten?

R: De WMO raad bestaat uit, nou vijftien, achttien man. Ja maar ja, maar de WMO raad is dus euh, iedere deelnemer daarin heeft een aandachtsveld, dus de een doet mantelzorg, de ander doet jongeren, twee mensen ouderen, en er zitten ook twee mensen in die dus geacht worden dit te doen.

2825 I: Duidelijk, ja.

Vraag 9c

I: Nou is de samenstelling van doelgroepen in de tijd veranderd?

2830 R: Nou ja de doelgroepen gaan niet alleen veranderen, maar zijn nu ook heel, heel erg veranderd en dat komt met name door de buitenlanders. Want het aantal buitenlanders in uitkeringen is enorm en dat zeg ik nog met kleine letters, dat moet ik met hoofdletters zeggen enorm gestegen. En dat is toch wel een euh, kijk uitkeringsmensen zijn altijd de doelgroep, per definitie zou ik bijna zeggen en dus, alleen al omdat het aantal buitenlanders in het complete bestand zo sterk gestegen is, is die doelgroep ook veranderd.

I: Maar betekent dat ook dat hier meer buitenlanders zijn gaan wonen de laatste jaren of euh?

2835 R: Nou op zich niet specifiek, want iedereen krijgt zijn deel, ik heb het over vluchtelingen vooral hé. Iedere gemeente in Nederland krijgt zijn deel, we hebben wel het idee dat ons aandeel in onze uitkering dat die relatief groot is in vergelijking met andere gemeenten. Bij ons loopt dat al tegen de 50%. Dus van al je klanten is 50% buitenlander en het is voor die mensen veel moeilijker om eruit te komen. Anderszins doelgroepen, nou of dat veranderd is weet ik niet. Nee, kijk die buitenlanders wel. Ik zat nog aan een ander iets te denken aan verandering, maar ik weet niet of dat nou, dat heeft wel met minimabeleid te maken, maar ja dat heeft 2840 ook weer te maken met het feit dat, iedereen met een uitkering daartoe behoort, het gaat om mensen, toch wel een beetje met die integraliteit, mensen met andere problemen. Het is niet zo dat het gaat om mensen die even geen werk hebben ofzo, er zitten toch wel heel veel mensen in de uitkering waar iets mee is zou ik maar zeggen, iets anders mee is dan even geen werk hebben.

I: Oké, ja.

2845 **Vraag 10**

I: In hoeverre zijn er onderling in één bepaalde doelgroep verschillen te zien in kenmerken en gedrag?

R: Kijk je mag al bijna niet meer, in wat de oude categoriale bijstand, dus groepsgebonden bijstand is euh, is finito, dus daarmee is dat al euh verleden tijd. Euh, wij hebben ook heel sterk de neiging om het ook individueel te bekijken. Dat hadden we al, en dat hebben we nog steeds. Het is wel zo dat dit natuurlijk veel 2850 bewerklijker is, goed dat, ja dat is dan eenmaal zo, we hebben dus ook veel meer administratieve lasten daardoor.

Vraag 10a, b blijken uit bovenstaande

Vraag 11

2855 I: Met welke maatschappelijke organisaties werkt de gemeentelijke organisatie samen ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid?

R: Ja, euh, nou ik noemde net al die partijen die eigenlijk in de preventie zitten, dat zijn in ieder geval, nou die. Verder is er natuurlijk als je het hebt over maatschappelijke organisaties.

I: Ik bedoel ook bijvoorbeeld een voedselbank...

2860 R: Ja daar wou ik dus ook nu even naartoe. Want maatschappelijke organisaties zijn dus niet die, ja een woningstichting vind ik wel een maatschappelijke organisatie, verder zijn het natuurlijk gewoon commerciële dingen die ik noemde als je het nu hebt over een zorgverzekering of nutsbedrijven.

2865 Alle partijen, euh, we hebben een, wij kennen geen sociale wijkteams wat je tegenwoordig vaak hebt. Bij ons heet dat het centrum voor werk en ondersteuning, CWO, dat is eigenlijk ons sociale wijkteam. Daar zitten dus allemaal partijen in die euh, die in de zorgsfeer euh, een rol hebben, en dat gaat ver hoor. Euh, dat zit daar in. Binnen die groep is er weer een kernteam, een eerste schil en een tweede schil. Want als je al die partijen in de eerste schil aan tafel zet, dan worden die met heel veel casussen geconfronteerd waar ze niks mee hoeven, dus je moet wel even een scheiding tussen complex en minder complex houden. Euh, maar in dat CWO bij ons, ja daar zit dus euh, daar zitten alle maatschappelijke organisaties die je maar kunt bedenken.

I: Dus ook vrijwilligersorganisaties enzo of euh?

2870 R: Ja, nou euh vrijwilligersorganisaties, euh, dat is maar net hoe je het bedoelt, daar zitten wel alleen maar professionals in.

I: Oké, ja.

2875 R: Ja dat kan ook een vrijwilligersorganisatie zijn, want wij, daar hebben we een hele heldere lijn in, daar kunnen geen vrijwilligers inzitten. De casuïstiek die daar op tafel komt, dat is iets dat je onder professionals wisselt en dat kan niet met euh, dat, hoe goed bedoelt ook, ik kan daar bijvoorbeeld niet, als je Staphorst ziet denk je gauw aan de kerk, nou een diaconie van de kerk kan daar niet in.

I: Ja, maar die is wel op een andere manier dan weer betrokken?

2880 R: Jewel, jewel maar die kan dus niet structureel in dat overleg. Het is wel zo, als er een casusoverleg is met of over een klant, en het zou in dit geval zo zijn dat die diaconie veel optrekt met die klant, dan is het aan die klant om te zeggen van oké dan wil ik hun er ook bij hebben.

I: Ja maar voor de professionaliteit en expertise die gegeven wordt is dus echt, zitten er echt professionals in.

2885 R: Ja en dat kan niet anders want je kunt in zo'n overleg niet ja, ik zou bijna zeggen de toevallige buurt. Uit privacy overweging kun je de dingen die daar over tafel gaan niet wisselen met vrijwilligers. Maar als je het hebt over een vrijwillige organisatie, dan heb ik het dus over een soort coördinatiepunt hé, iemand die vrijwillig de inzet coördineert, ja die zit daar dan wel in.

Vraag 11a

I: Euh hoe verloopt de samenwerking?

2890 R: Nouja, daar zitten we zelf in, we zitten er zelf midden in. We regisseren zelfs dat CWO. Ja, weetje dat vind ik een lastige, ik heb het idee van goed, maar ja zeg het maar. Weetje euh, wij hebben het natuurlijk wel over mensen in minima, schuldhulp, komt dat voldoende aan de orde? Dat was tot nu toe echt iets dat binnen sociale zaken zat, dat gaat in dit kader iets breder. Ik hoor daarvan dat dit over en weer goed valt.

I: Ja, precies.

2895 R: Wanneer iemand in een schuldsituatie zit dat je dan merkt van ja verrekt, daar is veel meer aan de hand. En als we nu de schuld oplossen, dan levert dat 0,0 winst op, want vanwege zijn psychische gesteldheid is het morgen weer foute boel, weetje, en dan moet je dat eerst aanpakken.

Vraag 11b

I: Nou doen zich ook knelpunten in de samenwerking voor?

2900 R: Euh, ik vind dat niet zozeer als het gaat om dit onderwerp, minima en schuld, euh, maar een heel klein beetje in het verlengde daarvan wel. Ik vind dat professionele zorgverleners, ik vind, we vinden dat ze ontzettend voorzichtig zijn in het naar buiten brengen van een casuïstiek, van situaties van mensen, dat gaat, weetje vanuit de gezondheidszorg, daar komt het vaak uit, dan snappen we het wel.

Maar euh dan is privacy en het beroepsgeheim, dat is heilig. Maar als je een zaak echt goed wil doorpakken en aanpakken, moet je met elkaar, moet je gewoon de casus bespreken en...

I: Transparant...

2905 R: Moet je daar transparant in zijn en moet je alles door. En als je dan merkt dat daar reserve is, dan denk ik altijd bij mijzelf, we hebben het daar regelmatig over. Waarom is dat nou? Is dat omdat er iemand aan tafel zit die ze niet vertrouwen of is het veel meer het principe van nee we zijn, we hebben een eed gedaan en weetje we moeten ons behouden aan, daaraan. Euh, ik begrijp dat niet zo goed want op die manier wordt de zaak niet gediend, en ik denk dat er nog wel eens wat casuïstiek, niet vlot of minder vlot wordt opgelost omdat
2910 daar niet open genoeg over gepraat wordt tussen de professionals, en dat heeft niet direct, niet direct met dit onderwerp te maken maar wel indirect. Want ook het armoede- schuldenverhaal komt in dat gesprek over die persoon aan bod.

I: Ja, precies.

Vraag 11c

2915 I: Is de samenwerking in de tijd ook veranderd?

R: Ja heel sterk, juist per 1 januari. Nouja in het verlengde wat ik net, euh tien minuten geleden vertelde waardoor je veel meer omdat de gemeente wat centraler in die aanpak van de problematiek is komen te staan, ja hebben wij daar een stevigere rol in gekregen.

Vraag 12

2920 I: In hoeverre werken de gemeentelijke organisaties samen met andere gemeentelijke organisaties? Dus echt samenwerking, u gaf net al aan Meppel, Steenwijk...

R: Euh, op dit onderdeel? Armoede en schulden?

I: Ja.

R: Nee, er is een overleg maar er is geen samenwerking, nee. Er is wel contact overleg.

2925 I: En is dat iets wat in de toekomst ook zo blijft op deze manier of zou dat wel meer naar samenwerking gaan?

R: Daar durf ik niets over te zeggen, ik heb daar wel mijn gedachten over, dat zijn politieke dingen, ik zou het niet kunnen zeggen.

I: Nee, oké.

Vraag 12a,b,c,d kunnen gezien het bovenstaande niet beantwoord worden

2930 **Vraag 13**

I: Nou dan vraag dertien, de laatste paar vragen. Welke gemeentelijke afdelingen zijn bij het armoede en schuldenbeleid betrokken? Ik denk omdat het zo klein is, dat u de meeste al wel euh...

2935 R: Nou het zijn eigenlijk maar twee afdelingen. Sociale zaken, dat heet niet meer zo. Wij heten het team Voorzieningen van de afdeling Samenleving. Dat is er eentje. Belastingen heel sterk, vanwege kwijtschelding, we hebben het hele woord nog niet genoemd, dat is ook nog wel belangrijk, dat moet ergens in het voorstuk, maar dat staat wel op het ding, we hebben wel een redelijk ruimhartig kwijtscheldingsbeleid.

I: Ja, oké.

2940 R: Wij voeren dat uit omdat het toch weer heel vaak dezelfde klanten zijn, ja je kent ze al en euh, en dan heb ik natuurlijk de afdeling welzijn. Dat heet hier ontwikkeling & beheer, dus de groep welzijn, het team welzijn. Euh, daar zit ook wel, nee euh, veel minder belangrijk. Het wordt over het algemeen binnen onze eigen afdeling geregeld, want daar zitten ook de WMO consulenten die in dat euh CWO zitten, die zitten daar ook.

Vraag 13a

I: En dan de vraag van nou in hoeverre wordt het dan integraal aangepakt ook hier binnen de gemeente, dat is dus euh...

2945 R: Dat durf ik zeker na 1 januari rustig te zeggen van dat dit zo is. Ik weet niet of dat 100% slaagt maar jawel.

Vraag 13b blijkt uit bovenstaande

Vraag 13c

I: Dan als laatste, in hoeverre denkt u dat de burgers het beleid als samenhangend beschouwen hier in de gemeente?

2950 R: Euh, ik zou dat in zijn algemeenheid, de burger niet durven zeggen. Ik denk wel dat euh, burgers die het afgelopen, laat ik in ieder geval zeggen het afgelopen half jaar, dat die dat wel eens zouden kunnen zeggen, ik denk dat nu via het CWO lijnen zijn gelegd die vorig jaar zeker niet zijn gelegd. Ik denk dat er bijvoorbeeld, meer, maar ja weetje, dat heeft niet altijd met armoede- en schuldenbeleid te maken. Euh, ja ik weet niet, ik durf dat niet zeker te zeggen, ik euh, ik denk dat het nog veel meer, we hebben dat niet getoetst natuurlijk. Ik denk dat burgers nog heel vaak denken van nou de gemeente doet maar wat of, euh dat denk ik. Maar dat is ook heel erg van hoe mensen elkaar napraten. Dan denk je van euh wat is dit nou voor praat.

2955

I: Ja duidelijk, ik weet niet of u verder nog aanvullingen of opmerkingen hebt?

R: Nee.

2960 I: Nou dan wil ik u hartelijk bedanken voor het waardevolle interview. Indien u het op prijs stelt kan ik u aan het einde van mijn afstudeerperiode het eindrapport toezenden.

INTERVIEW 7: GEMEENTE OLDENZAAL

2965 I: Goedemorgen, allereerst wil ik u hartelijk bedanken voor de medewerking die u wilt verlenen aan dit interview. Ik voer dit interview uit in het kader van mijn bachelorscriptie voor de opleiding Bestuurskunde aan de Universiteit Twente. Dit onderzoek gaat over de overwegingen van negen Overijsselse gemeentelijke organisaties die ten grondslag liggen voor de manier waarop invulling wordt gegeven aan het armoede- en schuldenbeleid naar aanleiding van de extra middelen die gemeentelijke organisaties sinds 2013 vanuit het Rijk ontvangen. Het interview zal ongeveer een uur tijd in beslag nemen en zal worden opgenomen. De gegevens zullen anoniem verwerkt worden. Zou ik maar gewoon beginnen met de vragen?

2970 R: Ja het kan zijn dat ik soms wat uitstapjes maak hoor of dat dingen iets door elkaar lopen. Ik weet ook niet of ik alles kan beantwoorden, zoals dat met cijfers daar zit mijn collega iets meer in en die is nu met vakantie.

I: Oh dat maakt niet uit hoor, als u iets niet kunt beantwoorden moet u het gewoon aangeven.

Vraag 1

2975 I: Op welke manier bent u binnen uw functie bij het armoede- en schuldenbeleid in de gemeente Oldenzaal betrokken?

R: Nou ik ben dus beleidsmedewerker van de afdeling Beleid & Ontwikkeling. En dit is bij ons eigenlijk opgedeeld in twee verschillende onderdelen namelijk het maatschappelijke gedeelte en het ruimtelijke gedeelte, ik ben dan werkzaam binnen het maatschappelijke gedeelte.

2980 *Daarnaast wordt achtergrondinformatie gegeven over studie, gemeenten waarbij ze nog meer heeft gewerkt, etcetera.*

Vraag 2

I: Hoe groot is het aantal huishoudens binnen de gemeente Oldenzaal?

2985 R: Nou dat kan ik dus niet zeggen, die cijfers heeft mijn collega en hij is met vakantie, ik had het willen vragen maar dat lukt dus niet meer. Ik kan ze je wel sturen hoor als dat nodig is. Daarnaast is het ook maar net wat je verstaat onder het aantal arme huishoudens hé.

I: Ja klopt, ik heb het extra algemeen gehouden omdat in elke gemeente weer wat anders wordt gebruikt. Maar het gaat er meer om, de gemeente heeft hier dus wel inzicht in?

2990 R: Jazeker die cijfers zijn er wel. En wat betreft die grenzen, hier in Oldenzaal gebruiken we verschillende grenzen. Daarin is in zekere zin wel een soort bandbreedte te zien eerst hadden we bijvoorbeeld grenzen van 120% en hoger, maar dat mag vanuit het Rijk niet meer overal op deze manier. Wij proberen wel zo ruimhartig mogelijk te zijn en gezien de middelen een zo groot mogelijke groep mensen te bereiken. Wij zijn daarin wel echt vooruitstrevend en hebben wat betreft de zorg bijvoorbeeld ook het meest luxe pakket voor een doelgroep tot 130% van het minimum inkomen. Daarbij wordt heel het eigen risico ook vergoed. We proberen daarnaast de groepen ook te bereiken via informatieavonden zodat iedereen hiervan op de hoogte is.

2995 I: Oké en de bekendheid is er dus wel?

R: Jazeker, we hadden eerst 800 mensen voor die collectieve zorgverzekering en de laatste tijd zijn daar nog eens 700 mensen bij gekomen. Dat is echt ontzettend veel.

I: Ja echt wel...

3000 R: Ja en kijk daar moet je natuurlijk wel op inspelen. We proberen het zo breed mogelijk te houden maar als dat gezien de middelen niet meer gaat moeten we de grens wel wat veranderen. We proberen ook verschillende mensen te bereiken, ook ouderen bijvoorbeeld in hun ondersteuning. We proberen mensen ook echt heel persoonlijk te benaderen en dichtbij de mensen te staan.

Vraag 2a

I: Oké, en kunt u ook aangeven om hoeveel kinderen het daarbij gaat?

3005 R: Hoe bedoel je?

I: Nou het aantal kinderen in de gemeente Oldenzaal dat in armoede opgroeit?

R: Nou echt cijfers heb ik daar niet van zoals ik al zei, maar ik weet wel dat dit aantal ongeveer rond de 700 ligt.

I: Oké, dus hier is ook inzicht in?

- 3010 R: Jazeker, en we hebben ook wel specifieke regelingen voor kinderen hoor. Zo hebben we het bijdragefonds, nou dat is niet enkel voor kinderen maar ook voor volwassenen. Dat is een beetje hetzelfde als het jeugdsportfonds, het jeugdcultuurfonds en de stichting leergeld. Maar dit is iets breder. We verstrekken daarbij bijvoorbeeld ook geld voor een computer of een fiets of iets dergelijks. Dat bedrag van die extra middelen van de staatssecretaris wordt dus ook onder andere daarvoor ingezet. Maar daar niet alleen
- 3015 daarvoor, ook wel voor veel meer zaken, maar onder andere hier dus voor.

I: Oké, duidelijk.

Vraag 2b heb ik gezien de tijd weggelaten

Vraag 3

- 3020 I: Wat zijn voor uw gemeentelijke organisatie de belangrijkste beleidsdoelen ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid?

- R: Nou dat doel is eigenlijk een beetje tweeledig. Aan de ene kant is dat zoals dat altijd ook al is geweest de inkomensondersteuning, dus het bieden van een vangnet voor de kwetsbare groepen in de samenleving. Aan de andere kant, en dat is wel iets meer van de laatste jaren is dat echt het meedoen en de participatie. En met participatie bedoelen wij dan zowel economische participatie, dat wat meer betrekking heeft op het
- 3025 arbeidsproces en aan de andere kant de maatschappelijke participatie. Want je ziet vaak hé, dat mensen dan juist die maatschappelijke deelname missen en dat is juist zo belangrijk om volwaardig mee te doen in de maatschappij.

I: Ja zeker weten.

Vraag 3a heb ik gezien de tijd weggelaten

- 3030 **Vraag 3b**

I: En zijn kinderen en preventie dan ook een specifiek beleidsdoel?

- R: Nou ja met name preventie. Kijk en dat vind ik weer het voordeel van een relatief compacte gemeente. Kijk wij hebben echt alleen Oldenzaal en niet nog allemaal dorpskernen eromheen. Het voordeel daarvan is dat er gewoon heel veel ondernemerszin is en er ontzettend veel verenigingen zijn. En wij als gemeente, met name
- 3035 de organisaties werken echt in de preventieve zin. Vanuit de gemeente hebben wij wel een armoedecoördinator, juist omdat er zoveel verenigingen zijn. En die armoedecoördinator die wordt laat maar zeggen ingezet om wat meer coördinatie in het geheel aan te brengen. Kijk er zijn hier heel veel initiatieven maar soms zit er wel iets in dat een beetje een dubbeling is. Kijk zo hebben we bijvoorbeeld een kledingbank, maar ergens anders is ook een soort iets met kleding, die afstemming daartussen daar is die coördinator dan
- 3040 voor. En verder vanuit de gemeente bieden wij natuurlijk de schulddienstverlening, en bij ons heet dat bewust schulddienstverlening en niet schuldhelpverlening. En dat doen wij dan ook in combinatie met de stadbank en ook wel een beetje samen met Hengelo & Enschede. Daarnaast hebben wij al jaren met één grote woningbouwvereniging hier in Oldenzaal rechtstreeks contact ook ten aanzien van die vroegsignalering, daar las ik ook wat over hé?

- 3045 I: Ja dat klopt ja, die vraag staat er ook in.

- R: Ja precies, nou kijk dat doen wij al heel lang zo op deze manier. Daarnaast hebben wij dus eigenlijk heel veel netwerken zoals bijvoorbeeld het vangnet zorg die zich ook op vroegsignalering richt. Dit is een soort organisatie waar alle signalen bij elkaar komen, dan heb ik het onder andere over de politie, tactus, maar ook onze eigen consulenten, het maatschappelijk werk en de diaconie. Daarnaast hebben wij nog een verdeling in
- 3050 0-12 jaar, 12-18 jaar en 18+ en ook dat is een soort netwerk dat zich dan specifiek op die leeftijdscategorieën richt.

I: Oké, en dat is dus weer iets anders dan dat vangnet zorg?

3055 R: Ja nee, nou ja in principe is dan die categorie van 18+ hetgeen dat vroeger het vangnet zorg werd genoemd, dus dat is wel hetzelfde ja. Nou daarnaast hebben wij nog in samenwerking met de stadsbank hier wekelijks een spreekuur waarbij mensen naar het gemeentehuis kunnen komen, kijk dat is ook weer wat laagdrempelig op deze manier. En daarnaast hebben wij ook projecten op scholen lopen, die zijn er dan op gericht om te leren omgaan met geld. We hebben ook een noodfonds voor echt de schrijnende gevallen. Dan is de problematiek soms echt zo groot dat daar ook de wethouder van op de hoogte gesteld moet worden, voor dat
3060 soort situaties hebben wij dus dat noodfonds. En we hebben ook een thuisadministratie, dat doen wij bij Humanitas en dan worden mensen geholpen met het op orde brengen van hun administratie, dus ja zo zijn er nog veel meer dingen.

Vraag 3c

I: Nou, dan wordt hier echt wel heel veel gedaan. En is dit allemaal altijd al zo geweest of is dit in de tijd ook veranderd?

3065 R: Nou op zich is het er altijd allemaal wel geweest alleen een verandering die je wel ziet is dat we het nu allemaal wat meer op papier hebben gezet. Ik bedoel die regelingen waren er allemaal wel, daar is niet zoveel aan veranderd maar nu is het meer integraal gekomen en bij elkaar gebracht en daarom ook op papier gezet. Wat wel echt iets van de laatste jaren is, is het project 'service in de stad'. Dat is meer het wederkerig gebruik maken van de kracht van mensen, dat is ongeveer vanaf 2012 denk ik. Dan betekenen mensen iets voor elkaar
3070 ook al hebben ze soms zelf een beperking, dan wordt gekeken wat ze naast die beperking dan nog wel kunnen.

I: Dus juist naar de eigen kracht?

R: Ja inderdaad, juist naar de eigen kracht van mensen. En zo is er ook nog een organisatie, de werkwijzer maar die is vooral gericht op re-integratie.

3075 I: Oké prima.

Vraag 4

I: Nou dan vraag vier, welke instrumenten worden door de gemeentelijke organisatie ingezet ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid?

R: Wat bedoel je daar precies mee?

3080 I: Nou dat is eigenlijk heel breed, eigenlijk alles wat de gemeente doet, bijvoorbeeld bijzondere bijstand, de collectieve zorgverzekering, nou en ik hoorde net al een aantal dingen voorbij komen. Dus echt meer de middelen.

R: Oké...

I: Dan niet perse financiële middelen, maar de middelen die worden ingezet om de beleidsdoelen te behalen.

3085 R: Oké, ja nou kijk wij richten ons daarbij wel vooral op die zelfredzaamheid. Zo hebben wij bijvoorbeeld nog een taalpunt juist om de laaggeletterdheid van mensen te verkleinen. En er is een stichting dat heet 'het palet' en deze stichting is vooral gericht op inburgering. Kijk want als dat niet goed geregeld is, is die zelfredzaamheid voor deze mensen ook gewoon heel moeilijk te behalen.

I: Ja, inderdaad.

3090 R: Nou en dan hebben we nog de stadsbank zoals ik al zei. En die doen veel aan budgetbeheer en hebben dan ook zo'n ladder van zelfredzaamheid. Het nadeel is alleen dat dit gewoon een hele grote organisatie is en dat ze iets verder weg staan bij de burgers, en als burgers dan bijvoorbeeld hun post niet openen...

I: Ja inderdaad...

3095 R: Kijk dus we proberen nu iets intensiever te werken samen met de stadsbank aan het contact naar de klant. Dat er ook snel aan de bel getrokken kan worden en de onderliggende problematiek ook naar boven komt zodat we juist dat kunnen aanpakken.

Vraag 4a, b blijkt al uit bovenstaande

Vraag 4c

I: In hoeverre is ook dit, dus die instrumenten in de tijd veranderd?

3100 R: Nou ik denk dat we een groter bereik hebben door de inzet van al die middelen. Dus een groter bereik dan voorheen. En ook zoals ik net al zei wordt heel erg ingezet op die zelfredzaamheid. Wat we verder nog hebben is dan ook een voedselbank en een soort energieproject waarbij mensen die bij ons een uitkering hebben dan weer bij andere mensen langsgaan thuis en dan tips geven over duurzame energie, kijk integraal wordt dat wel steeds meer opgepakt op die manier.

3105 I: Ja oké.

Vraag 5

I: In hoeverre wordt er binnen de gemeentelijke organisatie gebruik gemaakt van de businesscase integrale aanpak schuldhulpverlening die vanuit het Rijk aan gemeenten wordt aangereikt?

3110 R: Nou ja kijk ik heb die voorbeelden allemaal wel bekeken, maar goed eigenlijk is alles wat daarin naar voren komt, dat hebben we in Oldenzaal allemaal wel en dat is er hier ook al een hele poos.

I: Oké, ik heb deze vraag ook meer gesteld in de trend van krijgen gemeenten vanuit het Rijk ook voldoende handvatten?

R: Oh jazeker hoor. Kijk het Rijk stuurt echt wel heel veel dingen op en ik vind dat ze dat ook wel veel doen. Maar op het moment dat je dat zelf al hebt doe je daar niet altijd zoveel mee.

3115 I: Nee, oké.

Vraag 5a blijkt al uit al het bovenstaande

Vraag 5b

I: Hoe beoordeelt u de beleidsruimte die u als gemeentelijke organisatie vanuit het Rijk krijgt met betrekking tot de invulling van het armoede- en schuldenbeleid?

3120 R: Nou die is groot genoeg voor het geen waar je geld voor in kunt zetten, dat kun je wel heel erg zelf bepalen. Aan de andere kant wordt wel heel snel al gezegd van dat de gemeente niet aan inkomenspolitiek mag doen, en sommige dingen zijn heel tegenstrijdig en niet goed op elkaar afgestemd. Kijk ook met die decentralisaties, het Rijk verwacht steeds meer maatwerk, maar ze houden er niet heel veel rekening mee dat dit voor gemeenten ook heel veel tijd gaat kosten. Daarnaast van wat ik in het begin al aangaf dat het niet fijn is dat die inkomensgrenzen zo beperkt worden. Als je daar als gemeente ruimhartiger in wilt zijn houdt het Rijk je tegen omdat een bepaalde grens maar een bepaalde hoogte mag zijn. En vooral de afstemming met de schulddienstverlening, daar is echt nog wel een slag te maken door het Rijk.

3125

I: Oké, duidelijk

Vraag 6

3130 I: In hoeverre onderscheid het armoede- en schuldenbeleid in de gemeente Oldenzaal zich van het armoede- en schuldenbeleid in andere gemeenten?

R: Ik vind dat lastig te beantwoorden. Ik denk zelf dat er grosso modo wel eenzelfde soort beleid is in Twente met name. Ik weet niet precies hoe het namelijk in andere gemeenten gaat. Kijk ik weet wel, dat lees ik dan bijvoorbeeld op internet dat de gemeente Groningen die kinderen op een hele mooie manier betreft bij het beleid, dus echt meer de beleidsparticipatie. Kijk dit is iets dat volgens mij heel veel voedingsbodem heeft, dus dan kijk je wel of het mogelijk is dat dit ook voor Oldenzaal op deze manier zo kan zodat je je echt kunt verplaatsen in de situatie zelf.

3135

I: Ja precies ja.

R: En verder kijken we ook naar manieren om jongeren toch meer te betrekken bij het beleid.

3140 I: Oké.

R: Maar over het algemeen, ik denk dat er misschien wat kleine verschillen in zitten maar dat dit grosso modo wel hetzelfde is in gemeenten.

I: Oké, duidelijk.

Vraag 6b heb ik gezien de tijd weggelaten

3145 **Vraag 6c**

I: In hoeverre speelt concurrentie daarbij een rol?

R: Concurrentie in welke zin?

I: Nou niet in economische zin, maar meer van is de ene gemeente aantrekkelijker dan de andere gemeente voor bijvoorbeeld de burgers?

3150 R: Nou, nee, ik denk niet dat je dat kunt zeggen. Kijk je ziet wel hier in de gemeente Oldenzaal dat er heel veel verschillende organisaties zijn met verschillende belangen, maar concurrentie, nee ik denk niet dat dit een rol speelt hier.

I: Oké, prima.

Vraag 7

3155 I: In hoeverre wordt het armoede- en schuldenbeleid in uw gemeentelijke organisatie beïnvloed door het armoede- en schuldenbeleid van andere gemeentelijke organisaties?

R: Kijk elke gemeente kijkt naar een aansprekend voorbeeld van anderen voor zijn/haar eigen organisatie, dat doet gewoon elke gemeente wel. Een voorbeeld, kijk ten aanzien van dat kind pakket, dan kijk ik ook echt wel naar de aanbevelingen van de kinderombudsman of naar een armoedemonitor in Nederland ofzo.

3160 I: Ja...

R: Nou en dan voor zo'n kind pakket, dan kijk ik wat daar allemaal inzit, maar eigenlijk is alles daarvan, behalve een voucher voor een stel zomer- en winterkleding hier in de gemeente Oldenzaal wel aanwezig. Dus ja je kijkt zeker wel naar goede voorbeelden maar past dit vooral toe op de situatie van de gemeente zelf.

Vraag 7a

3165 I: Ja precies, en kijkt u dan specifiek naar gemeenten hier in de buurt of ook elders in Nederland, u noemde net Groningen al...

R: Nee, oh nee dat is echt niet alleen Twente, maar dat is gewoon heel breed in Nederland, waar maar iets goeds is. Dat kan bijvoorbeeld Amsterdam zijn ofzo. En dan kijk ik gewoon van nou wat spreekt mij aan en wat niet, dan maakt het niet uit waar die gemeente ergens ligt of dat dit een grote of kleine gemeente is. Kijk wat wel weer zo is wij hebben wel meer contact met bijvoorbeeld Hengelo en Enschede, dat komt omdat deze in de buurt liggen en kijk ik heb dan gewerkt bij de gemeente Hengelo dus...

3170

I: Dus dan gaat het ook meer op de contacten en het netwerk?

R: Jazeker, dat is zeker wel van invloed. Maar je kijkt natuurlijk ook altijd wel naar de achtergrond van je eigen gemeente. Maar goed als je dan specifiek kijkt naar Twente, er zijn wel overleggen, zo is er jaarlijks een brede conferentie tussen Twentse gemeenten. Maar zo'n conferentie is er ook echt specifiek alleen in Oldenzaal, dus eigenlijk zijn dat heel veel verschillende gemeenten.

3175

I: Ja oké, duidelijk.

Vraag 7b blijkt al uit bovenstaande

Vraag 7c blijkt ook al uit bovenstaande

3180 **Vraag 8**
I: In hoeverre bestaan er tussen gemeentelijke organisaties vergelijkbare situaties (omstandigheden) ten aanzien van de armoede- en schuldenproblematiek?

R: Nou ik denk niet dat dit echt een rol speelt. Ik denk dat elke gemeente zijn eigen achtergrond heeft en ja.

I: Ja, de rest hebben we het al een beetje over gehad hé, nou dan laat ik de sub vraag gezien de tijd weg.

3185 **Vraag 8b is gezien de tijd weggelaten**

Vraag 9

I: Op welke doelgroepen in de gemeente Oldenzaal heeft het armoede- en schuldenbeleid betrekking?

R: Nou eigenlijk gaat het gewoon om het sociaal welbevinden van kwetsbare groepen van 0 t/m 100 jaar bij wijze van.

3190 **Vraag 9a**

I: Dus eigenlijk voor iedereen, niet specifiek voor kinderen of...?

R: Nou kijk, wij kijken wel van waar is behoefte voor, en als er specifiek voor kinderen behoefte is aan zo'n kind pakket, dan kijken wij daar natuurlijk wel naar. Wat wij trouwens ook nog hebben schiet mij ineens te binnen is een Voedseltuin. Daarin werken vrijwilligers en die onderhouden de tuin en dat wordt dan door de Voedselbank verstrekt aan gezinnen zodat ze ook verse groente hebben.

3195

I: Ohja? Dat heb ik nog niet eerder gehoord, wat goed.

R: Ja hé, dat schoot mij ineens te binnen.

Vraag 9b is al aan bod gekomen

Vraag 9c is gezien de tijd weggelaten

3200 **Vraag 10 is gezien de tijd weggelaten**

Vraag 11

I: Met welke maatschappelijke organisaties werkt de gemeentelijke organisatie samen ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid?

3205

R: Nou dat zijn er echt een hele boel, kijk ik heb hier een boekje, weetje ik zal je de link wel sturen, dan kun je het daar zo uit over nemen.

I: Zo dat zijn er echt veel, ja graag dat lijkt mij dan ook makkelijker.

Vraag 11a,b

I: En hoe verloopt de samenwerking tussen deze organisaties, doen er zich bijvoorbeeld ook knelpunten voor of?

3210 R: Nou over het algemeen verloopt die samenwerking goed. Kijk euh, juist omdat er zoveel instanties zijn wat ik net al zei die coördinatie hé...

I: Ja...

3215

R: Nou juist omdat er zoveel is moet dat wel meer gecoördineerd worden zodat duidelijk is wat er allemaal is en dat er geen dubbele dingen gebeuren, dus in die zin, nou ik vind het woord knelpunt daar een beetje te zwaar voor maar daar kunnen we dus nog wel iets aan doen.

I: Ja, maar goed daar is die coördinator dus ook voor ingezet?

R: Ja inderdaad, en daar is ook weer een deel van de middelen voor gebruikt.

I: Oké.

Vraag 11c

3220 I: In hoeverre is de samenwerking in de tijd veranderd?

R: Nou ik denk niet zo heel veel. Er zijn eigenlijk de laatste jaren alleen maar nieuwe organisaties bij gekomen. Zo zie je ook dat is laatst bijvoorbeeld opgezet dat heet: refuel, en dat is een groep meiden en die geeft dan ondersteuning als mensen een sollicitatiegesprek hebben, bijvoorbeeld in wat ze aan moeten trekken en dat soort dingen. Dus dat wordt eigenlijk alleen maar meer.

3225 I: Oké.

Vraag 12

I: In hoeverre werkt de gemeentelijke organisatie samen met andere gemeentelijke organisaties?

3230 R: Nouja wat betreft de schulddienstverlening daar gaat de stadsbank dan over hé, en daar zijn heel veel gemeenten bij aangesloten, dus in die zin heb je daar wel een zekere afstemming. Kijk dan wordt er ook wel eens zo'n regionale dag georganiseerd bijvoorbeeld, wat je dan wel ziet is dat de grootste gemeente daarin dan vaak ook de organisatie van zo'n dag op zich neemt. Daarnaast is wat betreft samenwerking, voor de toekomst zouden wij de intake graag hier willen hebben zodat het wat dichterbij de mensen komt te staan.

I: Ja, oké.

Vraag 12 b, c

3235 I: Nou ook hier, doen zich wel eens knelpunten voor in deze samenwerking of verloopt de samenwerking goed?

R: Nou kijk je hebt wel eens meningsverschillen, dat zijn niet echt knelpunten en daar moet je dan toch mee om proberen te gaan...

I: Ja inderdaad.

3240 **Vraag 12d**

I: En die samenwerking, u sprak net al van meer dan tien jaar, is deze samenwerking in de tijd ook veranderd?

R: Nee de samenwerking verloopt al heel lang zo op deze manier. Het is meer de manier waarop wordt samengewerkt, dat veranderd nog wel eens. Vooral naar aanleiding van die decentralisaties, de landelijke trends hebben daar dus invloed op, dan zie je dat in de manier van samenwerking ook wel terug.

3245 **Vraag 13**

I: Nou dan bijna de laatste vraag, welke gemeentelijke afdelingen, dus echt hier binnen het gemeentehuis zijn bij het armoede- en schuldenbeleid betrokken?

3250 R: Nou wegens de transities zie je dat beleid & uitvoering wel meer bij elkaar zijn gekomen. En wij hebben nu ook een maatschappelijk werkplein, en daar zie je dus ook dat daar bijvoorbeeld jeugdzorg een veel prominentere plaats in heeft genomen dan eerst. En dan jeugdzorg dus vanuit de wmo/wwwb. Die stap naar meer integraal werken wordt dus ook echt wel gemaakt naar aanleiding van die transities.

Vraag 13a blijkt uit bovenstaande**Vraag 13b is gezien de tijd weggehaald****Vraag 13c**

3255 I: Nou dan echt als laatste, in hoeverre denkt u dat burgers in de gemeente Oldenzaal het armoede- en schuldenbeleid als samenhangend beschouwen?

R: Nou dat kan ik moeilijk beantwoorden. Kijk vanuit dat maatschappelijk werkplein proberen we dat als gemeente wel zoveel mogelijk samenhangend te laten zijn, ook met die nieuwe coördinator, maar in hoeverre burgers dat ook zo zien, dat vind ik lastig.

3260 I: Oké, nou ik weet niet of u verder nog opmerkingen of aanvullingen heeft?

R: Nou nee, ik zal je het een en ander sturen en je van beneden nog een aantal boekjes meegeven en dan ben ik heel benieuwd naar het eindresultaat, kan ik het dan ook van je ontvangen?

I: Jazeker, het wordt ongeveer juli en dan een der dagen na 15 juli kan ik het u opsturen. Dan wil ik u tot slot hartelijk bedanken voor de medewerking die u wou verlenen, daar heb ik zeker veel aan!

3265 R: Nou jij ook bedankt!

INTERVIEW 8: GEMEENTE HENGELO

3270 I: Goedemiddag, allereerst wil ik u hartelijk bedanken voor de medewerking die u wilt verlenen aan dit interview. Ik voer dit interview uit in het kader van mijn bachelorscriptie voor de opleiding Bestuurskunde aan de Universiteit Twente. Dit onderzoek gaat over de overwegingen van negen Overijsselse gemeentelijke organisaties die ten grondslag liggen voor de manier waarop invulling wordt gegeven aan het armoede- en schuldenbeleid naar aanleiding van de extra middelen die gemeentelijke organisaties sinds 2013 vanuit het Rijk ontvangen. Het interview zal ongeveer een uur tijd in beslag nemen en zal worden opgenomen. De gegevens zullen anoniem verwerkt worden. Zou ik maar gewoon vanaf het begin af aan beginnen?

R: Ja

3275 Vraag 1

I: Allereerst op welke manier bent, nou ben je, ben je binnen de functie hier in de gemeente Hengelo betrokken bij het armoede- en schuldenbeleid?

R: Nou ik ben beleidsmedewerker bij sociale zaken. En euh, ja, mijn aandachtsgebieden zijn toevallig deze twee, armoede en schulden, vooral schuldenbeleid moet ik zeggen. Ik zal je een kaartje geven.

3280 I: Ja mooi bedankt. Dus met name schuldenbeleid, en een klein stukje armoede?

R: Ja.

Vraag 2

I: Hoe groot is het aantal arme huishoudens binnen de gemeente Hengelo?

R: Ja, nou daar is altijd discussie over, want...

3285 I: Wat versta je onder arme huishoudens?

R: Ja, en euh ga je het CBS, hou je dat er naast of schat je in, mensen die wij het meest tegenkomen, nou, wij zeggen zelf altijd van we richten ons op ongeveer 1000 huishoudens. Euh, maar de schattingen zijn zeer uiteenlopend, het zou ook het dubbele kunnen zijn.

I: Oké ja.

3290 R: Dan moet ik zeggen wij hebben eind 2013 een actie gehad met kleding, euh ja cadeaubonnen van de winkels hier in de buurt, voor ieder kind één, en euh, ja dat zijn gewoon mensen die in ons reguliere beleid vallen, dus tot 120%. En toen hebben wij geschat, aan de hand dus van al die statistieken dat er maximaal 1800 kinderen op af zouden komen en toen euh hadden we er iets van 1450 die erop af kwamen. En daar hebben we echt flink moeite voor gedaan. Uiteindelijk ook via de voedselbank, terwijl we daar niet in de

3295 gegevens mogen kijken, hebben wij gevraagd van leg dan jullie gegevens naast die van ons, dan kijken wij wel de andere kant op. En daar zijn toen nog tientallen mensen van binnengekomen, die wij dus niet kennen. Dat is best raar, je kunt het dus nooit precies euh...

Vraag 2a

3300 I: Nouja u gaf al aan, de hoeveelheid kinderen, ik weet niet om hoeveel kinderen gaat het die in armoede opgroeien hier in de gemeente? Is dat te zeggen of?

3305 R: Nouja, toen was het ongeveer 1800 de schatting, maar dan praat je echt over landelijke cijfers en daar weer een gemiddelde van en euh, ja de ene gemeente zit er heel iets boven, en meestal zitten wij er in Hengelo heel iets onder. Almelo en Enschede zijn wat armere gemeenten vaak, wat lager opgeleid in vergelijking met Hengelo. Dat zie je terug in het aantal mensen dat in de bijstand zit bijvoorbeeld.

I: Dus iets onder het gemiddelde?

R: Ja voor een stad, kennelijk ja.

Vraag 2b

I: Is het ook bekend waar de arme huishoudens zich bevinden hier in de gemeente?

3310 R: Ja, wij hebben wel inmiddels een euh, een soort wijkmonitor, en euh, daar kun je wel euh, ja je ziet wel bepaalde concentraties in enkele wijken, maar in principe over de hele stad wel. Maar waar veel ook, ook wat goedkopere huurwoningen zijn, zul je toch sneller onze doelgroep vinden.

I: Ja.

Vraag 3

3315 I: Dan, wat zijn voor de gemeentelijke organisatie de belangrijkste beleidsdoelen ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid?

3320 R: Nou, met armoedebeluid richten we ons vooral op euh, ervoor zorgen dat mensen mee kunnen blijven doen. Dus de participatie. En dat geldt ook voor kinderen, dus dat ze wel aan alles mee kunnen blijven doen. Op school en euh thuis. Euh, bij schuldenbeleid hebben wij euh, we zijn afgestapt van dat we iedereen schuldenvrij willen krijgen, dat is eigenlijk niet haalbaar, en het is ook voor sommigen niet wenselijk hoor. Dat klinkt heel raar maar, dan moeten ze tien jaar lang op een houtje bijten, en ja soms kun je maar beter accepteren dat je een bepaald euh, dat jij een ander minimum hebt dan een ander. Maar goed, het moet leefbaar blijven, ja.

I: Precies.

3325 R: En dan is het euh, ja nou niet schuldenvrij, maar euh stabiel. Financiële stabiliteit.

Vraag 3a

I: Waarom is juist voor deze doelen gekozen?

3330 R: Euh, ja we zoeken heel erg de verbinding, met armoede met werk. Dus werk, werk voorop is, het blijft toch het belangrijkste dat iemand aan het werk kan komen. Als dat nog niet lukt is het wel belangrijk dat je je leefomgeving zo groot mogelijk houdt. Dus moet je toch wel actief blijven. Ja, nouja zolang je echt diep in de schuld zit, zul je echt belemmeringen vinden met of je baan houden of een baan vinden, dus ja, het is heel belangrijk om dat aan te pakken.

Vraag 3b

3335 I: Is er ook een beleidsdoel echt specifiek gericht op kinderen of op preventie, dus echt nouja die aanbevelingen van de euh staatssecretaris, of is dit meer een sub euh...?

3340 R: Nou we hebben toevallig nu in de raad een kind pakket, dus dat komt euh, even kijken in het college is het er nu door en het komt 1 juli in de raad. Euh, ja dat is toch het samenvoegen van de regelingen die we kennen, maar euh, euh, met een paar extra's voor kinderen, en echt met euh, nouja inderdaad met de kinderombudsman in het achterhoofd van nouja dat de kinderen er ook echt gebruik van kunnen maken. En we merken wel dat we met de ene regeling bereiken we veel meer kinderen dan met de andere en dat is gewoon hartstikke jammer, dat wil zeggen dat ze dus kennelijk van de rest geen gebruik maken. Dus de een krijgt z'n zwemles vergoed, terwijl de andere krijgt zijn schoolkosten, en zwemles, en nou noem maar op. En misschien ook nog wel een voetbalclub, en door dat kind pakket proberen we wel te bereiken dat euh, als ouders één van die regelingen gaan aanvragen, dat ze dat gaan zien als euh een aanvraag voor het hele pakket, dus daar gaan we naartoe werken. Dat betekent wel gewoon dat het financieel wat duurder gaat worden, en euh wij hebben ook euh gesprekken gehad met scholen en met enkele scholieren in groepjes, en met euh,

I: Oké, dus echt ook hier met jongeren?

3350 R: Ja we hebben echt al wel een beetje onderzoek gedaan ja, nou voor zover je dat onderzoek kunt noemen, maar euh op ons niveau zeg maar rondgevraagd van wat is nu belangrijk, en aan de hand daarvan kwam toch wel duidelijk naar voren dat ja euh kinderen die voor het eerst naar het vervolgonderwijs gaan, dat die een fiets nodig hebben bijvoorbeeld, zo hebben we geprobeerd om dus die fiets in het kind pakket te krijgen.

I: Oké, dus dat is echt euh...

3355 R: Ja het lijkt wel te lukken. Maar dan krijgen ze dus eenmalig een extra bedrag bij hun schoolgeld. Ze krijgen allemaal een bedrag voor alle schoolkosten en dan wordt daar eenmalig bijvoorbeeld 100 euro bij op gedaan. Dan hebben ze 300 euro in plaats van 200 en dan kunnen ze zeggen van nou we kopen een fiets van 200 of 300 euro, maar dat is bijna niet haalbaar, maar euh, ze hebben in ieder geval de ruimte om het zelf te bedenken. Want dat was ook een beetje het punt van euh mensen willen wel graag zelf beslissen waar ze hun geld aan uitgeven. Je kunt niet alles in natura geven.

3360 I: Nee.

Vraag 3c

I: Ik weet niet, zijn de doelen in de tijd nog veranderd, is dit echt iets wat de laatste tijd speelt of altijd al?

3365 R: Euh, nou er is natuurlijk, zeg maar sinds er echt wetgeving op schuldhulpverlening is, sinds 2012 is er wel al echt extra aandacht gekomen voor euh, euh, we helpen niet alleen mensen, maar kunnen we ze ook gebruik laten maken van andere regelingen? Dus je zoekt echt veel meer de verbinding met allerlei terreinen. Ja, en euh, ja wat verandert er nu? Euh, ja, bij de gemeente komen nu veel meer mensen binnen, ook via jeugdzorg enzo, en dat, dan kijk je toch ook sneller naar de armoederegelingen. Het is wel in ontwikkeling, het kan altijd allemaal nog beter, maar het is wel, wel wat aan het veranderen.

Vraag 4

3370 I: Welke instrumenten worden door de gemeentelijke organisatie ingezet ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid?

3375 R: Euh, ja, je hebt euh, sommige regelingen zorgen echt voor een euh, een voorziening, dus je kunt gebruik maken van een collectieve zorgverzekering bijvoorbeeld. En daar euh, daar heb je flink voordelen van. Euh, ruimere dekking, lagere premie. We hebben ook bedragen die we gewoon uitgeven, die mensen gewoon op hun rekening krijgen, dus bijvoorbeeld de schoolkosten. Dan mogen ze zelf per gezin per kind bedenken van nouja je kunt in ieder geval je schoolgeld of kopieerkosten of schoolreisje betalen, maar je kunt er ook een rugzak voor kopen of gym schoenen...

I: En moet dat ook aangetoond worden dat het dan daarvoor wordt ingezet?

3380 R: Nee, dat is een van de weinige regelingen die wij toekennen zonder dat we daar bonnetjes voor vragen. Euh, en dan heb je de regelingen om de participatie te bevorderen. Dat is wel aan de ene kant een geldbedrag, maar aan de andere kant moet je daar wel laten zien dat je hier wat voor doet. Dus je hoeft niet altijd, vooral voor kinderen proberen we zoveel mogelijk rechtstreeks te betalen, dus aan de sportvereniging of muziekschool of waar ze ook maar naartoe gaan. Dan moet je laten zien dat je je hebt opgegeven of lid bent, maar je hoeft niet te laten zien dat je al contributie betaalt want dat doen wij. En wij betalen dat rechtstreeks aan de club. Ja en wat nog meer? De, ja dat weet ik eigenlijk niet?

3385 I: De bijzondere bijstand denk ik wel?

R: Oh ja, ja uiteraard. Ja, dat is zo vanzelfsprekend.

I: En dan het kind pakket dus?

R: Ja, dat is dus een combinatie van de bestaande regelingen, maar wel specifiek op kinderen gericht.

3390 I: Oké.

Vraag 4a, b blijkt al uit bovenstaande

Vraag 4c

I: Nou ook hier weer, in hoeverre is dit veranderd in de tijd? Nouja het kind pakket is dus heel nieuw?

3395

R: Euh, ja het kind pakket is heel nieuw, en euh alle andere zijn er altijd in minder of meerdere mate wel geweest.

I: Ja, en het kind pakket is dus ook meer iets van wat er al was, maar dan meer samengevoegd, of zit er ook specifiek iets nieuws in?

3400

R: Nee, we passen het aan, aan andere wijzigingen. In dit geval bleek al een paar jaar dat de zwemlessen duurder werden en wij hadden onze vergoeding nooit aangepast. Op een gegeven moment krijg je een seintje van het zwembad van euh, wij merken dat kinderen van zwemles afgehaald worden als de vergoeding op is. En dan wachten ze gewoon tot het nieuwe jaar, en dan gaan de kinderen weer op zwemles, nou en dat is natuurlijk verschrikkelijk. Dus, of dat wij wel betaalden aan de ouders, dat is ook gewijzigd, dat we betaalden aan de ouders en dan bleek dat sommige kinderen niet alsnog naar zwemles gingen omdat het geld gewoon aan iets anders besteed werd. En ik snap dat ook wel, je hebt het geld nodig, dus als je moet eten geef je het geld uit aan eten, maar daar betalen wij het niet voor en dat is gewoon jammer. Dus toen is besloten van nouja, wij gaan eigenlijk alles rechtstreeks verhalen. Dus dat zijn wel wat kleine wijzigingen. En we zoeken gewoon veel meer de verbinding met andere afdelingen, dus euh, hoe kunnen wij ja, de afdeling sport of welzijn, hoe kun je die koppelen aan euh, aan armoedebelid.

3405

I: Dus echt de verbinding intern?

3410

R: Ja intern zoeken ook. En dat doen we bijvoorbeeld door euh de combinatiefunctionarissen, dat is een, ja het is oorspronkelijk een combinatie tussen een werkgelegenheidsproject en euh ja in dit geval wordt dan vaak sport gecombineerd met euh ja, ik denk dat dan mensen die bij een bepaalde organisatie werken, bijvoorbeeld bij een zwembad of bij een stadion, die dan de opdracht hebben om in hun werk alle aandacht te besteden aan wijkactiviteiten en schoolactiviteiten. Of sportactiviteiten in hun zwembad/sportclub/nouja, wat ze voor ruimte beschikbaar hebben te regelen, en euh die, daar zorgen wij ook voor dat die op de hoogte zijn van alle regelingen, dat als ze kinderen tegenkomen die zo'n dag wel leuk vinden maar niet euh van thuis op die sport mogen vanwege het geld, dan proberen we daar wel op in te spelen.

3415

I: Oké dus die verbindingen zijn er wel zo?

3420

R: Ja, nouja en soms zorg je dat daar extra financiering voor komt, om dat soort mensen aan het werk te houden, want ze zijn gewoon heel belangrijk. En wat we ook wel eens hebben, we werken hier heel veel samen met het jeugdsportfonds, en euh ja we hebben wel eens met FC Twente bijvoorbeeld geregeld, dat ze alle kinderen die via het jeugdsportfonds op een sport zaten, dat ze die een speciale dag in het stadion aanboden. Dan mochten ze allemaal hun vader of moeder meenemen. Ja, en dat is geweldig. En dat wordt meteen ook gekoppeld aan bijvoorbeeld, kijk je krijgt een rondleiding en mag wat spelers de hand schudden maar het wordt ook gekoppeld aan euh ja enige voorlichting over gezonde voeding of beweging, het belang van bewegen.

3425

I: Oké dus dat komt er ook weer in terug?

3430

R: Ja, maar dat komt op zo'n manier erin dat niemand het idee heeft van er wordt me iets opgedrongen, dus je zoekt wel echt de verbinding om ook via een andere weg je informatie kwijt te kunnen. En het feit dat kinderen via het jeugdsportfonds sporten niet alleen maar negatief is, maar dat het juist ook voor het kind voordelen kan hebben, dat vonden we ook wel heel leuk.

Vraag 5

I: In hoeverre wordt er binnen de gemeentelijke organisatie gebruik gemaakt van de businesscase integrale schuldhelpverlening die vanuit het Rijk aan gemeenten wordt verstrekt?

3435

R: Euh, ik moest mij eventjes, haha, even nazoeken wat je bedoelde wat ik...

I: Ja dat hadden heel veel gemeenten.

R: Misschien kun je de vraag iets toelichten?

3440 I: Nou dit is heel specifiek gevraagd, maar het komt er meer op neer van euh, zijn er vanuit het Rijk voldoende handvatten, voorbeelden, informatieverstrekking, noem maar op, om daar als gemeente ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid iets mee te doen. En dit is dan heel specifiek want dit las ik in de kamerbrief.

R: Nouja, er is wel een euh, er is wel een speciale site ingebracht over effectieve schuldhelpverlening en daar staan allerlei voorbeeldprojecten op, van hoe bepaalde stukjes ingezet zijn in verschillende gemeenten, en wat het effect daarvan was. En die komen ook heel vaak in nieuwsbrieven terug en daar leer je wel degelijk van. Ik schat in dat dit ook wel...

3445 I: En die nieuwsbrieven worden dan naar gemeenten verstuurd?

3450 R: Ja, ja, en dan euh, dan lees je bijvoorbeeld over jongeren en schulden ofzo, specifieke groepen, ja verder het integrale, euh, de integraliteit van de aanpak van schuldhelpverlening, dat doen we hier echt al jaren. En dat is in Hengelo echt wel uniek, hoewel het in sommige kleine gemeenten wel degelijk zo werkt maar dan wordt het zo vanzelfsprekend gevonden zeg maar dat het niet apart benoemt wordt. Ik zie het weinig in de omliggende gemeenten, maar wij kijken heel duidelijk bij de aanvraag voor schuldhelpverlening naar het brede plaatje.

I: Dus niet alleen die schuld, maar juist wat zit er onder die schuld?

3455 R: Nee, juist, hoe komt het? Wat is de oorzaak? Wat zijn de gevolgen ervan? Ja, zit je in de schulden omdat je geen werk hebt of heb je geen werk omdat je in de schulden zit? Het zijn echt toch wel hele belangrijke verschillen, en wat kun je eraan doen om iemand daaruit te krijgen. En dat is echt niet één op één een schuldregeling aanbieden. Als er een sociaal probleem onder zit, of het gezin functioneert slecht, of er zijn psychische problemen, ja dan kun je die schulden wel aanpakken maar dat heeft écht geen zin.

I: Nee, oké, dus dat gebeurt hier dus echt al heel euh...?

3460 R: Ja we zijn acht jaar geleden hier begonnen met budgetalert. We hebben echt ook een eigen voorportaal. En mensen gaan dus in Hengelo nu niet meer rechtstreeks naar de stadsbank bijvoorbeeld. Als ze zich daar melden zegt die van je moet je eerst bij de gemeente melden, maar dat geldt alleen voor Hengelo dus dat is best een bijzondere positie terwijl de stadsbank er voor 22 gemeenten is.

I: Ja inderdaad.

3465 R: Ja een groot verschil. Wij zien daar ook als voordeel van dat wij euh, dus iedereen, we weten van iedereen die schuldhelpverlening nodig heeft. En eerder was het grootste gedeelte ging rechtstreeks naar de stadsbank en een klein deel kwam bij ons, omdat er meestal dus al andere dingen waren. Aan de ene kant denk ik van ja, de meeste mensen die al andere problemen hebben, zijn op de een of andere manier al bekend bij de gemeente, maar euh dat valt dus wel tegen eigenlijk.

I: Ja oké...

3470 R: Ik kom weinig signalen tegen van dat mensen echt alleen maar een financieel probleem hebben.

I: En als ze het bij de stadsbank melden, is dit niet bij de gemeente rechtstreeks bekend?

3475 R: Nee, en wij kunnen dus ook aanvullende hulpverlening bieden of onze regelingen aanbieden, of zeggen van goh, we kunnen meteen even je hele plaatje doornemen. Heb je de toeslagen op orde en heb je belastingaangifte gedaan. Alles wordt heel grondig naar gekeken. En pas als wij denken van nou het onderliggende probleem is ook aangepakt, dan kun je dus wel door naar de stadsbank.

Vraag 5a

I: Euh, nou in hoeverre draagt deze businesscase bij aan vroegsignalering en preventie van schulden? Euh, nou jullie doen het dus op een eigen manier, dus ik denk dat dit zeker daar wel in terug te vinden is.

3480 R: Ja dat denk ik ook, maar je krijgt trouwens veel de ruimte hoor. Er zitten niet echt super veel verplichtingen in hoor, nee dat vind ik niet, je krijgt echt handvatten aangeboden.

Vraag 5b

I: En verder de beleidsruimte, want daar gaat die b vraag dus over euh, hoe is die vanuit het Rijk?

3485 R: Euh, nou het enige jammere is dat de wetgeving wel steeds strenger wordt. En euh, dat merk je wel. Dus je mag niet meer euh, aan groepen mensen euh bedragen toekennen bijvoorbeeld als ze in bepaalde situaties zijn. Terwijl je weet dat iedereen die kosten maakt, maar je moet het wel bij iedereen weer controleren, alles individueel. En dat is ook wel een nadeel vind ik. Het voordeel is nu dat we iedereen zien en alles weten maar euh, aan de andere kant denk ik van je hoeft niet álles te weten.

I: Nee, en de administratie natuurlijk...

R: Ja, en het wordt gewoon allemaal krappere. En dat is ook wel echt een punt.

Vraag 6

I: In hoeverre onderscheid het armoede- en schuldenbeleid in de gemeente Hengelo zich van het armoede- en schuldenbeleid van andere gemeenten?

3495 R: Euh, ik denk dat het in grote lijnen hetzelfde is. En euh, het schuldenbeleid weet ik het echt wel zeker van, in die zin dat Hengelo wel een andere ingang heeft, maar we werken allemaal met de stadbank en we hebben met z'n allen invloed op hun werk, hoe zij het werk voor ons uitvoeren. Dus ja daar is niet heel veel verschil in. Euh, ja op individuele punten, wat een gemeente belangrijk vindt of niet. En het armoedebeleid, weetje de ene gemeente kan er wat meer geld aan besteden dan de andere gemeente. En de kleur van je college en raad, de politieke kleur, maar ook hoe staat de gemeente er financieel voor. Die twee dingen zijn wel heel bepalend. Maar het beleid wat er is lijkt wel heel erg op elkaar, dus je zorg toch met z'n allen wel dat euh, ja dat er op de een of andere manier gesport kan worden. Gewoon de dingen die we eigenlijk heel normaal vinden, dat die ook voor mensen met een absoluut minimuminkomen wel kunnen.

I: Ja duidelijk.

Vraag 6a is al aan bod gekomen.

Vraag 6b

3505 I: Nou, in hoeverre speelt concurrentie een rol?

R: Nou... eigenlijk niet. Nou, er is geen sprake van concurrentie maar het is euh, politiek gezien wel leuk om af en toe te kunnen laten zien aan je buurgemeente wat voor een geweldig beleid je voert. Haha.

I: Dus het succes van beleid?

3510 R: Ja tuurlijk, zo werkt het. Dus euh, als onze regering vraagt om ons ergens voor in te zetten en je bent als gemeente de eerste die dat rond krijgt, ja dan staat dat wel in de krant natuurlijk, haha, zo werkt het wel.

I: Ja, dus in die zin is het gewoon positief naar buiten brengen.

R: Precies, precies.

Vraag 7

3515 I: In hoeverre wordt het armoede- en schuldenbeleid in de gemeente Hengelo beïnvloed door het armoede- en schuldenbeleid van andere gemeenten?

3520 R: Euh, euh, nou je wil natuurlijk niet als slechtste bekend staan. En dat zijn best wel belangrijke dingen, dat als mensen toch zeggen van jeetje in Almelo of Enschede of Haaksbergen of weet ik waar, krijg ik 80% vergoed en hier in Hengelo komen jullie aan met 0, nou dat kan echt niet. Dan schaam je je als gemeente dood, dan ga je echt wel euh, ja mee oppassen. En je leert heel veel van elkaar, ik denk dat dit ook wel een groot punt is. En we doen ook best veel dingen samen trouwens hoor.

I: Oké, en dan hier in de regio?

R: Ja regionaal. Dus vooral Twente zeg maar.

I: Ja.

Vraag 7a

3525 I: Nouja hier staat dan, welke gemeentelijke organisaties gaat het daarbij om?

R: Nou wij hebben nu een samenwerkingsverband op sociale zaken met Borne. Dus wij hebben nu de sociale dienst Borne-Hengelo. Euh, ja we hebben daar al verschillen in zitten maar steeds minder. We zijn dus wel bezig om dat steeds dichterbij elkaar te brengen. En er zijn meerdere gemeenten in de omgeving die wel aansluiting zoeken bij andere gemeenten. En dus merk je dat ja de wens om het dan ook helemaal gelijk te trekken wordt dan ook steeds groter. Dus je beïnvloed elkaar wel heel erg ja.

3530

I: En die aansluiting, is dat dan vooral door kleinere gemeenten of?

R: Ja, over het algemeen wel. Ja. Dan kun je denken aan euh, ja Haaksbergen, Hof van Twente. Wij doen natuurlijk op werkgebied al heel veel samen met Hof van Twente en Oldenzaal enzo, ja dan ga je ook kijken van kunnen we op andere gebieden wat meer samenwerken.

3535 I: Ja hun kunnen daar natuurlijk voordelen uithalen?

R: Ja zeker. En het levert Hengelo of Almelo want die heeft dat met Tubbergen, levert het ook op. Je kunt je eigen dienstverlening op peil houden als je een groot volume hebt, het heeft dus wel voordelen hoor.

Vraag 7b

I: Nou waarom juist deze gemeentelijke organisaties?

3540 R: Ja dat is vaak een kwestie van contact zoeken, euh vaak ben je buurgemeenten, euh politiek kan er een verbinding liggen of dat de juiste mensen elkaar kennen, ook wel gewoon belangen, gezamenlijke belangen. Kijk kleinere gemeenten rondom een stad maken vaak gebruik van de voorzieningen in die stad maar andersom heb je als stad vaak de ruimte nodig die de kleinere gemeenten hebben. Het heeft gewoon wederzijdse voordelen.

Vraag 7c

3545 I: Nou dan, in hoeverre leren gemeentelijke organisaties onderling van elkaar ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid?

R: Euh, ja we, we leren van elkaar. In hoeverre... euh. Nou voor schulden hebben wij bijvoorbeeld bij de stadsbank hebben wij een platform vergadering, dan zit je met alle beleidsmedewerkers van gemeenten bij elkaar een paar keer per jaar. Daar leer je dingen van. Ja, het is echt wel euh, ja gewoon ook dat ze nieuwsgierig zijn naar elkaar daarin. Ja, soms komt een gemeente met een geniaal idee van we gaan dit gewoon doen, die durven iets nieuws in te zetten, dan kijkt de ander wel nieuwsgierig mee. Ja kijk, wij hebben bijvoorbeeld allemaal verschillende regelingen en de gemeente Borne heeft één fonds. Ja, dan is het echt niet zo dat wij zeggen als grote gemeente van jullie moeten je veranderen naar ons. We zijn wel aan het kijken van nou wat zijn de voor en nadelen. Kijk er zitten ook nadelen aan, ze moeten én alles voorschieten en er is toch wel af en toe wat misbruik in de zin dat er kleding gekocht wordt dat door anderen gedragen wordt. Dus daar zijn we wel mee bezig.

3550

3555

Vraag 8

I: In hoeverre bestaan er tussen gemeentelijke organisaties vergelijkbare situaties of omstandigheden, dus meer is de problematiek hetzelfde of is dit echt verschillend per gemeente?

3560

R: Nou, bij gemeenten van ongeveer gelijke grootte kun je wel degelijk vergelijkingen trekken en dan euh, ja daar kun je ook echt wel dingen van elkaar leren. Vooral toen er bijvoorbeeld werd ingezet met informatiepunten, brievenhulp, formulierenbrigades, als dat goed loopt is dat heel interessant voor een andere gemeente. Het levert vaak ook minder druk dan op je schuldhelpverlening, het levert financieel wat op, mensen zijn beter geholpen.

3565

I: Ja, dus iedereen is erbij gebaat. Nouja de andere sub vragen zijn al een beetje aan bod gekomen. Ik ga naar vraag negen.

Vraag 8a, b is al aan bod gekomen

3570 **Vraag 9**

I: Welke doelgroepen in de gemeente Hengelo heeft het armoede- en schuldenbeleid betrekking op?

R: Euh, nou ons schuldenbeleid euh, is voor iedereen. Voor alle inwoners, wij hebben geen inkomensgrens of, euh situaties waarin we niet helpen. En ook zelfstandigen die kunnen daar terecht. Euh armoedebelid hebben we wel een inkomensgrens, euh, en we zijn ook bezig om dat voor zelfstandigen toch nader uit te werken van wat verstaan we dan bij zelfstandigen onder die inkomensgrens. We hebben gemerkt van we hebben het altijd al open gehad, ze mogen altijd al aanvragen en toch doen ze dat bijna niet. Nu blijkt dat als iemand dit probeert, krijgt deze persoon toch te maken met de bureaucratie van hoe gaan wij jou inkomen meten, daar moet dus wat aan gedaan worden.

3575

I: Ja oké, duidelijk, en die inkomensgrens is nu 120%?

3580

R: Ja 120%.

Vraag 9a

I: En zijn kinderen dan ook specifiek een doelgroep of is dat?

R: Euh, nouja we hebben een vergoeding t/m 12 jaar, daar zit wel een leeftijdsgrens in. En we hebben een computervergoeding of mensen kunnen een nieuwe computer krijgen met kinderen in de schoolgaande leeftijd, dus 4 tot 18.

3585

I: Ja dus daar is dan wel een grens van euh...

R: Ja. Maar verder zit er volgens mij geen doelgroep specifiek bij, nee.

Vraag 9b

I: Op welke manier worden de doelgroepen betrokken bij de beleidsvorming? Nou u gaf net al aan van die klas...

3590

R: Ja die kinderen hebben we geprobeerd erbij te betrekken maar het viel niet mee hoor. Het lijkt makkelijk en toch was het heel erg lastig. Euh, wij hebben hier ook een euh 074, ik weet niet meer precies, een jongeren euh, het is voor en door jongeren opgezet, ik weet niet meer precies, ze hebben wel een eigen website, eigen activiteiten, ze informeren elkaar over dingen en euh, nou die hebben we geprobeerd erbij te betrekken en dan merk je van de ene jongere doet graag mee omdat hij het zus of zo interessant vindt, de een wil graag journalist worden en doet graag mee... Maar om dan eventjes namens alle jongeren bij ons op gesprek te komen over armoede, nou dat ging gewoon een stap te ver, dat vonden ze heel moeilijk. Dan kon er bijvoorbeeld één, dan denk je van ja mag je daar je beleid op laten afhangen, van één die wil meepraten. Nou en dan ga je toch weer terug, dan maar naar de scholen. Schooldirecties, leraren, en daar hebben we toen wel een gesprek mee gehad en alle jongerenwerkers op wat voor gebied dan ook. Jongerenwerk, maatschappelijk werk, school maatschappelijk werk, schoolbegeleiders, intern begeleiders.

3595

3600

I: Maar de ervaring is dus als je het jongeren zelf voorlegt dat ze euh... ja dat is lastig. Nouja we hebben af en toe een docent die het op een of andere manier wel voor elkaar krijgt. Zo zijn we uiteindelijk toch in gesprek gekomen met acht jongeren op het gilde college. En dat is toch wel leuk. Dan merk je van nouja het is wel allemaal heel spannend voor hun, maar als ze eenmaal aan de praat zijn gaat het goed, je moet gewoon heel gericht vragen stellen. Ja, en de andere doelgroepen, wij proberen onze bijstandsccliënten erbij te betrekken via de cliëntenorganisatie, en die wordt ook altijd overal in betrokken, maar verder zijn het vooral mensen die werken met mensen in de armoede, en dat is niet de juiste doelgroep.

3605

I: Nee, dus meer de hulpverleners euh?

3610

R: Ja de kerken, euh noem maar op.

Vraag 9c

I: Euh is de samenstelling van doelgroepen in de tijd veranderd?

3615 R: Neee, nee hoor, ik nee ik denk dat die hooguit verruimd is, dat er vroeger zeg maar langer dan 15 jaar terug ofzo dat het echt bijstand was. Als je in de bijstand zat kreeg je van allerlei regelingen, en dat is nu meer aan een inkomensgrens gerelateerd dan aan een bepaalde inkomenssoort.

I: Ja precies, duidelijk.

Vraag 10

I: In hoeverre zijn er onderling in één bepaalde doelgroep verschillen te zien in kenmerken en gedrag?

3620 R: Euh, armoedebeleid, daar ja, nee wij kijken niet naar iemand van waarom val jij onder die inkomensgrens, nee. Dit zijn iedere keer euh regelingen of bedragen die maar voor één jaar gelden en als je volgend jaar nog in die situatie bent kun je het opnieuw aanvragen. Maar euh, bij schuldenbeleid is er wel, wordt er wel verder gekeken want daar wordt gekeken van naar, ben jij iemand die dingen niet snapt en kun je het wel leren bijvoorbeeld, of euh, wil je dingen niet? Dus daar zit echt de motivatie en de kunde. Ja, die is erg belangrijk, als
3625 iemand het niet ook qua ziektebeeld bijvoorbeeld in zich heeft om heel constant te leven, dan wordt een schuldregeling een onmogelijke opgave. En dan moet je daar iets anders op verzinnen, dus daar letten we wel op en in die zin heb je binnen de doelgroep wel degelijk inzicht in kenmerken en gedrag.

Vraag 10a, b blijken uit bovenstaande**Vraag 11**

3630 I: Met welke maatschappelijke organisaties werkt de gemeentelijke organisatie samen ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid?

R: Euh, nou ik zou haast zeggen met alle organisaties in de stad. Ja, eigenlijk maatschappelijk werk, jeugd, voedselbank, ja. We hebben dan wel Humanitas in de zin van opvang en dagbesteding enzo maar niet in de zin van hulp bij administratie bijvoorbeeld. Maar dat hebben wij wel bij welzijn ouderen ondergebracht. Er zijn wel heel veel vrijwilligers actief. We werken veel samen met kerken, die zijn uiteindelijk verdacht vaak diegene
3635 die schulden oplossen, dat is ook wel heel opvallend. Euh ja, gewoon het jeugdsportfonds werken wij mee samen, maar nu bijvoorbeeld ook met een kledingbank in Goor, en dat is wel, ja die hebben zich zelf aangeboden om te kijken van kunnen we hier in Hengelo misschien ook wat betekenen. We hebben niet de keus nog kunnen maken dat ze ook hier komen, dat betekent gewoon weer een heel pand inrichten enzo, ik bedoel dat moet je allemaal wel beschikbaar willen stellen. Maar er is wel gezegd van, mensen die het hier
3640 nodig hebben mogen wel naar ons komen. Het is te fietsen dus het kan net, maar euh, ja het is meestal niet buiten de gemeente, en er zijn ook bijvoorbeeld euh, ja zoals de Lions ofzo, je hebt altijd ook wel van die organisaties die ook aan 'fund raising' doen en in die zin af en toe wel leuke bedragen beschikbaar stellen, of voor taalonderwijs, of ja en dat telt allemaal mee hé in participatie.

Vraag 11a

3645 I: Hoe verloopt de samenwerking tussen deze organisaties?

R: Euh, ja nou over het algemeen goed, het grappige is dat we zo af en toe organiseren we een bijeenkomst en dan proberen we iedereen wel elkaar te laten kennen. Een soort kennismaking en dan doen we er ludieke acties bij ofzo. We hebben wel eens allemaal kraampjes neergezet in onze grote zaal en euh iedereen die op
3650 bezoek kwam zeg maar, die gewoon geïnteresseerd was, werd in groepjes verdeeld en die konden dus bij een van die kramen en dan mocht bijvoorbeeld Humanitas zich voorstellen of euh het werkplein, en euh die gingen dan precies vertellen wat ze deden, en dan mochten een paar vragen gesteld worden en dan gingen we de bel luiden en dan mochten ze allemaal één kraam verder, en dan mocht een ander iets vertellen. Wat ik wel opvallend vond, hoeveel reacties ik toen heb gehoord van, goh dat dit toch ook in Hengelo is, nou dat wist ik niet. Of ik wist wel dat ze er waren maar goh dat die daar werkte, terwijl ze elkaar van naam wel kenden
3655 maar niet van gezicht of andersom. En dat was echt euh, ik denk ja euh, we maken echt wel gebruik van elkaar en toch kan het altijd intensiever kennelijk.

Vraag 11b

I: Ik weet niet doen zich ook knelpunten in die samenwerking voor of?

3660 R: Ja, euh soms heb je als organisatie gewoon zo'n gerichte opdracht dat het lastig is om binnen het geld en de
tijd die je hebt voor bepaalde dingen, om daar steeds anderen in te blijven betrekken en je open te blijven
stellen voor andere belangen of vragen of acties. Euh, dat zie je vooral snel terug komen als je met meerdere
organisaties één project gaat draaien, dat euh, dat het project loopt dan vaak waanzinnig goed tot je probeert
om er regulier werk van te maken en dan blijkt van ja, wij worden via dit potje betaald, een andere via dat
3665 potje en weet je die moeten dat geld wat ze uitgeven allemaal verantwoorden, en wij ook. Dus dan is het
uiteindelijk zo van nouja het project was geld voor vrijgemaakt maar niet langdurig, en dat is wel heel sneu,
dat zie je in het hele land en ook tussen de ministeries onderling naar ons toe als gemeente. Met
schuldhulpverlening zie je nu bijvoorbeeld dat er bij Justitie dingen veranderd zijn in beschermingsbewind en
euh, zij hebben dat beleid onder zich omdat zij de rechtelijke macht betalen, maar vervolgens krijgen wij als
gemeente de rekening, dus ja dat is ook een heel groot punt van discussie op dit moment tussen twee
3670 ministeries en gemeenten hebben het er maar mee te doen, dat is echt een drama financieel.

I: Ja, dat kan ik me voorstellen.

Vraag 11c

I: Ook weer hier, in hoeverre is de samenwerking in de tijd veranderd? Is die überhaupt veranderd?

3675 R: Euh, ja hij is wel veranderd, er is in totaal gewoon minder geld te besteden en je hebt elkaar dus harder
nodig, dus je doet wel meer moeite om ondanks dit soort knelpunten toch samen te werken.

I: Ja precies.

Vraag 12

I: In hoeverre werkt de gemeentelijke organisatie samen met andere gemeentelijke organisaties? U gaf net al
aan Borne-Hengelo en Twents verband?

3680 R: Aan de ene kant heeft iedere gemeente zijn eigen financiën en zijn eigen verantwoording daarbinnen maar
euh ja je werkt wel veel samen. Euh, op het gebied van werk bijvoorbeeld, ja dat staat hier een beetje naast,
daar is nog duidelijker in dat je toch de grote bedrijven zitten natuurlijk niet, die hebben er geen interesse in
of jij nu in Nijverdal woont of in Enschede of in Hengelo. Als je daar maar met je papiertjes komt werken. Als
wij als gemeente alleen maar mensen verwijzen naar bedrijven in onze gemeente, ja dan werkt het niet.

3685 I: Dus de arbeidsmarkt is al heel ruim?

R: Ja het is gewoon heel fijn dat die dus met veertien Twentse gemeenten wordt opgepakt. Ook daar lopen ze
natuurlijk wel tegen strubbelingen aan. Euh, met gemeenten, ja met armoede en schuldenbeleid heb je daar
iets minder euh belang bij om het samen op te pakken. Maar goed, aan de andere kant, we hebben natuurlijk
maar 22 gemeenten, maar armoedebelid hebben we eigenlijk niet samen.

Vraag 12a

3690 I: En wat is daar dan de reden voor?

R: Ja ik denk dat je als gemeente al lang blij bent dat je er geld beschikbaar voor houdt. Dat is echt iets dat je
aan je eigen burgers ten goede wilt laten komen, dat is lastig te mengen. Het is echt gemeentelijk budget en
dat andere voor werk is ook, hmm, ja nou dat weet ik niet, laat ik daar geen uitspraken over doen.

Vraag 12b

3695 I: Nou ook weer hier, hoe verloopt deze samenwerking, met gemeenten dus?

3700 R: Euh, ja, je zoekt elkaar op en op het moment dat je echt de afspraken moet uitwerken. Dus de wil is er,
maar het valt tegen, ja. Uiteindelijk is het toch ieders euh, bestuur die euh ja zelf invulling mag geven aan hoe
geven wij binnen deze gemeente ons geld uit en euh, ja dan heeft toch ieder wel zijn eigen stokpaardjes. Dus
echt samenkomen is dan toch lastig. Maar we proberen het dan in ieder geval op hoofdlijnen van joh we
houden ongeveer hetzelfde aan. Euh, ja, ja maar dat is ook meer om niet uit de pas te willen lopen denk ik, dat
is wel een beetje het concurrentie achtig. Nouja als iemand gaat verhuizen van de ene naar de andere
gemeente, doet hij/zij dat omdat hij/zij het daar beter heeft? Nou dat moet je zien te voorkomen.

Vraag 12c

3705 I: Nou knelpunten, dat is dus wat u al aangaf...

R: Nou, ja.

Vraag 12d

I: Ook hier, in hoeverre is dat in de tijd veranderd?

R: Ja, ja zolang ik hier werk is het eigenlijk wel zo ja.

3710 **Vraag 13**

I: Welke gemeentelijke afdelingen binnen de gemeentelijke organisatie zijn bij het armoede- en schuldenbeleid betrokken?

3715 R: Ja, de echte uitvoering ligt bij sociale zaken. Euh, wij hebben wel onze ingang, zeg maar de publieke ingang is hier op het stadhuis en dat is het zorgloket en dat valt niet onder onze afdeling, dus dat ligt meer bij de WMO taken. Euh, ja en verder probeer je alle kosten die mensen moeten maken of die de gemeente moet maken en die in samenhang zitten met betalingsproblemen of met te lage inkomens of schulden, die probeer je wel te betrekken in nieuw beleid. Dus in die zin heb je wel te maken met vooral welzijnsafdelingen, maar soms ook euh op het gebied van kwijtschelding gemeentelijke belastingen heb je dan meer met de vastgoed sector te maken, dus ruimtelijke ordening. Euh, ja en wat we laatst hadden, iets over vervoer, dat er toch
3720 gekeken wordt naar gratis vervoersplassen, daar werd het budget steeds kleiner voor, dan kijk je van nou gaan we het dan beperken, nu kijken we meer naar een inkomensgrens in plaats van een leeftijdsgrens, dan komen ze toch naar ons om samen te kijken van hoe bereiken we die mensen dan vanaf nu.

I: En die verbinding is er dus wel?

3725 R: Ja nou het is wel iets waar je onwijs veel aandacht voor moet houden. Het slipt er zo door, je hebt het allemaal gewoon heel erg druk. Je moet ook echt na blijven denken van niet op de automatische piloot je naaste collega's polsen, nee, heel bewust zoeken naar verbindingen. Nou en dat valt gewoon niet mee.

I: Nee dat kan ik me voorstellen.

Vraag 13a,b blijkt uit bovenstaande

Vraag 13c

3730 I: In hoeverre denkt u dat de burgers hier in de gemeente Hengelo het armoede- en schuldenbeleid als samenhangend zien?

3735 R: Zo dat is een moeilijke vraag, haha. Nou dat vind ik een goede vraag, nee dat weet ik eigenlijk niet. Ik weet wel door bezuinigingsrondes zijn er heel veel vragen ook aan burgers gesteld in de zin van als wij moeten bezuinigen, waar zou jou voorkeur naar uitgaan? Dan mochten ze cijfers geven en daaruit bleek wel dat in ieder geval de sociale sector er heel goed uit kwam in die zin dat iedereen dat heel belangrijk vond om in stand te houden. Het blijft natuurlijk een vreselijke keus dat je zoiets moet maken maar ja, of zij dat dan ook samen zien, dat durf ik niet te zeggen eigenlijk.

I: Het was ook meer zo van, je ziet vaak dat een gezin met schulden met heel veel problematiek te maken heeft en dat ze door de bomen het bos niet meer zien.

3740 R: Ja, het is wel zo dat, nouja wij hebben binnen de gemeente een samenwerkingsverbandje, het is klein in aantal personen, daar hebben we wat mensen van de gemeente inzitten, iemand van tactus verslavingszorg, iemand van de GGZ, jeugdhulpverlening, en die samen pakken gezinnen op met kinderen waar zoveel problemen zijn en die ook al inderdaad helemaal door de bomen het bos niet meer zien, die geen uitweg zien en die dus in feite alle hulpverlening de deur uit hebben gezet. Dan gaan zij proberen door één iemand van het
3745 team daar binnen te laten wringen, en dat die dan namens alle andere komt.

3750 Dus dat ze voorkomen dat er weer, omdat er vaak meerdere problemen zijn, dat je dus niet én iemand voor de kinderen voor de school, én iemand voor de psychische problematiek, én voor pap en mam, iemand voor de schulden, nouja dat proberen ze op die manier op te lossen en dat gaat dus euh niet om honderden gezinnen per jaar, maar om tientallen, maar ja daar is wel wat te winnen, daar is wel wat te winnen. Het is een dure oplossing maar ik denk wel dat deze zich uiteindelijk terugbetaalt.

I: Oké, ja. Ik weet niet of u zelf nog opmerkingen heeft of toevoegingen? Of vragen?

R: Nou ik ben wel heel benieuwd in je uitkomsten.

3755 I: Ja ik kan het rapport wel sturen als het klaar is, dat hebben meerdere gemeenten ook gevraagd dus.

R: Ja dat vind ik heel interessant.

I: Nou dan wil ik u hartelijk bedanken voor het interview.

INTERVIEW 9: GEMEENTE ZWOLLE

3760 I: Goedemiddag, allereerst wil ik u hartelijk bedanken voor de medewerking die u wilt verlenen aan dit interview. Ik voer dit interview uit in het kader van mijn bachelorscriptie voor de opleiding Bestuurskunde aan de Universiteit Twente. Dit onderzoek gaat over de overwegingen van negen Overijsselse gemeentelijke organisaties die ten grondslag liggen voor de manier waarop invulling wordt gegeven aan het armoede- en schuldenbeleid naar aanleiding van de extra middelen die gemeentelijke organisaties sinds 2013 vanuit het Rijk ontvangen. Het interview zal ongeveer een uur tijd in beslag nemen en zal worden opgenomen. De gegevens zullen anoniem verwerkt worden. Zullen we maar gewoon vanaf het begin af aan beginnen en kijken hoever het komt?

3765

Vraag 1

I: Allereerst op welke manier bent u binnen uw functie bij het armoede- en schuldenbeleid betrokken?

3770 R: Ik ben programmacoördinator, of beleidsadviseur heet die functie en dan ben ik programmacoördinator van het programma armoede, bijstandsverlening en armoedebestrijding.

I: Dus dat is meer in groter geheel dan, daar valt alles verder onder of?

R: Ja.

I: En zijn er meerdere in de gemeente hier of?

3775 R: Daaronder doet iemand specifiek iets voor schulddienstverlening en ik iets voor armoede.

I: Oké, op die manier.

Vraag 2

I: Hoe groot is het aantal arme huishoudens binnen de gemeente Zwolle?

R: 5500, 5800 dit jaar.

3780 I: En wat voor grens wordt er dan gehanteerd?

R: 110.

I: Oké, 110%, ja.

Vraag 2a

I: Weet u ook om hoeveel kinderen het daarbij gaat?

3785 R: Weet ik zo niet uit mijn hoofd. 1200? → 1600 bij nader inzien.

I: Ongeveer euh?

R: We hebben ramen, ik kan het zo in het tabelletje wel voor je opzoeken.

I: Oké.

Vraag 2b

3790 I: Is ook inzichtelijk waar de problematiek zich bevind in de gemeente, echt op wijkniveau of euh?

R: Euh, we hebben denk ik wel. Ja, dat hebben we wel. Ja, daar hebben wij hele mooie buurt voor buurt onderzoeken en maptabels enzo voor.

I: En is dan ook echt te zien dat het specifiek echt in een bepaalde concentratie zich bevind?

R: Met alleen gezinnen of de kinderen?

3795 I: Alle gezinnen, dus echt de arme huishoudens.

R: Ja je hebt hier twee wijken. En dat komt omdat het daar goedkoop wonen is, dus sturen we ze daar naartoe.

Vraag 3

3800 I: Dan beleidsdoelen, wat zijn voor uw gemeentelijke organisatie de belangrijkste beleidsdoelen ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid?

R: Euh, nou dat iedereen voldoende inkomen heeft met een bijstandsuitkering als je zelf niet in je inkomen kan voorzien. Dat je euh, geen financiële risico's loopt voor een slechte gezondheid. Daarvoor hebben we een collectieve zorgverzekering en euh, nou dat je bij problematische schulden geholpen wordt om eruit te komen. Euh, wat hebben we nog meer, bijzondere bijstand natuurlijk voor euh, als je daar aparte kosten voor hebt, dat de kinderen kunnen blijven participeren.

3805

I: Dat is dus ook echt een doel op zich?

R: Ja.

I: Is er ook nog iets dat zich specifiek op preventie richt of euh? Want die extra middelen gaan over preventie en kinderen?

3810 R: Een ander speerpunt is dat we het samen met de partners in de stad doen. We hebben hier een hele actieve armoedepact hebben we gesloten jaren geleden en dat houden we nu nog elk jaar levend. En daar zit die preventie en die samenwerking met partners wel in.

I: Ja, oké. En armoedepact is dat dan ook meer in de vorm van een organisatie echt of een website waar euh?

3815 R: Euh, het heet 'Zwolle armoedevrij' en het is een soort netwerk en twee keer per jaar organiseren we als gemeente een bijeenkomst. Daar komen alle partners op af en die ontmoeten elkaar. En doordat ze elkaar kennen, we hebben het nu vijf jaar, vorig jaar was het eerste lustrum. En doordat ze elkaar steeds beter kennen ontstaan er eigenlijk steeds meer verbindingen. En als gemeente, we zijn daar echt alleen maar faciliterend bezig en verder gebeurt het eigenlijk door de partners zelf. Dat is wel mooi om te zien. Dus nu wordt er gecoördineerd, met het sinterklaasfeest en met de kerstpakketten. Ja, als ze zes kerstpakketten

3820 krijgen, elke diaconie deelt zijn eigen kerstpakketten uit, dus nu is daar veel afstemming over. Een organisatie is al op zomerpakketten overgegaan omdat er zoveel kerstpakketten waren. En zij baalden dan, misschien ken je het wel stichting Present?

I: Ja, ik heb in Kampen stage gelopen dus euh, daar hebben ze het ook.

3825 R: Ja, en daar baalden ze dat ze vrijwilligers in moesten zetten die dan het zesde pakket kwamen brengen en dat de vrijwilligers dan gedemotiveerd raakten. Door dat overleg is het toch makkelijker om met elkaar in contact te komen. Toen zeiden ze weet je wat, dan doen wij de zomerpakketten.

I: Ja dat is een goede oplossing dan.

Vraag 3c

I: Die doelen, zijn die in de tijd ook veranderd of zijn die altijd al zo geweest?

3830 R: Die samenwerking met partners is er echt bijgekomen, vijf jaar geleden. Toen vond de raad dat het armoedebeleid teveel alleen vanuit de regio vorm werd gegeven.

I: Ja, dus dat is het enige wat echt van de laatste tijd is?

R: Ziektekosten, langdurigheidstoeslag. En nou die kind regeling daar is wel veel meer bijgekomen, die is ook relatief nieuw.

3835 I: En komt dat dan ook euh, door die aanbevelingen van de staatssecretaris of heeft dat daar niet wat mee te maken?

R: Nee de staatssecretaris hobbelt erachter aan.

I: Ja precies, duidelijk.

Vraag 4

3840 I: Dan welke instrumenten worden door de gemeentelijke organisatie ingezet ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid?

R: Die kun je allemaal op de site vinden. De regelingen die er zijn, langdurigheidstoeslag en die heet nu anders.

I: Het staat nu dus allemaal op de website?

3845 R: Ja welke uitkeringen of regelingen en dan kun je zien welke armoederegelingen er allemaal zijn. Wat je wanneer aan kunt vragen.

Vraag 4b

I: En is er dan ook een specifiek instrument gericht op kinderen?

3850 R: Die ga je niet vinden, dat krijg ik nog niet voor elkaar. Maar we doen heel veel, we vergoeden de peuterspeelzaal van 0-4 jaar voor minimegezin. We hebben hier het project 'armoede en gezondheid voor kinderen' waarbij de GGD een euh, in hun en hoe heet dat, het consultatiebureau en het school maatschappelijk onderzoek daar stellen ze de vraag van zijn er armoede gerelateerde problemen bij uw kind? En dan als daar ja op geantwoord wordt nemen zij actie, dus op die manier probeer je aandacht voor armoede te krijgen. Daarnaast hebben we stichting meedoen en het jeugdsportfonds en die vergoeden schoolkosten, sportkosten en cultuur en muzieklessen.

3855 I: Ja, en dat...

R: En dan hebben we een gemeentelijke regeling dat je in de pubertijd van 12 tot 18 een bedrag krijgt.

I: Hmm, en dat bedrag gaat dan rechtstreeks naar het kind of is dat indirect?

3860 R: Naar de ouders. Bij die andere twee is dat niet zo bij dat sporten, daar gaat het rechtstreeks maar het blijkt dat zij weinig kinderen bereiken boven middelbare schoolleeftijd en dat, uit het Nibud onderzoek komt ook dat euh gezinnen met kinderen op bijstandsniveau gewoon niet rond kunnen komen. En dus hadden ze iets van nou bij die regeling kun je gewoon, je hoopt ook dat die ouders het voor de kinderen gebruiken maar je weet ook dat ze überhaupt geld tekort hebben dus wat maakt het dan uit waaraan het besteed wordt? En op die leeftijd kunnen ze het euh. Nou weetje of je dan toch een keer een laptop koopt of een buitenlandreis, dat kun je bijna niet vastleggen. Terwijl op de lagere school is het van ga maar sporten en zwemmen. En voor die

3865 individuele keuzes is het gewoon leuker om bij die leeftijd dat zelfstandig te laten beslissen. En de onderbouwing is gewoon dat je gewoon echt weet dat ze een tekort hebben.

I: Ja precies.

Vraag 4c

I: Ook hier weer, in hoeverre is dat in de tijd veranderd, die instrumenten en regelingen die er allemaal zijn?

3870 R: Die scholieren heette eerst computer. Computers werden heel weinig aangevraagd, dan mocht je één keer per drie jaar een computer aanvragen. Die scholierenregeling hebben we nu een veel groter bereik. Een computer kunnen mensen zelf wel regelen, tweedehands of weet ik hoe.

I: In deze tijd helemaal natuurlijk euh.

R: Ja.

3875 I: Dus het bereik is wel groter geworden, geldt dat dan voor alle regelingen of specifiek voor een bepaald?

R: Nee dat zit wel euh, die scholierenregeling die is dus nieuw sinds 2-3 jaar, die heb ik ook van een of ander extra geldpotje gedaan. En euh, dus de verwachting was dat je daarin, je moet daarin opbouwen, we zaten vrij hoog al in het tweede jaar. Voor de brugklassers hebben we het eerste jaar een hoger bedrag gedaan om de overgang naar de middelbare school, omdat dit kosten met zich meebrengt.

3880 R: Klets door, dan zal ik kijken of ik het, je wilt het bereik van de regelingen weten?

I: Ja, als dat mogelijk is, dan ga ik vast naar de volgende vraag ondertussen.

Vraag 5

I: In hoeverre wordt er binnen de gemeentelijke organisatie gebruik gemaakt van de businesscase integrale aanpak schuldhulpverlening die vanuit het Rijk aan gemeenten wordt aangereikt?

3885 R: Dat doet mijn collega, en ik denk dat we daar vast in meedoen.

I: Ja. Het is ook meer van euh, krijgt de gemeente vanuit het Rijk ook voldoende handvatten om iets met het beleid te doen of is de gemeente daar meer autonoom in?

R: Pff, wat voor vraag stel je nu. We hebben een wet die we uit moeten voeren. Schulddienstverlening is gewoon een wet.

3890 I: Ja, daar ben je verplicht aan als gemeente natuurlijk?

R: Oh nee ja, maar daar staat niks in. In de wet staat dat je zelf beleid vast moet stellen. Dus als je beleid is we doen niks, dan voldoe je aan de wet.

I: Oh ja?

R: Ja volgens mij wel, die wet gaat inhoudelijk niet zo diep.

3895 I: Nee, nee.

R: Volgens mij betalen wij schulddienstverlening als gemeente voor een groot deel toch uit de eigen zak. Dat is veel gemeentegeld, maar precies weet ik die stromen niet.

I: Oké, nee.

Vraag 5b

3900 I: Nou dan als sub vraag daarbij ook van hoe beoordeelt u de beleidsruimte die u als gemeente vanuit het Rijk krijgt, specifiek voor het armoede- en schuldenbeleid?

R: Euh, nou die is heel vervelend. Euh, waar ik zelf bij die collectieve zorgverzekering last van heb is dat de euh wet rond de bronheffing heel nadelige invloed heeft. Als je één keer in de schulden zit, dan komt je in de bronheffing en dat hebben ze zo geregeld dat je daar niet meer uitkomt, tenzij al je schulden afgelost zijn. Hoe

3905 kun je nou met een bijstandsuitkering, dus die mensen zitten verplicht in de bronheffing, dan moet je, je weet er echt veel van hé? Je kende dat hele woord nog niet. Dan moet je 130% betalen voor je basisverzekering.

I: Ja.

R: Ik geloof dat die premie nou iets van 160 euro is. Daar zit een soort, je bent alleen basisverzekerd, je schuld wordt niet afgelost en je komt ook nooit uit de situatie.

3910 I: Oh?

R: En ik vind het echt schandalig dat dit wettelijk zo vastgelegd is.

I: En daar ben je als gemeente dus gewoon verplicht aan?

3915 R: Als gemeente hebben we er last van want die in de euh bijstand of op de armoedegrens zitten en dan hebben wij een collectieve zorgverzekering, maar daar komen ze niet in. En euh, hetzelfde geldt voor mensen met schulden, dan laat de zorgverzekeraar ze niet toe tot de collectieve zorgverzekering, terwijl ik dacht dat die voor iedereen is. Dan blijkt dat die zorgverzekeraar het zo geregeld hebben dat je dan wel tot de basis toe wordt gelaten en niet tot de aanvullende en wij als gemeente juist een bijzondere aanvullend pakket hebben waarin we alle kosten vergoeden.

I: Dus dan is het de zorgverzekering die in de weg zit?

3920 R: Ja die zetten daar een drempel voor.

I: En bij schulddienstverlening weet ik het niet precies want daar is het heel erg de vraag van wat is kip en ei. Moet je een verslaafde in... En ik denk niet dat het wettelijk is maar dat het meer financieel is dat het gewoon vanuit schulddienstverlening is het dweilen met de kraan open als iemand verslaafd is en de hulpverlening zegt andersom, hij blijft verslaafd zolang zijn schulden niet afgelost zijn.

3925 R: Oké, ja.

I: Wat wou jij weten, hoeveel kinderen bereiken we? Waar wij ook last van hebben, maar dat vraag jij niet, ook met de armoede- en schulden is beschermingsbewind.

I: Oké.

3930 R: Heb je daar al wat van gehoord? De rechter spreekt beschermingsbewind uit en dat moeten wij vanuit de bijzondere bijstand vergoeden en dat bedrag was vier jaar geleden ongeveer vier ton. Dat krijgen die bewindvoerders, die bureautjes, die krijgen geld voor dat ze je financiën beheren en dat moeten wij vergoeden, en inmiddels is dat bedrag verviervoudigt.

I: Ik heb wel gehoord dat die personen heel veel geld krijgen en dat gemeenten wel willen dat dit minder moet worden.

3935 R: Nou heel veel geld krijgen is euh te simpel gezegd, maar de rechter die zegt gewoon je moet naar een bewindvoerder terwijl we daar als gemeente zelf wel een project voor hebben of dat kunnen begeleiden. Die bewindvoerder moeten wij die kosten vergoeden terwijl er helemaal geen opleiding of certificering voor geldt.

3940 En die tarieven liggen dan wel vast, maar dat doet iedereen op zijn eigen manier en goed en slecht. Er zitten hele verkeerde tussen omdat daar geen, en daar, omdat de rechter het zo uitspreekt, voor mensen en kwetsbare burgers die dat zelf niet kunnen, betalen wij 1,2 miljoen waar wij een paar jaar geleden 4 ton betaalden, dus dan heb je gelijk het antwoord op de vraag waar het geld voor armoede is gebleven. Het is leuk als je extra geld aan de ene kant geeft, maar als je aan de andere kant niet een probleem oplost, dus ik kreeg echt geld maar dat komt dan vanuit het Rijk en dan moet je als gemeente zeggen van hé dat is van mij want het wordt ongeoormerkt aan gemeenten verstuurd, en als ik dan terugkijk en als ik dan tegelijk een tekort

3945 meld, dan weet de boekhouder wel hoe dat opgelost moet worden.

I: Ja precies, ja.

R: 567 scholierenregelingen. Het aantal is fors toegenomen. De vorige keer was was hij 456, en wat zegt ie dan hier in totaal. Oh dit zal zijn dat je hem ook voor een vorig jaar aan kon vragen.

I: Oké, ja.

3950 R: En zie je omdat er in 2015 mag je hem ook nog over 2014 hebben, we zijn in 2013 gestart.

I: Ja.

R: Het aantal kinderen wil jij weten, het gaat om het aantal kinderen.

R: Ja. Oh dat zegt ie toch niet. Oh dat zegt ie hier, we hebben 707 kinderen bereikt.

I: Ja oké, dan is het 707, ja duidelijk.

3955 **Vraag 6**

I: In hoeverre onderscheidt het armoede- en schuldenbeleid in uw gemeente zich van het armoede- en schuldenbeleid in andere gemeenten?

R: Euh dat er heel veel gemeentegeld in omgaat en dat er een hele sociale stad is waar veel door euh, door burgers gebeurt. En Zwolle staat wel bekend om zijn sociale armoedebeleid.

3960 I: Ja, oké.

Vraag 6a blijkt al uit bovenstaande

Vraag 6b

I: In hoeverre speelt concurrentie daarbij een rol?

R: Concurrentie?

3965 I: Niet in de zin van economische concurrentie, maar wil een gemeenten zich beter profileren dan de andere of gaan mensen echt verhuizen om een bepaald beleid?

R: Euh, nou dat weet je niet. Want dat, je weet wel hoeveel mensen verhuizen, maar je weet niet waar dat voor is en waar dat door komt.

I: Maar ook geen vermoedens of?

3970 R: Nee.

Vraag 7

I: In hoeverre wordt het armoede- en schuldenbeleid in uw gemeentelijke organisatie beïnvloed door het armoede- en schuldenbeleid van andere gemeentelijke organisaties?

3975 R: Euh, nou wij lopen voorop of meestal hebben we het ook als de gemeenteraad iets hoort wat wij niet hebben... Maar ik denk dat wij, maar goed jij hebt meer gemeenten gesproken dat wij redelijk veel regelingen hebben en andere gemeenten hebben er vaak maar een.

I: Ja dus misschien meer andersom, dat andere gemeenten beïnvloed worden door Zwolle dan euh?

R: Ja dat denk ik wel.

Vraag 7a, b blijken uit bovenstaande.

3980 **Vraag 7c**

I: In hoeverre leren gemeentelijke organisaties onderling van elkaar ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid?

R: Er zijn wel overleggen over. In G32 verband is het een thema en wordt er ook gezamenlijk gelobbyd en ervaringen uitgewisseld.

3985 I: Dus daarbij wordt dan geleerd van gemeenten in heel Nederland, dus niet alleen specifiek de regio hier in Overijssel?

R: Nee zowel landelijk als lokaal, regionaal niveau, ja.

Vraag 8

3990 I: In hoeverre bestaan er tussen gemeentelijke organisaties vergelijkbare situaties ten aanzien van het armoede- en schuldenprobleem? Dus meer is de problematiek ook euh?

3995 R: Nou dan heb je de problematiek is niet zo belangrijk want het hangt heel erg af van het college dat je hebt. Dus als het college het niet belangrijk vindt of als je een rechts of links college hebt, dat scheelt heel veel. En ik denk dat de historie ook wel meespeelt, want als je nu plotseling een heel links college hebt, die krijgen niet meer zoveel geld voor armoede bij elkaar. En als je het een keer hebt, ja dan durft een raad of een bestuur het niet snel af te breken.

I: Ja precies, ja. Ik weet niet nog meer zaken die daarin een rol spelen of euh?

R: Nee ik denk dat dit wel het belangrijkste is.

I: Oké.

4000 Vraag 8a, b blijken uit bovenstaande

Vraag 9

I: Dan op welke doelgroepen in de gemeente heeft het armoede- en schuldenbeleid betrekking?

R: Ja wat zie je onder doelgroepen?

I: Nou zijn er specifiek kinderen als doelgroep, of ouderen, ZZP'ers?

4005 R: Nou de armoedegrens die staat open voor iedereen, ongeacht dus ook als je op 110 zit uit werk of uit euh zelfstandig ondernemerschap het gaat gewoon om je inkomen.

R: Ja.

4010 R: En euh, die groepen zitten eigenlijk in de pijlers ervoor. Voor je gezondheid hebben we veel geregeld, omdat die samenhang over en weer heel sterk is. En kinderen hé kinderen, langdurige, die regelingen zijn echt bijna gericht op euh.

I: Dus die doelen laat maar zeggen daar komen die doelgroepen dan weer mee euh...

R: Ja.

R: Oké duidelijk.

Vraag 9a blijkt al uit bovenstaande

4015 Vraag 9b

I: Op welke manier worden de doelgroepen betrokken bij de beleidsvorming?

R: Euh via de cliëntenraad, of nu de participatieraad. Daar overleggen we of vragen we advies.

I: Ja.

4020 R: En daar is die euh, de vorige cliëntenraad had daar ook en dat doet die nieuwe ook wel. Die zitten ook in de overleggen met professionals erbij zodat zij ook vanuit de praktijk, waar de professionals tegenaanlopen, dus ook die dingen lopen, dus dat wordt vaak gezamenlijk... we vragen gewoon van nou wat wil je in die overleggen met professionals.

I: En jongeren, worden die ook nog echt betrokken bij het beleid?

4025 R: Ik geloof, niet echt. Het beroep die Marc Dullaert... Nee het is niet dat ik hier met een groepje jongeren zit te praten van wat moet er in het armoedebeleid gebeuren.

Vraag 9c

I: Is de samenstelling van de doelgroepen in de tijd veranderd?

4030 R: Wat jij wil weten, dat staat hier... even kijken hoor. Dat is net hoe je er tegenaan kijkt. Ik zag net staan dat wij 98 nationaliteiten hebben. Hier deze is leuk, dus er zitten 45% is langer dan drie jaar afhankelijk van een uitkering.

I: Dus langdurige armoede meer?

4035 R: Dus dat is echt een grote groep. Naar huishoudtype zijn euh, zijn alleenstaande ouders, land van herkomst, we hebben dus de WWB bestaat uit 98 verschillende nationaliteiten. En ja, vooral we moeten nu natuurlijk in die discussie met euh die asielzoekers die extra gehuisvest moeten worden. Dus we weten nu al dat we dit jaar nog euh, 200 Syriërs moeten plaatsen en daarvoor heb je dus die hele hoos met die Iran/Irak gehad en daarvoor hebben we die hoos met sub-Sahara, Somaliërs enzo gehad, dat kun je bijna honoreren op de problematiek van de wereld.

Vraag 10

4040 I: In hoeverre zijn er in één bepaalde doelgroep verschillen te zien in kenmerken en gedrag? Dus meer ook een beetje euh,

R: Heel veel, er zijn natuurlijk mensen die niet kunnen rondkomen en mensen die diep in de schulden zitten. Dus armoede hangt niet samen met een financieel euh plaatje.

I: En in hoeverre is er sprake van maatwerk binnen de gemeente?

4045 R: Euh, nou euh armoederegelingen zijn gewoon wettelijke regelingen dus daar kun je helemaal geen maatwerk in doen. Bijzondere bijstand of langdurigheidstoelage dat staat gewoon in een wet. Het kenmerk van een gemeente is dat wij euh, voor iedereen euh hoe noem je dat, barmhartig en wij moeten rechtvaardige en euh doelmatig en rechtmatig, als je er recht op hebt krijg je dat binnen de gemeenten. En kerken, die kunnen barmhartig zijn, die kunnen zeggen van nou dat gezin krijgt een extraatje van ons of. Maar als gemeente, als je, je moet gewoon, mijn werk bestaat eruit van als we zeggen we geven een
4050 langdurigheidstoelage, dan moeten we precies vastleggen wie wel wie niet. Rood haar, blauwe schoenen, en dan daarna gaat de uitvoering, iedereen die aanklopt, die gaat zitten kijken van ja, ja, ja, ja jij krijgt hem. Dus dat is het werk van de gemeente. Dus in hoeverre biedt de gemeente maatwerk, dat is maar heel beperkt want heel veel is beperkt door wettelijke regelgeving. We doen het wel bijvoorbeeld in het pakket van de zorgverzekering. In het gemeentelijk deel wat we daarmee doen, vergoeden we bijvoorbeeld de eigen bijdrage
4055 van de WMO, en op die manier geef je dus maatwerk aan mensen die meer zorg nodig hebben of meer huishoudelijke hulp nodig hebben, die krijgen dat wel allemaal vergoed, die krijgen dus meer vergoed.

I: Ja precies, duidelijk.

Vraag 10a, b blijkt uit bovenstaande

Vraag 11

4060 I: Met welke maatschappelijke organisaties werkt de gemeentelijke organisatie samen ten aanzien van het armoede- en schuldenbeleid?

4065 R: Nee dan moet je even op die site van Zwolle armoedevrij kijken, die we nog steeds niet hebben. Maar je kan, we hebben een euh, ohja dit is de oude opzet ooit. Er is een startdocument geweest, en dit is denk ik het krantenbericht van vijf jaar stadsdialoog, eerste lustrum, grappig. Dus hier euh, nou zoek ik nog dat mooie boekje.

I: En in dat boekje staan alle organisaties dus in of niet?

R: Ja en die kwam eerder gelijk in beeld. Oh wacht, misschien staat het hier op?

I: Die is het? Oké, dan kan ik het via internet wel vinden.

R: Hier zie je, dit hebben we achteraf nog gedaan, hierin staan alle...

4070 I: En dat is dus ondertekent door die maatschappelijke organisaties in samenwerking met de gemeente?

R: Ja en inmiddels hebben we een nieuw handtekeningenbord maar die heb ik dus nog niet gedigitaliseerd. Humanitas, de Kern, kerken, gemeente, bezoekvrouwen.

I: Ja dan bekijk ik die thuis en dat neem ik dat mee.

4075 R: Ja dus een hele brede groep, en we hebben een euh, een hoe noem je dat? Facebook lukte niet, heel veel mensen wouden daar niet op. We hebben als gemeente iets dat Jammer heet, en daar kan ik mensen lid van maken en dan kun je berichten plaatsen. De toegang is beperkt maar daar zitten we nu ook met 100 professionals of betrokkenen, vrijwilligers uit euh...

Vraag 11a

I: Oké. Hoe verloopt de samenwerking?

4080 R: Ja goed, ik weet niet of het lang duurt, ik vind het lang. De eerste keer kende niemand elkaar. Er is ook letterlijk een boekje met foto's gemaakt. Iedereen deed z'n ding op armoede maar ze kenden elkaar niet eens. De eerste paar jaar waren ze heel blij dat wij die bijeenkomsten organiseerden, en het tweede of derde jaar hadden we als thema van euh, ga eens bij elkaar op bezoek. Eerst was de aandacht gericht op de armen zelf en hadden we keukentafelgesprekken met de armen gehouden. Maar toen daarna zijn wij ons eigenlijk op de
4085 partners gaan richten, van ga bij elkaar op bezoek dan weet je van elkaar wat je doet. En dat heeft er eigenlijk wel toe geleid dat er inderdaad veel meer samengewerkt wordt en ze elkaar weten te vinden ook buiten de gemeente om. In het begin was het heel erg wijzen naar de gemeente, jullie dit, jullie dat. Dat is nu helemaal niet meer. Die zomerpakketten is leuk en wat hebben we nu ook, alle vakanties, er is veel aanbod van vakantiehuizen en euh, op een gegeven moment kwam de roterie hier en die zeiden, we hebben een huisje
4090 compleet voor jullie ingericht, maar we kennen geen mensen. Nou ik, dus die komen gewoon hier letterlijk aankloppen van we hebben een huisje maar we kennen natuurlijk geen gepeupel zegmaar, kunnen jullie als gemeente zorgen dat ons huisje vol is? Nee, dat kunnen wij niet want wij kunnen niet één iemand een vakantie aanbieden dan heeft iedereen daar recht op. Dus dan is zo'n, nou dan moet je bij iemand anders zijn die de mensen kent of de cliëntenraad of de andere stichtingen die veel rond armoede doen. Nou en toen
4095 hebben we op een gegeven moment gezegd van, we hebben alle vakanties bij elkaar gezet, en een iemand gevraagd wil je dat coördineren, hebben we één brief uitgestuurd namens Zwolle armoedevrij, nou dus dat is heel erg leuk dus de roterie zei van, we willen dat het hele erf vol zit dus het moet. Iemand wist wel veel gezinnen met kinderen maar daar krijg je het huisje niet het hele jaar vol mee. De verbindingen onderling zijn heel erg aardig. Stiekem hoop ik dat er nog meer aanbod komt, dat mensen die eigenlijk best wel, ik wist niet
4100 dat de PKN een huisje op Ameland had, dus als dat allemaal een beetje...

I: Die afstemming meer...

R: Ja hopelijk brengt het zowel vraag als aanbod teweeg. Die brief is nu de vraag even heel erg in euh... Maar het is heel leuk dat je als gemeente, niet als gemeente maar als Zwolle armoedevrij een brief kan sturen met het aanbod van vakantie, dus dat zijn leuke ontwikkelingen.

Vraag 11b

I: Doen zich ook knelpunten voor in de samenwerking?

R: Ongetwijfeld, die kerstpakketten ligt heel gevoelig bijvoorbeeld. Dat mensen ook vinden dat hun ei, je moet een soort vertrouwen kweken en ook de eigenheid in stand houden dus dat is balanceren tussen eigenheid en ook de euh,

4110 I: Dus meer van wat doe je vanuit jou organisatie en wat doe je samen als geheel?

R: Ja dan doe je het vanuit een kerkelijke achtergrond, dat is dan ook je doelgroep of dat betekent wat voor de vakanties die je doet. Die koningskerk pakketten daar zijn ze helemaal trots op, Humanitas doet z'n Sinterklaasfeest, het is ook leuk, je doet het ook vanuit je eigen drive, maar met de samenwerking merk je dat het af en toe tegen grenzen aanloopt. En het zijn allemaal vrijwilligers, dat is ook spannend. 'Een iemand doe
4115 heel veel maar dat is wel een typisch persoon, die maakt regelmatig ruzie. Nou en dan heeft hij ruzie geschopt of euh, nou en dat is ook wel moeilijk, ook met zo'n ding, iedereen mag meedoen en iedereen mag op het platform maar toen zei iemand van kun je mij eruit halen?

4120 En gelukkig reageerden drie andere mensen die haar kenden, ze stuurden mij, ik krijg hele tijd berichten van dit platform ik ervaar het als spam en u als gemeente moet mij hieruit halen. Terwijl ze zich vrijwillig aangemeld heeft, en ik kan ze er moeilijk uithalen, ik ben wel beheerder maar ja. Het leuke was dat drie mensen haar persoonlijk kenden en alle drie zeiden van joh Toos, dat kan je zelf, je kunt je zelf afmelden.

I: Oké, dat loste zich dus vanzelf op?

R: Ja dat is wel grappig om te zien?

Vraag 11c

4125 I: Die samenwerking, is dat in de tijd veranderd of?

R: Ja dat merk je dus, dat het echt euh...

I: Meer de verbinding?

R: Ja maar daar moet je wel veel tijd voor investeren of elkaar te leren kennen en vertrouwen te kweken, dat is wel heel erg veranderd.

Vraag 12

4130 I: In hoeverre werkt de gemeentelijke organisatie samen met andere gemeentelijke organisaties?

4135 R: Met andere gemeenten? Dat is moeilijk, gemeentelijk armoedebelid, dat is toch. Nee, schulddienstverlening doen wij regionaal, wij voeren het uit voor heel veel gemeenten in de regio. Armoede wat ik net schetste is toch redelijk plaatselijk gericht. Stichting present doet het in Kampen en heeft hele andere mensen in Zwolle. En euh, vaak staat ook in de statuten of zo'n diaconie doet het ook alleen voor Zwollenaren en niet voor iemand uit Raalte. Van nature is het redelijk plaatselijk georganiseerd.

Vraag 12a

I: En waarom is dat dan?

4140 R: Omdat het, je heb ook geen vervoer, waarom zou je als je in Zwolle woont in Kampen een aanvraag doen of daar bij stichting present of bij een kerk?

I: Nee dus juist zo lokaal mogelijk organiseren?

R: Je bent lokaal georganiseerd, juist omdat je geen geld hebt om weet ik het waarnaar toe te gaan. En ook, ik denk dat als een kerk collecteert dan willen ze ook dat het voor je omgeving is en niet voor euh, of je collecteert voor Afrika (globaal) of voor je burens (lokaal) maar nooit voor de regio.

Vraag 12b

4145 I: Ook hier weer, hoe verloopt deze samenwerking?

R: Nou en dus dat landelijke overleg heb je, en dat gelobby, dat regionaal overleg rond de zorgverzekering, landelijk richting ministeries, ja dat loopt goed. Je kunt van elkaars kennis gebruikmaken.

Vraag 12c

4150 I: En daar doen zich dan verder geen knelpunten in voor?

R: Nee, wat je merkt is dat het een luxe is dat grote gemeentes gewoon specialisten hebben. De meeste moeten armoede gewoon naast de hele participatiewet ofzo doen en dan mis je die euh,

I: Ja, en die hebben een heel breed pakket natuurlijk, die hebben armoede en schulden en noem maar op?

R: Nee, dan weet je er nauwelijks wat van.

Vraag 13

4155 I: Dan welke gemeentelijke afdelingen binnen de gemeentelijke organisatie zijn bij het armoede en schuldenbeleid betrokken?

4160 R: Nou dat gaat nou eindelijk dit jaar beter. Dat was altijd alleen maar sociale zaken en armoede zat daar
ergens in een hoekje. En euh, ik trap nogal graag ergens tegenaan als ik vind dat het moet, dus ik ben nu bij
wonen, daar is een onderzoek naar woonlasten. Het lijkt dat die coöperaties helemaal geen betaalbare
woningen meer hebben voor mensen met lage inkomens, ze wonen gewoon te duur omdat de coöperaties
geen goedkope woningen meer hebben, eigenlijk zou 75% van de doelgroep van de coöperatie, zou een
woning tot 400-500 moeten hebben, als je de Nibud norm hanteert van wat de basis uitgaven zijn, een auto,
geen vakantie, dan moet je een woning van 400-600 hebben, nou die hebben ze gewoon niet. Dus gaan
4165 mensen te duur wonen, nouja dat is nu op zich wel de winst dat de herkenning van het probleem breder
verspreid wordt, en bij jeugd lukt het me nog niet zo. Rond jeugdzorg zit ook heel veel problematiek, met
armoede waar jeugdzorg gewoon niks van wil weten, die kijkt alleen maar naar het kind en euh, ik heb wel
eens een rapport gezien waarbij de grootste gemene delen rondom jeugdzorg is dat pa een uitkering heeft
maar nou geen enkele jeugdzorg medewerker gaat iets met die ouders in het gezin doen. En ook niet iets met
4170 geld, het kind moet dan echt een soort zorg, therapeutisch hebben dan doen ze er wat mee.

I: Dus die slag is nog wel te maken hier?

R: Daar valt nog veel, ja, nou overal, dat is nog nergens.

Vraag 13a,b blijkt uit bovenstaande

Vraag 13c

4175 I: Misschien niet helemaal te beantwoorden, maar denkt u dat burgers hier in de gemeente Zwolle het
armoede- en schuldenbeleid als samenhangend beschouwen?

R: Euh, phoe, dat ligt eraan wie je het vraagt. Van oorsprong is het heel echt rode tomaten en mopperen. Als
je zo iemand treft, die is boos. Maar ik denk dat er hier dus ook heel veel mensen, burgers wel zien dat het in
Zwolle gewoon goed geregeld is. Ook in de zorgverzekering, je hoeft gewoon geen 375 te betalen, ja dat, daar
4180 zijn we toch één van de weinige in het land mee, nou de welwillende burger heeft wel door dat het redelijk
bijzonder is. Verder is het heel moeilijk uit elkaar te halen wat nu gemeentelijk armoedebelaid is, van
oorsprong, dan moet je in Utrecht maar eens naar sociale wetenschappen stappen, professor Trudy Knein,
zoiets heet ze, die loopt al jaren mee en die hele historie van de omgang van de verzorgingsstaat naar dit en
dan, armoede was natuurlijk altijd iets van de kerken, toen nam de staat het over maar nu is het zo
4185 ingewikkeld want de huurtoeslag dat ligt bij het Rijk en dan gaat de staatssecretaris lekker zitten te zeiken op
het armoedebelaid, wij doen niets anders dan de euh, de schade opvangen van wat landelijk niet goed
geregeld is. Dus waarom betalen wij het eigen risico? Omdat we gewoon vinden dat dit, dat je dat niet kan
vragen, maar het principe dat je gewoon een prikkel moet hebben staan we best achter. Het is dus van de
zotte dat het Rijk een eigen risico oplegt en dat wij dat uit het armoedegeld moeten betalen. Dat is eigenlijk
4190 wel de historie van het armoedebelaid want als wij als gemeente zien dat iets niet goed gaat, lossen we het op
lokaal niveau op en als er maar veel genoeg gebeurt in het land, dan wordt het opgeschaald naar het Rijk, dus
euh ja dat is een beetje de euh, de kern van het armoedebelaid.

I: En zei heeft dus die hele lijn?

Informatie dat niet meer relevant is voor dit onderzoek.

4195